

**ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

О. М. СУМЕЦЬ

**ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ
ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ:
ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ**

Монографія

**Харків
Видавництво НУА
2017**

УДК 338: 45:658.8:621.3

ББК 064.644

С 89

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Харківського гуманітарного університету
«Народна українська академія»
(протокол № 10 від 22 травня 2017 р.)*

Рецензенти:

*О. В. Ульянченко, член-кореспондент НААН України, д-р екон. наук, ректор
Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва;*

*М. І. Пугачов, член-кореспондент НААН України, д-р екон. наук, професор,
заступник директора з наукової роботи Національного наукового центру
«Інститут аграрної економіки»;*

*Т. Г. Маренич, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту
Харківського національного технічного університету сільського господарства
імені Петра Василенка.*

Сумець, Олександр Михайлович

С89

Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі :
формування та оцінювання : монографія / О. М. Сумець ; Нар. укр. акад.,
[каф. економіки підприємства]. – Харків : Вид-во НУА, 2017. – 243 с.

ISBN 978-966-8558-92-2

У монографії обґрунтовано проблему логістичних витрат, запропоновано їх класифікацію, наведено інформацію щодо зв'язку логістичних витрат з основними показниками діяльності підприємств олійно-жирової галузі. Запропоновано авторський підхід до визначення логістичних витрат та рекомендації щодо створення системи їхньої реєстрації, аналізу і контролю на підприємствах олійно-жирової галузі.

Монографія розрахована на широке коло науковців, керівників організацій, фахівців, аспірантів, які займаються проблемами теорії і практики логістики, зокрема реєстрації, обліку та контролю логістичних витрат на підприємстві. Монографія буде корисною також і для студентів, що вивчають дисципліни «Економіка підприємства», «Управління витратами на підприємстві» і «Логістика».

УДК 338: 45:658.8:621.3

ББК 064.644

© О. М. Сумець, 2017

© ХГУ «НУА», 2017

ISBN 978-966-8558-92-2

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ: ЕКОНОМІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ	9
1.1. Актуальність проблеми логістичних витрат	9
1.2. Трактування категорії «логістичні витрати»	19
1.3. Структура логістичних витрат	22
РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ТА МІСЦЯ ЇХНЬОГО УТВОРЕННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВА	34
2.1. Сучасні підходи до класифікації логістичних витрат	34
2.2. Класифікація логістичних витрат за фазово-функціональною ознакою	45
2.3. Місця утворення і послідовність формування логістичних витрат при здійсненні виробничого процесу підприємства	50
РОЗДІЛ 3. ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО- ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ	60
3.1. Зв'язок логістичних витрат з основними показниками господарювання підприємств	60
3.2. Аналіз структури логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі	79
3.3. Умовно-постійні та умовно-змінні логістичні витрати підприємств галузі	103

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО- ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ	107
4.1. Методичний підхід до визначення загальних поточних логістичних витрат підприємств галузі	107
4.2. Порядок обчислення логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності	112
4.3. Методика прогнозування максимального значення логістичних витрат	126
РОЗДІЛ 5. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ, АНАЛІЗУ Й КОНТРОЛЮ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ	138
5.1. Обґрунтування доцільності формування системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат ...	138
5.2. Концептуальні положення організації на підприємствах системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат	141
5.3. Рекомендації щодо створення системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат	146
Висновки	172
Список використаних джерел	176
Додатки	185

ВСТУП

Нині фахівці різних рівнів управління чітко розуміють, що логістична стратегія є однією із ключових функціональних стратегій, яка спрямована на скорочення внутрішньофірмових витрат організації, значну частку яких складають саме логістичні витрати. Їх визнають одним із результатів функціонування виробничих підприємств, що мають прямий вплив на прибуток. Однак логістичні витрати не можуть бути віднесені ні до системи показників оцінки результативності господарської діяльності, ні до системи показників оцінки її економічної ефективності. Разом із тим, без урахування логістичних витрат фактично неможливо оцінити результативність і ефективність господарювання виробничих підприємств. Отже, логістичні витрати повинні бути визнані висхідним базовим загальним показником для визначення результативності й ефективності функціонування підприємств, а також і для встановлення (або обґрунтування) доцільності організації і здійснення у їхніх межах логістичної діяльності, як окремого напрямку господарювання. Таким чином, з огляду на зазначене логістичні витрати повинні розглядатись (або визначатись) при оцінках результативності й ефективності господарювання підприємства не як їх складовий оціночний показник, а як загальний вартісний показник оціночної бази результативності й економічної ефективності. А для цього необхідно

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

правильно обчислювати величину поточних логістичних витрат. Саме це обумовлює актуальність і необхідність виконання досліджень щодо створення: а) методики визначення загальних поточних логістичних витрат на виконання логістичної діяльності на виробничих підприємствах, б) системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат.

Метою монографічного дослідження є розробка методичного підходу до оцінки логістичних витрат у процесі діяльності господарювання підприємств олійно-жирової галузі і рекомендацій щодо створення на них системи реєстрації, аналізу та контролю вказаного виду витрат.

Згідно зі сформульованою метою дослідження були вирішені такі наукові завдання:

- обґрунтована актуальність проблеми логістичних витрат для виробничих підприємств;
- узагальнено визначення категорії «логістичні витрати»;
- запропоновано класифікацію логістичних витрат з урахуванням фазово-функціонального поділу видів логістичної діяльності;
- досліджено зв'язок логістичних витрат з основними показниками господарювання підприємств олійно-жирової галузі;
- виконано аналіз структури логістичних витрат підприємств олійно-жирової галузі;
- встановлено співвідношення умовно-постійних та умовно-змінних логістичних витрат для підприємств олійно-жирової галузі;
- розроблено методичний підхід до визначення загальних

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

поточних логістичних витрат виробничих підприємств;

- удосконалена методика прогнозування максимального значення логістичних витрат;

- розроблені рекомендації щодо створення на підприємствах олійно-жирової галузі системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат.

У своїй структурі монографія містить п'ять розділів. Перший розділ «Логістичні витрати: економічна інтерпретація» присвячено обґрунтуванню проблеми логістичних витрат, ґрунтовному аналізу категорії «логістичні витрати» і систематизації результатів наукових досліджень вітчизняних і закордонних науковців щодо структури логістичних витрат.

У другому розділі наведено авторську класифікацію логістичних витрат, в основу якої покладено поділ витрат на здійснення різних видів логістичної діяльності, що згруповані за фазово-функціональною ознакою.

Третій розділ «Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі» присвячено встановленню зв'язку логістичних витрат з основними показниками господарювання галузевих підприємств та аналізу структури визначеного виду витрат на здійснення логістичної діяльності. У цьому ж розділі визначено співвідношення умовно-постійних та умовно-змінних логістичних витрат підприємств галузі.

У четвертому розділі описано авторський методичний підхід до визначення загальних поточних логістичних витрат та порядок їх обчислення і запропонована методика прогнозування максимального значення вказаного виду витрат на здійснення логістичної діяльності.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

П'ятий розділ у собі вміщує обґрунтування доцільності формування системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на виробничих підприємствах, концептуальні положення і рекомендації щодо організації зазначеної системи на підприємствах олійно-жирової галузі.

Монографія підготовлена на основі вивчення досвіду обліку логістичних витрат на окремих вітчизняних підприємствах олійно-жирової галузі, а також дослідження й аналізу чисельної кількості наукових публікацій вітчизняних і закордонних науковців. Слід також вказати на те, що в основу книги покладені й результати досліджень, які отримані особисто автором і раніше опубліковані в монографіях «Логістичні витрати підприємства: теоретичний аспект (2013 р.)» і «Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропродовольчого комплексу (2015 р.)».

Автор даного монографічного дослідження не претендує на вичерпність визначеної наукової проблеми, хоча її розгляд може стати певним внеском у розвиток питання формування системи реєстрації, обліку та контролю логістичних витрат на вітчизняних підприємствах у механізмі управління загальними витратами.

Автор сподівається, що ця монографія буде корисною широкому колу науковців, керівників, фахівців, які займаються проблемами обліку логістичних витрат на підприємствах олійно-жирової галузі, не виключаючи і виробничих підприємств інших галузей, а також аспірантам, магістрам і студентам, що навчаються у вищих навчальних закладах за економічними спеціальностями.

РОЗДІЛ 1

ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ: ЕКОНОМІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

1.1. Актуальність проблеми логістичних витрат

За ринкових умов господарювання досягнення генеральної мети виробничого підприємства забезпечується більш деталізованими цілями, наприклад, зростанням прибутку (доходу). Ріст прибутковості від господарської діяльності підприємства в цілому досягається:

- шляхом росту обсягів реалізованої на ринку продукції;
- виготовленням продукції високої якості в передбачені договорами про поставки строки;
- мінімізацією (оптимізацією) витрат виробничих ресурсів;
- прискоренням строків освоєння нової техніки й ін.

Генеральна мета діяльності будь-якого підприємства, зокрема виробничого, встановлюється з урахуванням ситуації, що склалась на ринку (рис. 1.1).

Вищезазначене щодо урахування факторів впливу на формулювання цілей є характерним для підприємств будь-яких видів і форм власності.

На цей момент часу вченими і практиками доказано, що на зростання (чи по меншій мірі, стабілізацію) доходу підприємства достатньо вагомий вплив мають загальні витрати.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

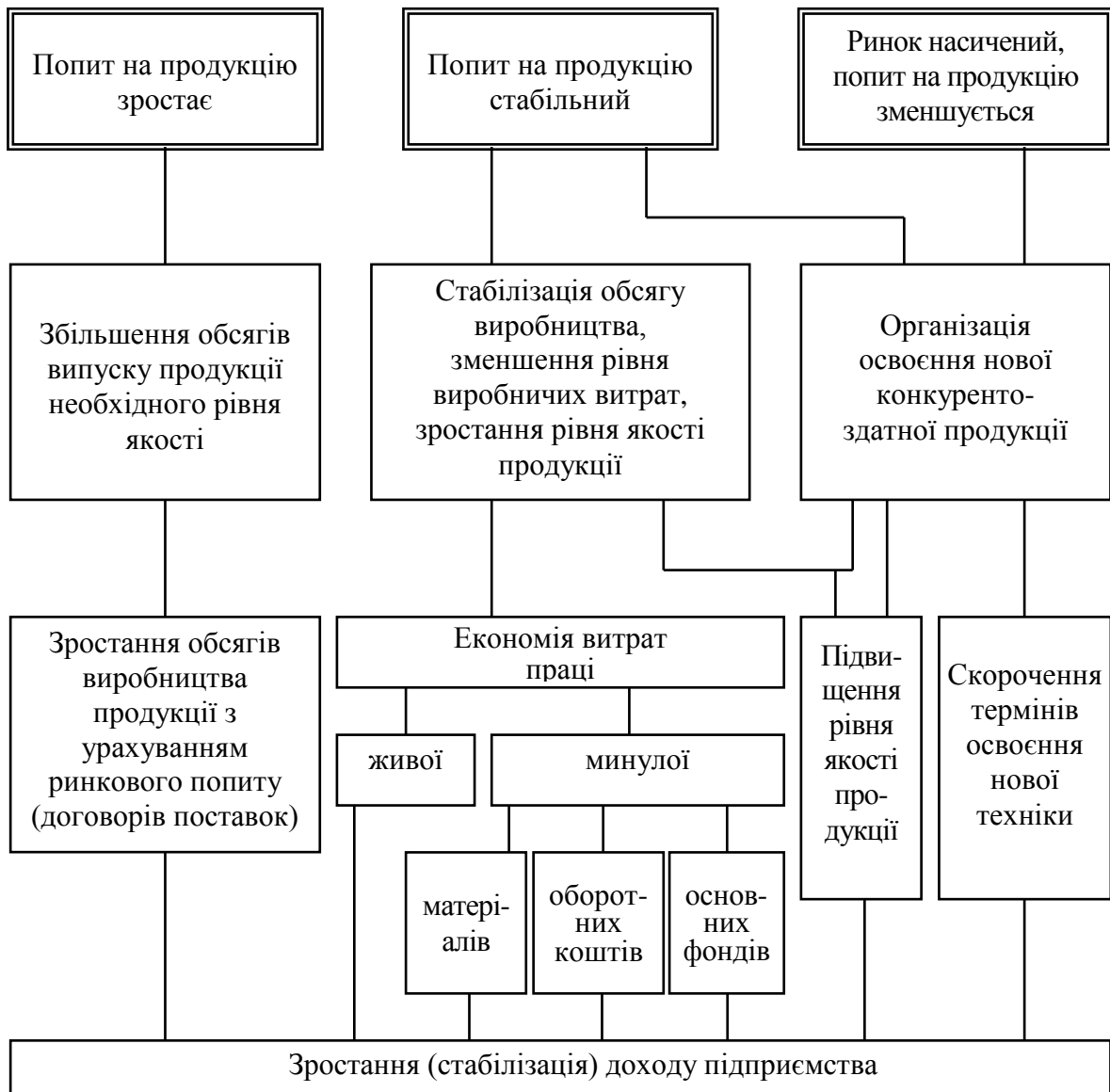

Рис. 1.1. Цілі діяльності підприємства у зв'язку з обраною конкурентною стратегією*

* Джерело: [20, с. 11].

Нині фахівцям відома концепція так званих «загальних витрат», що була запропонована в 1956 р. американськими вченими Говардом Льюїсом, Джеймсом Кайтоном і Джейком Столом. Вони показали, що іноді вигідно використовувати досить дорогі авіаційні перевезення, якщо їх швидкість і надійність дозволяють знизити інші витрати, наприклад, витрати на складування і зберігання запасів т. ін. Таким чином,

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

концепція загальних витрат націлює зусилля господарюючого суб'єкта на мінімізацію загальних витрат, а не часткових, тобто витрат на виконання деяких конкретних процесів чи операцій. За цих умов, як підкреслено в вище зазначеній публікації, стратегія мінімізації витрат складається в пошуку альтернативи, при якій останні будуть мінімальними.

Зазначене дозволяє дійти до висновку, що в загальній схемі управління витратами підприємства необхідно звернути увагу саме на логістичні витрати, які у загальній структурі витрат займають лівову частку. Так, наприклад, логістичні витрати в економіці США нині складають до 45 % від загальних і адміністративних витрат [48, с. 312].

Показовими є цифри щодо частки логістичних витрат у структурі вартості товарів по різних галузях економіки, а саме: харчовій промисловості, виробництва металу та металообробки, хімічної промисловості, деревообробки, виробництва електронних і електротехнічних виробів, текстильної промисловості та машинобудування. Для них логістичні витрати коливаються в межах від 10 до 30 % (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Частка логістичних витрат по галузях економіки*

Галузь	Частка логістичних витрат від обігу, %
Харчова промисловість	До 30
Виробництво металу та металообробка	26-27
Хімічна промисловість (у т.ч. фармацевтична)	26-27
Деревообробка	16-17
Електронні й електротехнічні вироби	16
Текстильна промисловість	15
Машинобудування	До 10

* Джерело: [61, с. 32].

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Не менш показовими є також і дані про частку логістичних витрат у ВВП різних країн світу. Так, наприклад, у Канаді вона складає 11,8 %, у Мексиці – 15,4 %, у США 11,4 %, у Данії – 13,0 %, у Франції 11,5 %, у Німеччині – 13,5 %, в Іспанії – 12,0 %, у Великобританії – 11,5 % і в Японії – 11,4 % [48, с. 313].

Актуальність проблеми логістичних витрат можна доказувати ще досить великою кількістю цифр і прикладів. Зокрема, можна ще звернутись до наступної інформації, що сьогодні досить широко оприлюднена в наукових публікаціях.

1. Результати дослідження групи бізнес-школи Warwick Business School дозволили виявити основні проблемні моменти для менеджерів з логістики, що зайняті в управлінні ланцюгами поставок товарів. Такими є: витрати (100 %), інтеграція ланцюга поставок (86 %), глобалізація (71 %) і постачання (57 %). Така статистика вказує на той факт, що чисельній кількості організацій необхідно вкрай серйозно перейматися проблемою скорочення витрат на здійснення логістичної діяльності, тобто на логістику.

2. Логістичні витрати капіталомістких виробництв сягають досить значних розмірів. Так, наприклад, О. М. Зборовська в процесі дослідження структури логістичних витрат металургійних підприємств України, встановила, що вони на період 2003–2010 рр. становили від 14,60 % до 29,40 % від загального обсягу витрат і 7,70–25,10 % від чистого доходу (табл. 1.2) [22].

3. Виконані за методикою А. М. Родрігеса, Д. Дж. Бауерсокса і Р. Дж. Калантоне аналіз і оцінка середніх логістичних витрат у відсотковому відношенні до ВВП, надали можливість встановити, що останні загалом по світу складають 13,8 %.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця 1.2

**Логістичні витрати на виробництво металургійної продукції
вітчизняними підприємствами***

Рік	Логістичні витрати та дохід, млн грн			Логістичні витрати до загального обсягу витрат, %	Логістичні витрати до чистого доходу, %
	чистий дохід від реалізації	собівартість реалізованої продукції	логістичні витрати		
2003	25976,6	21603,4	6355,7	29,4	25,1
2004	26548,9	23049,3	6103,5	26,5	24,2
2005	25298,7	22772,1	6200,8	27,2	25,2
2006	37831,5	30187,7	5826,2	19,3	14,2
2007	103420,2	98602,5	14990,4	15,2	11,3
2008	76792,5	66387,1	8860,0	13,3	13,6
2009	64001,0	51770,3	2708,2	15,2	4,1
2010	71383,9	62803,6	9159,2	14,6	7,7

* Джерело: [22].

4. Для США за період 1990–2006 рр. витрати на логістику на національному рівні складали від 8,6 до 11,4 % від загального обсягу ВВП (табл. 1.3).

5. Згідно з результатами дослідження М. Крістофера [31] логістичні витрати в європейській і північноєвропейській промисловості складають від 5 до 10 % ВВП.

6. Р. Баллу вважає, що логістичні витрати в розвинутих країнах світу на сучасному етапі розвитку світового ринку дорівнюють у середньому 12 % валового національного продукту [75].

7. ВВП Російської Федерації складав у 2007 р. 33 000 млрд руб., у 2008 р. – 41 500 млрд руб., у 2009 р. – 39 000 млрд руб., а на 2010 р. становив близько 42 000 млрд руб.

За результатами досліджень вчених Б. А. Анікіна, О. П. Долгова, В. В. Дибської, В. І. Сергеева логістичні витрати Російської Федерації

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

у середньому за зазначений період склали до 20 % ВВП (від 12 до 25 %) [3; 17; 36; 37]. Дослідники також вказують, що на перспективу планується зниження (хоча це є оптимістичний прогноз) логістичних витрат у РФ біля 6 % або на 2 520 млрд руб./рік, а реальне зниження логістичних витрат у найближчі роки прогнозується на рівні на 1 % або на 420 млрд руб./рік.

Таблиця 1.3

**Логістичні витрати в економіці США в абсолютному
і відносному вираженні***

Рік	ВВП США, млрд дол.	Логістичні витрати, млрд дол.	Відношення логістичних витрат до ВВП, %
1990	5804	659	11,4
1991	5996	635	10,6
1992	6338	636	10,0
1993	6657	660	9,9
1994	7072	712	10,1
1995	7398	773	10,4
1996	7817	801	10,2
1997	8304	850	10,2
1998	8747	884	10,1
1999	9268	922	9,9
2000	9817	1007	10,3
2001	10128	966	9,5
2002	10470	917	8,8
2003	10961	947	8,6
2004	11686	1027	8,8
2005	12434	1183	9,5
2006	13195	1305	9,9

* Джерело: [Долгов А. П. Тенденции в динамике и структуре логистических издержек национальной экономики США // Проблемы подготовки профессиональных кадров по логистике в условиях глобальной конкурентной среды: V Междунар. науч.-практ. конф. 4–6 окт. 2007 г. – Сб. докл./ Отв. ред. М. Ю. Григорак, Л. В. Савченко. – Киев : НАУ, 2007. – С. 69-74].

8. Логістичні витрати як один із головних субіндексів входять в Індекс роботи логістики (Logistics Performance Index або LPI) при оцінці місця і рейтингу зовнішньоторгових операцій держав світу.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Індекс ефективності логістики використовується для виміру ефективності міжнародних ланцюгів поставок. Дослідження ефективності логістики охоплює більш ніж 160 країн світу. Країни оцінюються з використанням п'ятибальної шкали за декількома окремими характеристиками логістичної сфери, наприклад: ефективність митної обробки вантажів, можливості організації міжнародних вантажних відправлень, ефективність місцевої логістичної інфраструктури, контроль і відстеження міжнародних вантажних відправлень, витрати на логістику у межах країни, своєчасність доставки вантажів у пункти призначення.

Так от індекс ефективності логістики в 2016 р. Україна посіла серед 160 країн, що були оцінені, 80-е місце (в 2014 р. – 61-е місце) [69 с. 39].

Якщо розглядати оцінку за кожною характеристикою окремо, то Україна була зовсім негативно оцінена по митній обробці вантажів (2,3 бали порівняно з 4,12 бала у Німеччині) – це 116-е місце в списку відповідного рейтингу за окремою характеристикою. Краще всього Україна оцінена за своєчасністю доставки вантажів в пункти призначення (3,51 бала порівняно з 4,45 бала у Німеччині) – це 54-е місце у списку. В цілому за п'ятибальною шкалою в 2016 р. Україна отримала 2,74 бали [69, с. 39].

9. Логістичні витрати посідають значне місце в доходах від продажів на державному рівні країн світу. У якості прикладу можна звернутись до табл. 1.4, з якої слідує, що лівову частку в загальних доходах складають логістичні витрати саме в Німеччині та Франції і далі в Голландії [6].

Нині відомо, що велика частка фірм і компаній намагаються все-таки «прояснити ситуацію» із приводу витрат, що випадають

конкретно на логістику. Наприклад, служба логістики оптового підприємства Konigshaven Suppliers, що спеціалізується на дистрибуції продуктів харчування й поставляє їх у супермаркети в південних регіонах Данії, провела дослідження на одному з основних складів й установила, що витрати на кожні 100 000 євро «чистих продажів» мають наступну структуру [68]:

Таблиця 1.4

**Відсоткова доля логістичних витрат у доходах від продажів
розвинених країн світу**

Складники логістичних витрат	Частка, % (по країнам світу)				
	Франція	Німеччина	Голландія	Англія	США
Транспортування	2,43	5,81	1,44	2,65	2,92
Складування	2,50	2,60	2,07	2,02	1,83
Прийом замовлень	1,30	2,27	1,38	0,72	0,55
Адміністрування	0,65	0,65	0,32	0,27	0,39
Витрати запасів	1,83	0,72	1,53	2,08	1,91
Разом	8,71	12,05	6,4	7,74	7,60

* Джерело: [Сагайдак-Никитюк Р. В. Актуальность бюджетирования логистических затрат на фармацевтических предприятиях / Р. В. Сагайдак-Никитюк // Логистика: проблемы и решения. – 2008. – № 4 (17). – С. 60- 65].

- 1) собівартість проданої продукції – 58 000 €
- 2) вхідні транспортні потоки – 3 000 €
- 3) інші витрати на доставку продукції на склад – 4 000 €
- 4) складування й вантажопереробка усередині складського простору – 7 000 €
- 5) фінансування запасів – 1 000 €
- 6) заробітна плата персоналу – 12 000 €
- 7) спеціальні кампанії просування – 3 000 €
- 8) доставка продукції замовникам згідно договорам – 5 000 €
- 9) фінансування боргових зобов'язань – 2 500 €

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

10) обробка інформації – 2 000 €

11) повернення продукції та її переробка – 500 €

Ще один приклад: витрати на управління логістичними ланцюгами, які здійснює компанія «FM Logistic Ukraine» для «Ашан», за період 2008–2009 рр. склали близько 5 % від обсягу товарообороту торговельної мережі.

Вивчення інформації про логістичні витрати в логістичних системах різних рівнів в Україні ще не отримало на сьогодні необхідної уваги як у наукових дослідженнях, так і в практичній діяльності підприємств, фірм і компаній. Проте в таких дослідженнях є нагальна проблема, оскільки виробництво продукції і надання супутніх послуг споживачам пов'язане з величезними матеріальними витратами. Так, у промисловості вони в середньому становлять до 50 % всіх витрат, а в деяких галузях питома вага матеріальних витрат збільшується до 80–90 %. Витрати, що пов'язані зі зберіганням сировини, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції на складах, становлять у середньому 10–15 % для країн Західної Європи і 20–28 % для держав СНД. А, приміром в Україні, відповідно до результатів розрахунку експертів, у більшості галузей економіки в середині 90-х рр. ХХ-го ст. питомі витрати на виробництво продуктів і послуг були вищими, ніж у Японії – в 2,8 рази, ніж у США – в 2,7, ніж у Німеччині – в 2,3 рази [61, с. 39].

У західних країнах близько 93 % часу руху товару від джерела сировини до кінцевого споживача витрачається на його проходження по різних каналах постачання, збуту і на зберігання, тобто на виконання відповідних логістичних операцій. Скорочення цього

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

складника дозволяє прискорити обіговість капіталу і, відповідно, збільшити прибуток, одержуваний в одиницю часу, а також значно знизити собівартість продукції. А щодо виробництва товарів, як свідчить статистика, то цей цикл займає лише 2 % від загального часу циклу процесу виробничо-комерційної діяльності [61, с. 39].

Операції по переміщенню товарів у рамках світового ринку є найбільш коштовними і складнішими, ніж на національних ринках: витрати на їхнє здійснення на світових ринках становлять 25–35 % від вартості продажів експортно-імпоротної продукції порівнянно з 8–10 % від вартості товарів, призначених для споживання на внутрішньому ринку [61, с. 39].

Проведені у Великобританії дослідження виробничого циклу виготовлення продукції, включаючи її доставку кінцевому споживачеві, показали, що у вартості товару, який потрапив до споживача, більше 70 % становлять витрати, пов'язані зі складуванням і зберіганням, навантаженням і розвантаженням, переміщеннями і транспортуванням, упакуванням й іншими операціями, які забезпечують своєчасне просування матеріального потоку, тобто з безпосередніми витратами на логістику [61, с. 39].

Вагома частка витрат на логістику в кінцевій ціні товару вказує на досить значні резерви поліпшення економічних показників суб'єктів господарювання за рахунок оптимізації управління матеріальними потоками шляхом удосконалення конкретних логістичних операцій і процесів. А тому, важливість визначення й аналізу логістичних витрат для будь-якого підприємства, зокрема виробничого, є на цей момент часу вельми актуальною.

Все вищезазначене доводить важливість і нагальність дослідження категорії «логістичні витрати». І це обґрунтовується ще й тим, що на цей момент часу вчені й практики ще не дійшли загальної думки про їх сутність.

З точки зору автора, конкретизація трактування поняття «логістичні витрати» є необхідною для їх подальшої ідентифікації і всебічної оцінки з метою підвищення результативності й ефективності логістичної діяльності підприємства, організації досконалої логістичної системи.

1.2. Трактування категорії «логістичні витрати»

У сучасній літературі з логістики дефініцію «логістичні витрати» трактують здебільшого як витрати, що пов'язані з виконанням логістичних процесів і операцій щодо переміщення матеріальних, інформаційних, фінансових і сервісних потоків у межах логістичних систем різного рівня – мікро-, мезо- і макрорівнів (табл. А.1). Таке трактування дефініції «логістичні витрати» повністю збігається з результатами бліц-опитування експертів у сфері логістики на тему «Проблеми логістичних витрат: від розуміння до реєстрації і обліку», яке було проведено автором через спеціалізований міжнародний науково-практичний журнал «Логистика: проблемы и решения» [49]. У ролі експертів виступили вчені й спеціалісти-практики, що працюють у сфері логістики. На запитання «Що необхідно розуміти під логістичними витратами?» експерти дали чимало відповідей. Частина з них у систематизованій формі подана в табл. 1.5.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця 1.5

Результати бліц-опитування щодо розуміння логістичних витрат*

Точка зору експерта (мовою оригіналу)	Експерт (прізвище, ініціали, посада)	Організація, місто, країна
1	2	3
Експерти-практики		
Логистические затраты основаны на учете всех затрат на управление материальными, трудовыми, а также связанными с ними информационными и финансовыми ресурсами во всей ЛС предприятия в процессе выполнения ею своих непосредственных функций по обработке заказов	Д. Г. Бугайов, генеральний директор	ООО «КТС Плюс», Дніпропетровськ
Логистические затраты – это сумма всех затрат на планирование и координирование перемещения сырья, комплектующих и готовой продукции	А. Гончаренко, керівник відділу маніпуляцій і ІТ	«ЗМ Україна», Київ
Наша компания является комплексным логистическим оператором, предоставляющим услуги контрактной логистики тем компаниям, которые сочли для себя правильным отдать логистические операции на аутсорсинг профессиональному исполнителю. Так что, по определению, все наши затраты логистические	М. Крутоног, начальник відділу по роботі з клієнтами	Компанія «КОМОРА-С» по Україні, Київ
Если мы говорим о компании, для которой манипуляции являются не основным видом деятельности, а одной функцией, то затраты на них будут издержками	О. С. Москаленко, начальник відділу логістики	Національна служба доставки «Ін-Тайм», Запоріжжя
Експерти-вчені		
Маніпуляційні витрати є складовою повних витрат підприємства. Хоча загалом їх можна означити як витрати, пов'язані з виконанням логістичних процесів і операцій (транспортних, складських, пакувальних, маніпуляційних, консолідаційних, деконсолідаційних, ін формаційних та управлінських, що задіяні на реалізації логістичних процесів)	Є. В. Крикавський, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри маркетингу й логістики	Національний університет «Львівська політехніка», Львів
Логистические затраты – это затраты, связанные с выполнением логистических операций (упаковка, фасовка, комплектование груза, погрузка, разгрузка, транспортировка, хранение, складирование, подача сырья и объектов незавершенного производства на производственные участки и т.д., все операции, связанные с обработкой, хранением и передачей соответствующей информации)	Р. Р. Ларіна, д-р екон. наук, проф.	РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», Ялта

Закінчення табл. 1.5

1	2	3
В классическом понимании логистические затраты определяются как сумма затрат по управлению логистическими операциями, совершаемыми над материальными потоками в определенных границах их перемещения	М. Я. Постан, д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри менеджменту й маркетингу	Одеський національний морський університет, Одеса
Логистические затраты – это ресурсы-ценности, то есть, предмет труда, и ресурсы-затраты: информационные, энергетические, материально-вещественные, денежные (а не финансовые), трудовые, необходимые для реализации логистических процессов	А. К. Покровский, д- р екон. наук, доц., завідувач кафедри менеджменту	Державний університет управління, Москва, Російська Федерація
Логистические затраты – это затраты, связанные с выполнением логистических операций (размещением заказов на поставку субстанций и материалов, их закупку, транспортировку, разгрузку, складирование, хранение, отпуск со складов субстанций, материалов и готовой продукции; внутрипроизводственную транспортировку; затраты на оплату персонала, выполняющего логистические операции, содержание оборудования и помещений для выполнения логистических функций, их амортизацию, передачу данных о заказе, запасах, снабжение и пр.)	Р. В. Сагайдак- Никітюк, канд. фарм. наук, доц. кафедри управління й економіки підприємства	Національний фармацевти- ний університет, Харків
К логистическим относятся все виды затрат, связанные с выполнением логистических функций. При этом затраты, связанные с выполнением этих функций, могут быть как текущими (например, зарплата начальника отдела логистики), так и капитальными (например, покупка погрузчика)	Д. Рославцев, канд. техн. наук, доц. кафедри транспортних систем і логістики	Харківський національний університет міського господарства, Харків,
Под логистическими затратами (издержками) в мировой логистике понимают: а) транспортные затраты; б) затраты по хранению и складированию грузов (товаров); в) административные затраты. Иногда еще добавляют затраты по обработке заявок на изготовление и доставку продукции	І. Г. Смирнов, д- р географічних наук, проф.	Київський національний університет ім. Тараса Шевченко, Київ
Однозначного ответа на поставленный вопрос дать невозможно, так как сложно отделить логистические затраты от других видов затрат. Например, невозможно четко отделить затраты на маркетинг и конъюнктурные исследования при поиске оптимального поставщика в процессе логистики поставок. Аналогичные затраты сложно разделить и при выполнении процессов распределительной логистики	С.А. Філатов, канд. екон. наук, доц.	Університет економіки й права «КРОК», Київ

* Складено автором за матеріалами бліц-опитування [49, с. 20–33].

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Аналіз наведених трактувань дефініції «логістичні витрати» (див. табл. А.1 і 1.5) показав, що на цей момент часу більшість авторів пов'язують цю категорію з виконанням різних логістичних активностей (прийманням товару і його відвантаженням, складуванням і зберіганням, управлінням запасами, навантаженням і розвантаженням, переміщеннями і транспортуванням, упакуванням, контролем за рухом матеріальних потоків, експедируванням, логістичним адмініструванням тощо).

Таким чином, на основі ґрунтовного аналізу наукових праць вітчизняних і закордонних учених, що присвячені логістичній проблематиці, та результатів блиц-опитування щодо трактування поняття «логістичні витрати» (див. табл. 1.5), є сенс сформулювати більш просте визначення цієї категорії: це витрати на виконання в логістичній системі усіх логістичних активностей, що пов'язані безпосередньо з логістичними потоками в межах визначеного простору і часу. З погляду автора, незважаючи на простий зміст наведеного трактування досліджуваного поняття, воно у достатній мірі відображає сутність логістичних витрат і надає можливість ґрунтовно підійти у подальшому до їх структуризації, ідентифікації, оцінки й аналізу.

1.3. Структура логістичних витрат

Досліджуючи проблему впливу логістичних витрат на економічну ефективність логістичної діяльності й вивчаючи способи і шляхи її підвищення, важливим з методологічної точки зору є встановлення їхньої питомої ваги у структурі загальних витрат

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

підприємства, а також складу, структури, місць та послідовності утворення.

Дослідники зазначають, що логістика – це функція сучасного підприємства, яка потребує значних витрат на її здійснення. А тому логістичні витрати в загальній структурі витрат підприємств мають значну питому вагу. Це підтверджується результатами численної кількості наукових досліджень як закордонних, так і вітчизняних учених. Зокрема, І. Е. Ташбаєв указує, що логістичні витрати на підприємствах становлять від 5 до 35 % загального обсягу продажів залежно від виду бізнесу, масштабу діяльності й співвідношення вагових та цінових характеристик матеріальних ресурсів і готової продукції [67, с. 34].

На значні логістичні витрати у процесі господарювання підприємств, фірм і компаній звертають увагу також у своїх публікаціях і відомі американські вчені [4; 6; 10; 19-22; 24; 25; 27; 38; 40; 42; 43; 46; 48; 49; 51; 52; 54; 66-68; 71; 72; 75]. Зокрема, їхні дослідження виробничого циклу продукції, включаючи її доставку кінцевому споживачеві, показали, що у вартості товару, що потрапив до споживача, понад 70 % становлять витрати, пов'язані зі зберіганням, транспортуванням, упакуванням й іншими операціями, які забезпечують просування матеріального потоку у межах визначеного логістичного полігону. Тобто це є безпосередні витрати на логістику. Однак слід зазначити, що рівень логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності для підприємств різних. У цьому контексті можна звернутись до результатів досліджень польських учених [48, с. 20–21]. Вони встановили, що в державному секторі

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

економіки переважають фірми з низьким і середнім рівнем логістичних витрат. Так, частку логістичних витрат у розмірі 2–5 % від загального обсягу витрат мають 31,8 % підприємств і фірм, від 5 до 10 % – 34,2 % і від 11 до 20 % – 17,6 %. Понад 20 % логістичних витрат у загальній структурі витрат мають 16,4 % фірм. З наведеного слідує, що у понад 66 % польських підприємств частка логістичних витрат у загальних витратах нині не перевищує 10 %, що є позитивним прикладом для вітчизняних підприємств.

Щодо частки логістичних витрат у структурі вартості товарів по підприємствах різних галузей зазначимо, що за результатами дослідження О. М. Зборовської [22], О. Є. Лактіонової [32], О. В. Посилкіної [48], Н. І. Чухрай [70], Л. Ю. Шевців й І. Петецького [72] вона коливається в межах від 10 до 30 %. Наведені дані результатів дослідження закордонних і вітчизняних вчених свідчать про те, що для підприємств харчової промисловості, зокрема переробних, характерні найбільші витрати на логістику. А от для машинобудівних підприємств цей показник є одним з найменших.

Аналізуючи дослідження науковців стосовно частки логістичних витрат у загальних витратах підприємств, слід погодитись з висновком Н. І. Чухрай про те, що логістичний складник у вартості вироблюваного товару в Україні досягає 30 %, інколи перевищуючи це значення (у розвинених західних країнах він становить близько 10 – 15 %) [70, с. 61].

Висока частка витрат на логістику в кінцевій ціні товару вказує на наявність резервів підвищення економічності логістичної діяльності за рахунок раціоналізації управління матеріальними потоками шляхом

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

удосконалення конкретних її видів. А тому питання аналізу, контролю й управління логістичними витратами для підприємств олійно-жирової галузі є на цей час дуже актуальним і вимагає якнайскорішого ґрунтовного дослідження.

Результати досліджень логістичної діяльності підприємств різної галузевої належності надали змогу констатувати, що складники логістичних витрат і їхня структура в основному обумовлюються номенклатурою продукції, специфікою галузі та споживчого ринку. Вивчення структури логістичних витрат дозволяє фахівцям безпомилково виокремити фактично для будь-якого підприємства ті процеси й операції, що мають істотний вплив на ефективність здійснення логістичної діяльності. Крім того, ґрунтовний аналіз кожного складника у загальній структурі логістичних витрат є дуже важливим питанням з огляду їхнього дальшого планування за кожним окремим видом логістичної діяльності, що виконується у межах виробничо-господарського процесу підприємств.

Робота Р. В. Сагайдак-Нікітюк [52], з погляду автора, містить найбільш повний опис складників логістичних витрат. Дослідниця класифікує їх так:

- утримання запасів сировини і матеріалів;
- послуги інформаційно-консультаційного характеру, зв'язку, сторонніх транспортних організацій та послуги з реклами й організації презентацій;
- заробітну плату логістичного персоналу;
- здійснення операцій упакування, навантаження і розвантаження;
- утримання складських приміщень;

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

– утримання запасів готової продукції.

Разом із цим дослідниця зазначає, що найбільшу питому вагу в структурі логістичних витрат мають витрати на утримання складських приміщень та заробітну плату персоналу, що пов'язаний з виконанням логістичних активностей. Далі йдуть витрати на упакування, навантаження, розвантаження і витрати на утримання запасів готової продукції.

Зокрема, у монографії [48, с. 346] авторам вдалось у результаті багаторічних досліджень для фармацевтичної галузі встановити середньогалузеву структуру логістичних витрат у вигляді частки від реалізації (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

**Середньогалузева структура логістичних витрат у
фармацевтичній галузі***

№ з.п.	Статті логістичних витрат	Частка у виручці від реалізації, %
1	Витрати на закупівлю	0,15
2	Виробничі логістичні витрати	0,30
3	Витрати на збут лікарських засобів	0,20
4	Складські логістичні витрати	3,00
5	Витрати на транспортування	1,00
6	Витрати на управління інформаційними потоками	0,25
7	Витрати на логістичне адміністрування	0,20
8	Витрати на сервіс	0,30
9	Витрати на рециклінг	0,05
Разом		5,45

* Джерело: [48, с. 346].

Шевців Л. і Петецький І. у монографії [72, с. 35] наводять інформацію щодо частки витрат логістики у повних витратах трьох

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

галузей господарства України (промисловість, торгівля, послуги). Вони вказують, що нині частка логістичних витрат становить 15,2 %. Частка зовнішніх послуг у загальних витратах логістики становить сукупно в цих галузях 28,10 % й існує тенденція до їх зростання (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Частка витрат на логістику у загальних витратах окремих галузей економіки*

Галузі	Витрати логістики у повних витратах на 2008 р., %	
	загалом	частка зовнішніх (сторонніх) послуг
Промисловість	12,80	31,10
Торгівля	22,10	22,70
Послуги	15,60	24,90
<i>Разом</i>	15,20	28,10

* Джерело: [72, с. 35].

Складники логістичних витрат є основою для визначення їхньої структури. Аналіз чисельної кількості наукових публікацій показав, що структурування логістичних витрат науковці пов'язують з наявними у структурі логістичної системи підприємства ланками, де вони утворюються. З погляду автора, це доволі логічно, бо функціонування кожної ланки логістичної системи і досягнення нею визначених економічних цілей пов'язане з логістичними витратами на функціональні види логістичної діяльності, що здійснюють у межах виробничо-господарського процесу підприємства відповідні виконавці. Це сприяє утворенню різних за походженням і змістом витрат, які й формують структуру логістичних витрат відповідно до здійснюваної на підприємстві логістичної діяльності чи окремих її видів.

СУМЕЦЬ О.М.

*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

У свій час А. Смахов установив, що для підприємства при здійсненні логістичної діяльності структура відповідних витрат є такою:

- на перевезення вантажів на магістральному транспорті (28–40 %);
- на складування, перевантажувальні операції й зберігання вантажів (25–46 %);
- на упакування (15–25 %);
- на управління (5–15 %);
- інші витрати (включаючи обробку замовлень клієнтів), що становлять 5–17 % від загальних витрат на логістику [55, с. 44].

Як свідчать наукові матеріали, структура витрат на логістику підприємств у розвинених країнах світу аналогічна структурі вказаних витрат на вітчизняних підприємствах [21, с. 120; 72, с. 11–12].

Розробляючи механізм управління витратами у виробничо-збутових системах, О. Є. Лактіонова посилається на досвід господарювання підприємств США, у структурі загальних логістичних витрат яких передові позиції займають транспортно-заготівельні витрати (до 60 %) і витрати на утримання запасів – до 35 % [32]. З огляду на це можна констатувати, що значну частку логістичних витрат на промислових підприємствах становлять витрати на транспортування, складування й зберігання, що пов'язано з необхідністю створення певних умов для переміщення різних видів продукції від продуцента до споживача (табл. 1.8).

У сучасній науковій літературі зазначається, що Пилип Котлер, досліджуючи розвиток американського ринку, у тому числі й ринок логістики, зібрав досить багато інформації щодо витрат на логістику. Це дало йому можливість описати структуру логістичних витрат для

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

національного ринку США (табл. 1.9). За результатами його досліджень лівова частка витрат на логістику спрямована на транспортування вантажів і їх складування на складах.

Таблиця 1.8

Структура логістичних витрат на промислових підприємствах США

Складники витрат	Витрати	
	млрд дол. США	%
1. Витрати на зберігання запасів, у т. ч.:	277	38,21
– сплата відсотків	53	7,31
– податки й амортизація	161	22,21
– складські витрати	63	8,69
2. Транспортні витрати, у т. ч.:	415	57,24
– автомобільного транспорту	333	45,93
– залізничного транспорту	33	4,55
– водного транспорту	22	3,03
– трубопровідного транспорту	10	1,4
– повітряного транспорту	17	2,34
3. Витрати, пов'язані з експедируванням товарів	5	0,69
4. Витрати на управління дистрибуцією	28	3,86
<i>Сукупні логістичні витрати</i>	725	100

* Джерело: [32].

Таблиця 1.9

Частка функціональних областей логістики у відсотках до загальної суми витрат на неї

Функціональна область	Частка від загальної суми витрат, %
Транспорт	46
Складування	26
Запаси	10
Інше	18
Всього	100

У монографії [19, с. 179] також наведено приклад відсоткової оцінки логістичних витрат у загальних логістичних витратах для економіки США упродовж 1990–2006 рр. (табл. 1.10). Дані таблиці

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

підтверджують інформацію інших дослідників про те, що витрати на транспортування вантажів є одними із суттєвих і найбільших за величиною у загальній структурі логістичних витрат.

Таблиця 1.10

Структура логістичних витрат в економіці США
за період 1990–2006 рр.*

Рік	Види логістичних витрат			Логістичні витрати, всього (%)
	витрати на запаси	транспортні витрати	адміністративні витрати	
1990	42,9	53,3	3,8	100
1991	40,3	55,9	3,8	100
1992	37,3	59,0	3,8	100
1993	36,2	60,0	3,8	100
1994	37,2	59,0	3,8	100
1995	39,1	57,1	3,9	100
1996	37,8	58,3	3,9	100
1997	36,9	59,2	3,9	100
1998	36,3	59,8	3,8	100
1999	36,1	60,1	3,8	100
2000	37,1	59,0	3,9	100
2001	33,1	63,0	3,8	100
2002	32,7	63,5	3,8	100
2003	32,1	64,1	3,8	100
2004	32,7	63,5	3,8	100
2005	33,2	62,9	3,9	100
2006	34,2	62,0	3,8	100

* Джерело: [19, с. 179].

Автори монографії [72, с. 11–12] констатують, що результати аналізу структури логістичних витрат у країнах з розвиненою економікою дозволяють вказати на витрати з найбільшою часткою:

- для Японії витрати на транспортування складають 13,5 % від обсягу продажів;
- для Англії витрати на транспортування складають 5,5 % від обсягу продажів;

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

– для країн Європейського Союзу витрати на транспортування продукції рівняються 8,6 %, на складування і зберігання запасів – 9,20 % і 3,20 % на логістичне адміністрування.

Узагальнення сучасних наукових публікацій дозволяє структуру витрат на логістику по країнам світу подати як тріаду витрат на запаси, складування і транспорт (табл. 1.11). За його дослідженнями по транспортним витратам лідирують Великобританія, США, Канада і Франція (45–48 %), по витратах на складування – Італія, Великобританія, Росія і Середня Європа (27–34 %), по витратах на запаси й облік замовлень – Бенілюкс, США, Росія (35–47 %).

Наведена вище інформація щодо структури логістичних витрат вказує на істотність логістичних витрат у діяльності не тільки окремої організації – підприємства, фірми чи компанії, а й у житті багатьох країни світу.

Таблиця 1.11

Структура витрат на логістику в розвинених країнах світу

Країна	Витрати, %		
	запаси і облік замовлень	складування	транспорт
Франція	31	24	45
Бенілюкс	47	22	31
Германія	30	33	37
Італія	28	34	38
Великобританія	24	28	48
Середня Європа	32	28	40
США	35	20	45
Канада	30	25	45
Росія	35	27	38

Виокремлення кожного складника у загальній структурі логістичних витрат є актуальним питанням з огляду нагальності

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

побудови системи їх планування й управління ними, а також удосконалення техніко-технологічної бази логістичних систем різних рівнів, починаючи від підприємства і закінчуючи ланцюгами й мережами поставок. Але головним у вивченні структури логістичних витрат є те, що отримані результати надають можливості розробки конкретних заходів щодо їх зменшення завдяки:

- раціоналізації транспортних процесів, пов'язаних з доставкою вантажів клієнтам;
- механізації й автоматизації навантажувально-розвантажувальних робіт і складських процесів;
- зниженню величини утримуваних запасів за рахунок прискорення їх обігу;
- зниження витрат на старіння та вичерпання запасів;
- застосування сучасних ІТ-технологій та інформаційних систем управління вантажопотоками у межах логістичних систем й ін.

У висновку слід зазначити таке. На основі аналізу чисельної кількості визначень дефініції «логістичні витрати» встановлено, що більшість вчених і практиків трактують логістичні витрати як витрати, пов'язані з виконанням логістичних активностей (операцій і процесів), але при цьому набір останніх, що вказується авторами, є доволі різним. Це призводить до різного розуміння структуризації логістичних витрат, що заважає фахівцям відпрацювати рекомендації щодо формування на підприємствах системи їх реєстрації, обліку і контролю.

Наявність різних видів логістичних витрат і непропорційність в їх кількісному вираженні, а також складність у визначенні утруднюють

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

їх реєстрацію, облік і контроль, а в подальшому їх планування та визначення ефективних методів їх оптимізації.

Теоретичний аналіз літературних джерел логістичної спрямованості дозволяє констатувати, що підприємства для забезпечення ефективної діяльності несуть значні витрати на логістику. Але логістика є не тільки коштовною для організацій функцією, але і досить значущім інструментом у формуванні конкурентоспроможності як продукції, що виробляє підприємство, так і самого підприємства.

Отримана інформація по кількісному і якісному змісту логістичних витрат може використовуватись для прийняття управлінських рішень щодо організування, планування та здійснення кожної логістичної активності.

РОЗДІЛ 2

КЛАСИФІКАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ТА МІСЦЯ ЇХНЬОГО УТВОРЕННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Сучасні підходи до класифікації логістичних витрат

Проблема значних логістичних витрат є дуже актуальною нині для підприємств олійно-жирової галузі (ОЖГ). Але на цей момент часу вивчення й аналіз впливу логістичних витрат на показники господарювання і, зокрема, економічну ефективність логістичної діяльності, керівники підприємств галузі недооцінюють. Проте виділення зі статей бухгалтерського обліку логістичних витрат дає змогу їх ідентифікувати і встановити зв'язок із чинниками, які зумовили їхнє виникнення.

Як зауважують фахівці, кожна стаття витрат має приховані логістичні витрати, які в сукупній частці витрат фактично становлять більш ніж 30 % [48, с. 315]. Саме тому слід приділяти увагу вивченню й ґрунтовному аналізу логістичних витрат для їхнього скорочення, що матиме позитивний вплив на ефективність здійснення логістичної діяльності і високий фінансовий результат господарювання підприємств. Однак, попри те, що на цей момент час відомо чимало

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

досліджень щодо визначення логістичних витрат у процесі діяльності суб'єктів господарювання та проблем їхньої структуризації, досконалої методики реєстрації, аналізу й контролю даного виду витрат ще не розроблено. Не вирішено й питання класифікації логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності підприємств ОЖГ. Проте у науковій та методичній літературі, що опублікована упродовж кількох минулих років, класифікації логістичних витрат дослідники приділяють значну увагу. Про це свідчать наукові праці закордонних й вітчизняних учених: Д. Дж. Бауерсокса і Д. Дж. Клосса [6], В. В. Дибської, Є. І. Зайцева, В. І. Сергєєва і А. Н. Стерлінгової [37], А. Г. Кальченко [25], Є. В. Крикавського [29], М. Р. Ліндерса і Х. Е. Фірона [34], В. В. Лифара [35], С. В. Мішиної і О. Ю. Мішина [41], Ю. В. Пономарьової [46], О. В. Посилкіної [47; 48], В. І. Сергєєва [53], Н. К. Моїсеєвої [42; 43], М. О. Окландера [44], Чеслава Сковронка і Здислава Саріуш-Вольського [54], Л. Ю. Шевців та І. Петецького [72] й інших дослідників (табл. Б.1). Але, незважаючи на таку чисельну кількість досліджень щодо сутності логістичних витрат та їхньої ролі для ефективного господарювання підприємств, на сьогодні ще не розроблено класифікації, яка дозволяла б ідентифікувати вказані витрати відповідно до національних положень (стандартів) та практики ведення обліку в Україні. Також слід зазначити, що й досі ще не реалізовано на практиці відповідних систем реєстрації, аналізу, й контролю логістичних витрат, методів безперервного управління ними і, насамкінець, їхнього обліку [19, с. 184; 41, с. 114–115]: фактично складники цих витрат і фінансові результати здійснення логістичної діяльності по-різному відображають в обліку, балансі й звітах (табл. 2.1).

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Це є одним з основних чинників, що зумовлює різні погляди дослідників щодо класифікації логістичних витрат, зміст яких відображено в табл. Б.1–Б.3.

Таблиця 2.1

Структура логістичних витрат діяльності підприємства за статтями бухгалтерського обліку*

Статті бухгалтерського обліку	Витрати, пов'язані з управлінням матеріальними ресурсами	Частка витрат за статтею, %
Сировина, матеріали	Винагорода постачальнику (посереднику).	7,1
	Вартість доставки від постачальника	1,8
Електроенергія	Електроенергія на переміщення.	0,6
	Електроенергія при технологічних простоях обладнання.	2,9
	Електроенергія при випадкових простоях обладнання	0,8
Витрати на утримання персоналу	Оплата праці під час неконтрольованої обробки.	2,0
	Оплата праці під час додаткових робіт і переміщень.	1,8
	Оплата праці під час допоміжних робіт при простоях.	2,0
	Оплата праці під час відпочинку, перерв, перешкод	1,6
Витрати, пов'язані з експлуатацією обладнання	Витрати на обладнання під час допоміжних робіт і переміщень матеріальних ресурсів.	1,4
	Витрати на обладнання під час технологічних простоїв.	1,8
	Витрати на обладнання під час відпочинку персоналу	0,6
Витрати на збут	Транспортування готової продукції до замовника.	2,2
	Переміщення готової продукції на склад.	0,2
	Зберігання готової продукції	0,2
Загальновиробничі витрати	Переміщення напівфабрикатів, відходів.	0,7
	Проміжне зберігання напівфабрикатів, відходів	1,1
Адміністративні витрати	Перевірка і зберігання матеріалів.	0,7
	Обслуговування платежів за матеріали	1,0

* Джерело: [48, с. 315].

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Істотною помилкою більшості фахівців є розробка класифікації логістичних витрат за логістичними функціями. Таке групування витрат дає змогу контролювати їх рівень за окремими операціями, виявляти ефективність різних схем організації логістичної діяльності, виконувати порівняльні аналізи логістичних витрат підприємств. Однак у дослідників немає єдиного погляду на склад логістичних витрат, тобто кожен науковець пропонує свій перелік видів логістичних витрат, що на практиці може привести до плутанини і їхнього некоректного обліку за функціями.

На цей час відомі також підходи до групування логістичних витрат, що засновані на врахуванні й інших ознак. Щодо цього цікавим є дослідження С. В. Мішиної й О. Ю. Мішина, які запропонували класифікацію логістичних витрат з урахуванням основних фаз переміщення матеріального потоку [41]. З огляду на це вони виділяють витрати на постачання, виробництво й розподіл продукції, що вироблена на підприємстві. Проте така класифікація має і свій недолік: автори не враховують при групуванні логістичних витрат такі фази як повернення споживачами неякісної продукції на підприємство, утилізацію і знищення відходів. З погляду автора, це робить запропоновану класифікацію логістичних витрат непридатною для використання на підприємствах олійно-жирової галузі.

Певну цінність в методологічному і практичному аспектах має класифікація, що запропонована в роботі польських учених [54, с. 289–282]. Взнявши за класифікаційну ознаку економічний зміст витрат, вони пропонують розділити їх на три групи, а саме на: прямі логістичні витрати, що враховують в обліку виробничих витрат,

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

виокремлюючи додатково облікову й аналітичну роботу; форс-мажорні витрати, за якими визначають фінансові показники діяльності підприємства; упущена вигода, яку взагалі не включають до балансу підприємства, але з погляду автора, її доцільно відображати в поясненнях до фінансової звітності.

На думку польських фахівців, раціональною є декомпозиція логістичних витрат за основними фазами переміщення матеріального потоку, місцями виникнення витрат, основними компонентами логістичних процесів, видами витрат, зміною масштабів діяльності, фінансовими результатами [54, с. 144–146].

Відомий фахівець у сфері логістики Є. В. Крикавський вважає, що логістичні витрати слід згрупувати так:

- витрати на фізичне переміщення (транспортні витрати);
- витрати запасів;
- витрати інформаційно-управлінських процесів (управлінські витрати) [29, с. 542–543].

Водночас деякі автори, зокрема Н. К. Моїсеєва [43], Л. Ю. Шевців й І. Петецький [73], вказують на необхідність поділу логістичних витрат на змінні й умовно-постійні. До змінних витрат вони відносять ті їх складники, які змінюються пропорційно до масштабів логістичної діяльності. Це можуть бути витрати на використання автомобільного пального й мастила або витрати на залучення капіталу для фінансування закупівель запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи готової продукції (якщо його залучають винятково для фінансування запасів і він змінюється пропорційно до їхнього обсягу) і т. д.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Умовно-постійні логістичні витрати являють собою витрати, які при здійсненні логістичної діяльності не змінюються, хоча шляхи до їхнього скорочення відомі – це, зокрема, удосконалювання логістичних процесів, прискорення просування матеріальних цінностей, підвищення швидкості відновлення запасів тощо.

Таким чином, можна зазначити, що для групування логістичних витрат дослідники здебільшого використовують такі ознаки (або критерії):

- фазова декомпозиція логістичних витрат;
- місця виникнення витрат, що важливо під час нормування витрат на виконання логістичних операцій, процесів тощо;
- взаємозв'язок витрат з основними компонентами логістичних процесів – фізичним просуванням матеріалів, інформаційними процесами, запасами;
- видова структура витрат;
- мінливість конкретних груп витрат залежно від обсягів матеріалів, що просуваються по логістичних каналах чи у межах ланцюга поставок, або підтримуваних запасів;
- відношення до фінансових результатів під час ухвалення конкретних логістичних рішень (для їхньої можливої оптимізації) тощо.

Як зазначає Н. К. Моїсеєва [43, с. 140–141], крім розподілу витрат за економічним змістом, за функціональною ознакою і статтями калькуляції, а також за способами їхнього віднесення на одиницю продукту (прямі й накладні) і за зміною загального обсягу робіт (умовно-змінні, умовно-постійні), логістичні витрати доцільно поділити на такі чотири групи:

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

- 1) операційні логістичні витрати, тобто витрати на виконання логістичних операцій за функціями;
- 2) витрати, що пов'язані з адмініструванням логістичної системи;
- 3) витрати на компенсацію логістичних ризиків, а саме: витрати на страхування вантажів, на страхування запасів тощо;
- 4) капітальні витрати, що пов'язані із заморожуванням оборотного капіталу в запасах.

Наведену класифікацію логістичних витрат Н. К. Моїсеєвої слід уважати найбільш досконалою, тому її можна застосовувати як належне підґрунтя для дальших досліджень щодо групування вказаних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі.

Таким чином, проаналізувавши підходи вітчизняних і закордонних учених до класифікації логістичних витрат, можна зазначити, що одна частина дослідників використовує для їхнього групування один критерій (і здебільшого за функціями), а інша – декілька. Це дає змогу поділити наявні класифікації на дві великі групи – однокритеріальні й багатокритеріальні, узагальнену характеристику яких наведено далі.

Однокритеріальні класифікації мають спільну ваду – вони містять різні набори видів логістичних витрат. Це свідчить про те, що у фахівців немає єдиного підходу до формування класифікації логістичних витрат за логістичними функціями. І це пояснюється певними причинами:

– по-перше, наявністю різних поглядів на проблему класифікації логістичних витрат;

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

– по-друге, формалізуючи класифікацію логістичних витрат підприємства, дослідники віддають перевагу тій чи іншій логістичній функції або ж конкретній групі функцій, надаючи їм статус найбільшої важливості;

– по-третє, нині ще не встановлено відповідними нормативними документами і рекомендаціями вимог щодо обов'язкового обліку логістичних витрат на виробничих підприємствах.

Крім того, загальною вадою однокритеріальних класифікацій є те, що в них не вказано, у яких саме цілях може бути застосована зазначена класифікація логістичних витрат за конкретною ознакою. З практичного погляду, це може викликати труднощі в процесі створення системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на підприємстві й збору необхідного масиву даних.

Багатокритеріальні класифікації витрат у найбільш повному обсязі висвітлені в наукових публікаціях учених: Л. Б. Міротіна, І. Е. Ташбаєва і О. Г. Порошиної [40], С. В. Мішиної й О. Ю. Мішина [41], Є. В. Крикавського [29], групи вчених під керівництвом професора О. В. Посилкіної [48], Л. Шевців й І. Петецького [72]. Вважаємо, що найбільш досконаліми є багатокритеріальні класифікації логістичних витрат, що запропонували вітчизняні дослідники [41; 48; 72] (табл. Б.2 і Б.3).

Варто зазначити, що планування, облік і аналіз логістичних витрат, здійснюваний за багатокритеріальними класифікаціями, надає можливість дослідникам оцінювати їхню абсолютну величину, ухвалювати рішення щодо збільшення або зменшення величини цих витрат, аналізувати й вдосконалювати їхню структуру. Однак, з точки

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

зору автора, ці класифікації мають здебільшого управлінський характер, тобто найбільш придатні для виконання завдань управління логістичними витратами. Проте їхнє використання на практиці «може бути ускладнене неможливістю ідентифікації деяких видів логістичних витрат» [41].

Як вважають автори роботи [21, с. 120], ще однією вадою наявних класифікацій логістичних витрат є використання змішаних ознак їхнього групування, що зумовлює подвійний облік операцій і призводить до некоректного і неповного відображення фактичних розрахунків.

З аналізу багатокритеріальних класифікацій, що пропонують Л. Б. Міротін, І. Е. Ташбаєв і О. Г. Порошина [40], С. В. Мішина і О. Ю. Мішин [41], Є. В. Крикавський [29; 30], О. В. Посилкіна [48], Л. Шевців й І. Петецький [72], зрозуміло, що при практичному застосуванні їх на виробничих підприємствах, імовірно, будуть виникати труднощі в плані підготовки, збору і формування бази вихідних даних для обліку логістичних витрат. Крім того, як показали особисті дослідження автора, фахівці-практики не бажають (або не мають можливості) працювати з такими великими масивами даних, бо це буде переобтяжувати функціонування системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат і утруднювати їхнє оцінювання. Така система буде занадто кошовною і трудомісткою. А тому, як свідчать опитування практиків і аналіз фахової літератури, більш придатними для формування коректної системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат і дальшого їх обліку є однокритеріальні класифікації, хоча з цією позицією не погоджуються вказані вище

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

дослідники. Це зумовлює потребу продовження дискусії і дальших наукових досліджень.

З погляду автора, причинами наявності в методичній і науковій літературі чисельної кількості класифікацій, що побудовані на основі використання різних ознак і критеріїв, є такі:

1) неузгодженість термінології щодо логістичних витрат у менеджменті, економіці й бухгалтерському обліку;

2) недостатня обізнаність авторів з теорією і практикою логістичної діяльності вітчизняних підприємств;

3) відмінність систем і методів обліку витрат (у тому числі й на виробництві) і оподаткування в різних країнах;

4) некоректність перекладу зарубіжної літератури з логістики на українську мову;

5) невиокремлення дослідниками сфери використання запроваджуваних категорій і показників витрат, а також результатів господарської діяльності суб'єктів господарювання для вибору альтернативного варіанта інвестування капіталу в логістичні системи або для дальшої практичної облікової і планової роботи з реалізації логістичних рішень.

Щодо останньої причини зазначимо, що при визначенні складу логістичних витрат і включення до їхнього числа втраченої вигоди, необхідно з'ясувати, з якою метою і за яких умов складають перелік зазначених витрат: чи для вибору інвестиційної альтернативи, чи для визначення реальних логістичних витрат, що змінюються у зв'язку з ухваленням конкретного логістичного рішення й знаходять своє відображення в планово-облікових документах.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

У зв'язку із зазначеним варто вказати, що види витрат і їхній зміст в економічній теорії і в прикладній економіці визначають по-різному. Відповідно до загальноприйнятого визначення, витратами підприємства вважається сума витрат на виробництво і реалізацію продукції, які поділяють на змінні й умовно-постійні. При цьому відмінності економічного розуміння складу поточних витрат такі:

1) мікроекономічні терміни «альтернативна вартість, явні й неявні витрати» та ін. не використовують в обліково-плановій роботі підприємства;

2) у жодному із нормативних документів з обліку або планування показників діяльності (вітчизняні й міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, методики з калькулювання собівартості продукції, послуг) до складу поточних витрат не включено втраченої вигоди тому, що вона являє собою розрахункову, гіпотетичну величину, яку визначають при порівнянні варіантів вкладання капіталу.

Крім того, чітко класифікувати логістичні витрати важко ще й тому, що в їхньому складі не виокремлено капітальних і поточних витрат, а також помилково до нього включено такі складники, які не є логістичними витратами за своїм економічним змістом (наприклад, втрачена вигода).

Таким чином, за результатами виконаного ґрунтовного аналізу існуючих групувань логістичних витрат можна вказати, що на цей момент часу ще не існує єдиної їх класифікації, яка могла б бути використана в практиці господарювання підприємств олійно-жирової галузі і, зокрема, для визначення ефективності здійснюваної на них логістичної діяльності.

2.2. Класифікація логістичних витрат за фазово-функціональною ознакою

З урахуванням викладеного вище зазначимо, що на сьогодні існує нагальна потреба розробки класифікації логістичних витрат, яка б надала можливість фахівцям безпомилково ідентифікувати та обчислювати зазначені витрати і встановлювати їхній вплив на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі з огляду на специфіку їхнього господарювання. Крім того, як уважають вітчизняні вчені С. В. Мішина й О. Ю. Мішин, класифікацією логістичних витрат варто користуватись дослідникам і при виконанні розрахунків аналітичних показників господарювання підприємств [41, с. 118].

На думку автора, більш придатною для практичного застосування буде класифікація логістичних витрат, що побудована за видами здійснюваної на підприємствах логістичної діяльності. Таких поглядів дотримуються і автори роботи [21, с. 127], які зазначають, що облік витрат за видами логістичної діяльності є цінним інструментом стратегічного управління підприємством.

Аналіз логістичних витрат за видами логістичної діяльності надає змогу зіставити між собою витрати на виконання кожної конкретної логістичної активності (операції чи процесу), а також із загальним їх обсягом. Такий аналіз є можливим лише в тому разі, якщо припустити, що всі логістичні витрати можна розподілити на конкретні логістичні активності, реалізація яких потребує використання певних ресурсів. Отже, визначення логістичних витрат за видами логістичної діяльності надає можливість оцінити її ефективність, порівнявши конкретний дохід з конкретними витратами. Разом із цим, визначаючи витрати за

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

видами логістичної діяльності, дослідники зможуть встановити їхні часові межі й пов'язати з конкретними чинниками, що мають вплив на той чи інший вид вказаної діяльності. Завдяки цьому відповідні підрозділи підприємства будуть: а) активніше використовувати важелі й резерви, що підвищують ефективність здійснення конкретного виду логістичної діяльності; б) ґрунтовніше визначити доцільність виконання певних видів логістичної діяльності на визначений період часу.

Для розв'язання проблеми удосконалення класифікації логістичних витрат, що буде адаптована для підприємств олійно-жирової галузі, слід ураховувати:

– по-перше, так називану фазову декомпозицію всього шляху переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи підприємства;

– по-друге, місце формування, видову структуру логістичних витрат (капітальні й поточні), що певним чином узгоджується із чинними в Україні відповідними нормативними документами та інструкціями.

У процесі здійснення логістичної діяльності поточними логістичними витратами вважають витрати на:

– просування матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, відходів, готової продукції тощо) у межах логістичної системи підприємства, включаючи оплату відсотків за використання позичкового капіталу (відповідно для утворення запасів матеріальних цінностей, оновлення техніко-технологічної бази логістичної системи підприємства тощо) і витрати, пов'язані з форс-мажорними

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

обставинами, відшкодуванням логістичних ризиків та з витратами відпсування матеріальних цінностей;

– управління логістичними інформаційними потоками в межах логістичної системи підприємства.

Поточні логістичні витрати на просування матеріальних цінностей у межах логістичних підприємств олійно-жирової галузі включають у себе витрати на закупівлю матеріальних ресурсів (у тому числі й запасних частин (ЗЧ)), необхідних для нормального функціонування підприємств, виробничі логістичні витрати, витрати розподілу і збуту товарної продукції та інші витрати, що пов'язані з переміщенням матеріальних потоків при поверненні реалізованої продукції на підприємства, утилізації і знищенні відходів.

Витрати на управління логістичними інформаційними потоками пов'язані зі збором та обробкою даних і створенням інформаційного забезпечення процесу руху матеріальних і фінансових потоків. Витрати, що пов'язані з форс-мажорними обставинами – це витрати від дії так званої непереборної сили, що призвела до втрати вантажу, транспортного засобу, руйнування логістичних об'єктів тощо. Витрати на відшкодування логістичних ризиків визначають фактичним розміром коштів, виплачених конкретному клієнту. Своєю чергою, відсотки за використання позичкового капіталу для утворення на підприємстві запасів матеріальних цінностей, витрати на оновлення техніко-технологічної бази його логістичної системи (зокрема, відсотки за короткостроковий кредит згідно до діючих нормативних матеріалів з калькулювання продукції також слід відносити до поточних логістичних витрат.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Витрати, пов'язані з втратами від псування матеріальних цінностей, зумовлені неякісним виконанням окремих функціональних видів логістичної діяльності чи конкретних логістичних активностей, як-то: транспортування, зберігання, навантаження-розвантаження тощо. Їхня частка в загальних поточних логістичних витратах незначна, а іноді й відсутня. Проте існують випадки, коли псування матеріальних цінностей з вини логістичного персоналу також має місце. Тому зазначені витрати доцільно також включити до класифікації логістичних витрат.

Капітальні логістичні витрати – це капітальні інвестиції у створення інфраструктури логістичної системи (склади, стелажні конструкції, під'їзні шляхи, термінали, майданчики для стоянки транспорту і нагромадження та зберігання відходів, транспорт, інформаційні системи тощо) й одноразові грошові вкладення в оборотні засоби (запаси, незавершене виробництво) або їх приріст.

Таким чином, капіталовкладення в логістичну систему підприємства ($K_{ЛС}$) варто визначати у такий спосіб:

$$K_{ЛС} = K_{ЗАП} + K_{НЕЗ} + K_{ОСН}, \quad (2.1)$$

де $K_{ЗАП}$ – витрати на створення запасів матеріальних ресурсів (МР);

$K_{НЕЗ}$ – витрати, що пов'язані з незавершеним виробництвом;

$K_{ОСН}$ – капіталовкладення в основні засоби логістичних систем.

Як відомо, поточні витрати і капіталовкладення не підлягають сумуванню. Водночас чимало авторів не зважають на різний зміст капітальних і поточних витрат і сумують їх, але робити це можна тільки при розрахунку витрат на виконання разового замовлення,

коли має місце лише один оборот обігового капіталу. Тобто така операція можлива тільки при розрахунку грошового потоку за конкретний період часу – місяць, квартал, рік – одноразово.

Зважаючи на викладене, пропонуємо економічно обґрунтовану класифікацію видів логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі (рис. 2.1).

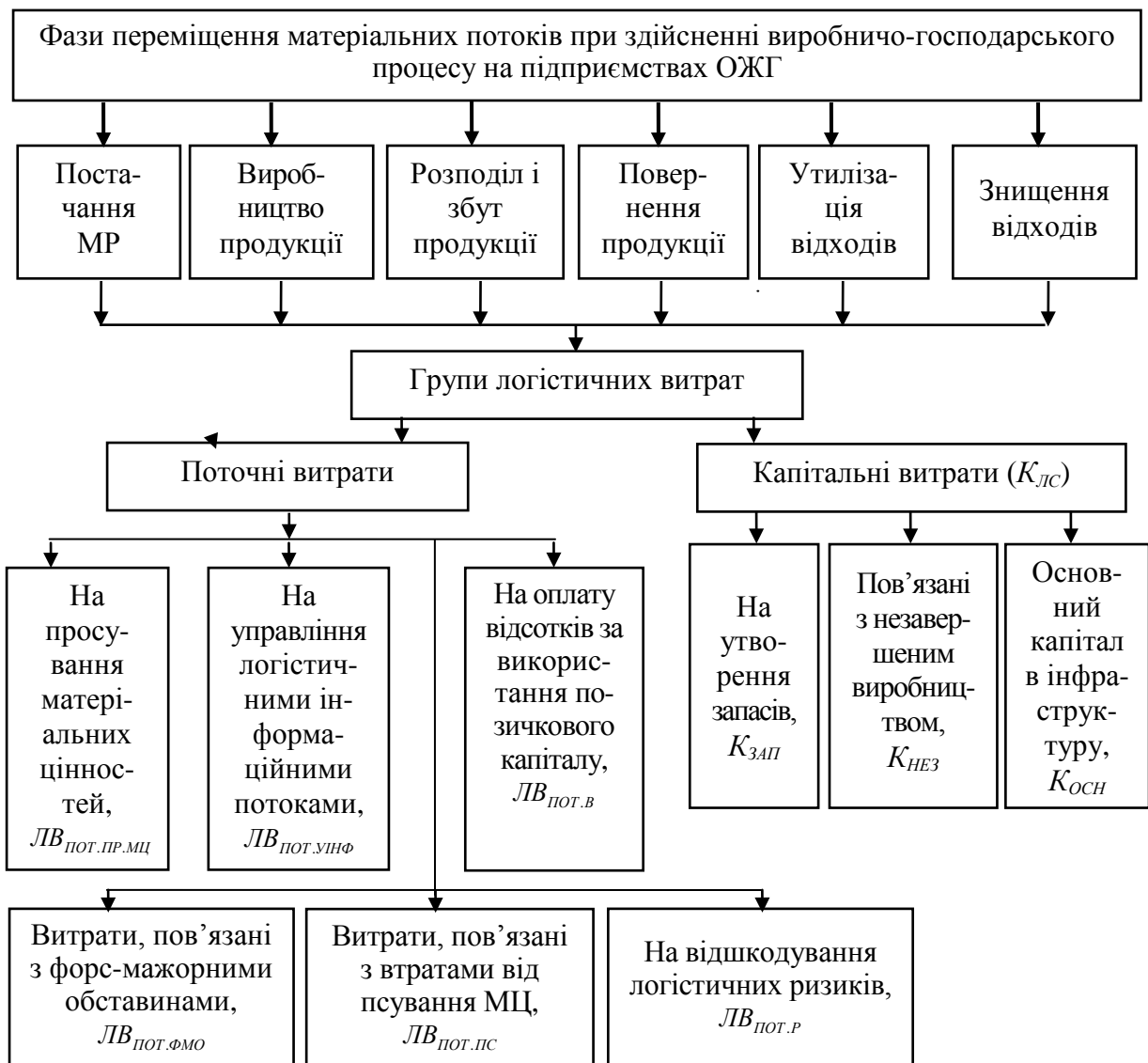

Рис. 2.1. Групування логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі*

*Розроблено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

На думку автора, запропонована класифікація сприятиме:

- 1) коректному розподілу логістичних витрат на логістичну діяльність, що здійснюється у межах виробничо-господарського процесу підприємств олійно-жирової галузі;
- 2) визначенню рівня логістичних витрат за кожним видом логістичної діяльності і їхнього впливу на ефективність логістичної діяльності підприємств у цілому;
- 3) плануванню логістичних витрат на здійснення кожного конкретного виду логістичної діяльності;
- 4) формуванню системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат за кожним видом логістичної діяльності й дальшого управління ними.

Ще однією перевагою запропонованої класифікації є те, що вона надає можливість порівняти між собою витрати на виконання кожного виду логістичної діяльності у межах виробничо-господарського процесу, а також із загальними логістичними витратами підприємства.

2.3. Місця утворення і послідовність формування логістичних витрат при здійсненні виробничого процесу підприємства

У контексті вищезазначеного з методологічного погляду, щоб проаналізувати вплив логістичних витрат на ефективність логістичної діяльності слід керуватись топологією утворення логістичних витрат на підприємствах галузі. На підставі проведеного аналізу виробничо-господарського процесу підприємств олійно-жирової галузі

(на прикладі олійно-екстракційних заводів) було ідентифіковано місця утворення логістичних витрат, що схематично наведено на рис. 2.2.

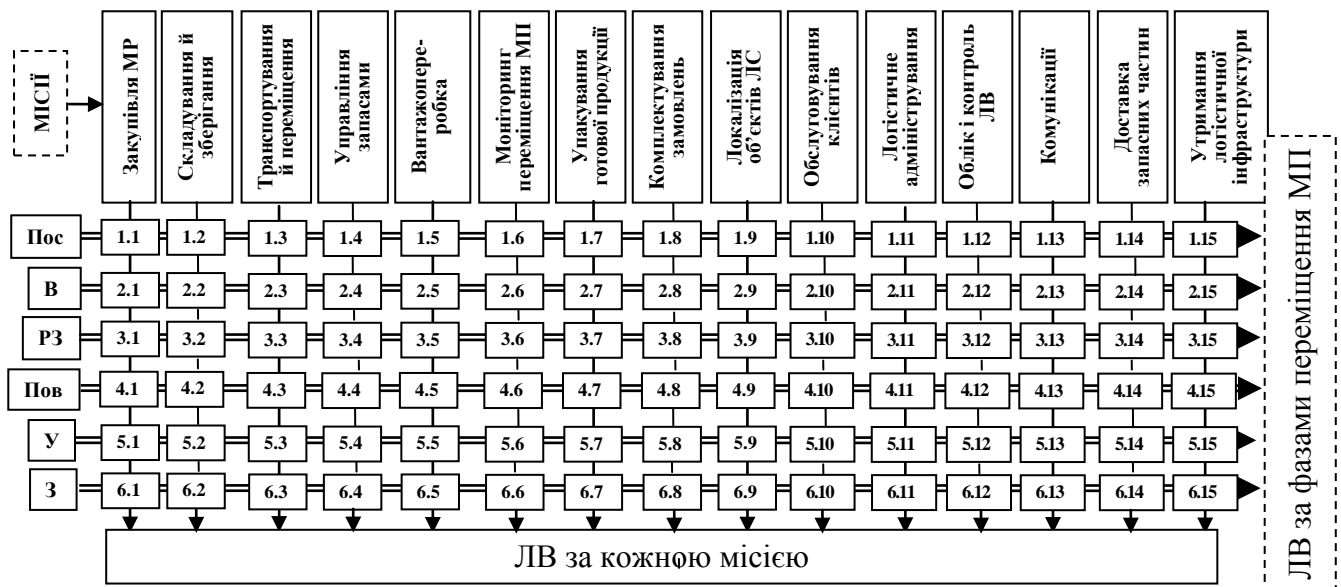
Рис. 2.2. Місця утворення логістичних витрат під час здійснення підприємствами господарської діяльності*

* Розроблено автором.

Реалізація логістичного підходу в господарській діяльності підприємств передбачає реєстрацію, аналіз і контроль логістичних витрат на всьому шляху руху матеріальних потоків. Тому калькулювання вказаних витрат повинно здійснюватись із застосуванням відповідного методичного підходу, наприклад методу місій [48, с. 329; 66, с. 92–93]. Головною перевагою вказаного методу є те, що місії (у цьому випадку – це види логістичної діяльності за функціями) стосуються всіх видів логістичної діяльності стосовно виробничо-господарського процесу і визначають вплив кожної з них

на функціонування логістичної системи підприємства, а згодом – і на загальну ефективність логістичної діяльності.

Отже, використовуючи запропоновану класифікацію (див. рис. 2.1) і визначаючи місця утворення логістичних витрат у ході виконання виробничо-господарських процесів на підприємствах олійно-жирової галузі (див. рис. 2.2), під час реєстрації витрат і дальшого їхнього аналізу й контролю варто застосовувати схему, що подано на рис. 2.3.

Умовні позначення:

Пос, В, РЗ, Пов, У, З – види логістичної діяльності (ЛД) стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків (МП); 1.1, 1.2, ..., 6.15 – логістичні витрати (ЛВ) на виконання функцій у межах кожного виду ЛД за фазами переміщення МП.

Рис. 2.3. Схема місць реєстрації логістичних витрат на логістичну діяльність підприємства за методом місії*

*Складено автором у відповідності до розробленої класифікації видів логістичної діяльності (див. далі рис. 2.5).

Наведена схема (див. рис. 2.3) надає наочне уявлення про процес утворення й накопичення логістичних витрат. З погляду автора, вона може служити достатнім підґрунтям для отримання вихідної

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

інформації щодо складання логістичного бюджету й дальшого планування логістичної діяльності підприємства на визначений період.

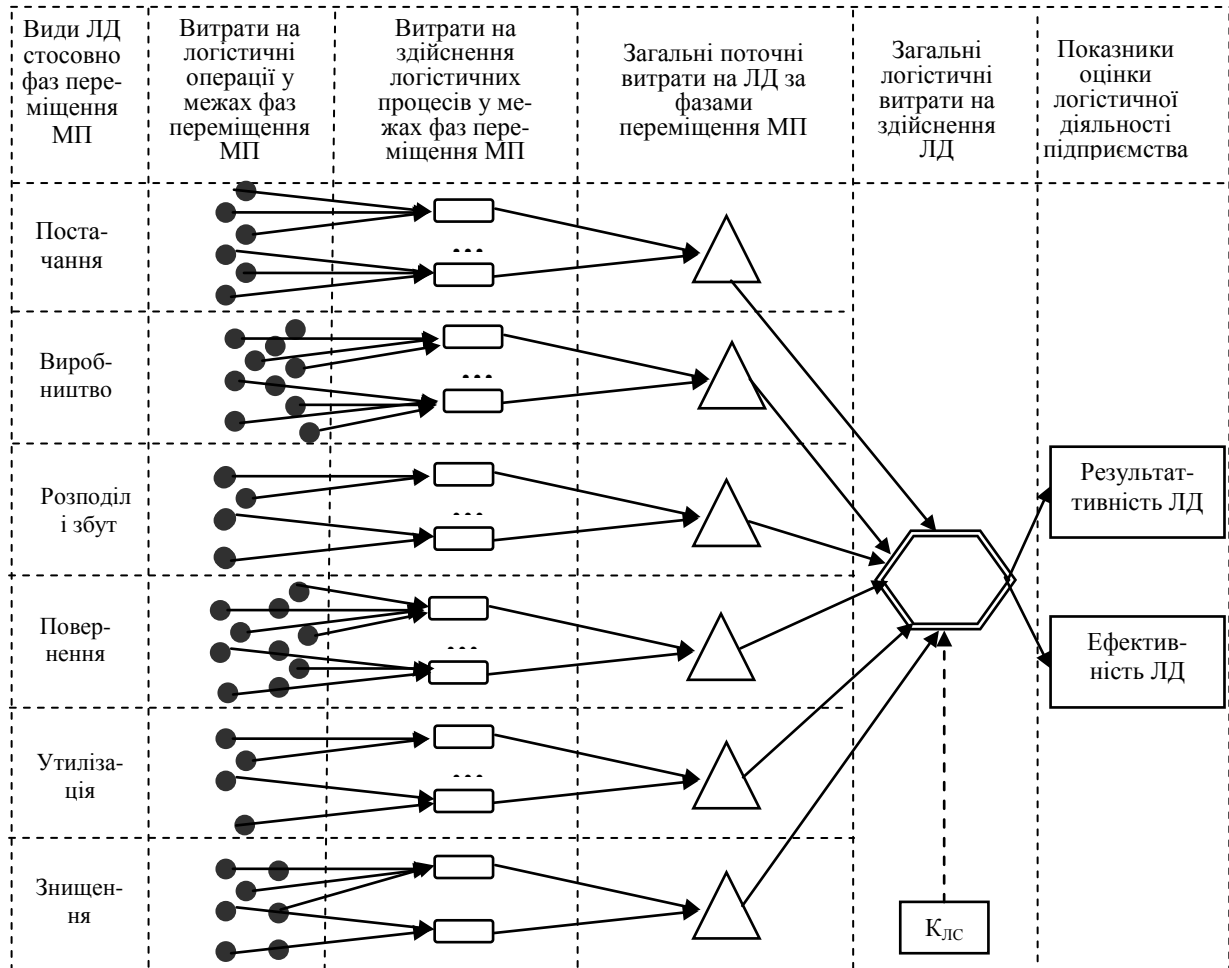
Реєстрація логістичних витрат відповідно до схеми (див. рис. 2.3) надає можливість безпомилково визначити їхній обсяг на встановлені види логістичної діяльності за кожною фазою переміщення матеріальних потоків і за функціями, що здійснюються в їх межах підрозділи логістики чи окремі виконавці. Така можливість створює належне підґрунтя для виконання коректної оцінки економічної ефективності логістичної діяльності як за окремими її видами, так і в цілому по підприємству.

Представлена на рис. 2.3 схема надає можливість чіткого розуміння необхідності утворення на підприємствах олійно-жирової галузі так називаних центрів логістичних витрат, що дозволить виявити резерви підвищення економічної ефективності логістичної діяльності. Саме коректне визначення таких центрів логістичних витрат надалі повинно бути покладене в основу створення дієвої системи реєстрації, аналізу й контролю визначеного виду витрат на підприємствах олійно-жирової галузі й дальшого ефективного управління ними.

Проте варто зазначити, що певну важливість для оцінки ефективності логістичної діяльності підприємства має наявність інформації щодо загальних логістичних витрат, які, з погляду науковців Л. Б. Міротіна, В. В. Зирянова, К. В. Інютіна, Л. В. Єрьоміна, І. Е. Ташбаєва, О. Г. Некрасова й ін., повинні включати в себе всі витрати, що є необхідними для забезпечення потреб логістики підприємства. З огляду на це для дістання інформації щодо загальних

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

логістичних витрат у ході дослідження було встановлено послідовність їхнього формування в процесі здійснення логістичної діяльності на виробничих підприємствах олійно-жирової галузі (рис. 2.4).

Умовні позначення:

- – ЛВ на логістичні операції, що виконуються у межах кожного виду ЛД за фазами переміщення МП; □ – ЛВ на види ЛД за функціями, що виконуються у межах кожного виду ЛД за фазами переміщення МП; △ – ЛВ на види ЛД за фазами переміщення матеріальних потоків; ⬡ – загальні ЛВ на ЛД підприємства.

Рис. 2.4. Схема послідовності формування загальних логістичних витрат і їхнього впливу на показники оцінки логістичної діяльності виробничих підприємств*

*Розроблено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Побудована схема (див. рис. 2.4) цілком узгоджується з запропонованими автором класифікаціями видів логістичної діяльності (рис. 2.5) і логістичних витрат (див. рис. 2.1) для підприємств олійно-жирової галузі.

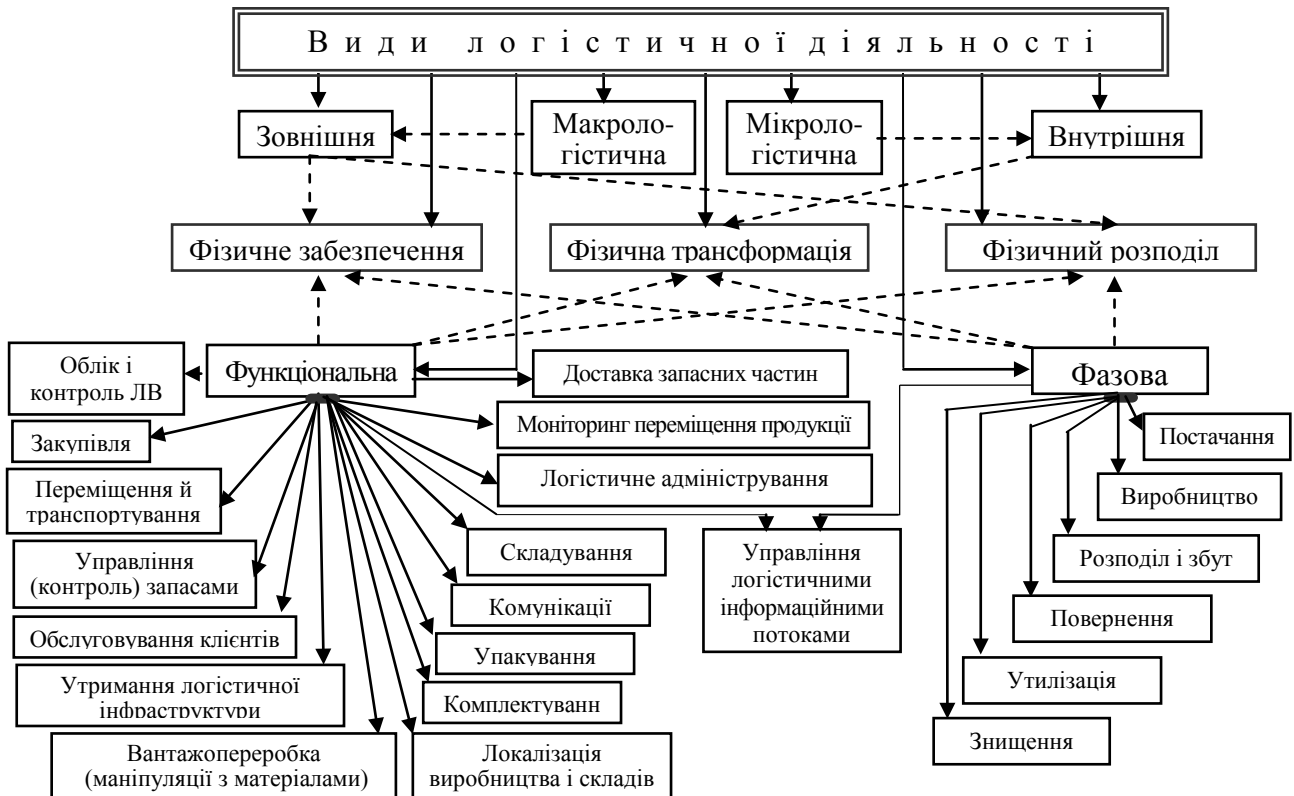

Рис. 2.5. Класифікація видів логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі*

* Розроблено автором.

У підсумку слід зазначити, що запропонований підхід щодо ідентифікації і оцінки логістичних витрат на здійснювану підприємствами галузі логістичну діяльність, надає можливість:

1) встановити і дослідити співвідношення витрат на логістичну діяльність за фазами переміщення матеріальних потоків і функціями, що виконуються в їх межах, та порівняти їх між собою і з загальними логістичними витратами;

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

2) поелементно визначити склад і структуру витрат на логістику підприємств. Своєю чергою, встановлена послідовність формування загальних логістичних витрат (див. рис. 2.4) демонструє їхній вплив на стан показників оцінки логістичної діяльності безпосередньо через загальні поточні та капітальні логістичні витрати у логістичну систему підприємства ($K_{ЛС}$). Капітальні логістичні витрати враховують у складі поточних загальних логістичних витрат через амортизаційні відрахування (A).

У ході виконання дослідження автор дійшов висновку, що поточні загальні логістичні витрати на логістичну діяльність є важливим оціночним показником, бо крім вищезазначеного вони мають значний вплив і на стан загальних показників діяльності підприємства тактичного і стратегічного рівнів управління (рис. 2.6). Разом із цим, суттєвим для оцінки економічної ефективності логістичної діяльності є те, що загальні логістичні витрати через собівартість впливають на прибуток, а через чистий прибуток – на рентабельність, чистий грошовий потік та індекс доходності інвестицій в логістичну систему.

Своєю чергою, капітальні витрати на логістику підприємства мають безпосередній вплив тільки на стратегічні показники господарської діяльності – чистий грошовий потік та індекс доходності з урахуванням фактору часу. Цим можна пояснити важливість наукового обґрунтування методичного підґрунтя розрахунку загальних логістичних витрат як основного критерію оціночної бази для визначення економічної ефективності логістичної діяльності.

Слід зауважити, що згідно з таким методологічним підходом поточні загальні логістичні витрати й амортизація (А) капітальних вкладень в логістичну систему підлягають включенню до собівартості відповідно до чинних нормативних матеріалів з калькулювання, а методики розрахунку тактичних і стратегічних оціночних показників господарської діяльності (ГД) підприємства, які на цей момент часу досить відомі, варто взяти за основу дальших прикладних розрахунків і вибору ефективних логістичних рішень з метою підвищення ефективності логістичної діяльності на підприємстві.

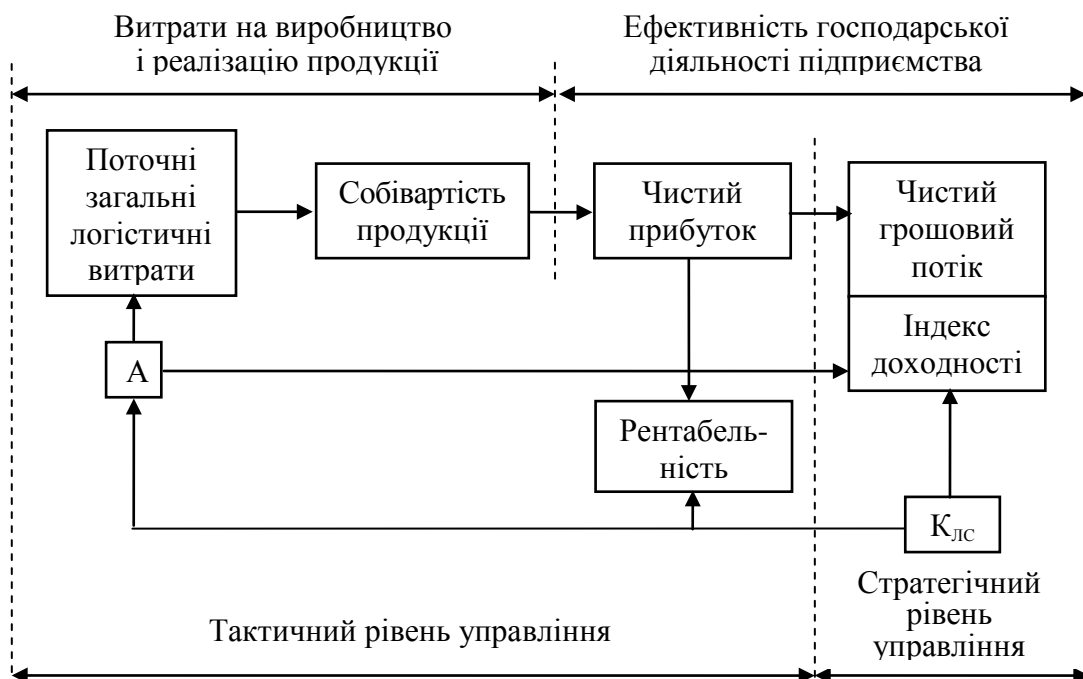

Рис. 2.6. Схема зв'язку логістичних витрат з основними оціночними показниками господарської діяльності підприємства*

*Розроблено автором.

Таким чином, варто зазначити, що визначення і подальший аналіз загальних поточних логістичних витрат має велике методологічне й практичне значення, бо його потребують усі напрями

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

й сфери діяльності підприємств олійно-жирової галузі, де здійснюється логістична діяльність (рис. 2.7).

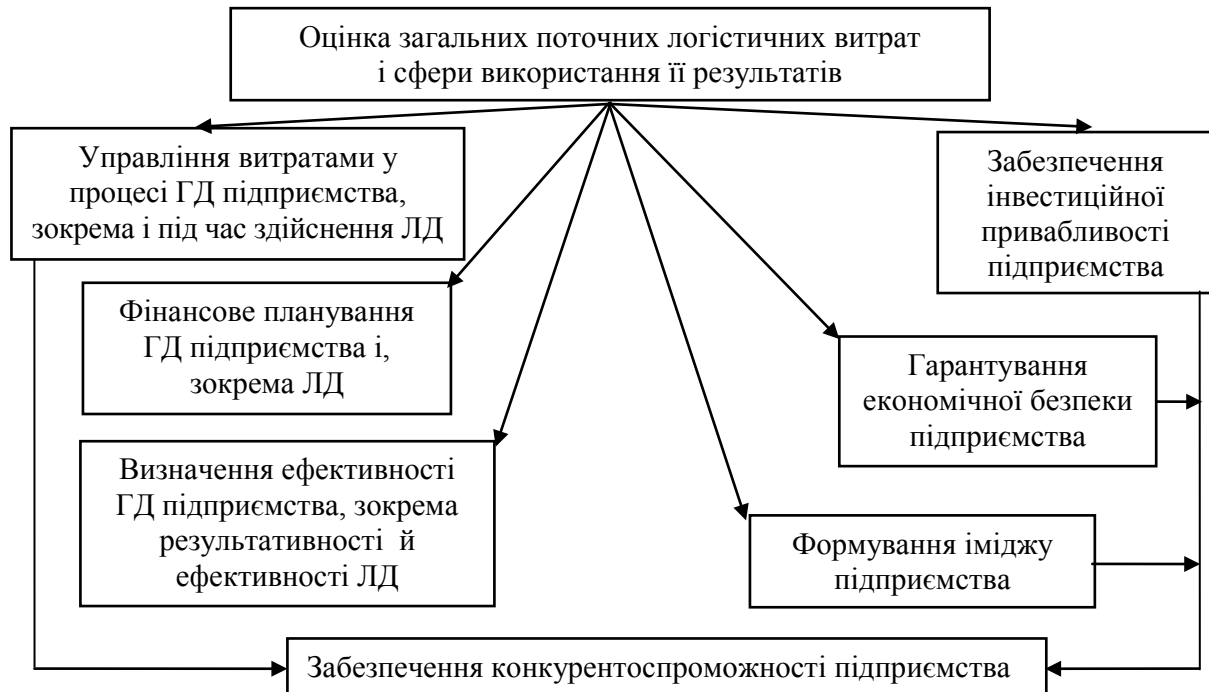

Рис. 2.7. Сфери використання результатів оцінки загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність підприємства*

* Розроблено автором.

У висновку слід вказати, що узагальнення результатів дослідження вітчизняних і закордонних учених надали можливість встановити, що в загальній структурі витрат підприємства витрати на логістику становлять значну частку. З огляду на це ґрунтовно досліджено склад і структуру логістичних витрат, місця і послідовність їхнього формування в процесі господарювання підприємств. На підставі цього розроблена класифікація логістичних витрат, в основу якої покладена галузева специфіка господарювання підприємств олійно-жирової галузі та поділ зазначених витрат на поточні й

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

капітальні. Це у повній мірі узгоджується з авторською типологією видів логістичної діяльності й нормативними документами та інструкціями з обліку витрат на підприємствах.

У процесі виконання дослідження доведено, що загальні поточні логістичні витрати є важливим оціночним показником логістичної діяльності і вони мають істотний вплив на стан загальних показників діяльності підприємства тактичного й стратегічного рівнів його управління, а саме: собівартість, прибуток, рентабельність, чистий грошовий потік та індекс доходності інвестицій в логістичну систему. На основі цього автором розвинута концепція щодо зв'язку логістичних витрат з основними оціночними показниками господарювання підприємств. Це надасть змогу використати запропоновану концепцію як платформу для розробки методичного підходу до визначення витрат на здійснення логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі.

І, насамкінець, виконані дослідження надали можливість визначити основні сфери використання результатів оцінки загальних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі.

РОЗДІЛ 3

ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ

ОЛІЙНО-ЖИРОВІ ГАЛУЗІ

3.1. Зв'язок логістичних витрат з основними показниками господарювання підприємств

Достеменно відомо, що витрати підприємств олійно-жирової галузі пов'язані з цінами на олійну продукцію, які є упродовж останніх років нестабільними. Зважаючи на те, що ситуація з цінами на олію, яка склалась на цей момент часу на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також наявна тенденція зростання собівартості реалізованої продукції на галузевих підприємствах і різке зниження рентабельності її продажів [65] є на сьогодні серйозним поштовхом для розробки заходів щодо підвищення конкурентноздатності зазначеної продукції. Це спонукає керівників підприємств постійно і наполегливо вести пошук шляхів і заходів зі зниження загальних витрат на виробництво олійної продукції. Така стратегія надасть можливість підприємствам олійно-жирової галузі утримати конкурентні позиції на визначених сегментах ринку і оперативно й гнучко реагувати на потребу в зміні ринкової ціни на продукцію. Отже, ґрунтовне вивчення й аналіз виробничих витрат є

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

нагально необхідним для оцінки ефективності діяльності галузевих підприємств і пошуку резервів їхнього зниження.

Для подальшого дослідження й оцінки витрат (зокрема і логістичних) підприємств олійно-жирової галузі була попередньо визначена мінімальна кількість олієдобувних заводів, які є частиною генеральної сукупності досліджуваних об'єктів.

Для обрання з генеральної сукупності потрібної кількості підприємств (N), що забезпечать задану точність (Δ) і надійність (α) результатів дослідження, була використана формула з [56, с. 318]:

$$N = \frac{Z_{\alpha}^2}{2 \cdot q^2}, \quad (3.1)$$

де Z_{α} – аргумент функції Лапласа;

$q = \frac{\Delta}{\sigma}$ – межова похибка оцінки Δ , що виражається в частках σ ;

σ – середнє квадратичне відхилення випадкової величини.

Смірнов Н. В. і Дунін-Барковський І. В. зазначили, що для цієї формули значення α , Δ і q дослідник обирає самостійно на підставі конкретних вимог, що ставлять до об'єктів, які вивчаються, тому що в математичній статистиці немає жодних рекомендацій стосовно їхнього вибору [56, с. 318]. Отже, власний досвід проведення експертних опитувань показує, що надійність (α) дістання достовірних дослідних даних може дорівнювати 0,85, а межова похибка Δ оцінки α , взята в частках σ , становитиме $q = 0,25$. Тоді, якщо $\alpha = 0,85$, за таблицею додатків II [56, с. 400–401] знаходимо значення Z_{α} , яке в цьому випадку дорівнює 1,26.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Для встановлених вихідних даних за формулою (3.1) було визначено, що для виконання дослідження потрібно прийняти не менше 13 підприємств (олійно-екстракційних заводів (ОЕЗ), жирових комбінатів (ЖК) і олійно-жирових комбінатів (ОЖК)).

На думку автора, результати дослідження 13 підприємств олійно-жирової галузі повністю задовольняють умову належної достовірності, тобто відповідають справжньому значенню генеральної сукупності [56]. Таким чином, дослідження витрат на обраних підприємствах буде коректним і відповідатиме всім вимогам до його проведення.

З огляду на вищевказане базовими підприємствами для зазначеного дослідження були прийняті великі олійно-екстракційні заводи, сільгосп підприємства, що мали цехи з переробки олійних культур та спеціалізовані малі підприємства з різних областей України, а саме: публічні акціонерні товариства (ПАТ) «Вінницький олійно-жировий комбінат», «Чернівецький олійно-жировий комбінат», «Ніжинський жиркомбінат», «Кіровоградолія»; приватні акціонерні товариства (ПрАТ) «Мелітопольський олійно-екстракційний завод», «Приколотнянський олійно-екстракційний завод», «Вовчанський олійно-екстракційний завод», «Полтавський олійно-екстракційний завод Кернел Груп», «Борзна-Агроінвест» (Чернігівська область) і «Агрофірма “Кам’янка”» (Полтавська область); ПАТ з іноземними інвестиціями «Дніпропетровський олійно-екстракційний завод», а також приватне підприємство (ПрП) «Вікторія і К⁰» (Кіровоградська область) і товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Наша Олія» (Харківська область).

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Обрані підприємства залежно від обсягів переробки насіння основних видів олійних культур можна умовно поділити на чотири групи. До першої групи належать підприємства, що переробляють до 100 000 т олійних культур, до другої – від 100 000 до 200 000 т, до третьої – від 200 000 до 300 000 т і до четвертої – більше 300 000 т. Звісно, що виділені групи підприємств різняться між собою також обсягами виробництва продукції, продуктивністю праці й розміром витрат.

Одержані у ході досліджень господарської діяльності підприємств олійно-жирової галузі результати надали можливість встановити, що витрати на одну гривню реалізованої олійної продукції екстракційних і пресових олієдобувних заводів упродовж 2009–2013 рр. мали тенденцію до зростання (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Витрати на 1 грн реалізованої продукції підприємств у 2009–2013 рр.*

Підприємства	Витрати на 1 грн реалізованої продукції за роками, грн				
	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Мелітопольський ОЕЗ	0,82	0,89	0,87	0,87	0,91
Приколотнянський ОЕЗ	0,87	0,88	0,88	0,88	0,89
Вовчанський ОЕЗ	0,90	0,88	1,09	1,10	1,16
Дніпропетровський ОЕЗ	0,64	0,64	0,66	0,73	0,71
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	0,88	0,86	0,83	0,93	0,92
ОЕЗ «Кіровоградолія»	0,86	0,96	0,83	0,90	0,93
ПрП «Вікторія і К ⁰ » (Кіровоградська обл.)	0,88	0,90	0,88	0,89	0,90
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)	0,88	0,87	0,88	0,89	0,87
Чернівецький ОЖК	0,92	0,92	0,88	0,87	0,90
Вінницький ОЖК	0,91	0,96	0,92	0,89	0,81
Ніжинський ЖК	0,84	0,83	0,85	0,86	0,87

*Складено автором за даними звітів про фінансово-господарську діяльність підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

З наведеної табл. 3.1 слідує, що у цілому на обраних для дослідження підприємствах галузі таке зростання склало від 2,3 % до 28,8 %. Своєю чергою, для олійно-жирових комбінатів, навпаки, спостерігалось деяке зниження витрат. Так, для Чернівецького олійно-жирового комбінату воно склало 2,2 %, а для Вінницького – 11,0 %. Проте таке зниження є незначним і не зумовлює зазначену тенденцію для сукупності досліджуваних підприємств. Разом із цим слід також зазначити, що на структуру витрат на виробництво й збут продукції впливає і рівень використання потужності підприємств.

Структура витрат на виробництво продукції олієдобувних заводів (табл. В.1) надає можливість визначити їхні складники, що мають найбільшу питому вагу і, відповідно, більш істотний вплив на формування собівартості продукції. У дальшому така інформація є корисною для відпрацювання і реалізації на підприємствах олійно-жирової галузі стратегії зниження витрат на основі застосування логістичного підходу. У цьому аспекті в процесі виконання дослідження визначено усереднене значення величини витрат на виробництво продукції олієдобувними підприємствами I–IV груп за кожним елементом операційних витрат упродовж 2009–2013 рр. (табл. 3.2). Встановлено, що у загальній структурі операційних витрат на виробництво продукції найбільшу частку склали матеріальні витрати: у залежності від групи підприємства вони становили від 59,12 % до 87,20 %.

Як слідує з табл. 3.2 витрати на оплату праці й амортизація основних фондів посідають у загальній структурі витрат на виробництво продукції, відповідно друге й третє місця; відрахування

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

на соціальні потреби й інші операційні витрати мали найменшу частку в загальній структурі витрат досліджуваних підприємств.

Таблиця 3.2

**Усереднена структура витрат на виробництво продукції
досліджуваними підприємствами упродовж 2009-2013 рр., %***

Елементи операційних витрат	Група підприємств			
	I	II	III	IV
Матеріальні витрати	87,20	68,20	62,95	61,13
Витрати на оплату праці	3,30	11,25	14,28	14,78
Відрахування на соціальні потреби	1,30	4,06	7,10	7,24
Амортизація основних фондів	2,20	10,01	11,10	11,32
Інші операційні витрати	6,00	6,48	4,57	5,53
Усього	100,00	100,00	100,00	100,00

*Складено автором за даними звітів про фінансові результати діяльності підприємств.

Аналіз наведеної в табл. 3.2 інформації надав можливість дійти до такого висновку: структурні елементи операційних витрат на виробництво продукції для олієдобувних підприємств, за виключенням елемента «інші операційні витрати», мають різну тенденцію до зміни залежно від обсягів переробки сировини. Так, наприклад, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби й амортизаційні відрахування для підприємств III і IV груп вищі в декілька разів порівняно з підприємствами I групи.

Своєю чергою, матеріальні витрати у структурі операційних витрат підприємств усіх установлених груп (I–IV) склали значну частку, і зі збільшенням обсягів виробництва мали тенденцію до зниження – чим вища група, до якої відноситься підприємство, тим менше частка матеріальних витрат у їхній загальній структурі.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Встановлено, що найменшу частку матеріальних витрат мали олійнодобувні підприємства IV, III і частково II груп. Ця частка відповідно на 32,2 %, 29,9 %, 27,8 % і 21,8 % нижча за частку витрат у загальній структурі витрат для підприємств I групи. Це зумовлено багатьма чинниками і, зокрема тим, що ці підприємства працюють здебільшого на давальницькій сировині. Крім того, закупівля сировини та інших матеріалів мілкими партіями для підприємств першої і частково другої груп є більш коштовною, аніж для підприємств IV і III груп, які для виробництва продукції використовували здебільшого власну сировину.

Виходячи із зазначеного вище, слід вказати, що збільшення обсягів виробництва і разом з тим ріст рівня використання потужностей є ключовими чинниками впливу на зниження матеріальних витрат на виробництво продукції на великих олієдобувних підприємствах (див. табл. 3.2), які у більшості своїй належать до вертикально-інтегрованих структур і мають значно менший рівень ризику втрат у процесі господарювання.

На підставі аналізу структури операційних витрат, слід зазначити, що виробництво продукції з олійних культур в Україні є досить матеріаломістким (див. табл. 3.2). На думку автора, це зумовлює потребу в пошуку і дальшому ґрунтовному науковому дослідженні можливостей зниження загальних витрат на виробництво продукції на олієдобувних заводах. У цьому випадку одним із дієвих шляхів вирішення зазначеної проблеми є більш ефективне запровадження логістичного підходу у виробничий процес підприємств галузі. З огляду на вказане виникає потреба у

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

диференційованому розгляді розміру матеріальних витрат по кожному з досліджуваних підприємств. На підставі цього можна буде конкретизувати й обґрунтувати доцільність так званого логістичного утручання в виробничий процес, яке дасть змогу зменшити витрати на виробництво продукції.

Результати дослідження матеріальних витрат олієдобувних підприємств (див. табл. В.1) вказують на їхнє значне зростання, порівняно з 2009 р., за виключенням Вовчанського ОЕЗ (табл. В.2). З'ясовано, що це зумовлено великою кількістю чинників як внутрішнього, так і зовнішнього походження.

Загальний рівень витрат на виробництво продукції підприємствами галузі, що досліджувались, за період 2009–2013 рр. порівняно з базовим роком зріс від декількох відсотків (Дніпропетровський ОЕЗ) до 135,81 % (ОЕЗ «Кіровоградолія»), за виключенням Вовчанського олійно-екстракційного заводу (див. табл. В.2). З'ясовано, що значне підвищення загального рівня витрат на виробництво продукції зумовлено як збільшенням обсягів виробництва продукції, так й інфляційними процесами, зокрема підвищенням цін на енергетичні ресурси, зростанням, хоча і незначним, рівня заробітної плати.

Слід погодитись, що на рівень виробничих витрат має істотний вплив недосконале управління оборотними коштами. Зокрема це стосується виробничих запасів і продукції незавершеного виробництва (НЗВ), а для деяких підприємств – і запасів готової продукції. Кошти, витрачені на ці складники оборотних коштів, відносять до логістичних витрат, що необхідні для забезпечення функціонування логістичних систем. Згідно з запропонованою

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

автором класифікацією (див. рис. 2.1) – це витрати на утворення запасів ($K_{ЗАП}$) і витрати, що пов'язані з незавершеним виробництвом ($K_{НЕЗ}$).

До складу витрат на утворення запасів ($K_{ЗАП}$) відносять витрати на виробничі запаси, запаси готової продукції і запаси категорії «товари». Їхній обсяг визначають з Балансу підприємства.

Виробничі запаси підприємств олійно-жирової галузі складаються із сировини, основних і допоміжних матеріалів, купованих інгредієнтів, тари, малоцінних і швидкозношуваних інструментів, виробничого інвентарю, термін служби яких менше року або не перевищує певної вартості за кожну одиницю. Цей вид запасу є одним із основних об'єктів логістичного управління. Основною функцією виробничих запасів є забезпечення безперервності виробничого процесу.

Створення й утримання виробничих запасів потребує від підприємств значних коштів і наявності складських площ (споруд) для їхнього зберігання. Відомо, що чим значніші на підприємствах обсяги виробничих запасів, тим більш істотні витрати на забезпечення функціонування логістичних систем. Отже, цей аспект є одним із ключових в обґрунтуванні доцільності застосування в повному обсязі логістичного управління виробничими запасами й зумовлює потребу дальшого дослідження їхнього стану на підприємствах галузі.

Виконаний кількісний аналіз виробничих запасів підприємств галузі, що були обрані для дослідження, надав змогу встановити таке:

1) упродовж 2009–2013 рр. олійно-екстракційні заводи, олійно-жирові й жирові комбінати мали значний обсяг виробничих запасів

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

(табл. В.3), що в основному зумовлено обсягами переробки олійної сировини та рівнем організації виробничого процесу;

2) динаміка зміни запасів мала різний характер як для олійно-екстракційних заводів, так і для олійно-жирових і жирових комбінатів (табл. 3.3). Встановлено, що впродовж 2009–2013 рр. досліджувані підприємства збільшували свої виробничі запаси, за виключенням Мелітопольського олійно-екстракційного заводу і Чернівецького олійно-жирового комбінату;

Таблиця 3.3

Зміна обсягів виробничих запасів на досліджуваних підприємствах*

Підприємства	2009 р. **	Темп росту, %			
		2010 р. 2009 р.	2011 р. 2009 р.	2012 р. 2009 р.	2013 р. 2009 р.
Мелітопольський ОЕЗ	42059	-124,6	-141,0	-111,4	-141,0
Приколотнянський ОЕЗ	8583	101,5	112,2	142,4	110,0
Вовчанський ОЕЗ	15030	-155,9	-157,2	-155,9	-154,7
Дніпропетровський ОЕЗ	15285	107,7	127,1	136,5	126,6
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	4882	116,5	153,8	174,6	174,5
ОЕЗ «Кіровоградолія»	3288	-111,7	-104,7	138,3	128,8
«Вікторія і К ⁰ »	12200	121,0	133,8	161,6	120,3
«Наша Олія»	2514	126,1	146,4	182,3	161,2
Чернівецький ОЖК	7163	137,4	-127,1	-125,3	-146,9
Вінницький ОЖК	6314	275,1	240,4	205,6	374,6
Ніжинський ЖК	–	–	–	1237,0 **	133,1 ** *

* Складено автором за даними звітів про фінансові результати діяльності підприємств.

** Значення обсягу виробничих запасів наведені в тис. грн.

*** Зміна обсягу виробничого запасу порівняно з 2012 р.

3) підвищення рівня й вартості виробничих запасів на підприємствах зумовлено в основному зовнішніми чинниками, зокрема ростом цін на сировину, матеріали, паливо, тару та ін. Однак

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

зростання обсягу цих запасів не завжди було обґрунтованим, бо керівники підприємств керувались наміром створювати надлишкові запаси, щоб захиститись від впливу інфляції;

4) встановлено, що у 2013 р. порівняно з 2012 р. фактично на всіх олійно-екстракційних заводах відбулось зниження обсягів виробничих запасів. У загальному підсумку воно склало більш ніж 40 %. З погляду автора, це зумовлено зменшенням обсягу виробництва готової продукції. Виключенням стали тільки Вінницький ОЖК і Ніжинський жировий комбінат, які збільшили свої виробничі запаси, бо попит на їхню продукцію впродовж досліджуваного періоду зростав.

Вищенаведене свідчить про наявні прорахунки й помилки в управлінні виробничими запасами на підприємствах, що вимагає дальшого ґрунтовного дослідження їхньої діяльності й розробки відповідних рекомендацій щодо поліпшення управління зазначеним видом оборотних коштів.

Наступною групою запасів, що вимагає особливої уваги до їх утворення й управління, є запаси готової продукції. У цьому аспекті аналіз господарювання досліджуваних підприємств показав, що на них проблема управління товарними запасами у цілому вирішена. Однак слід звернути увагу на той факт, що для деяких підприємств (їхня кількість становить 18,2 % від загальної кількості досліджуваних підприємств) завдання раціонального управління запасами готової продукції на цей момент часу залишається дуже актуальним. Так, наприклад, проблема формування мінімального, але достатнього обсягу запасів для Мелітопольського ОЕЗ і ПАТ

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

«Кіровоградолії», є очевидною. Аналіз функціонування складського господарства цих підприємств показав наявність значного обсягу запасів готової продукції, який з 2009 р. мав тенденцію до зростання (див. табл. В.3). Встановлено, що це призвело до іммобілізації значного обсягу коштів у запаси готової продукції, збільшення складських площ і зростання відповідних витрат, що відносяться суто до логістичних. Це свідчить про недостатню ефективність функціонування підсистеми складування й управління запасами матеріальних ресурсів на досліджуваних підприємствах.

Автор вважає, що Мелітопольський олійно-екстракційний завод і ПАТ «Кіровоградолія» для скорочення витрат на утворення й зберігання запасів готової продукції потребують нагального впровадження сучасних логістичних методик, методів і технологій. Тільки за цієї умови можна буде формувати на підприємствах потрібні обсяги запасів готової продукції і раціонально ними управляти.

Проблема економічного управління оборотними активами також охоплює і таку категорію як «товари». Аналіз даних, наведених у табл. В.3, свідчить про те, що керівництву певного числа досліджуваних підприємств необхідно звернути увагу на раціоналізацію витрачання коштів для закупівлі необхідних товарів для забезпечення нормального функціонування підприємств, що є також одним із резервів економії коштів для підприємств галузі.

Нині фахівці з логістики стверджують, що до переліку завдань, які вирішуються на сучасних виробничих підприємствах з використанням інструментарію логістики, слід включити й

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

оптимізацію обсягів запасів продукції незавершеного виробництва (K_{HEZ}) [19; 29].

До незавершеного виробництва, як відомо, відноситься продукція, що перебуває на різних стадіях готовності й підлягає дальшій обробці або проміжному складуванню у межах виробництва. Отже, ця продукція у ході виконання виробничого процесу утворює певний матеріальний потік, що циркулює у межах внутрішньовиробничої логістичної системи, і стає значущим складником об'єкта логістики на виробництві. У такому разі саме з використанням інструментарію логістики потрібно визначати достатній (оптимальний) обсяг НЗВ для забезпечення безперервності й гнучкості виробництва. Це нині є особливо актуальним для олієдобувних підприємств України, бо виробництво продукції істотно залежить від сезонності й інших специфічних характеристик галузі. У разі, якщо обсяг НЗВ буде необґрунтовано великим, то на підприємствах відбудеться «заморожування» оборотного капіталу і як результат – ріст потреби в оборотних коштах та виробничих площах для зберігання НЗВ. І навпаки, за умови недостатнього обсягу НЗВ на підприємствах будуть виникати перерви виробничого процесу, що також спричинятимуть необґрунтовані витрати. Отже, для скорочення витрат виробництва, необхідно обґрунтування не тільки нормативів на створення НЗВ, а й запровадження відповідного логістичного управління ними.

За результатами оцінювання стану обігових коштів на досліджуваних підприємствах є підстави стверджувати, що управління цим видом активів вимагає дальшого удосконалення. Цей

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

процес перш за все потребує поліпшення прогнозування й встановлення реальних потреб в обсягах визначених видів запасу з урахуванням тенденцій зміни попиту та коливання цін на олійну продукцію. Крім того, процес управління обіговими коштами повинен виконуватись з урахуванням системи цілей підприємств на визначених сегментах ринку та різнопланового впливу зовнішнього середовища на їхнє господарювання. Це вимагає запровадження цільового логістичного підходу до управління обіговими коштами на підприємствах галузі, що актуалізує необхідність виконання додаткових наукових досліджень.

Виконаний аналіз обраних показників діяльності підприємств галузі надав можливість встановити, що зростання собівартості реалізованої продукції зумовлене, крім зазначених вище чинників впливу, ще й недосконалою організацією логістичної діяльності та недостатньо ефективним її здійсненням. У результаті цього підприємства мають значні логістичні витрати [64]. Це зумовило потребу в виконанні дослідження щодо встановлення міри впливу логістичних витрат на загальні витрати господарювання підприємств галузі шляхом оцінки питомої їхньої ваги в повних (загальних) витратах.

Для цього на основі аналізу звітних матеріалів (балансів, звітів про фінансові результати тощо) досліджуваних підприємств за 2009–2013 рр., які відображали структуру витрат на виробництво продукції (див. табл. В.1), адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат (табл. В.4) й інших витрат діяльності, було визначено усереднене значення частки логістичних витрат від загального обсягу витрат підприємств на господарювання. Для олійно-

екстракційних і пресових заводів середнє значення частки логістичних витрат склало 28,99 %, а для жирових і олійно-жирових комбінатів – 26,03 % (рис. 3.1). Спираючись на це, можна констатувати, що усереднене значення вказаного показника для підприємств олійно-жирової галузі за визначений період дослідження становило 28,10 %. Порівняно з більшістю галузей економіки України таке значення частки логістичних витрат є досить високим.

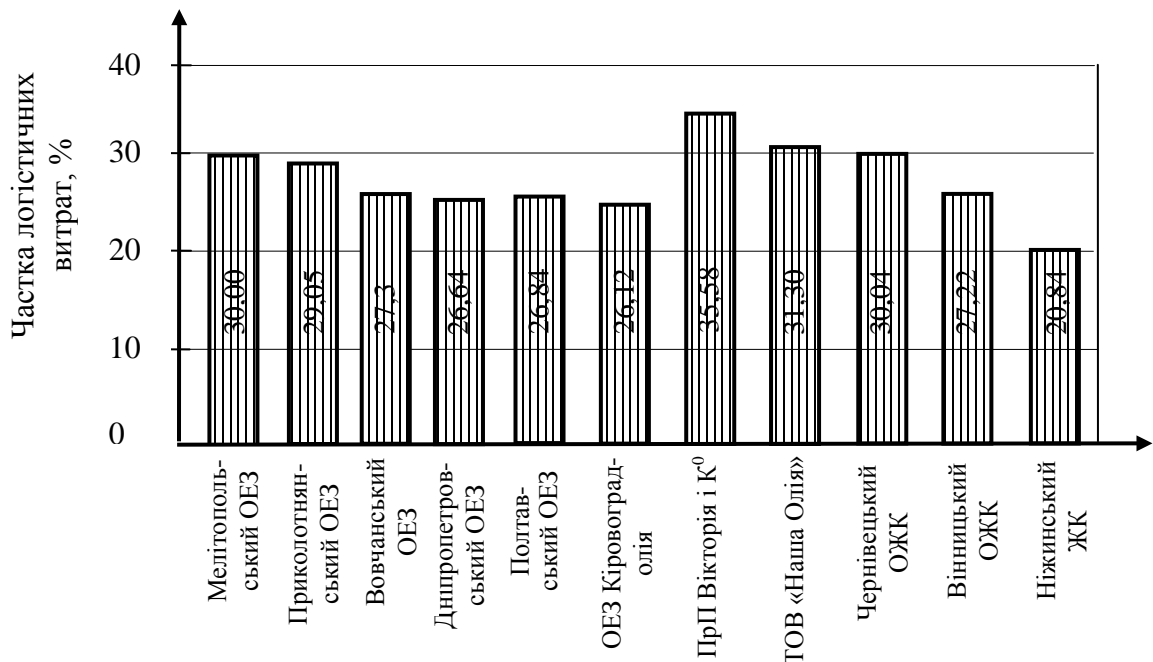

Рис. 3.1. Усереднене значення часток логістичних витрат від загального обсягу витрат підприємств галузі на здійснення ними господарської діяльності за період 2009–2013 рр. *

*Складено автором за результатами дослідження результатів діяльності підприємств

Отриманий результат є інформацією нового рівня, яка раніше науковцями для підприємств галузі не досліджувалась і не публікувалась в наукових виданнях. Визначені середні значення частки логістичних витрат від загального обсягу витрат підприємств галузі на здійснення ними господарської діяльності є висхідною базою для

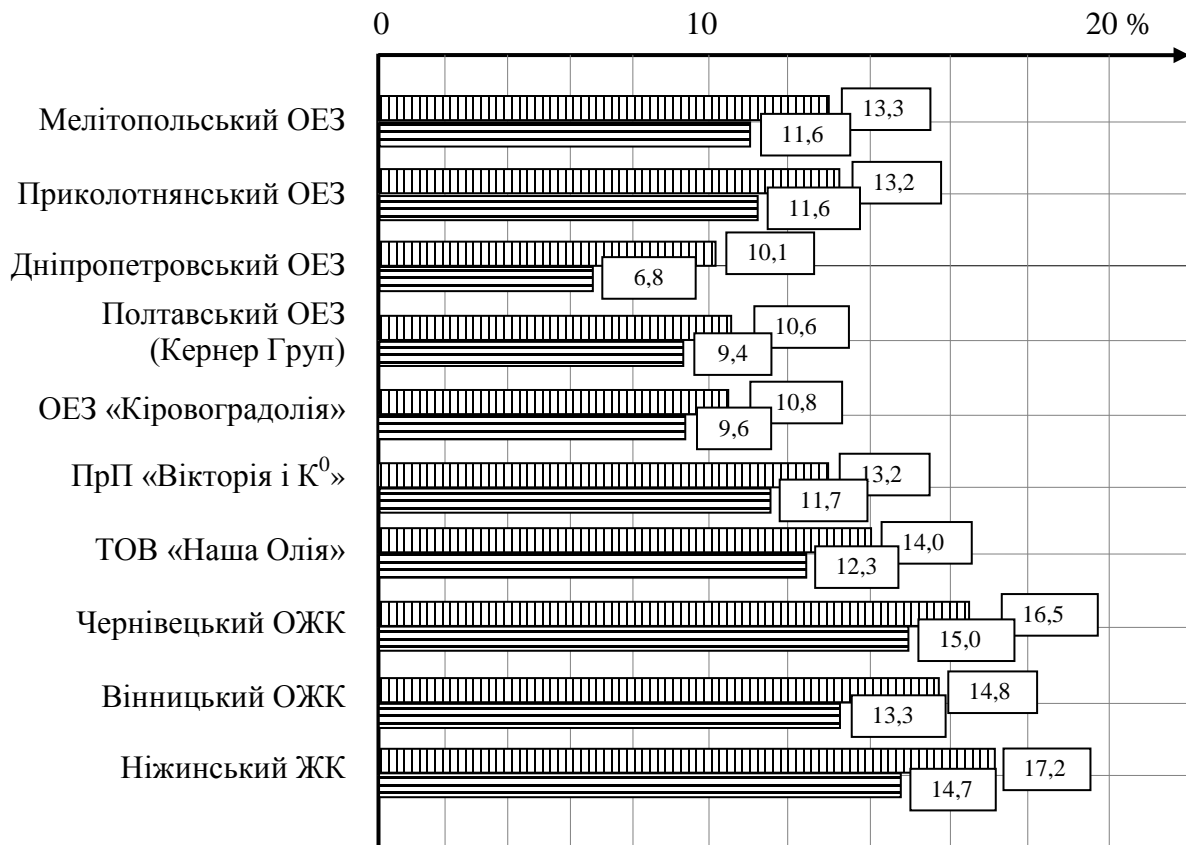
СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

обчислення часток зазначених витрат у собівартості й чистому доході від реалізації продукції. Така інформація дасть змогу оцінити вплив логістичних витрат на стан вказаних показників і зміну їх у часі. Своєю чергою, це повинно стати орієнтиром для попереднього обґрунтування доцільності відпрацювання заходів щодо поліпшення логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі.

Використавши систематизовані дані табл. В.5, встановлено, що найвище значення часток логістичних витрат як у собівартості реалізованої продукції, так й у чистому доході від її реалізації мають олійнодобувні підприємства з обсягом переробки олійного насіння до 100 тис. т. Так, для цих підприємств усереднене значення частки логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції складає 13,78 %, а у чистому доході від її реалізації – 11,83 %. Для заводів, що переробляють більш ніж 300 тис. т олійної сировини, усереднене значення цього показника є нижчим – він становить, відповідно 10,52 % і 8,59 % (рис. 3.2).

У ході дослідження з'ясовано, що виявлена ситуація зумовлена не тільки обсягами виробництва продукції, а й певним чином рівнем організації логістичної діяльності та досконалістю процесів її здійснення. На великих підприємствах, що у своїй більшості представляють вертикально-інтегровані структури (агрохолдинги), на цей момент часу створені спеціалізовані служби логістики, які з урахуванням масштабів виробництва продукції досить ефективно раціоналізують виконання логістичних активностей в часі й просторі, що, у кінцевому підсумку, призводить до зниження рівня логістичних витрат на логістичну діяльність у цілому.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Умовні позначення:

- ▨ – частка логістичних витрат (ЛВ) у собівартості реалізованої продукції;
- ▧ – частка логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції.

Рис. 3.2. Усереднене значення часток логістичних витрату собівартості й чистому доходу від реалізації продукції досліджуваних підприємств за період 2009–2013 рр.*

* Складено автором з використанням даних звітності підприємств.

На підставі аналізу абсолютних величин логістичних витрат, які є складником собівартості реалізованої продукції (див. табл. В.5), слід вказати, що для досліджуваних підприємств темпи їхнього росту і характер зміни упродовж 2009–2013 рр. різні (табл. 3.4). Динаміка зміни абсолютної величини логістичних витрат для більшості досліджуваних підприємств характеризується високими значеннями коефіцієнта варіації. Це вказує, по-перше, на незадовільне управління логістичними витратами у процесі господарювання; по-друге, на

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

відсутність єдиних рекомендацій щодо процесу реєстрації й оцінки логістичних витрат, які б могли використовувати у своїй діяльності підприємства галузі. На думку автора, це є наслідками недосконалої організації логістичної діяльності на більшості підприємств галузі.

Таблиця 3.4

**Темпи приросту частки логістичних витрат у собівартості
реалізованої продукції досліджуваних підприємств
у 2010-2013 рр., %***

Підприємства	Обсяг ЛВ у 2009 р., тис. грн	Роки			
		<u>2010 р.</u> 2009 р.	<u>2011 р.</u> 2009 р.	<u>2012 р.</u> 2009 р.	<u>2013 р.</u> 2009 р.
Мелітопольський ОЕЗ	26165	32,40	3,18	32,80	38,43
Приколотнянський ОЕЗ	14203	25,14	26,17	30,06	31,80
Дніпропетровський ОЕЗ	14430	51,30	39,70	80,50	49,60
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	11258	-7,90	26,10	117,50	31,70
ОЕЗ «Кіровоградолія»	12773	144,90	-18,10	42,50	16,70
ПрП «Вікторія і К ⁰ »	23680	37,30	3,40	38,10	36,40
ТОВ «Наша Олія»	10536	5,20	-1,20	4,90	-8,90
ПАТ Чернівецький ОЖК	7806	81,70	124,90	61,50	64,10
ПАТ Вінницький ОЖК	16618	1,40	64,70	30,0	30,70
ПАТ Ніжинський ЖК	7628	12,40	61,20	84,60	45,60

* Складено автором.

Отже, на основі отриманих результатів дослідження можна стверджувати, що частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції для підприємств галузі значна і не стабільна за часом, має досить різні темпи зростання. З одного боку, це свідчить про те, що на галузевих підприємствах резерви зниження показника собівартості реалізованої продукції існують і вони полягають в налагодженні процесу управління логістичними витратами, який дасть змогу суттєво їх скоротити. З іншого боку, це доводить наявність істотного впливу логістичних витрат на собівартість

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

реалізованої продукції і насамперед на такі показники господарювання підприємств як чистий прибуток, рентабельність, чистий грошовий потік та індекс доходності інвестицій в логістичну систему.

Таким чином, з використанням емпіричного методу дослідження встановлено існування зв'язку між логістичними витратами й економічними показниками діяльності підприємств галузі, що є досить важливим для створення системи оціночних показників логістичної діяльності й обґрунтування ефективності логістичних рішень щодо підвищення її економічної ефективності та результативності.

З погляду автора, удосконалення організації і процесу здійснення логістичної діяльності в сучасних умовах для більшості підприємств олійно-жирової галузі є вкрай потрібним для підвищення їхньої конкурентної стійкості й утримання ними стійкої позиції на визначених сегментах ринку. На думку автора, саме за рахунок налагодження системи управління логістичними витратами на підприємствах з'являться реальні можливості зниження собівартості реалізованої олійної продукції. Тільки належне управління логістичними витратами у межах кожної фази переміщення матеріальних потоків і при виконанні всього комплексу логістичних активностей за чинними функціями, що реалізуються в логістичних системах підприємств, надасть їм можливість істотно скоротити витрати на здійснення логістичної діяльності й за рахунок цього підвищити її економічну ефективність. У цьому зв'язку набуває актуальності виконання відповідних досліджень зі структурного аналізу логістичних витрат у процесі господарювання підприємств галузі.

3.2. Аналіз структури логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі

В умовах макроекономічної нестабільності логістична діяльність підприємств олійно-жирової галузі потребує дальшого розвитку. Реалізувати це на практиці нелегко, тому що на вказаний вид діяльності, як зазначено в монографії [65], впливає дуже велика кількість чинників. Прояв їхньої дії різнобічний: одна частина чинників зумовлює позитивний вплив на здійснення і розвиток логістичної діяльності, інша – призводить до певних труднощів в її організації за умов, що склались на визначеному сегменті ринку.

За твердженням відомих фахівців у сфері логістики, для суб'єктів господарювання загальні логістичні витрати нині є ведучим параметром у плануванні логістичної діяльності на підприємствах [21, с. 236; 43, с. 133]. Це зумовлено тим, що вони мають істотний вплив на економічну ефективність логістичної діяльності і, відповідно, на стан загальних показників тактичного і стратегічного рівнів господарювання підприємств. Як стверджують автори публікації [21, с. 244], саме в цих показниках відображаються результати всієї логістичної діяльності. Водночас вони вважають, що найважливішим показником функціонування підприємств є прибуток, величина якого залежить безпосередньо від результату логістичної діяльності і, зокрема від обсягу логістичних витрат на її здійснення.

Зазначене вище надає підстави вважати, що нині одним з дієвих напрямів підвищення економічної ефективності логістичної діяльності на підприємствах галузі, а загалом і покращення їхнього економічного

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

стану, є налагодження на них процесів реєстрації, оцінки, аналізу, планування й контролю логістичних витрат як основи управління ними. Важливість вказаного підтверджена результатами дослідження консалтингової компанії Pittigloi Rabin Todd & McGrath, в яких зазначено, що оцінювання, аналіз і своєчасне планування логістичних витрат здатне забезпечити скорочення тривалості повного обороту готівки на 40–60 %, зростання продуктивності праці на 44 %, зниження сукупних логістичних витрат (відносно обсягів реалізації) на 3–4 %, зменшення сукупних витрат на створення запасів на 50 %, а також скорочення часу виконання договірних термінів на 30–40 % [76]. Зазначене є ґрунтовною підставою для розробки методологічних і практичних засад створення на підприємствах галузі системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат.

Забезпечення ефективної логістичної діяльності виробничих підприємств олійно-жирової галузі зі складною логістичною інфраструктурою неможливе без аналізу структури логістичних витрат, які необхідно систематично оцінювати, аналізувати й планувати. Знання величини логістичних витрат і їхньої структури перш за все потрібне для дальшого коректного планування видів логістичної діяльності та оцінки їхньої ефективності, аналізу функціонування окремих підсистем логістичних систем підприємств і визначення впливу на основні показники їхнього господарювання, коригування логістичної стратегії, а також реалізації концепції інтеграційного логістичного менеджменту в загальній системі управління підприємствами олійно-жирової галузі.

Для дослідження структури видатків на логістику в процесі господарювання галузевих підприємств автором попередньо була

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

розроблена для них класифікація видів логістичної діяльності (див. рис. 2.5), і відповідна класифікація логістичних витрат (див. рис. 2.1).

Поелементне групування витрат показує, скільки коштів у цілому витрачено підприємством за визначений період часу, без розподілу їх на окремі види продукції, й інші загальновиробничі потреби, незалежно від того, де виникли витрати, і на виробництво якого конкретного виробу вони використані. Групування за елементами операційних витрат є базою для планування оборотних коштів підприємства і дає змогу визначити, скільки їх витрачено за звітний період взагалі. Отже, встановлення часток логістичних витрат в елементах операційних витрат фактично дасть змогу оцінити обсяг видатків на логістику безпосередньо у процесі виробництва продукції на тому чи іншому підприємстві. Ця інформація дуже потрібна для оцінки ефективності управління логістичними потоками в межах внутрішньовиробничих систем підприємств галузі. Своєю чергою, знання часток логістичних витрат у видатках, що не входять у собівартість реалізованої продукції, потрібне для оцінки витратності логістики, у даному випадку на фазах розподілу й збуту, тобто при здійсненні логістичної діяльності підприємств у процесі продажу товарів з метою задоволення купівельного попиту і одержання ними прибутку.

Аналіз витрат, що включені до складу кожного відповідного елемента – матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, інших операційних витрат – дає змогу встановити «присутність» логістичного втручання й виділити фактичні витрати на логістику. Так, елемент «Матеріальні витрати» в себе включає витрати

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

на здійснення робіт, що пов'язані з виконанням логістичної діяльності, а саме на:

- переміщення сировини й матеріалів, тари і тарних матеріалів, що використовують при виробництві продукції;
- виконання транспортного процесу, що пов'язаний з обслуговуванням виробництва власним транспортом й ін.;
- транспортні послуги сторонніх організацій на перевезення різних вантажів по території підприємства тощо.

Елемент «Витрати на оплату праці» являє собою оплату праці фахівцям і безпосереднім виконавцям, що пов'язані з переміщенням матеріальних й інформаційних потоків у межах внутрішньовиробничої логістичної системи підприємства.

В елементі «Відрахування на соціальні заходи» витратами на логістику вважають витрати на відповідні відрахування, що встановлюються пропорційно чисельному складу виконавців, які зайняті здійсненням всього комплексу логістичних активностей на виробництві.

Обсяг витрат на логістику за елементом «Амортизація» визначається розміром амортизаційних відрахувань за основними засобами логістичної системи підприємства та іншими її необоротними матеріальними активами.

Елемент «Інші операційні витрати» у себе включає:

- витрати на логістику, що частково пов'язані з управлінням виробництвом (на відрядження фахівців з логістики; на придбання фахової логістичної літератури; на участь в різного роду фахових логістичних заходах; за послуги зв'язку, що пов'язані зі здійсненням логістичної діяльності; на сплату за використання й обслуговування

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

технічних засобів управління, пов'язаних з логістичними процесами й операціями (комп'ютерна техніка тощо); із придбанням різного роду ліцензій, пов'язаних з логістичною діяльністю);

– витрати, що пов'язані з перевезенням відповідних робітників до місця роботи й у зворотному напрямку;

– витрати на страхування ризиків, пов'язаних з логістичною діяльністю;

– витрати на оплату послуг сторонніх організацій за транспортні й складські послуги та послуги консультативного характеру, що пов'язані з організацією логістичної діяльності тощо.

На підставі аналізу всіх вказаних елементів операційних витрат та витрат, що пов'язані з виконанням будь-яких логістичних активностей, для досліджуваних підприємств за 2009–2013 рр. було визначено частки логістичних витрат у кожному елементі операційних витрат (табл. В.6). А узагальнення інформації, що подана в табл. В.6, надало можливість встановити їхні усереднені значення (табл. 3.5).

На підставі аналізу табл. 3.5 слід зазначити, що максимальну частку логістичних витрат зумовлюють амортизаційні відрахування від вартості основних засобів логістичних систем підприємств та інших необоротних матеріальних активів. Установлено, що за досліджуваний період усереднена частка цих витрат склала 25,38 %. З цього слідує, що у процесі виробництва продукції актуалізується проблема раціоналізації складу і структури логістичних витрат підприємств галузі, а також їх утримання й ефективного використання. З табл. 3.5 також слідує, що значною є частка

логістичних витрат і в елементі «Інші операційні витрати». У процесі досліджень встановлено, що усереднене значення її склало 18,03 %.

Таблиця 3.5

Усереднені значення часток логістичних витрат в елементах операційних витрат досліджуваних підприємств, %*

Підприємства	Усереднене значення частки ЛВ в елементах операційних витрат				
	матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація	інші операційні витрати
Мелітопольський ОЕЗ	6,56	1,86	0,16	23,92	19,18
Приколотнянський ОЕЗ	6,57	1,78	0,15	22,08	17,92
Вовчанський ОЕЗ	6,30	1,50	0,17	24,34	17,62
Дніпропетровський ОЕЗ	4,72	1,80	0,14	26,10	16,86
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	5,08	1,56	0,14	26,96	13,52
ОЕЗ «Кіровоград-олія»	4,80	1,24	0,13	24,12	16,04
ПрП «Вікторія і К ⁰ »	7,62	1,68	0,16	27,10	18,78
ТОВ «Наша Олія»	8,64	1,04	0,10	25,66	18,50
Чернівецький ОЖК	10,40	2,60	0,18	29,78	21,70
Вінницький ОЖК	8,62	1,84	0,17	26,50	20,84
Ніжинський ЖК	9,48	1,52	0,16	22,24	17,34
Усереднене значення частки ЛВ	7,16	1,67	0,15	25,38	18,03

*Складено автором за результатами аналізу діяльності досліджуваних підприємств.

Елементом операційних витрат, де частка логістичних витрат також є істотною, слід визнати «Матеріальні витрати». У ході дослідження з'ясовано, що для досліджуваних підприємств її усереднене значення за 2009–2013 рр. становило 7,16 %. Це вказує на

нагальну потребу запровадження повномасштабного логістичного підходу до організації переміщення матеріальних потоків усередині підприємств при здійсненні виробничо-господарського процесу.

На основі обробки результатів дослідження, наведених у табл. В.6, встановлено, що усереднене значення частки логістичних витрат в елементах операційних витрат для олійно-екстракційних і пресових заводів за період 2009–2013 рр. дорівнювало 8,13 %, а для олійно-жирових і жирових комбінатів – 11,89 % (рис. 3.3).

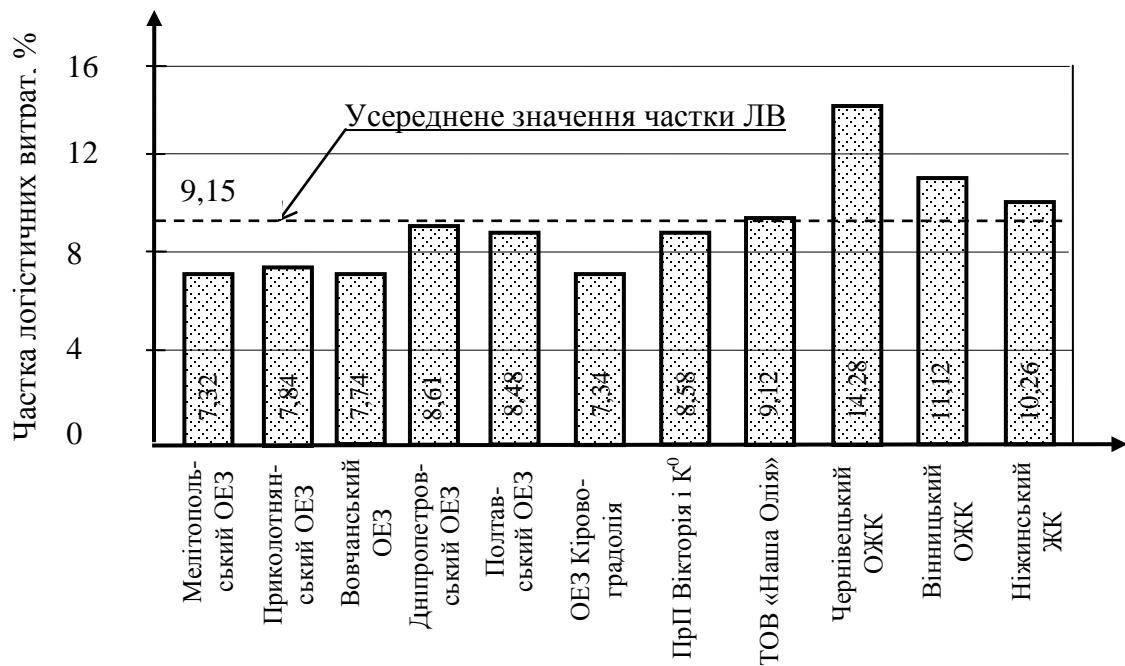

Рис. 3.3. Усереднене значення часток ЛВ в елементах операційних витрат на виробництво продукції досліджуваними підприємствами у 2009–2013 рр.*

*Складено автором за результатами дослідження діяльності підприємств.

Якщо прийняти до уваги, що досліджувані підприємства більш ніж на 80 % відображають стан логістичної діяльності у галузі та структуру логістичних витрат на її здійснення, то отриману інформацію слід вважати достовірною. З огляду на це, з певним

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

рівнем імовірності можна констатувати, що усереднене значення частки логістичних витрат в елементах операційних витрат для олійно-жирової галузі в цілому на досліджуваний період становило 9,15 %. Слід визнати, що це досить високий рівень витрат на логістику при виробництві олійної продукції.

Отримані результати дають підставу стверджувати, що загалом на вітчизняних олієдобувних підприємствах, які у більшості своїй використовують сучасні технології й устаткування, виробнича логістика організована на належному рівні. Проте частка витрат на логістику при виробництві продукції залишається значною. Це вимагає від фахівців пошуку шляхів скорочення логістичних витрат. Однак слід визнати, що можливості логістичного втручання в технологічний процес виробництва олійної продукції досить обмежені. Отже, для рішення завдання скорочення логістичних витрат, на думку автора, необхідно раціоналізувати логістичне планування й управління матеріальними й інформаційними потоками на виробництві.

З погляду автора, не менш важливим завданням в аспекті підвищення ефективності господарювання є налагодження на підприємствах галузі системи реєстрації, оцінки, аналізу й управління логістичними витратами. Відсутність таких систем на підприємствах галузі призводить до збільшення обсягів логістичних витрат і темпів їх росту в елементах операційних витрат. Це підтверджено результатами досліджень, що наведені в табл. В.7. Грунтуючись на даних цієї таблиці, з'ясовано, що для досліджуваних підприємств абсолютна величина логістичних витрат і відносний показник їх росту, порівняно з 2009 р.,

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

мали стійку тенденцію до зростання. Лише у 2013 р. на 45,5 % досліджуваних підприємств спостерігалось незначне зниження вказаних показників, що зумовлене падінням обсягів переробки олійної сировини, яке, своєю чергою, призвело до зниження логістичної активності безпосередньо у межах виробничих систем.

Разом із тим, аналіз базисного темпу росту логістичних витрат надав можливість встановити, що його значення істотно відрізняються на досліджуваних підприємствах. На думку автора, така ситуація зумовлена тим, що на підприємствах галузі рівень організації логістичної діяльності безпосередньо у межах їхніх виробничих систем досить неоднаковий і фахівці мають досить різні уявлення щодо планування й управління логістичними витратами у процесі виробництва продукції.

Нагальна потреба в комплексному оцінюванні логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі актуалізувала даліше дослідження часток логістичних витрат у видатках, що не входять у собівартість реалізованої продукції. Таке дослідження, як вказано раніше у авторській монографії [65], вкрай важливе для оцінки рівня витратності логістики на фазах розподілу й збуту, який характеризує ступінь ефективності логістичної діяльності підприємства у процесі реалізації олійної продукції визначеному колу споживачів.

З огляду на це на основі аналізу звітів про фінансові результати діяльності досліджуваних підприємств у 2009–2013 рр., в яких відображені адміністративні витрати, витрати на збут й інші операційні витрати (див. табл. В.4), виконуваних у межах фаз розподілу й збуту логістичних активностей, було виділено відповідні

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

цим фазам логістичні витрати. Так, в адміністративних видатках виділені наступні логістичні витрати:

- на оплату праці фахівцям структурного підрозділу логістики і заступника директора з логістики (за умови наявності такої посади);
- відповідно встановлену суму відрахувань на соціальні заходи;
- матеріально-технічне постачання структурного підрозділу логістики чи окремого фахівця з логістики;
- на оплату службових відряджень і участь у семінарах фахівців з логістики;
- на придбання літератури для інформаційного забезпечення діяльності служби (підрозділу) з логістики;
- на винагороди та професійні послуги;
- на представницькі видатки;
- на утримання основних засобів й інших матеріальних необоротних активів логістичного призначення;
- амортизація нематеріальних активів логістичного призначення;
- на врегулювання суперечок у судових органах, що виникли з провини служби (підрозділу) логістики;
- на оплату за розрахунково-касове обслуговування й інші послуги банків, що пов'язані з логістичною діяльністю.

Своєю чергою, витрати на збут, що пов'язані з реалізацією продукції (послуг), цілком відносять до логістичних. Вони включають в себе весь відомий перелік видатків, крім витрат на пакувальні матеріали, рекламу й дослідження ринку.

В інших операційних видатках виділені логістичні витрати, що пов'язані з дослідженнями, розробкою та впровадженням нових

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

логістичних технологій, процесів, устаткування тощо; собівартість реалізованих виробничих запасів; втрати від знецінювання запасів; недостачі й втрати, що пов'язані з логістичною діяльністю; визнані штрафи, пені, неустойки, що викликані неякісним веденням логістичної діяльності і невиконанням домовленостей; видатки на виплату матеріальної допомоги фахівцям з логістики.

Грунтовне дослідження й аналіз перелічених вище витрат на логістику дали змогу визначити відповідні їхні частки в адміністративних видатках, видатках на збут й інших операційних видатках для кожного з досліджуваних підприємств (табл. В.8). На підставі аналізу табл. В.8 встановлені усереднені значення часток логістичних витрат у витратах, що не входять у собівартість реалізованої продукції для досліджуваних підприємств, а саме в адміністративних видатках, видатках на збут й інших операційних видатках (табл. 3.6). Тут слід зазначити, що сучасним бухгалтерським обліком не передбачена класифікація логістичних витрат на логістичну діяльність у собівартості реалізованої продукції відповідно до П(с)БО, а тим паче поділ на витрати, які входять або не входять до складу собівартості. Проте для виконуваного дослідження визначення вказаних витрат є актуальним, бо воно необхідне здійснення аналізу структури витрат, їх динаміки та вивчення практики спрямування витрат. Крім того, наявність інформації про вказані види витрат надає можливість акцентувати увагу керівників на формування кошторисів за напрямками логістичної діяльності, що доцільно для їх планування та дальшого виконання.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця 3.6

Усереднені значення часток ЛВ у витратах, що не входять у собівартість реалізованої продукції у 2009–2013 рр., %*

Підприємства	Усереднене значення частки ЛВ		
	адміністративні видатки	видатки на збут	інші операційні видатки
Мелітопольський ОЕЗ	13,7	93,8	5,4
Приколотнянський ОЕЗ	12,4	94,7	5,4
Вовчанський ОЕЗ	6,6	97,6	3,5
Дніпропетровський ОЕЗ	19,1	94,2	4,2
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	18,3	93,3	4,0
ОЕЗ «Кіровоградолія»	17,9	93,1	4,0
ПрП «Вікторія і К ⁰ »	13,4	94,3	5,1
ТОВ «Наша Олія»	12,3	91,9	3,8
Чернівецький ОЖК	16,8	87,4	7,4
Вінницький ОЖК	18,3	92,2	7,2
Ніжинський ЖК	16,9	91,2	4,8
Усереднене значення частки ЛВ	15,1	93,1	5,0

*Складено автором за результатами аналізу діяльності підприємств.

Дані табл. 3.6 свідчать, що найбільші витрати на логістику підприємства несуть при збуті готової продукції: їхня усереднена частка за період 2009–2013 рр. склала 93,1 %. Своєю чергою, в адміністративних видатках усереднена частка логістичних витрат становила 15,1 %, а в інших операційних видатках – 5,0 %. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що достатньо вагомий резерв скорочення логістичних витрат криється в удосконаленні каналів збуту готової продукції і поліпшенні відповідних видів логістичної діяльності.

З огляду на визначені усереднені значення часток логістичних витрат у витратах, що не входять у собівартість реалізованої продукції (див. табл. 3.6), варто вказати і на реальну можливість їхнього

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

скорочення в адміністративних видатках. Це можливо зробити за рахунок удосконалення організаційної структури управління логістикою і підвищення результативності її функціонування. Проте вказане потребує постійного моніторингу результативності функціонування цієї структури і ефективної методики оцінки її результативності. Ця проблема актуалізує необхідність рішення ще одного завдання, а саме створення відповідного методичного підходу до оцінки результативності служби (підрозділу логістики).

На основі обробки результатів дослідження, що подані в табл. В.9, автором визначені базисні темпи росту логістичних витрат (табл. В.10) і усереднені їхні частки у витратах, які не входять у собівартість реалізованої продукції (рис. 3.4).

За результатами аналізу табл. В.10 встановлено, що впродовж 2010–2013 рр. для 63,6 % досліджуваних підприємств базисні темпи росту логістичних витрат мали досить великі значення й значні коливання. І лише для 36,4 % підприємств цей показник можна охарактеризувати близьким до стабільного. Отже, на підставі цього слід зазначити, що на більшості підприємств олійно-жирової галузі управління логістичними витратами є нажаль незадовільним і потребує безумовного удосконалення.

З огляду ж на рис. 3.4 можна констатувати, що у 2010–2013 рр. найбільш істотні частки логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності серед досліджуваних підприємств мали Мелітопольський і Дніпропетровський ОЕЗ, ТОВ «Наша Олія» і Чернівецький ОЖК та Ніжинський ЖК. З'ясовано, що на вказаних підприємствах це зумовлено в основному досить великими видатками на збут готової

продукції. Своєю чергою, на таких підприємствах як Приколотнянський і Вовчанський ОЕЗ, ПрП «Вікторія і К⁰» частки логістичних витрат порівняно з вищевказаними заводами набагато нижчі. З погляду автора, це зумовлено незначними видатками на збут готової продукції (див. табл. В.8), бо ці підприємства застосовують інші схеми збуту своєї продукції, використовуючи можливості аутсорсингу транспортних послуг та вивіз готової продукції за рахунок замовників.

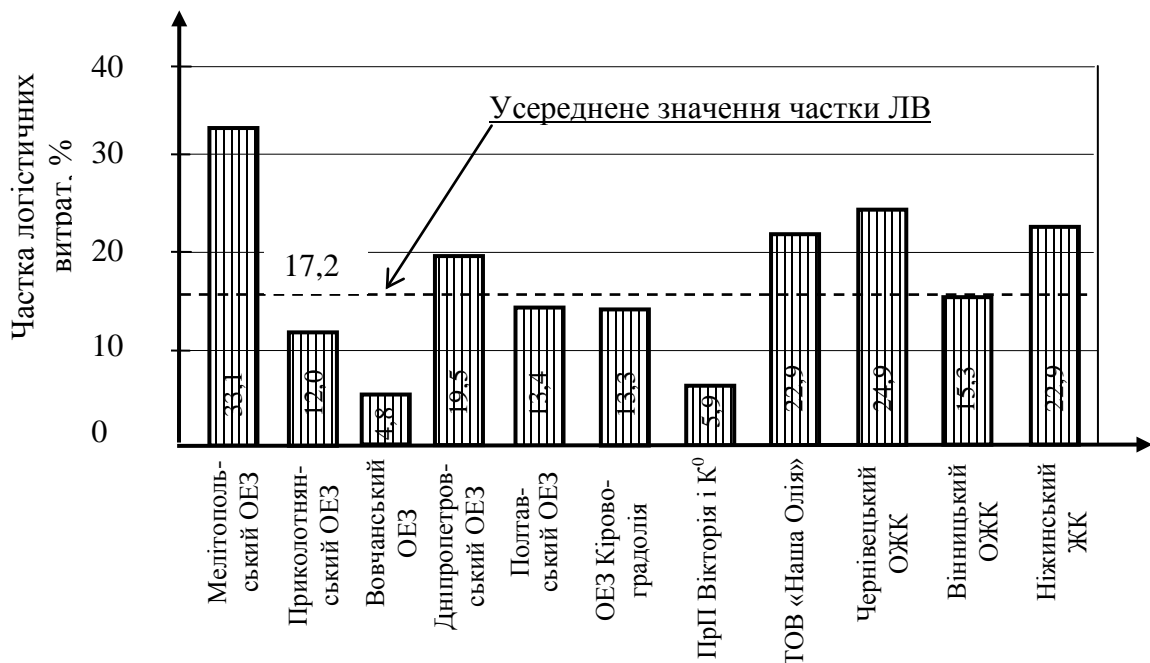

Рис. 3.4. Усереднене значення часток ЛВ у витратах, що не входять в собівартість реалізованої продукції, у 2009–2013 рр. *

* Складено автором за результатами дослідження діяльності підприємств.

Приймаючи до уваги інформацію, що в систематизованому виді подана на рис. 3.4, відповідно до відомого принципу Парето, вважаємо, що досліджувані підприємства більш ніж на 80 % відображають стан логістичної діяльності у галузі та структуру логістичних витрат на її здійснення. А тому з певним рівнем імовірності можна констатувати,

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

що усереднене значення часток логістичних витрат у витратах, що не входять до собівартості реалізованої продукції, для олійно-жирової галузі у цілому на досліджуваний період становило 17,2 %. В економічному аспекті це досить висока частка витрат на логістику. З огляду на це завдання управління логістичними витратами для підприємств галузі є досить актуальним. Проте слід визнати, що удосконалення процесу управління логістичними витратами вимагає розробки відповідного методичного підходу до їх оцінювання. Для розробки такого підходу потрібно визначити й оцінити структуру логістичних витрат за видами логістичної діяльності, що здійснюється на підприємствах у межах фаз переміщення матеріальних потоків та визначених функцій, що здійснюють відповідні підрозділи підприємства (див. рис. 2.5).

За думкою автора, встановлення структури логістичних витрат за видами здійснюваної логістичної діяльності є важливим для підприємств галузі ще й з погляду вибору пріоритетів щодо відпрацювання й реалізації заходів на скорочення видатків при виконанні найбільш витратних логістичних активностей. Знання структури логістичних витрат, як було раніше зазначено, дасть змогу коректно і своєчасно виконати аналіз функціонування усіх підсистем логістичної системи підприємства й скоригувати його логістичну стратегію на майбутній період. Інформація про структуру логістичних витрат щодо фаз переміщення матеріальних потоків є висхідною базою для оцінки результативності й економічної ефективності логістичної діяльності, що здійснюється на підприємстві. З огляду на це у процесі аналізу господарської і, зокрема логістичної діяльності

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

досліджуваних підприємств у 2013 р., автором було встановлено структуру логістичних витрат за фазами переміщення матеріальних потоків (табл. 3.7).

З табл. 3.7 слідує, що на всіх досліджуваних олійно-екстракційних і пресових заводах частки логістичних витрат для наявних фаз переміщення матеріальних потоків за своїми значеннями різні. Це узгоджується з раніше виконаними дослідженнями вітчизняних учених [22; 48; 72] для підприємств інших галузей, що в повній мірі підтверджує коректність отриманих результатів і надає їм наукову цінність.

Таблиця 3.7

Частки логістичних витрат щодо фаз переміщення матеріальних потоків при здійсненні виробничо-господарського процесу на досліджуваних підприємствах у 2013 р.*

Підприємства	Частка ЛВ стосовно фаз переміщення МП, %						Всього, %
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення	утилізація	знищення	
Мелітопольський ОЕЗ**	32,4	7,6	34,7	5,1	16,2	4,0	100,0
Приколотнянський ОЕЗ	19,3	12,1	54,7	4,6	0,8	8,5	100,0
Вовчанський ОЕЗ**	13,4	14,0	42,8	4,8	18,5	6,4	100,0
Дніпропетровський ОЕЗ**	14,6	13,8	42,7	3,9	17,4	7,6	100,0
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп**	12,7	15,3	44,5	4,5	16,8	6,2	100,0
ОЕЗ «Кіровоградолія»	22,4	17,8	45,6	4,8	0,7	8,4	100,0
ПрП «Вікторія і К ⁰ »	28,2	16,4	40,8	6,3	0,3	8,2	100,0
ТОВ «Наша Олія»	33,1	13,2	39,6	5,3	0,4	8,4	100,0
Чернівецький ОЖК	26,3	18,6	38,8	4,7	4,4	7,2	100,0
Вінницький ОЖК**	23,8	16,6	33,8	5,7	15,3	4,8	100,0
Ніжинський ЖК**	32,0	10,7	30,3	3,8	18,6	4,6	100,0

* Складено автором за результатами аналізу діяльності підприємств.

** Підприємства, де здійснюється утилізація лушпиння насіння.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

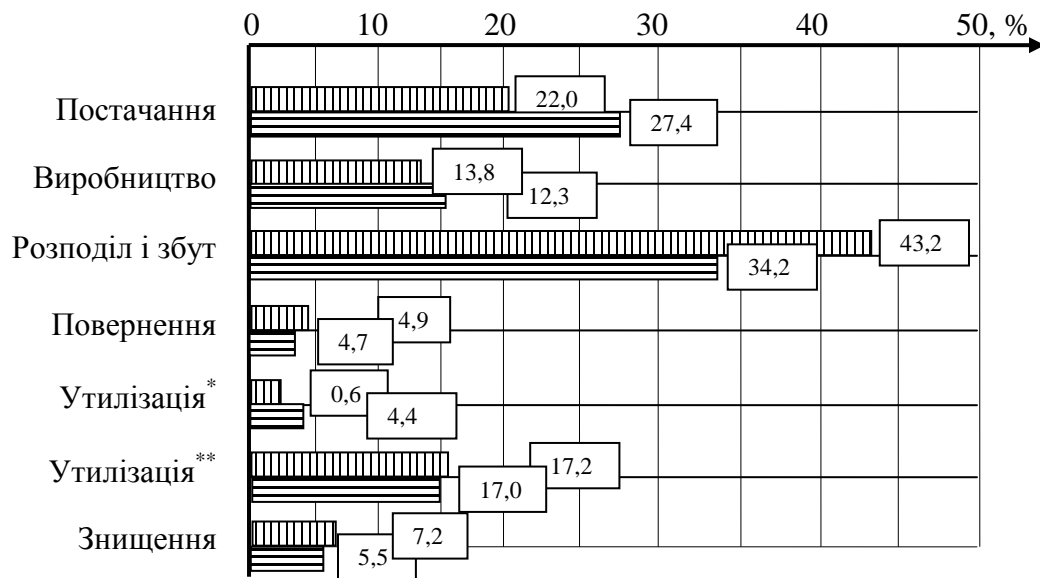
У процесі дослідження встановлено, що значна частка логістичних витрат на екстракційних і пресових заводах приходить саме на фази переміщення матеріальних потоків, що пов'язані з постачанням матеріально-технічних ресурсів на підприємство, розподілом і збутом продукції. Реалізація цих фаз потребує понад 2/3 витрат на здійснення відповідних логістичних операцій і процесів від їхнього загального обсягу. Біля 1/4 логістичних витрат припадає на виробництво продукції й утилізацію відходів.

З огляду на дані, наведені в табл. 3.7, слід також звернути увагу на частку логістичних витрат, що приходить на утилізацію виробничих відходів. Установлено, що для досліджуваних підприємств вона коливається у значних межах – від 0,3 % до 18,6 %. З'ясовано, що істотні логістичні витрати при здійсненні утилізації відходів мали ті підприємства, на яких організована переробка лушпиння у вторинну продукцію. Для таких підприємств частка логістичних витрат склала від 15,3 % до 18,6 %. Для інших олійно-екстракційних заводів, що не мають потужностей для утилізації лушпиння, частка витрат на логістику цього процесу незначна. Вона змінювалась у межах від 0,3 % до 0,8 %. Встановлено, що це витрати на утилізацію здебільшого реалізованої продукції, яка була повернута споживачами на підприємство з різних причин: закінчення терміну придатності, пошкодження тощо.

Результати досліджень також надали можливість встановити, що найменші витрати на логістику характерні для процесів повернення споживачами на підприємства реалізованої продукції й знищення відходів діяльності підприємств. Тут частки логістичних витрат знаходились у межах, відповідно 3,8–6,3 % та 4,0–8,4 %.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Отримана в процесі дослідження інформація, що наведена в табл. 3.7, надала можливість встановити усереднену структуру логістичних витрат стосовно наявних фаз переміщення матеріальних потоків при здійсненні виробничо-господарського процесу на досліджуваних підприємствах у 2013 р. (рис. 3.5).

Умовні позначення:

▤▤▤▤ – олійнодобувні заводи; ▧▧▧▧ – олійно-жирові й жирові комбінати;

*) утилізація реалізованої продукції, що повернута споживачами;

**) утилізація реалізованої продукції, що повернута споживачами, і виробничих відходів (лушпиння насіння).

Рис. 3.5. Усереднена структура логістичних витрат за фазами переміщення МП у межах ЛС досліджуваних підприємств ОЖГ у 2013 р. *

* Складено автором на основі опрацювання даних звітності підприємств.

Аналізуючи рис. 3.5, узагальнимо: з позиції класифікації логістичних витрат за фазовими видами логістичної діяльності (див. рис. 2.1) їхня структура для олійно-екстракційних й пресових заводів і олійно-жирових та жирових комбінатів відрізняється. На думку автора, істотною є різниця між видатками на логістику при

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

здійсненні процесів постачання матеріально технічних ресурсів на підприємства та розподілу й збуту готової продукції. На час дослідження вона склала, відповідно 4,6 % і 9,0 %. Своєю чергою, частка логістичних витрат на виробництво, повернення реалізованої продукції, утилізацію та знищення відходів для вказаних видів підприємств була незначною і становила, відповідно 1,5 %, 0,2 %, 4,4 % і 1,7 %. З'ясовано, що така незначна різниця між видатками на логістику на підприємствах галузі зумовлена застосуванням сучасних технологій й фактично однаковим рівнем організації виробничих процесів та використанням єдиних галузевих рекомендацій і стандартів до виробництва продукції, утилізації й знищення відходів.

Усе вищезазначене свідчить, що загалом галузь стосовно наявних фаз переміщення матеріальних потоків «стабілізована» в технічному й організаційному аспектах. Це значить, що розробка будь-яких заходів щодо поліпшення логістичної діяльності у межах цих фаз може бути запроваджена фактично на всіх підприємствах олійно-жирової галузі. Іншими словами, галузеві підприємства мають фактично один рівень готовності до сприйняття інновацій, що стосуються забезпечення ефективної логістичної діяльності.

Узагальнення інформації, що отримана в результаті дослідження структури логістичних витрат стосовно наявних фаз переміщення матеріальних потоків при здійсненні виробничо-господарського процесу на досліджуваних підприємствах, дало змогу визначити їхнє усереднене значення для галузі станом на 2013 р. Таке узагальнення показало, що перше місце за видатками на логістику належить фазі розподілу й збуту готової продукції (40,75 %), друге – фазі постачання

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємств матеріально-технічних ресурсів (23,48 %), третє – фазі виробництва (14,20 %), четверте – фазі утилізації (9,95 %), п'яте – фазі знищення відходів від діяльності підприємств (6,76 %). Фаза повернення споживачами реалізованої продукції посіла шосте місце, а тому вона визнана найменш витратною для підприємств щодо використання логістики (частка логістичних витрат склала всього 4,86 %).

Дальші дослідження логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі, що здійснюється у межах наявних фаз переміщення матеріальних потоків, дали змогу встановити середньогалузеву структуру логістичних витрат як їхні частки у собівартості реалізованої продукції та чистому доході від її реалізації (табл. 3.8). Отримана інформація корелює з наведеною вище (див. рис. 3.5) і тим самим служить підтвердженням того, що витрати на логістику підприємства найістотніші саме на фазах розподілу й збуту, постачання, виробництва та утилізації.

Таблиця 3.8

Середньогалузева структура витрат на логістичну діяльність стосовно фаз переміщення матеріальних потоків при здійсненні виробничо-господарського процесу на досліджуваних підприємствах у 2013 р.*

Вид ЛД стосовно фаз переміщення МП	Частка ЛВ у собівартості реалізованої продукції, %	Частка ЛВ у чистому доході від реалізації продукції, %
Постачання	2,51	3,01
Виробництво	1,74	1,58
Розподіл і збут	5,37	3,95
Повернення	0,18	0,08
Утилізація	1,85	1,43
Знищення	0,24	0,16
Разом	12,15	10,21

* Складено автором за результатами аналізу логістичної діяльності підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Вищенаведені результати дослідження (див. табл. 3.7, рис. 3.5) підтверджують концептуальний погляд автора щодо істотного впливу логістичних витрат на основні оціночні показники господарювання підприємств (див. рис. 2.6) і є корисними для визначення у дальшому пріоритетних видів логістичної діяльності та розробки відповідних заходів щодо підвищення її економічної ефективності.

Детальний аналіз організації й здійснення логістичної діяльності на досліджуваних підприємствах олійно-жирової галузі показав, що логістичні процеси й операції у межах виробничо-господарського процесу виконуються загалом задовільно. Однак потреба у скороченні логістичних витрат все ж вимагає дальшого поліпшення організації логістичної діяльності й удосконалення процесів її здійснення. У цьому аспекті, з погляду автора, слід звернути увагу керівництву олійно-екстракційних і пресових заводів на фазу розподілу й збуту готової продукції, де частка логістичних витрат також доволі висока. Не меншої уваги з боку служб логістики повинна заслуговувати й фаза постачання, яка також схарактеризована фахівцями досліджуваних підприємств як достатньо витратна (див. рис. 3.5). Потребує поліпшення логістичної діяльності й на фазі утилізації виробничих відходів (лушпиння), де частка логістичних витрат сягала 13,3–18,6 % (див. табл. 3.7) від їхнього загального обсягу на здійснення виробничо-господарського процесу, тоді як на сучасних олієдобувних підприємствах Європи і США вона набагато нижча.

Все зазначене вище потребує додаткового ретельного аналізу структури логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності за функціями, що здійснюється у межах кожної фази переміщення

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

матеріальних потоків. У процесі дослідження такий аналіз ми виконали у відповідності до раніше встановленого перетину так званих фазових і функціональних видів логістичної діяльності [62, с. 106]. Результати аналізу наведені в табл. В.10–В.15.

На основі обробки й узагальнення даних таблиць В.10–В.15 у першому наближенні встановлена середньогалузева структура логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності за функціями у межах кожної фази переміщення матеріальних потоків (табл. 3.9). Це дало змогу визначити усереднену структуру логістичних витрат за функціональними видами логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі у загальних видатках на логістику станом на 2013 р. (рис. 3.6).

З рис. 3.6 слідує, що чільне місце у визначеній структурі логістичних витрат посідають витрати на складування й зберігання матеріальних ресурсів (3,72 %), транспортування й переміщення (5,42 %), вантажопереробку (2,36 %) й управління запасами (1,12 %). Вважаємо, що цим видам логістичної діяльності на підприємствах повинна бути приділена належна увага з тим, щоб у дальшому скоротити логістичні витрати на їх здійснення.

У теорії логістики визначено, що одним із резервів зниження логістичних витрат є належний їхній облік і контроль. У той же час, як було з'ясовано у ході дослідження, на підприємствах олійно-жирової галузі така робота на сьогодні фактично не виконується. Підтвердженням цього можна вважати занадто низький відсоток видатків на облік і контроль логістичних витрат у процесі господарювання підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця 3.9

Усереднена структура ЛВ на функціональні види логістичної діяльності у межах фаз переміщення матеріальних потоків при здійсненні виробничо-господарського процесу на досліджуваних підприємствах у 2013 р., % *

Види логістичної діяльності за функціональним поділом	Частка ЛВ на функціональні види логістичної діяльності у межах фаз переміщення матеріальних потоків						Середнє значення частки ЛВ
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів	
Закупівля матеріальних ресурсів	1,77	–	–	–	–	–	0,16
Складування й зберігання	4,87	2,66	8,61	0,36	4,31	1,52	3,72
Транспортування й переміщення	7,90	4,71	12,58	3,45	1,47	2,43	5,42
Управління запасами	1,64	0,69	2,88	0,14	0,83	0,55	1,12
Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	2,13	3,16	3,85	0,59	2,11	1,70	2,36
Моніторинг переміщення МП	0,22	0,28	0,75	0,04	0,07	0,25	0,27
Упакування готової продукції	–	1,76	2,59	–	1,02	–	0,90
Комплектування замовлень споживача	–	–	2,22	–	–	–	0,37
Локалізація виробництва й складів	–	–	0,39	–	0,13	–	0,09
Обслуговування клієнтів	–	–	2,47	–	–	–	0,41
Логістичне адміністрування	0,43	0,52	0,84	0,09	0,14	0,09	0,35
Облік і контроль логістичних витрат	0,26	0,13	0,48	0,01	0,25	0,03	0,19
Комунікації зі споживачами й партнерами	0,97	–	0,96	–	–	0,08	0,34
Доставка запасних частин	–	0,34	–	–	0,08	–	0,07
Утримання логістичної інфраструктури	1,26	0,34	1,58	0,10	–	0,15	0,57

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

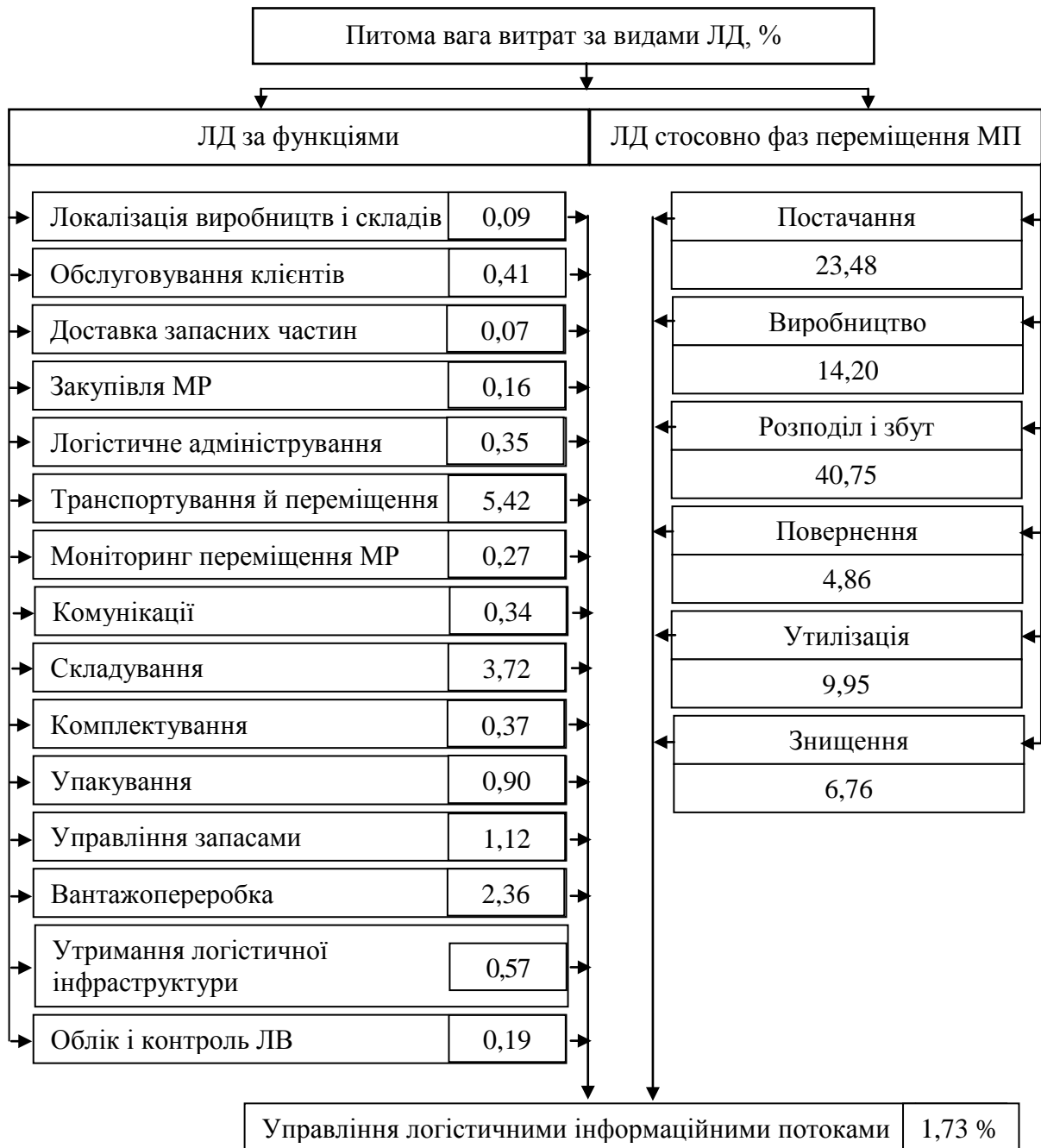

Рис. 3.6. Усереднена структура ЛВ за видами логістичної діяльності досліджуваних підприємств у загальних видатках на логістику станом на 2013 р.*

* Складено автором.

Як слідує з табл. 3.9, для досліджуваних підприємств галузі у 2013 р. значення цього показника знаходилось у межах від 0,01 до 0,26 % від загального обсягу логістичних витрат. Це свідчить про те,

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

що нині для підприємств олійно-жирової галузі одним із основних чинників, що зумовлюють високі видатки на логістику, є відсутність у процесі господарювання належного рівня організації процесів їхньої реєстрації, аналізу й контролю. Це на сьогодні актуалізує для підприємств галузі важливість й потребу в створенні відповідної системи управління логістичними витратами, що включає такі функції: реєстрація, облік, оцінка, аналіз, планування й контроль [61, с. 159–160].

Отримані результати структурного аналізу логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків та за відповідними функціями, що виконуються у їхніх межах (див. рис. 3.6), є належним підґрунтям для розробки й реалізації заходів щодо підвищення економічної ефективності визначеного виду діяльності.

3.3. Умовно-постійні та умовно-змінні логістичні витрати підприємств галузі

Оскільки логістична діяльність продукується логістичною системою й залежить від її техніко-технологічної бази, виникає потреба в оцінці умовно-постійних (прямі й ін.) та умовно-змінних логістичних витрат (заробітна плата основного логістичного персоналу, матеріальні витрати, витрати на транспортування, зберігання, підготовку продукції до виробничого споживання тощо), які пов'язані з масштабом і змістом логістичної діяльності, що здійснюється на підприємстві.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Отже, інформація щодо зазначених витрат є необхідною додатковою вихідною базою для відпрацювання й дальшої реалізації заходів щодо підвищення економічної ефективності будь-якого підприємства олійно-жирової галузі.

З огляду на вищевказане, у процесі дослідження діяльності визначених підприємств було обчислено частки умовно-постійних й умовно-змінних логістичних витрат у загальному їхньому обсязі (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Частки умовно-постійних і умовно-змінних логістичних витрат у загальному обсязі логістичних витрат досліджуваних підприємств*

Підприємства	Частки логістичних витрат, %			
	умовно-постійні		умовно-змінні	
	2012 р.	2013 р.	2012 р.	2013 р.
Мелітопольський ОЕЗ	69,4	75,5	30,6	24,5
Приколотнянський ОЕЗ	56,8	68,3	43,2	31,7
Вовчанський ОЕЗ	28,2	57,6	71,8	42,4
Дніпропетровський ОЕЗ	23,6	27,5	76,4	72,5
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	25,9	29,8	74,1	70,2
ОЕЗ «Кіровоградолія»	25,2	28,4	74,8	71,6
ПрП «Вікторія і К ⁰ »	72,6	72,8	27,4	27,8
ТОВ «Наша Олія»	77,9	74,3	22,1	25,7
Чернівецький ОЖК	60,7	61,6	39,3	38,4
Вінницький ОЖК	32,6	32,2	67,4	67,8
Ніжинський ЖК	75,8	76,1	24,2	23,9

*Складено автором за даними звітів про фінансово-господарську діяльність підприємств.

З аналізу табл. 3.10 слідує, що підприємства I, II, III і IV груп мають різні співвідношення умовно-постійних й умовно-змінних логістичних витрат (табл. 3.11).

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Отримані результати свідчать про досить значну різницю співвідношень між зазначеними логістичними витратами для підприємств олійно-жирової галузі.

Таблиця 3.11

Середні значення часток умовно-постійних і умовно-змінних логістичних витрат у загальному їх обсязі за групами досліджуваних підприємств*

Група підприємств	Обсяг переробки олійної сировини, тис. т	Частки логістичних витрат, %			
		умовно-постійні		умовно-змінні	
		2012 р.	2013 р.	2012 р.	2013 р.
I	До 100	73,95	74,52	26,05	25,48
II	100–200	58,75	62,50	41,25	37,50
III	200–300	29,42	31,20	70,58	68,80
IV	Більше 300	27,10	29,50	72,90	70,50

*Складено автором за результатами узагальнення даних табл. 3.10.

Хоча сучасним бухгалтерським обліком і не передбачено класифікації логістичних витрат на умовно-постійні й умовно-змінні, проте корисність володіння інформацією про них складається у тому, що ними можна управляти за рахунок:

- упровадження нових або удосконалення чинних логістичних процесів;
- розробки і реалізації заходів щодо прискорення переміщення матеріальних цінностей у межах логістичної системи підприємств;
- підвищення швидкості оновлення виробничих і товарних запасів.

Перелічені заходи нині є вкрай необхідними для підвищення економічної ефективності підприємств ОЖГ, зважаючи на ситуацію, що склалась на внутрішньому і особливо зовнішньому ринках.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Розподіл логістичних витрат на умовно-постійні й умовно-змінні також є корисним для внутрішнього управлінського обліку, бо надає можливість порівняти собівартості й прибутковості обслуговування клієнтів у різні періоди часу по змінним витратам [21, с. 125–126].

У висновку слід вказати, що результати аналізу основних показників діяльності підприємств олійно-жирової галузі і, зокрема основного оціночного показника їхньої логістичної діяльності – логістичних витрат, дозволяють стверджувати, що нині для досліджуваних олієдобувних заводів існує проблема скорочення значних логістичних витрат у процесі господарювання. Виявлено, що величина логістичних витрат порівняно з показниками підприємств інших галузей є досить значною. Встановлено, що обсяги логістичних витрат і темпи їхнього росту для досліджуваних підприємств мають різні величини й характер зміни у часі. З'ясовано, що абсолютна величина логістичних витрат і відносний показник їхнього росту впродовж досліджуваного періоду набув стійкої тенденції зростання. І, насамкінець, у ході дослідження встановлено, що на підприємствах олійно-жирової галузі реєстрація, аналіз і контроль логістичних витрат фактично не виконуються; нехтування потребою в їхньому управлінні призводить до їх зростання. Така ситуація зумовлена повною відсутністю методичного забезпечення й відповідних рекомендацій щодо їхньої реєстрації, аналізу й контролю і разом з цим недосконалістю існуючої системи обліку витрат на підприємствах.

Для дальших розрахунків економічного ефекту від упровадження логістичних заходів установлена усереднена структура собівартості на підприємствах галузі із поділом їх логістичних витрат на змінні й умовно-постійні.

РОЗДІЛ 4

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

4.1. Методичний підхід до визначення загальних поточних логістичних витрат підприємств галузі

На важливість ідентифікації і дальшої оцінки логістичних витрат вказує чисельна кількість науковців і практиків. Зокрема, автори монографії [48, с. 311–312] вважають, що «знання величини логістичних витрат необхідне для розрахунку цін на нові види виробів, реалізації концепції інтеграційного логістичного менеджменту, управління та контролю за ефективністю логістичного ланцюга і т. д.». Своєю чергою, Є.В. Крикавський стверджує, що інформація про логістичні витрати вкрай важлива для ефективного регулювання повних витрат та достовірне планування фінансових результатів діяльності підприємств» [98, с. 177].

Слід погодитись з думкою дослідників [21], що логістичні витрати є дійсно важливим оціночним показником логістичної діяльності виробничого підприємства, тому що вони істотно впливають на формування собівартості продукції чи послуг, прибутку

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

та інших фінансових показників господарювання підприємства (див. рис. 2.6). Однак, зважаючи на сутність категорій «результативність логістичної діяльності» і «ефективність логістичної діяльності», що охарактеризовані автором у монографії [65], дискусійним є питання віднесення логістичних витрат як окремого оціночного показника до системи відповідних оціночних показників. Разом із тим, без урахування логістичних витрат, що необхідні для здійснення логістичної діяльності, неможливо оцінити ні результативність, ні ефективність останньої. Отже, на думку автора, логістичні витрати повинні бути визнані як висхідний базовий загальний вартісний показник для оцінювання результативності й ефективності логістичної діяльності і у дальшому для встановлення (чи обґрунтування) потреби її розвитку на підприємствах галузі.

Узагальнивши результати досліджень, що наведені в чисельних наукових публікаціях [4; 19; 21; 24; 27; 35; 38; 40; 42; 43; 46; 48; 51; 52; 54; 71; 72 й ін.], та спираючись на особисті дослідження щодо ступеня впливу логістичних витрат на результати діяльності підприємств [61; 64], можна стверджувати, що обчислення вказаних витрат повинно виконуватись з урахуванням деталізації логістичної діяльності на її види стосовно фаз переміщення матеріальних потоків та функцій, що реалізують у їхніх межах відповідні служби й підрозділи підприємств. Отже, методичний підхід до обчислення загальних логістичних витрат повинний базуватись на запропонованих класифікаціях видів логістичної діяльності (див. рис. 2.5) і логістичних витрат (див. рис. 2.1). З погляду автора, такий підхід надасть можливість врахувати причинно-наслідкові

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

зв'язки між частковими, узагальнювальними й загальним вартісними показниками оцінки логістичної діяльності й послідовність їхнього утворення у процесі здійснення повного комплексу видів вказаної діяльності на підприємствах галузі.

Для формування методичного підходу до визначення загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність виробничих підприємств олійно-жирової галузі варто сформулювати такі положення:

1) логістичні витрати на логістичну діяльність формуються стосовно всіх фаз переміщення матеріальних потоків, що здійснюються у межах логістичної системи підприємства: постачання матеріальних ресурсів, виробництва продукції, розподілу й збуту готової продукції, поверненні реалізованої продукції, утилізації та знищенні відходів. Переміщення матеріальних потоків у межах наявних фаз потребує від підприємств як капітальних витрат, так і поточних. Це значить, що в основу розробки методичного підходу визначення загальних поточних логістичних витрат повинна бути покладена авторська класифікація їх на поточні й капітальні (див. рис. 2.1);

2) логістичні витрати на виконання логістичної діяльності відносяться до поточних витрат підприємства. Отже, вони являють собою певну частину поточних витрат на здійснення господарської діяльності;

3) рівень логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності безпосередньо впливає на формування обсягу прибутку підприємства, а значить і на економічну ефективність його господарювання.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Спираючись на запропоновану класифікацію (див. рис. 2.1) та використовуючи індуктивний метод пізнання, автор дійшов до висновку, що для вибору складників загального вартісного показника оцінки загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств галузі доцільним є використання евентуальної схеми формування переліку показників оцінки вказаних витрат з диференціюванням утворення їх за певними ієрархічними рівнями, що подана на рис. 4.1. На думку автора, ця схема побудована з урахуванням деталізації логістичної діяльності на види стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків та функцій, що виконують в їхніх межах підрозділи логістики підприємств. Схема конкретизує уявлення про:

1) причинно-наслідкові зв'язки послідовно-паралельного утворення логістичних витрат і формування відповідних часткових і узагальнювальних показників для їхньої оцінки у процесі функціонування логістичної системи підприємства;

2) вплив загальних витрат на формування узагальнювального показника (собівартості) й загальні показники (прибутку, чистого грошового потоку, рентабельності, індексу доходності) оцінки господарської діяльності підприємства (див. рис. 2.6).

Практична цінність використання евентуальної схеми формування переліку показників оцінки логістичних витрат (див. рис. 4.1) для розробки методики їхнього обчислення складається ще й у тому, що вона дає змогу встановити відповідність обраних показників ієрархічним рівням прийняття на підприємстві логістичних рішень [62]:

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

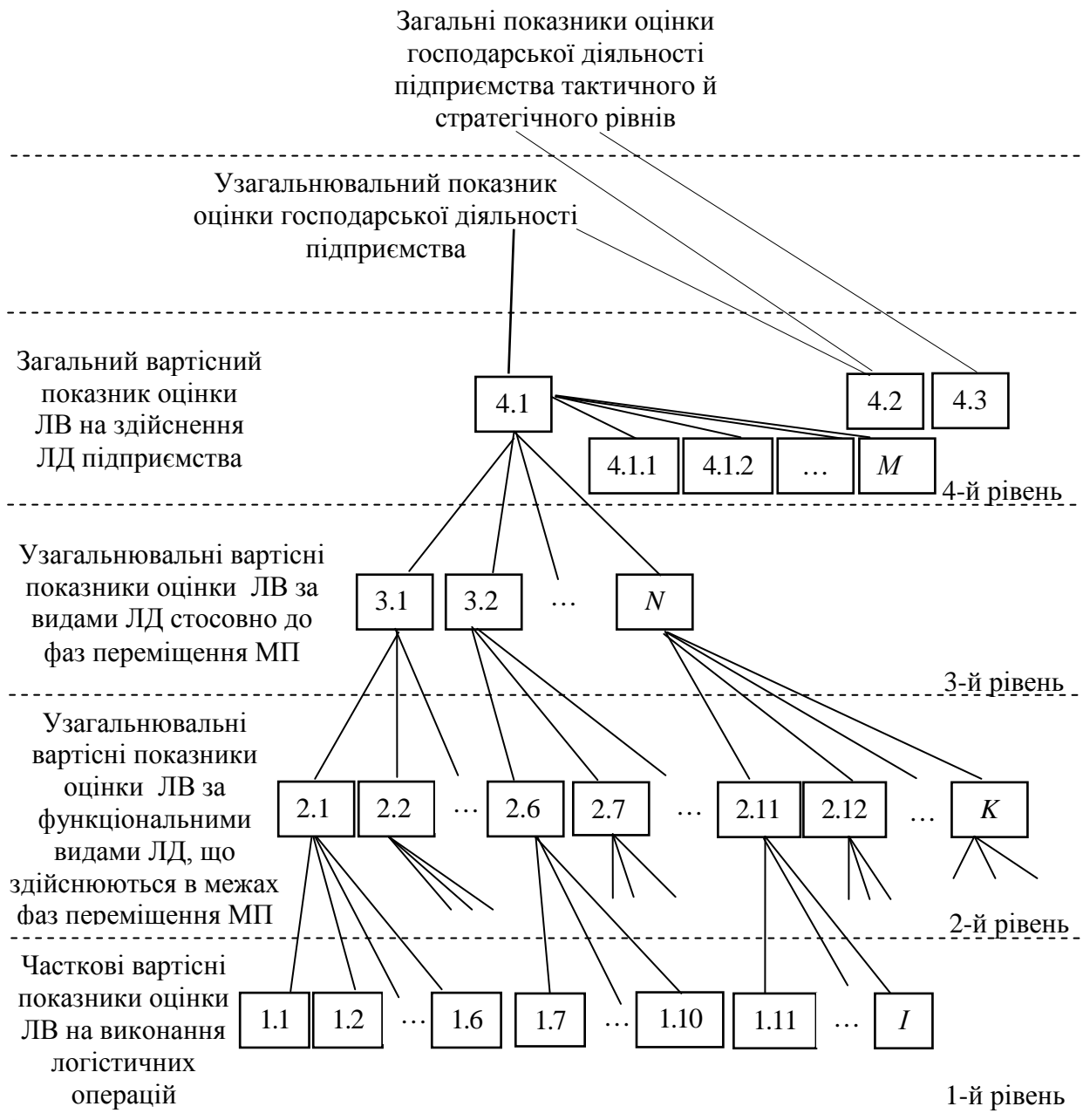

Рис. 4.1. Схема формування переліку показників оцінки логістичних витрат на здійснення підприємством логістичної діяльності*

*Розроблено автором.

– часткові вартісні показники оцінки логістичних витрат на виконання логістичних операцій (рівень 1, рис. 4.1) відповідають операційному рівню прийняття логістичних рішень;

– узагальнювальні вартісні показники оцінки логістичних витрат функціональних видів логістичної діяльності (рівень 2, рис. 4.1) і

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

видів логістичної діяльності стосовно до конкретних фаз переміщення матеріальних потоків (рівень 3, рис. 4.1) – тактичному рівню прийняття логістичних рішень;

– загальний вартісний показник оцінки логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності підприємства (загальні логістичні витрати) використовується для відпрацювання чи коригування логістичних рішень як на тактичному (рівень 3, рис. 4.1), так і на стратегічному рівнях (рівень 4, рис. 4.1) управління логістикою підприємства.

Аналіз досвіду діяльності виробничих підприємств олійно-жирової галузі, які створюють свої фірмові ланцюги поставок, показує, що саме загальні поточні логістичні витрати є одним із ключових показників, на основі яких оцінюють ефективність функціонування підсистем і ланок логістичної системи, коригують логістичну стратегію й обирають стратегічні пріоритети розвитку логістики.

4.2. Порядок обчислення логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності

Стосовно до запропонованої на рис. 4.1 схеми автором розроблено порядок визначення показників оцінки логістичних витрат на логістичну діяльність підприємства (рис. 4.2).

Розглянемо більш детально кожен із наведених на рис. 4.2 чотирьох рівнів процедури визначення загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність підприємства.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

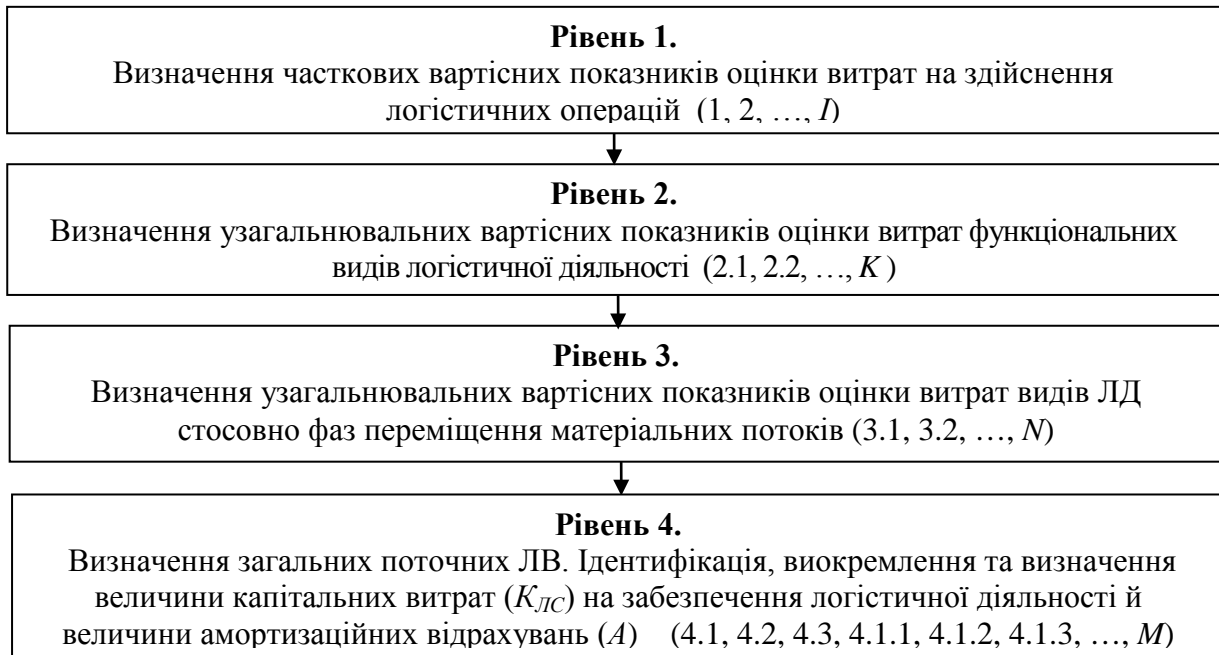

Рис. 4.2. Порядок визначення загальних логістичних витрат на логістичну діяльність підприємства*

*Розроблено автором.

Перший рівень відповідно до схеми формування витрат на логістичну діяльність виробничого підприємства (див. рис. 4.1) і порядку їхнього визначення (див. рис. 4.2) передбачає обчислення часткових вартісних показників оцінки витрат на виконання логістичних операцій (1, 2, ..., L) процесів функціональних видів логістичної діяльності відповідно до запропонованої класифікації (див. рис. 2.6).

Логістичні витрати на здійснення кожної i -ї логістичної операції ($ЛВ_{оп_i}$) складаються із суми витрат на виконання окремих дій, що її формують:

$$ЛВ_{оп_i} = \sum_{c=1}^c ЛВ_{Д_{сi}}, \quad (4.1)$$

де C – число дій для повного виконання i -ї ($i = 1, 2, \dots, L$) логістичної операції;

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

$ЛВ_{Д_{c,i}}$ – логістичні витрати на виконання c -ї дії ($c = 1, 2, \dots, C$) i -ї логістичної операції.

Витрати на здійснення логістичних операцій є базовим показником формування поточних витрат на виконання логістичних процесів у межах конкретного виду логістичної діяльності за виконуваними у межах наявних фаз переміщення матеріальних потоків функціями.

На другому рівні зазначеного порядку (див. рис. 4.2) обчислюють узагальнювальні вартісні показники оцінки витрат функціональних видів логістичної діяльності (2.1, 2.2, ..., K), що виконують підрозділи логістики підприємств у межах кожної фази переміщення матеріальних потоків. До них відносяться поточні логістичні витрати на виконання процесів закупівель матеріальних цінностей, їх складування на складі підприємства, управління запасами тощо.

Поточні логістичні витрати, як узагальнювальний вартісний показник на виконання кожного виду логістичної діяльності за функціями, будуть складатись із суми витрат на здійснення всіх операцій певної функції:

$$ЛВ_{Пот_k} = \sum_{i=1}^I ЛВ_{Оп_{i,k}}, \quad (4.2)$$

де $ЛВ_{Пот_k}$ – поточні логістичні витрати на виконання k -го ($k = k_1, k_2, \dots, k_{15}$) виду логістичної діяльності за функціями у межах певної фази переміщення матеріального потоку;

I – число операцій ($i = 1, 2, \dots, I$), що виконуються у межах k -го виду логістичної діяльності за функціями;

$ЛВ_{оп_{i,k}}$ – ЛВ на виконання i -ої логістичної операції k -го функціонального виду логістичної діяльності, що здійснюється у межах певної фази переміщення матеріального потоку.

Відповідно до запропонованої в роботі класифікації (див. рис. 2.5) є потреба в обчисленні $ЛВ_{пот_k}$ для 15 функціональних видів логістичної діяльності, що мають здійснюватись вибірково чи повністю у межах кожної фази переміщення матеріального потоку (табл. 4.1).

Із усіх наведених у табл. 4.1 функціональних видів логістичної діяльності потребують додаткового пояснення щодо складу й обчислення поточні логістичні витрати на логістичне адміністрування й утримання відповідної логістичної інфраструктури. Наведемо для них більш детальну характеристику.

Витрати на логістичне адміністрування ($ЛВ_{пот_{к14}}$) включають у себе витрати, що пов'язані з виконанням процесів планування, організації та управління логістичною діяльністю підприємства. Отже, $ЛВ_{пот_{к14}}$ складаються з поточних витрат на виконання набору таких логістичних операцій: планування й організації логістичної системи на підприємстві та управління її функціонуванням ($ЛВ_{пот.пл}$), організації і утримання відділу (служби) логістики ($ЛВ_{пот.сл.л}$), добору фахівців ($ЛВ_{пот.д.ф}$), ротатії персоналу в межах відділу (служби) логістики ($ЛВ_{пот.рп}$), перепідготовки й підвищення кваліфікації персоналу відділу (служби) логістики ($ЛВ_{пот.кв}$), оплату праці працівників відділу (служби) логістики з відповідними нарахуваннями преміальних тощо ($ЛВ_{пот.опл}$), інформаційне забезпечення відділу (служби) логістики ($ЛВ_{пот.інф.з}$), збору й обробки інформації ($ЛВ_{пот.зб.інф}$) та витрат на виконання інших процесів ($ЛВ_{пот.ін}$).

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця 4.1

Перелік поточних логістичних витрат на здійснення видів логістичної діяльності за функціями*

Номер функції (k)	Назва функції	Поточні ЛВ на виконання ЛД за k-ю функцією	Формула для обчислення
1	2	3	4
1	Закупівля	На здійснення закупівель матеріальних цінностей	$LВ_{пот_{k1}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k1}}$
2	Складування	На виконання процесів складування матеріальних цінностей	$LВ_{пот_{k2}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k2}}$
3	Управління запасами	На управління запасами сировини, матеріалів, готової продукції тощо	$LВ_{пот_{k3}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k3}}$
4	Вантажопереробка	На вантажопереробку сировини, матеріалів, готової продукції тощо	$LВ_{пот_{k4}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k4}}$
5	Транспортування й переміщення	На транспортування й переміщення матеріальних цінностей	$LВ_{пот_{k5}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k5}}$
6	Моніторинг переміщення матеріальних цінностей	На моніторинг транспортування й переміщення матеріальних цінностей	$LВ_{пот_{k6}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k6}}$
7	Упакування	На упакування готової продукції	$LВ_{пот_{k7}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k7}}$
8	Комплектування	На комплектування замовлень споживачів відповідно до договорів	$LВ_{пот_{k8}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k8}}$
9	Локалізація логістичних об'єктів	На локалізацію логістичних об'єктів на логістичному полігоні	$LВ_{пот_{k9}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k9}}$
10	Обслуговування клієнтів	На обслуговування клієнтів у процесі реалізації продукції	$LВ_{пот_{k10}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k10}}$
11	Облік та контроль логістичних витрат	На реєстрацію, аналіз, облік і контроль ЛВ на здійснення логістичної діяльності	$LВ_{пот_{k11}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k11}}$
12	Комунікації	На формування й розвиток комунікацій зі споживачами, постачальниками й партнерами	$LВ_{пот_{k12}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k12}}$
13	Доставка запасних частин	На доставку запасних частин на підприємство	$LВ_{пот_{k13}} = \sum_{i=1}^I LВ_{оп_{i,k13}}$

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4
14	Логістичне адміністрування	На логістичне адміністрування	$LВ_{ПОТ_{k14}} = \sum_{i=1}^I LВ_{ОП_{i,k14}}$
15	Утримання логістичної інфраструктури	На утримання логістичної інфраструктури	$LВ_{ПОТ_{k15}} = \sum_{i=1}^I LВ_{ОП_{i,k15}}$

* Складено автором.

Таким чином, формула для визначення $LВ_{ПОТ_{k14}}$ запишеться у такий спосіб:

$$LВ_{ПОТ_{k14}} = \sum_{i=1}^I LВ_{ОП_{i,k14}} = LВ_{ПОТ.ПЛ} + LВ_{ПОТ.СЛ.Л} + LВ_{ПОТ.Д.Ф} + LВ_{ПОТ.РП} + LВ_{ПОТ.КВ} + \\ + LВ_{ПОТ.ОПЛ} + LВ_{ПОТ.ІНФ.З} + LВ_{ПОТ.ЗБ.ІНФ} + LВ_{ПОТ.ІН} \quad (4.3)$$

Автори публікації [21, с. 137] стверджують, що частка витрат на адміністрування в структурі загальних витрат постійно зростає, причому темпи росту (особливо трансакційних витрат) підвищуються. На думку автора, це потребує підвищеної уваги до цього виду логістичних витрат.

Поточні витрати на утримання логістичної інфраструктури ($LВ_{ПОТ_{k15}}$) – це витрати на утримання під'їздних шляхів для транспорту, складів, терміналів, майданчиків для стоянки транспорту й накопичення та зберігання відходів, засобів транспорту, інформаційних систем тощо. Отже, $LВ_{ПОТ_{k15}}$ складаються з витрат на виконання процесів, що пов'язані з утриманням під'їздних шляхів ($LВ_{ПОТ.ШЛ}$), складів (складського господарства) ($LВ_{ПОТ.СКЛ}$), терміналів ($LВ_{ПОТ.ТЕР}$), майданчиків для стоянки автомобілів ($LВ_{ПОТ.М}$), засобів транспорту, задіяних для виконання логістичної діяльності ($LВ_{ПОТ.ТР}$),

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

логістичної інформаційної системи ($ЛВ_{ПОТ.ЛІС}$) та інших поточних логістичних витрат, що пов'язані з утриманням об'єктів логістичної інфраструктури ($ЛВ_{ПОТ.ІН}$):

$$\begin{aligned} ЛВ_{ПОТ.k15} = \sum_{i=1}^I ЛВ_{ОП,i,k15} = & ЛВ_{ПОТ.ШЛ} + ЛВ_{ПОТ.СКЛ} + ЛВ_{ПОТ.ТЕР} + ЛВ_{ПОТ.М} + \\ & + ЛВ_{ПОТ.ТР} + ЛВ_{ПОТ.ЛІС} + ЛВ_{ПОТ.ІН}. \end{aligned} \quad (4.4)$$

Слід зазначити, що нині основною проблемою коректного обчислення логістичних витрат на логістичну діяльність, що пов'язана з просуванням матеріальних цінностей у межах підприємства чи ланцюга поставок, який ним утворено, є недосконалість обліку й контролю вказаних витрат. З огляду на це вважаємо, що істотним у здійсненні обліку й контролю логістичних витрат є їхня деталізація ще й за видами логістичної діяльності стосовно до кожної з вище вказаних фаз переміщення матеріальних потоків у межах логістичних систем підприємств галузі. На думку автора, це надасть можливість фахівцям уникнути помилок в обчисленні логістичних витрат та надалі виконувати коректний аналіз ефективності функціонування кожної підсистеми логістичної системи підприємства й розробляти відповідні заходи щодо поліпшення логістичної діяльності.

Слід визнати, що логістичні витрати на виконання всіх видів логістичної діяльності за функціями є висхідною інформацією для визначення поточних витрат на логістичну діяльність стосовно кожної фази переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи підприємств галузі.

На третьому рівні порядку (див. рис. 4.2) визначаються узагальнювальні вартісні показники оцінки логістичних витрат на

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

логістичну діяльність за кожною фазою переміщення матеріальних потоків (3.1, 3.2, ..., N), а саме поточні логістичні витрати на просування матеріальних цінностей у межах кожної підсистеми логістичної системи підприємства. Ці логістичні витрати стосовно до запропонованої в роботі класифікації видів логістичної діяльності (див. рис. 2.5) будуть складатись із витрат на: постачання необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємства і виробництва продукції визначених найменувань матеріальних цінностей; виробництво готової продукції, розподіл і збут товарної продукції; повернення споживачами реалізованої продукції виробнику, утилізацію виробничих відходів і продукції, що була повернута підприємству споживачами та придатна для вторинної переробки, знищення виробничих і побутових відходів та непридатної для дальшого використання продукції, що повернута підприємству споживачами.

Обчислення поточних логістичних витрат на просування матеріальних цінностей у межах кожної фази переміщення матеріальних потоків слід виконувати за такою формулою:

$$ЛВ_{\text{ПОТ.ПР.МЦ}_n} = \sum_{k=1}^K ЛВ_{\text{ПОТ}_{k,n}}, \quad (4.5)$$

де $ЛВ_{\text{ПОТ.ПР.МЦ}_n}$ – поточні логістичні витрати на логістичну діяльність за n -ю ($n = n_1, n_2, \dots, n_6$) фазою переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи підприємства;

K – число видів логістичної діяльності за функціями, що здійснюються в межах логістичної діяльності за n -ю фазою переміщення матеріальних потоків;

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

$ЛВ_{Пот_{k,n}}$ – поточні логістичні витрати на виконання k -го ($k = k_1, k_2, \dots, k_{15}$) виду логістичної діяльності за функціями, що реалізується в межах кожної n -ї фази переміщення матеріальних потоків.

Склад і перелік поточних логістичних витрат на виконання кожного із вказаних у класифікації (див. рис. 2.5) видів логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків для підприємств досліджуваної галузі наведено в табл. Г.1, а формули для їхнього обчислення подані в табл. 4.2.

Крім того, на третьому рівні порядку визначення загальних логістичних витрат на логістичну діяльність (див. рис. 4.2) за необхідності ще й обчислюються допоміжні показники – частки поточних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності за кожною фазою переміщення матеріальних потоків ($\Delta ЛВ_{Пот_n}$) у поточних логістичних витратах на просування матеріальних цінностей (сировини, відходів, готової продукції тощо) у логістичній системі ($ЛВ_{Пот.пр.мц}$), тобто у межах всіх фаз переміщення матеріальних потоків:

$$\Delta ЛВ_{Пот_n} = \frac{ЛВ_{Пот_n}}{ЛВ_{Пот.пр.мц}} \cdot 100\%. \quad (4.6)$$

Визначення й аналіз часток витрат кожного виду логістичної діяльності за так званим фазовим поділом у поточних логістичних витратах на просування матеріальних цінностей необхідно виконувати для виявлення пріоритетних напрямів розробки заходів щодо зниження логістичних витрат і підвищення результативності функціонування відповідних підсистем логістичної системи підприємства і дальшого вдосконалення логістичних процесів, що здійснюються в їхніх межах.

Безумовно, така додаткова інформація є важливою здебільшого для операційного й тактичного рівнів прийняття логістичних рішень.

Таблиця 4.2

Перелік поточних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи підприємства*

№ фази (n)	Назва фази переміщення МП	Вид поточних ЛВ на виконання ЛД за n-ю фазою переміщення МП	Формули для обчислення
1	Постачання	На постачання необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємства й виробництва продукції визначених найменувань матеріальних цінностей	$LВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n1}} = \sum_{k=1}^K LВ_{ПОТ.}$
2	Виробництво	На виробництво готової продукції	$LВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n2}} = \sum_{k=1}^K LВ_{ПОТ.}$
3	Розподіл і збут	На розподіл і збут товарної продукції	$LВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n3}} = \sum_{k=1}^K LВ_{ПОТ.}$
4	Повернення	На повернення реалізованої продукції на підприємство	$LВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n4}} = \sum_{k=1}^K LВ_{ПОТ.}$
5	Утилізація (переробка)	На утилізацію виробничих відходів та продукції, що була повернута підприємству споживачами та придатна для вторинної переробки	$LВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n5}} = \sum_{k=1}^K LВ_{ПОТ.}$
6	Знищення	На знищення виробничих і побутових відходів та непридатної для дальшого використання продукції, що повернута споживачами на підприємство	$LВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n6}} = \sum_{k=1}^K LВ_{ПОТ.}$

*Складено автором.

Логістичні витрати на логістичну діяльність стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків є базовими для визначення загального оціночного вартісного показника досліджуваного виду

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

діяльності – загальних поточних логістичних витрат. Він обчислюється відповідно до запропонованого порядку (див. рис. 4.2) на четвертому рівні, де також виконується виокремлення й розрахунок величини капітальних витрат та величини амортизаційних відрахувань від вартості основних активів логістичної системи підприємства (4.1, 4.2, 4.3, 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, ..., *M*).

Насамкінець, загальні поточні логістичні витрати ($LВ_{заг.пот}$) на здійснення підприємством логістичної діяльності відповідно до запропонованої класифікації (див. рис. 2.5) включають наступні складники:

$$LВ_{заг.пот} = LВ_{пот.пр.мц} + LВ_{пот.инф} + LВ_{пот.в} + LВ_{пот.фмо} + LВ_{пот.р} + LВ_{пот.пс}, \quad (4.7)$$

де $LВ_{пот.пр.мц}$ – поточні логістичні витрати на просування матеріальних цінностей (сировини, відходів, готової продукції тощо) у межах логістичної системи підприємства, грн;

$LВ_{пот.инф}$ – поточні логістичні витрати на управління логістичними інформаційними потоками, грн;

$LВ_{пот.в}$ – поточні логістичні витрати на оплату відсотків за використання позичкового капіталу (відповідно для утворення запасів матеріальних цінностей, оновлення техніко-технологічної бази логістичної системи підприємства тощо), грн;

$LВ_{пот.фмо}$ – поточні логістичні витрати, що пов'язані з форс-мажорними обставинами, які можуть виникнути у процесі здійснення логістичної діяльності, грн;

$LВ_{пот.р}$ – поточні логістичні витрати на відшкодування логістичних ризиків, грн;

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

$ЛВ_{пот.лс}$ – поточні логістичні витрати, пов’язані з втратами від псування матеріальних цінностей, грн.

Поточні логістичні витрати на управління логістичними інформаційними потоками ($ЛВ_{пот.инф}$) – це витрати, що пов’язані зі збором та обробкою даних і створенням інформаційного забезпечення процесу руху матеріальних і фінансових потоків [48, с. 344]. Зазвичай $ЛВ_{пот.инф}$ у себе включають поточні витрати на:

- здійснення логістичної діяльності зі збору, накопичення, обробки, збереження та передачі інформації ($ЛВ_{пот.зб.инф}$);
- оновлення баз даних щодо безпосередніх споживачів продукції, посередників, постачальників і конкурентів ($ЛВ_{пот.он.бд}$);
- встановлення й підтримання інформаційного зв’язку з контрагентами підприємства ($ЛВ_{пот.зв}$);
- документального забезпечення функціонування логістичної інформаційної системи ($ЛВ_{пот.док.з}$);
- оплати праці працівників логістичної інформаційної системи з відповідними відрахуваннями ($ЛВ_{пот.опл}$);
- аналізу та обробки даних щодо оцінки логістичної діяльності підприємства ($ЛВ_{пот.лод}$) та витрат за сторонні послуги щодо забезпечення функціонування логістичної інформаційної системи ($ЛВ_{пот.сп}$). У розгорнутому вигляді формула для обчислення $ЛВ_{пот.инф}$ запишеться у такий спосіб:

$$\begin{aligned} ЛВ_{пот.инф} = & ЛВ_{пот.зб.инф} + ЛВ_{пот.он.бд} + ЛВ_{пот.зв} + ЛВ_{пот.док.з} + ЛВ_{пот.опл} + \\ & + ЛВ_{пот.лод} + ЛВ_{пот.сп} \cdot \end{aligned} \quad (4.8)$$

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Відсотки за використання позичкового капіталу ($ЛВ_{\text{ПОТ.В}}$) відповідно для утворення на підприємстві запасів матеріальних цінностей, оновлення техніко-технологічної бази його логістичної системи тощо, у формі короткострокового кредиту визначають відомими методами й відносять до поточних логістичних витрат.

За умови взяття кредиту на декілька років поточні логістичні витрати на оплату відсотків за притягнення позичкового капіталу за кожен рік будуть рівнятись сумі річних відсотків за тіло кредиту.

Поточні логістичні витрати, що пов'язані з форс-мажорними обставинами ($ЛВ_{\text{ПОТ.ФМО}}$) – це витрати від дії так званої непереборної сили, що призвела до втрати вантажу, засобів транспорту, руйнування логістичних об'єктів тощо. Вони рівняються залишковій вартості логістичних об'єктів, що були втрачені чи зруйновані, вартості їхнього відновлення, вартості втраченого вантажу і т. ін.

Обсяг поточних логістичних витрат на відшкодування логістичних ризиків ($ЛВ_{\text{ПОТ.Р}}$) визначають фактичним розміром коштів, виплачених конкретному клієнту.

Поточні логістичні витрати, пов'язані з втратами від псування матеріальних цінностей ($ЛВ_{\text{ПОТ.ПС}}$) – це витрати на відшкодування вартості зіпсованих матеріалів, сировини, готової продукції тощо у процесі їхнього переміщення, транспортування, навантаження-розвантаження, складування, зберігання, пакування тобто при виконанні логістичних операцій і процесів.

Насамкінець, на четвертому рівні (див. рис. 4.1 і 4.2) за необхідності визначаються ще й допоміжні показники оцінки логістичної діяльності підприємства, а саме частки витрат кожної з

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

вищевказаних складників ($\Delta LB_{\text{ПОТ}_m}$) у загальних поточних логістичних витратах ($LB_{\text{ЗАГ.ПОТ}}$):

$$\Delta LB_{\text{ПОТ}_m} = \frac{LB_{\text{ПОТ}_m}}{LB_{\text{ЗАГ.ПОТ}}} \cdot 100\%, \quad (4.9)$$

де $LB_{\text{ПОТ}_m}$ – поточні логістичні витрати m -го складника загальних поточних логістичних витрат, а саме витрати на:

- просування матеріальних цінностей (сировини, відходів, готової продукції тощо) у межах логістичної системи підприємства ($LB_{\text{ПОТ.ПР.МЦ}}$);
 - управління логістичними інформаційними потоками ($LB_{\text{ПОТ.УИНФ}}$);
 - оплату відсотків за притягнення позичкового капіталу ($LB_{\text{ПОТ.В}}$);
 - відшкодування логістичних ризиків ($LB_{\text{ПОТ.Р}}$);
 - оплату втрат від псування матеріальних цінностей $LB_{\text{ПОТ.ПС}}$,
- а також витрати, що пов'язані з форс-мажорними обставинами, які можуть виникнути при здійсненні логістичної діяльності ($LB_{\text{ПОТ.ФМО}}$) на будь-якому підприємстві галузі.

Обчислення часток у загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність кожного їх складника має на меті встановлення істинного значення питомої ваги разових витрат і тих, що повторюються. Ці допоміжні показники дають змогу отримати додаткову діагностичну інформацію, що має важливе значення як для тактичного, так і для стратегічного рівня прийняття логістичних рішень і надалі для коригування логістичної стратегії підприємства.

За наведеним методичним підходом можна дістати достатньо точні розрахункові дані про величину загальних поточних логістичних витрат на період, що планується. При цьому визначення

$ЛВ_{заг.пот}$ виконують з припущенням сприятливого сполучення факторів, що відповідають більш за все стабільній ситуації на ринку, а також максимальній узгодженості діяльності всіх підсистем і ланок логістичної системи між собою і з відповідними підрозділами підприємства.

Однак, як показує практика, фактори ринкового середовища, в межах якого функціонують підприємства галузі, зумовлюють досить часто випадкові варіації в широкому діапазоні. Це істотно впливає на фактичну величину логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств. А значить і величина $ЛВ_{заг.пот}$ може значно зрости. У цьому контексті великий інтерес викликає питання: «Яке ж може бути максимальне значення логістичних витрат ($ЛВ_{заг.пот}^{max}$) на здійснення підприємством логістичної діяльності на визначений період?», «Яку величину логістичних витрат необхідно закласти в логістичний бюджет у зв'язку з імовірними негативними флуктуаціями на ринку?».

4.3. Методика прогнозування максимального значення логістичних витрат

В умовах сильних флуктуацій ринкового середовища максимальним значенням величини логістичних витрат на логістичну діяльність припустимо поставити у відповідність високі імовірності їхнього отримання. Тоді, задавшись визначеним високим рівнем $ЛВ_{заг.пот}$, можна отримати розрахункові максимальні (екстремальні) значення вказаних величин для того, щоб використати їх при

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

складанні логістичного бюджету для функціонування логістичної системи підприємства на визначений період.

Зважаючи на вищевказане, для того, щоб уникнути труднощів у процесі логістичної діяльності із-за нестачі коштів на виконання логістичних операцій і процесів, що може бути спровоковано негативними (або критичними) для підприємства змінами на ринку, потрібно планувати логістичний бюджет з урахуванням можливих максимальних витрат. А для цього необхідно мати алгоритм і відповідну методику визначення максимальних логістичних витрат, які б ураховували імовірність зміни ринкової ситуації. Рішення такого завдання можливо за умови використання теорії ймовірностей і, зокрема закону першого типу розподілу крайніх членів сформованої вибірки [56].

Для розробки алгоритму визначення максимального значення $ЛВ_{заг.пот}$ і його формульної схеми припустимось таких міркувань.

У порядку наближення до критичних ситуацій на ринку припустимо, що моменти потреби підприємства у значних коштах на здійснення логістичної діяльності в умовах швидкої зміни ринкової ситуації є крайніми членами достатньо широкої послідовності значень $ЛВ_{заг.пот}$ за певний проміжок часу. Зрозуміло, що такі припущення досить наближено відповідають дійсності, так як на практиці близькі за часом значення величин $ЛВ_{заг.пот}$, що розглядаються, зазвичай залежні між собою, тобто підкоряються певній закономірності. А от для значень, що розподілені за великими інтервалами часу, закони розподілу можуть значно відрізнятись один від одного. Тим паче, як показує досвід, закономірність, що відповідає одному із законів

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

першого або другого типів розподілу членів вибірки [56], може виконуватись досить точно. Це надає змогу шляхом належної обробки спостережень робити визначені прогнози щодо ймовірностей величин значень $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}$ з якими кварталні, піврічні або річні «максимуми» перевершують ту або іншу заплановану (встановлену) їх межу. Така ситуація виникає доволі часто під час виконання, наприклад, незапланованих замовлень на поставку продукції визначеному колу замовників або ж за умови необхідності транспортування на підприємство продукції, що повернута споживачами з приводу її псування чи пошкодження, чи закінчення термінів придатності.

Із урахуванням прийнятих міркувань алгоритм визначення максимальних значень витрат ($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}^{max}$) на логістичну діяльність в умовах несподіваних флуктуацій ринкових умов буде складатись із дев'яти кроків (рис. 4.3). Розглянемо кожен із них.

Крок I. Дані по обсягах логістичних витрат ($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$) за попередні періоди (x) формують в варіаційний ряд і заносять в табл. 4.3. Далі визначають квадрат кожного значення вказаних логістичних витрат ($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}^2$).

Крок II. За нижче наведеною формулою (4.10) обчислюють для кожного члена варіаційного ряду ($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$) значення функції імовірності закону першого типу [56]:

$$P_{1,c}(ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}) = \frac{x}{N+1}, \quad (4.10)$$

де x – номер логістичних витрат (їхнього значення) варіаційного ряду (див. табл. 4.3);

N – обсяг вибірки значень логістичних витрат.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

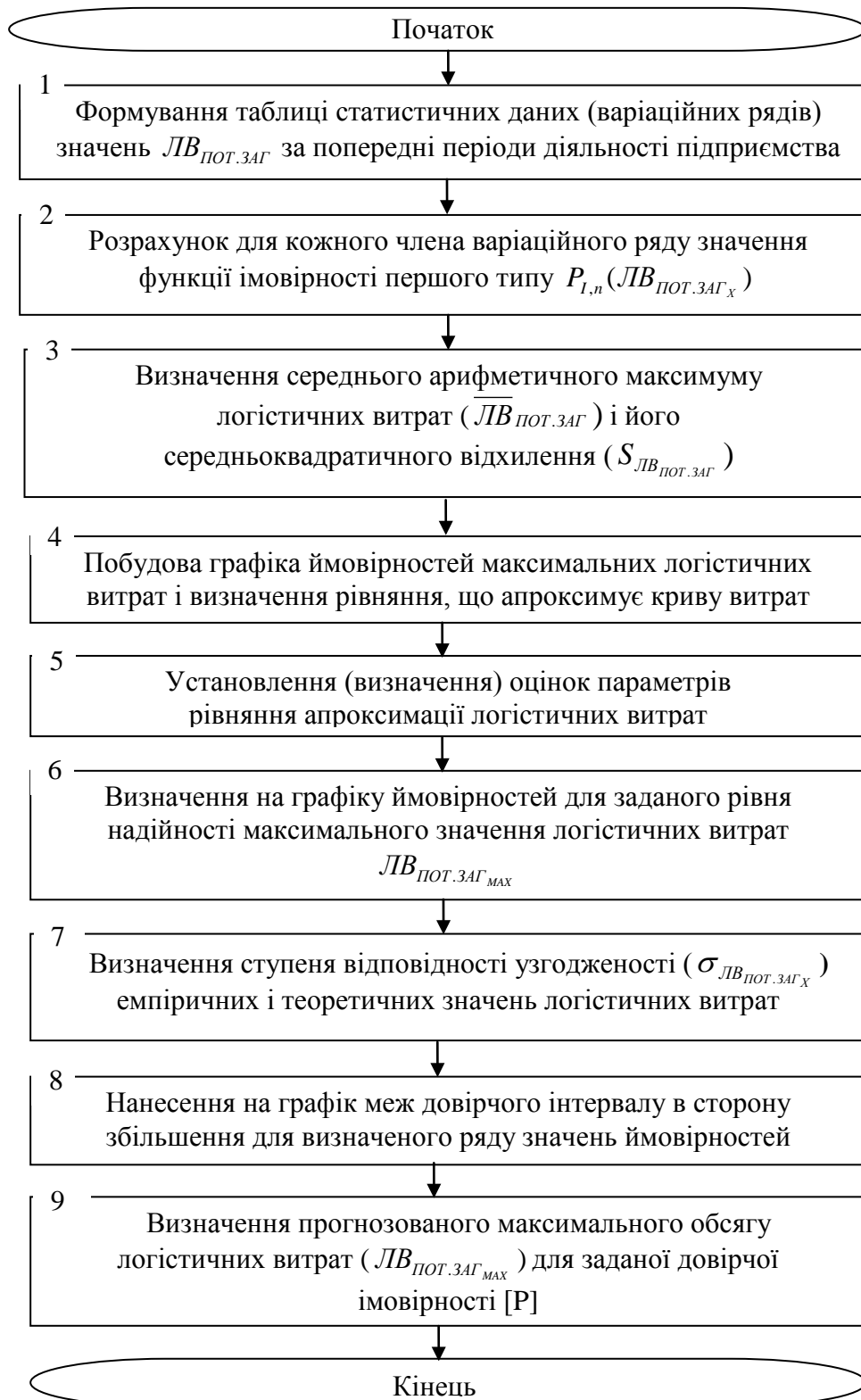

Рис. 4.3. Порядок визначення максимальних витрат на логістичну діяльність підприємства в умовах несподіваних змін на ринку*

*Розроблено автором.

Таблиця 4.3

Варіаційний ряд значень логістичних витрат ($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$) на логістичну діяльність за визначені періоди й значення функції імовірності закону першого типу $P_{I,c}(ЛВ_{ПОТ_x}) = \varphi(y_x)$ та нормовані відхилення y_x *

Номер ЛВ, x	Загальні ЛВ, $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$	Квадрат ЛВ, $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}^2$	Значення функції імовірності, $P_{I,c}(ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}) = \varphi(y_x)$	Нормоване відхилення, y_x
1	$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_1}$	$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_1}^2$	$P_{I,c}(ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_1}) = \varphi(y_1)$	y_1
2	$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_2}$	$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_2}^2$	$P_{I,c}(ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_2}) = \varphi(y_2)$	y_2
....
c	$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_c}$	$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_c}^2$	$P_{I,c}(ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_m}) = \varphi(y_m)$	y_c

*Складено автором.

Далі, прирівнюючи величини $P_{I,c}(ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x})$ до значень функції $\varphi(y_x)$, за табл. IX [56] знаходять значення нормованих відхилень y_x і заносять їх у табл. 4.3.

Крок III. За даними табл. 4.3 визначають середній арифметичний максимум загальних поточних логістичних витрат $\overline{ЛВ}_{ЗАГ.ПОТ}^{\max}$ і його середньоквадратичне відхилення $S_{ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}}$ за формулами (4.11) і (4.12):

$$\overline{ЛВ}_{ЗАГ.ПОТ}^{\max} = \frac{\sum_{k=1}^N ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}}{N}; \quad (4.11)$$

$$S_{ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}} = \sqrt{\frac{\sum_{k=1}^N ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}^2 - \frac{(\sum ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x})^2}{N}}{N}}. \quad (4.12)$$

Крок IV. Значення даних, що наведені в табл. 4.3, наносять у вигляді точок на графік ймовірностей максимальних загальних поточних витрат на логістичну діяльність (рис. 4.4), який будують на основі використання процедури, що описана в [56].

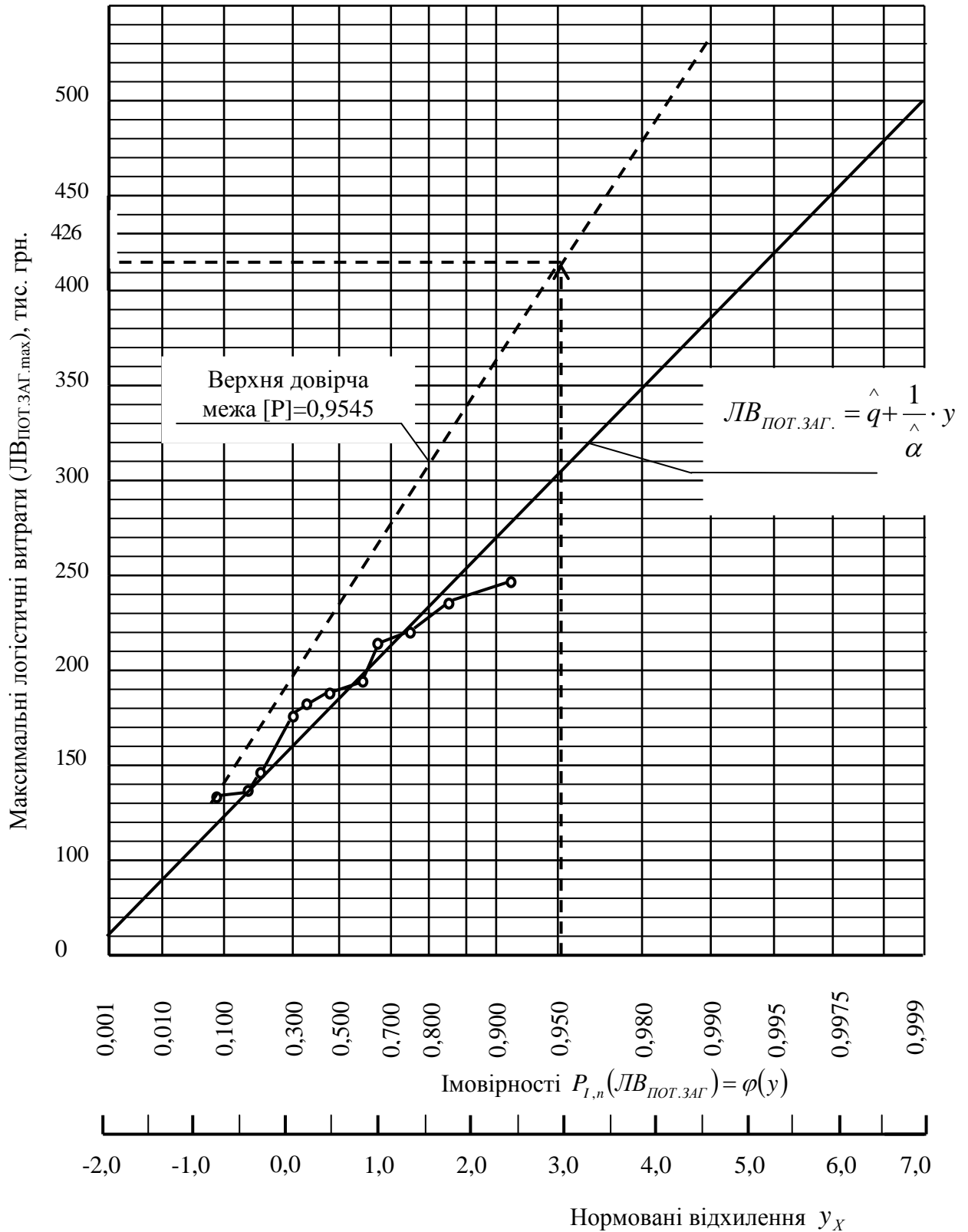

Рис. 4.4. Імовірності максимальних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності*

*Розроблено автором з використанням джерела [56].

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Процедура, що використовується, надає можливість побудувати графік залежності досліджуваних максимумів величин логістичних витрат від нормованих відхилень y_x , що представляють аргументи функції $e^{-e^{-y}}$. При цьому шкалу для загальних поточних логістичних витрат $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$ і шкалу для y_x обирають рівномірними. Далі на графіку (див. рис. 4.4) значення y_x відкладають на горизонтальній шкалі. Паралельно шкалі значень y_x створюють додаткову функціональну шкалу (але вже нелінійну), на якій відкладають значення функції $\varphi(y) = e^{-e^{-y}}$, що описує закон $P_{1,c}(x)$ першого типу розподілу ймовірностей максимальних членів варіаційного ряду. Значення функції $\varphi(y)$ визначають із табл. IX [56].

На вертикальній шкалі графіка відкладають значення максимумів варіаційного ряду значень логістичних витрат $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$ (див. табл. 4.3). Сукупність точок, що відповідають статистичним даним по $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$ за попередні періоди, апроксимують відповідною лінією, що може бути описана рівнянням $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ.} = q + \frac{y}{\alpha}$. Дана лінія, що на графіку набула вигляду прямої лінії, дозволяє прогнозувати середнє значення загальних поточних логістичних витрат ($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$), що відповідає належним чином обраним імовірностям.

Крок V. За даними табл. 10.5.2 [56] визначають допоміжні значення \bar{y}_N і σ_N , що відповідають обсягу вибірки N , і знаходять оцінки параметрів $\frac{1}{\alpha}$ і \hat{q} у рівнянні $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ.} = q + \frac{y}{\alpha}$ за формулами (4.13) і (4.14):

$$\frac{1}{\hat{\alpha}} = \frac{S_{ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}}}{\sigma_N}; \quad (4.13)$$

$$\hat{q} = \overline{ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}} - \overline{y_N} \cdot \frac{1}{\hat{\alpha}}. \quad (4.14)$$

За визначеними $\frac{1}{\hat{\alpha}}$ і \hat{q} записують рівняння кривої (4.15), яке буде використовуватись надалі під час прогнозування значень загальних поточних логістичних витрат:

$$ЛВ_{ЗАГ.ПОТ} = \hat{q} + \frac{1}{\hat{\alpha}} \cdot y. \quad (4.15)$$

Крок VI. Криву, яку описує рівняння (4.15), наносять на раніше побудований графік (див. рис. 4.4). Її продовжують до значення $P_{I,c}(f_P) = \varphi_n(y)$, що відповідає найвищій надійності розрахунку $[P] = 0,999$, тобто найвищому значенню імовірності того, що така подія сталась.

Крок VII. Визначають оцінку ступеня узгодженості емпіричної і теоретичної прямих при будь-якому значенні $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}$ з використанням формули (4.16):

$$\sigma_{ЛВ_{ЗАГ.ПОТ_x}} \approx \sqrt{N \cdot \sigma_{y_x}} / \sqrt{N}, \quad (4.16)$$

де σ_{y_x} – середня квадратична похибка x -го значення для закону розподілу першого типу максимальних членів (табл. 10.5.3 [56]).

Ця оцінка може бути використана лише при значеннях $x/N + 1$, що не дуже наближені до нуля або до одиниці [56], тобто $0,15 < (x/N + 1) < 0,85$.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Значення оцінки $\sigma_{LB_{ЗАГ.ПОТ_X}}$ слід використовувати для побудови критичної області в бік, більший від теоретичного значення $LB_{ЗАГ.ПОТ_X}$, що лежить на прямій. Для цього за табл. II [56] визначають рівні значимості. Так, наприклад, якщо буде обрано значення довірчої імовірності $[P] = 0,9545$, то їй відповідатиме відхилення межі довірчого інтервалу від центру (тобто від прямої $LB_{ЗАГ.ПОТ} = \hat{q} + \frac{1}{\hat{\alpha}} \cdot y$ (див. рис. 4.4)), рівне $2 \cdot \sigma_{LB_{ЗАГ.ПОТ_X}}$.

Крок VIII. Далі, використовуючи знайдене значення відхилення $2 \cdot \sigma_{LB_{ЗАГ.ПОТ_X}}$, на графік (див. рис. 4.4) наносять межі довірчого інтервалу в бік збільшення. За умови, якщо нашим завданням є визначення максимально можливої величини логістичних витрат, то зазначена величина відхилення відкладається вгору від аналогічних значень $LB_{ЗАГ.ПОТ_X}$ побудованої прямої $LB_{ЗАГ.ПОТ} = \hat{q} + \frac{1}{\hat{\alpha}} \cdot y$.

Крок IX. Прогнозування максимально можливого значення логістичних витрат на логістичну діяльність підприємства ($LB_{ЗАГ.ПОТ}^{\max}$).

Зміст даного кроку такий. При обраній чи заданій довірчій імовірності, наприклад $[P] = 0,9545$, на осі $LB_{ПОТ.ЗАГ.} = \hat{q} + \frac{1}{\hat{\alpha}} \cdot y$ (див. рис. 4.4) знаходять відповідне її значення. Далі від осі $LB_{ПОТ.ЗАГ.} = \hat{q} + \frac{1}{\hat{\alpha}} \cdot y$ з точки, що відповідає $[P] = 0,9545$, проводять перпендикуляр до перетину з прямою верхньої довірчої імовірності, що подана на графіку пунктиром. Точка перетину вкаже на шукане максимальне значення загальних поточних логістичних витрат

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

($ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}^{max}$), які можливо зазнає підприємство за умови «негативних» флуктуацій на ринку. Як приклад на графіку для $[P] = 0,950$ максимальне значення середньої величини логістичних витрат $ЛВ_{ЗАГ.ПОТ}^{max}$ складає 426 тис. грн.

У висновку слід зазначити, що запропонований методичний підхід до оцінювання загальних поточних логістичних витрат на основі фазово-функціонального поділу видів логістичної діяльності, що здійснюється на підприємствах олійно-жирової галузі, надає можливість оцінити зазначені витрати за наявними фазами переміщення матеріальних потоків і, зокрема за всім переліком функцій, що здійснюють в їхніх межах відповідні виконавці служби логістики конкретного підприємства. Доцільність і корисність застосування цього підходу актуалізується розрахунком значень відповідних логістичних витрат на прикладі Приколотнянського ОЕЗ (табл. 4.4). Достовірність одержаних результатів підтверджується незначними відхиленнями від фактичних значень логістичних витрат.

Таблиця 4.4

**Результати обчислення поточних логістичних витрат
 Приколотнянського олійно-екстракційного заводу за 2013 р.***

Поточні логістичні витрати (назва, позначення)	Значення витрат, тис. грн		Відхилення ЛВ, тис. грн («-» / «+»)
	фактич- но	результат розрахунку	
1	2	3	4
За фазами переміщення матеріальних потоків			
На постачання матеріальних ресурсів на підприємство, $ЛВ_{ПОТ.n1}$	4 229,55	4 203,27	-26,28
На просування матеріальних потоків усередині логістичної системи підприємства, $ЛВ_{ПОТ.n2}$	2 382,06	2 369,61	-12,45

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. 4.4

1	2	3	4
На розподіл і збут готової продукції, <i>ЛВ_{ПОГ.п2}</i>	11 276,37	11 260,86	-15,41
На повернення реалізованої продукції, <i>ЛВ_{ПОГ.п4}</i>	726,17	719,44	-6,73
На утилізацію виробничих відходів, <i>ЛВ_{ПОГ.п5}</i>	141,15	138,69	-2,46
На знищення відходів, <i>ЛВ_{ПОГ.п6}</i>	1 436,54	1 429,49	-7,05
Всього загальні логістичні витрати, <i>ЛВ_{ЗАГ}</i>	20 191,84	20 121,36	-70,38
За функціями, що реалізуються у межах фаз переміщення матеріальних потоків			
На закупівлю матеріальних ресурсів, <i>ЛВ_{ПОГ.к1}</i>	144,36	137,14	-7,22
На складування й зберігання, <i>ЛВ_{ПОГ.к2}</i>	1 991,64	2 009,47	+17,83
На транспортування й переміщення, <i>ЛВ_{ПОГ.к3}</i>	3 072,13	3 065,41	-6,72
На управління запасами, <i>ЛВ_{ПОГ.к4}</i>	547,73	542,62	-5,11
На вантажопереробку, <i>ЛВ_{ПОГ.к5}</i>	1 012,34	1 000,92	-11,42
На моніторинг переміщення МП, <i>ЛВ_{ПОГ.к6}</i>	230,80	228,91	-1,89
На упакування готової продукції, <i>ЛВ_{ПОГ.к7}</i>	312,16	316,45	+4,29
На комплектування замовлень споживачів, <i>ЛВ_{ПОГ.к8}</i>	229,90	214,80	-15,10
На локалізацію логістичних об'єктів, <i>ЛВ_{ПОГ.к9}</i>	-	-	-
На обслуговування споживачів визначеного сегменту ринку, <i>ЛВ_{ПОГ.к10}</i>	381,34	400,58	+19,24
На логістичне адміністрування, <i>ЛВ_{ПОГ.к11}</i>	144,21	141,60	-2,61
На облік і контроль логістичних витрат, <i>ЛВ_{ПОГ.к12}</i>	151,21	151,21	-2,82
На комунікації зі споживачами й партнерами, <i>ЛВ_{ПОГ.к13}</i>	211,37	212,87	+1,50
На доставку запасних частин на підприємство, <i>ЛВ_{ПОГ.к14}</i>	15,44	13,77	-1,67
На утримання логістичної інфраструктури, <i>ЛВ_{ПОГ.к15}</i>	292,11	286,97	-5,14

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Разом із цим запропоновано також і підхід до визначення максимальних (екстремальних) значень обсягу логістичних витрат, що можуть виникнути у процесі господарювання підприємств.

Отримані результати є основою для дальших досліджень щодо розробки напрямів підвищення економічної ефективності логістичної діяльності на підприємствах олійно-жирової галузі та розробки відповідної системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат.

РОЗДІЛ 5

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ, АНАЛІЗУ Й КОНТРОЛЮ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

5.1. Обґрунтування доцільності формування системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат

Важливим напрямом підвищення конкурентоспроможності підприємств олійно-жирової галузі України в нинішніх умовах є виробництво якісної і доступної за ціною продукції. У формуванні прийнятної для споживача ціни на продукцію зазначеної галузі істотна роль відводиться логістичним витратам. З цього приводу М. Василевський зазначає, що «логістичні витрати підприємств становлять від 10 до 40 % вартості товарів, які продають, і є групою витрат, в якій існують найбільші резерви дій із заощаджування. Значення цієї проблематики стає очевидним стосовно основної мети діяльності виробничих підприємств, якою є максимізація їхнього довгострокового прибутку» [10, с. 47]. Однією з умов досягнення вказаної мети є належний рівень організації облікових систем на підприємствах, які потребують нагального удосконалення й розвитку [5; 26; 73].

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

З огляду на отримані у ході виконання досліджень результати, можна констатувати, що одним з дієвих шляхів модернізації облікових систем на підприємствах є впровадження системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, що має функціонувати самостійно, але в межах загальної системи управління витратами. Встановлено (див. розділ 2), що логістичні утворюються при здійсненні всіх логістичних активностей при постачанні на підприємство матеріально-технічних ресурсів, виробництва продукції та її розподілу й збуту, повернення реалізованої продукції, утилізації та знищення відходів. Це вимагає системного підходу до створення на досліджуваних підприємствах систем реєстрації, аналізу й контролю за вказаним видом витрат, які у дальшому повинні стати базою для ухвалення рішень щодо ефективного управління ними та істотного зниження собівартості продукції [33].

Результати аналізу господарювання вітчизняних олієдобувних підприємств однозначно вказують на те, що для них нині існує чітко виражена тенденція щодо реалізації фахівцями відповідних служб заходів, спрямованих на скорочення логістичних витрат за окремими логістичними активностями. Так, наприклад, при постачанні необхідних для підприємства матеріальних ресурсів зусилля фахівців з логістики традиційно спрямовані на мінімізацію витрат закупівельних операцій; у процесі виробництва – на мінімізацію витрат на виробництво продукції; під час розподілу й збуту готової продукції – на підвищення коефіцієнта використання рухомого складу і вибору найбільш економічного транспортного процесу. Але ж спроби гармонізувати вказані цілі, які є досить різними за своєю

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

спрямованістю, у більшості випадків призводять до зростання загальних логістичних витрат на виконання логістичної діяльності, що негативно відображається на ціні реалізації продукції і, насамкінець, на величині чистого прибутку підприємства. З огляду на таку ситуацію Є. В. Крикавський вказує, що «коректна ідентифікація й оцінювання саме логістичних витрат та своєчасне раціональне управління ними у межах сукупних витрат підприємства за сучасних умов господарювання є найнеобхіднішими та найважливішими у конкурентній боротьбі» [19, с. 178]. Завдяки коректній ідентифікації й оперативному оцінюванню логістичних витрат фахівці дістануть змогу отримувати достовірну й повну інформацію про них, що на сьогодні для виробничих підприємств є значною проблемою: вітчизняними вченими встановлено, що в інформаційних системах, які задіяні в управлінні підприємствами у системі обліку витрат, відсутніми є біля 50 % необхідної інформації [39; 74]. А наявність достатньої кількості інформації про логістичні витрати, як стверджують дослідники [21; 29; 48 й ін.], є неодмінною умовою ефективності управління ними, що надасть можливість суб'єктам господарювання агроринку значно знизити собівартість реалізованої продукції і в кінцевому підсумку своєчасно розробити й ухвалити відповідні управлінські рішення.

Доцільність розробки й запровадження на підприємствах олійно-жирової галузі системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, крім вказаного вище, зумовлена ще й широким колом її істотних можливостей щодо:

- отримання синергічного ефекту;

- підвищення ефективності функціонування логістичної системи підприємства;
- переходу від часткових цілей щодо управління логістичними витратами до загальних цілей окремих підсистем і ланок логістичної системи;
- комплексного й системного управління логістичними витратами;
- фінансового, трудового та інформаційного забезпечення логістичних процесів;
- гнучкого й оперативного управління логістичними витратами при виконанні різних видів логістичної діяльності;
- оперативного обліку можливих логістичних ризиків від здійснення логістичної діяльності;
- отримання фактично у повному обсязі інформації щодо логістичних витрат на логістичну діяльність стосовно фаз переміщення матеріальних потоків та функцій, що здійснюються в їхніх межах відповідні підрозділи підприємств.

На думку автора, вказане є достатньо ґрунтовною підставою для формування в даному дослідженні підвалин щодо організації й запровадження системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на підприємствах олійно-жирової галузі, яка має базуватись на чітко визначених положеннях та наукових принципах.

З огляду на перелік наукових завдань дослідження та описані можливості системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, варто запропонувати п'ять основних концептуальних положень, які повинні бути покладені в основу організації вказаної системи на підприємствах олійно-жирової галузі:

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

1) систему реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат слід вважати ефективним засобом для комплексної і водночас оперативної оцінки вказаного виду витрат. Це досягається за умови дотримання послідуєчих положень, що наведені нижче;

2) логістичні витрати на логістичну діяльність підприємств слід оцінювати за наявними фазами переміщення матеріальних потоків та функціями, що виконують в їхніх межах підрозділи логістики чи окремі виконавці;

3) для ґрунтового аналізу логістичних витрат і дальшого оперативного коригування виконання логістичних операцій і процесів слід оцінювати поточні логістичні витрати, що генеруються рухом матеріальних потоків у межах логістичної системи виробничих підприємств;

4) для відпрацювання заходів щодо підвищення економічної ефективності логістичної діяльності підприємств потрібно оцінювати одноразові витрати, пов'язані з функціонуванням логістичної системи (так звані капітальні логістичні витрати);

5) система реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат повинна надавати фахівцям можливість оцінювати умовно-постійні й умовно-змінні витрати, що потрібно надалі для розробки заходів щодо вдосконалення техніко-технологічної бази логістичної системи підприємства та процесів здійснення логістичної діяльності.

Керуючись сформульованими положеннями і узагальненням інформації, що наведена в публікаціях [21; 29; 48], доходимо до висновку, що запровадження на підприємствах олійно-жирової галузі системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат буде

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

ефективним за умови виокремлення двох типів центрів, а саме: центрів витрат і центрів відповідальності за них.

Утворення й зосередження логістичних витрат у різних місцях виконання логістичних активностей чи видів логістичної діяльності вимагає особливої уваги щодо їхньої ідентифікації й дальшого ґрунтовного оцінювання та аналізу. Вважаємо, що об'єктивність і оперативність аналізу витрат на здійснення підприємством логістичної діяльності буде забезпечена за умови дотримання таких принципів як науковість, системний підхід, динамічність, вибір пріоритетних напрямів, комплексність, повнота і достовірність інформаційної бази. З огляду на це для забезпечення вказаних вимог до виконання аналізу ряд авторів пропонують виокремлювати центри (ЦЗЛВ) і пункти зосередження логістичних витрат (ПЗЛВ) [21, с. 180]. У якості центрів зосередження логістичних витрат дослідники вказують функціональні сфери логістики. Своєю чергою, як ПЗЛВ вони рекомендують окремі ділянки в межах кожного із центрів зосередження логістичних витрат. Однак, на погляд автора, на підприємствах центри зосередження логістичних витрат доцільно створювати стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків, а пункти – до логістичних функцій, що реалізують у межах зазначених процесів відповідні підрозділи логістики чи окремі виконавці (рис. 5.1). При цьому число центрів і пунктів зосередження логістичних витрат зумовлюється масштабом логістичної діяльності кожного окремого підприємства.

Процес організації центрів відповідальності за логістичні витрати (ЦВЛВ), на думку автора, також вимагає конкретизації й

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

уточнення. Так, згідно до поглядів групи вчених [21, с. 180], ЦЗЛВ потрібно виокремлювати лише за «тими місцями витрат, де можливо не тільки виділити планові завдання і зафіксувати їхнє виконання, а й виявити наявні відхилення». З цього слідує, що інші місця утворення логістичних витрат залишаться поза межами відповідальності й будуть надалі неконтрольованими.

З огляду на вищезазначене слід указати, що осередки відповідальності за логістичні витрати на підприємствах галузі, потрібно формувати у відповідності до виділених центрів і пунктів зосередження зазначених витрат (див. рис. 5.1), тобто за двома рівнями.

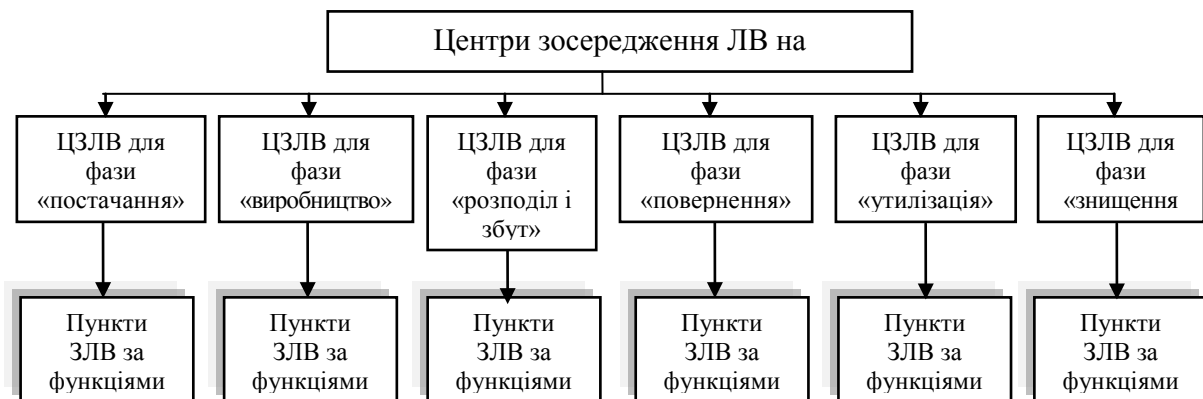

Рис. 5.1. Види осередків зосередження логістичних витрат*

*Розроблено автором.

На першому рівні потрібно створювати відповідно до наявних фаз переміщення матеріальних потоків центри відповідальності, а на другому – пункти відповідальності за логістичні витрати, що утворюються в результаті виконання функціональних видів логістичної діяльності (рис. 5.2). Отже, у ролі центрів відповідальності за логістичні витрати, на думку автора, на виробничих підприємствах слід вважати відділи матеріально-

технічного забезпечення, логістичного забезпечення виробництва, розподілу й збуту продукції, утилізації й знищення відходів. Своєю чергою, пунктами відповідальності за логістичні витрати мають стати такі підрозділи: закупівель; складського господарства; транспортного забезпечення; виконання замовлень клієнтів; логістичного адміністрування; реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат; інформаційного забезпечення.

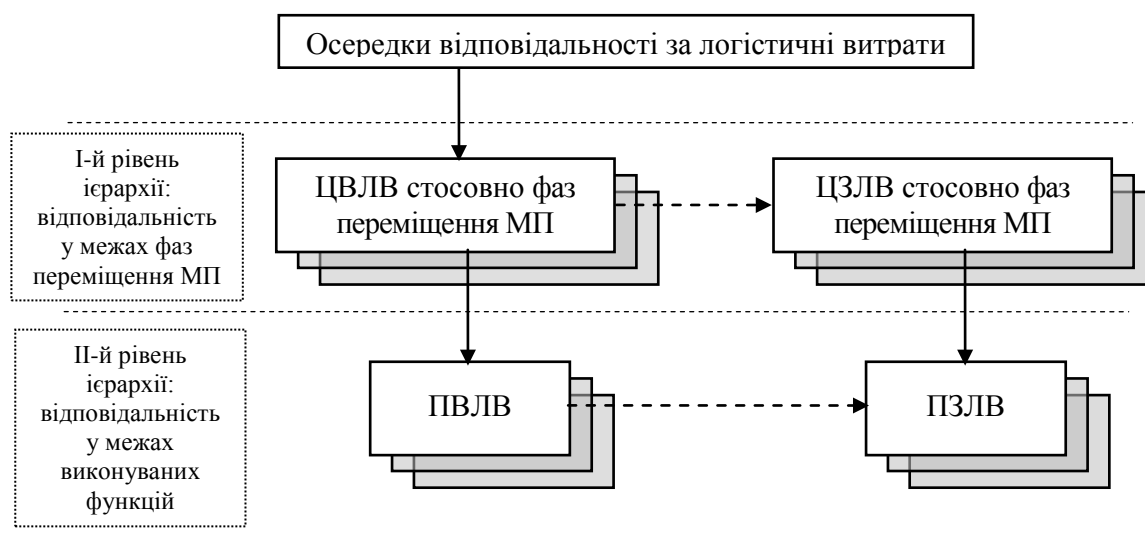

Рис. 5.2. Види осередків відповідальності за логістичні витрати на підприємстві*

*Розроблено автором.

Головною функцією центрів і пунктів відповідальності за логістичні витрати має стати поліпшення контролю за ними шляхом установлення конкретної відповідальності за витрату коштів і ресурсів відділами і підрозділами служби логістики підприємства. Умовою для ефективної організації на підприємствах олійно-жирової галузі процесу реєстрації й аналізу логістичних витрат за центрами відповідальності є закріплення вказаних витрат за керівниками різних

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

рівнів і систематичний контроль за виконанням визначеного кошторису кожною відповідальною особою [21, с. 181].

На підставі вищезазначеного та з урахуванням попередніх результатів дослідження, отриманих особисто автором [58, с. 34–42; 388], слід визнати, що система реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на підприємствах повинна структурно складатись із чотирьох підсистем, що мають бути «вмонтовані» в загальну систему обліку й управління витратами підприємства. З погляду автора, такими повинні бути підсистеми: реєстрації логістичних витрат (РЛВ), їхнього аналізу (АЛВ), бюджетування (БЛВ) й контролю (КЛВ).

Охарактеризуємо кожен із названих підсистем.

Підсистема реєстрації логістичних витрат має на меті реєстрування логістичних витрат за центрами й пунктами їхнього зосередження. Результати реєстрації логістичних витрат повинні бути документовані згідно з планом рахунків бухгалтерського обліку [45] й занесені в відповідні електронні форми логістичної інформаційної системи, які надходять до бухгалтерії підприємства й підсистеми аналізу логістичних витрат.

Підсистема аналізу логістичних витрат виконує аналітичну функцію щодо визначеного виду витрат. Метою аналізу логістичних витрат є: по-перше, оцінка цього виду витрат з позиції раціональності (раціональними логістичними витратами вважаємо такі, що зумовлюють покращення кінцевих результатів логістичної діяльності, а згодом і зростання обсягу прибутку підприємства у процесі господарювання); по-друге, встановлення можливостей їхнього скорочення в поточному і майбутньому періодах.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Завдання аналізу логістичних витрат, на думку автора, повинно бути покладено на центри відповідальності. Це узгоджується з поглядами дослідників [47, с. 248], які стверджують, що «логістичний аналіз повинен проводитись за основними сферами діяльності», а також з авторським підходом до формування системи показників оцінки логістичної діяльності підприємств олійно-жирової галузі й іншої галузевої належності.

Аналітичну функцію підсистеми АЛВ, як показує узагальнення думок авторів спеціальної літератури, реалізують з використанням відомих методів і технічних прийомів аналізу, серед яких найбільше поширення дістали: факторний, індексний, кластерний, дисперсійний, множинний кореляційно-регресійний та спектральний аналізи; функціонально-вартісний метод; методи статистичного імітаційного моделювання; різні економетричні методи й моделі; методи експертних оцінок [53]. Проте на підставі узагальнення інформації, яка наведена у публікаціях [21, с. 170; 48, с. 358], слід визнати, що для аналізу логістичних витрат більш доцільним є використання функціонально-вартісного аналізу (ФВА). На думку автора, метод ФВА є дієвим фінансовим інструментом у стратегічному управлінні логістичних витрат, завдяки якому фахівці служби логістики виробничих підприємств будуть мати змогу оперативно виявляти можливості й шляхи їхнього істотного скорочення. З погляду автора, це зумовлено тим, що в процесі виконання такого аналізу є можливість ґрунтовного дослідження окремих видів логістичної діяльності та виконуваних в її межах логістичних активностей. ФВА також дає змогу фахівцям своєчасно

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

вносити корективи в логістичну діяльність підприємства, в технічну й організаційну структуру його логістичної системи.

З огляду на результати дослідження логістичної діяльності підприємств галузі та сформульованих вище наукових положень і принципів щодо організації системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, можна констатувати, що для здійснення процедури аналізу зазначених витрат і коректної систематизації його результатів необхідно мати дані про:

1) обсяги поточних логістичних витрат на:

а) переміщення матеріальних потоків у межах логістичної системи підприємства; управління логістичними інформаційними потоками; оплату відсотків за використання позичкового капіталу; відшкодування логістичних ризиків та витрат, пов'язаних з форс-мажорними обставинами;

б) здійснення логістичної діяльності за функціями, що виконують в межах кожної фази переміщення матеріальних потоків відповідні підрозділи логістики підприємства;

2) витрати на утворення запасів та витрати, що пов'язані з незавершеним виробництвом, а також суму основного капіталу, вкладеного в інфраструктуру логістичної системи підприємства чи обсяг амортизаційних відрахувань за визначений період;

3) загальні логістичні витрати на здійснення логістичної діяльності за визначений період;

4) умовно-постійні та умовно-змінні логістичні витрати.

Отриману в результаті аналізу інформацію про логістичні витрати потрібно групувати за видами логістичної діяльності, що

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

виконується як у межах наявних фаз переміщення матеріальних потоків, так і за окремими функціями й оперативно передавати до підсистем БЛВ і КЛВ.

Логістична діяльність, як виокремлений напрям господарської діяльності підприємства, для ефективного управління вимагає складання логістичного бюджету. Це зумовлює потребу «монтажу» в загальну структуру системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат підсистеми бюджетування вказаних витрат. З огляду на це розглянемо визначення понять «логістичний бюджет» і «логістичне бюджетування».

Під логістичним бюджетом слід розуміти документ, що відображає у вартісних показниках майбутні логістичні активності та фінансові результати, пов'язані з їхнім виконанням. Це означає, що логістичний бюджет представляє собою сукупність витрат, що планують на підприємстві для виконання видів логістичної діяльності (окремих логістичних активностей) за місцем та періодом виникнення; у ньому подається видова структура логістичних витрат, що надасть можливість фахівцям коректно визначити й зареєструвати місця їхнього утворення та ідентифікувати структурні підрозділи підприємства чи окремих виконавців, які реалізують конкретні логістичні активності й покласти на них відповідальність за вказаний вид витрат.

Логістичне бюджетування – це процес визначення обсягу бюджету витрат і надходжень, оптимізації їхньої структури для досягнення цілей логістичної діяльності з урахуванням визначених обмежень й імовірного впливу чинників зовнішнього середовища.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Результат бюджетування логістичних витрат необхідно узгоджувати з планами виконання на підприємстві конкретних видів логістичної діяльності й оперативно передавати підсистемі КЛІВ для здійснення в центрах відповідальності відповідних контрольних дій.

Підсистема контролю логістичних витрат має на меті:

- 1) контролювання витрат на здійснення логістичних активностей на підприємстві;
- 2) дослідження обґрунтованості обсягу витрат на виконання логістичних операцій і процесів;
- 3) додержання платіжної і фінансової дисципліни (функції системи стандарт-кост).

Логістичний контроль являє собою впорядкований і по можливості безперервний процес обробки логістичних даних для виявлення відхилень або розбіжностей між плановими і фактичними значеннями логістичних показників, а також аналіз цих відхилень для виявлення причин розбіжностей.

Контроль логістичних витрат необхідно орієнтувати на поточні результати логістичної діяльності й пов'язувати з перевіркою документів і необхідністю «виходу» на місця здійснення логістичних операцій. Контроль логістичних витрат стає особливо дієвим у тих випадках, коли функція управління логістичною діяльністю підприємств делегована відповідним відділам і підрозділам служби логістики. Тоді такий контроль допомагає їм у досягненні максимально можливого загального результату від здійснення логістичної діяльності.

Ефективність контролю логістичних витрат повинні забезпечувати відповідальні фахівці служби логістики підприємства

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

шляхом виконання моніторингу центрів і пунктів зосередження логістичних витрат. Це дає змогу визначити найважливіші пункти витрат у межах кожного центра й пункту їхнього зосередження і своєчасно відпрацювати й ухвалити або скоригувати рішення щодо виконання тих чи інших логістичних активностей.

Слід зазначити, що в складі загальної функції контролю можна виділити її основні складники – це сервісний, що надає можливість інформування безпосередніх виконавців щодо обсягів витрат, пов'язаних з управлінням логістичними активностями, і коментуючий, який сприяє своєчасному коригуванню рішень щодо здійснення конкретних операцій і процесів.

З огляду на вищевказане, процес контролю логістичних витрат слід розуміти як діяльність, що спрямована на виконання гарантій досягнення найбільш ефективним способом поставлених цілей логістичної діяльності шляхом своєчасної ліквідації «вузьких місць» логістичної системи підприємства, які виявлені в ході контролю. Під «вузькими місцями» слід розуміти значні логістичні витрати в пунктах чи загалом центрах відповідальності.

З погляду автора, для ефективного здійснення контролю логістичних витрат на підприємствах олійно-жирової галузі фахівцям потрібно мати інформацію про:

- обсяги запланованих (бюджетних) і фактичних витрат на логістичну діяльність стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізують в їхніх межах відповідні підрозділи логістики чи окремі виконавці;

- витрати на інформаційне забезпечення логістичної діяльності та разові витрати на її здійснення з розписом зазначених витрат за центрами відповідальності;

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

– суму їхньої економії чи перевитрат.

Вказана інформація повинна надходити в підсистему КЛВ у вигляді карти обліку поточних логістичних витрат, форму якої потрібно відпрацьовувати службі логістики з огляду на зручність в користуванні нею й повноту інформації, що необхідна для якісного контролю за логістичними витратами.

І, насамкінець, слід вказати, що система реєстрації, аналізу й контролю ЛВ повинна бути інтегрована в єдину інформаційну систему підприємства, яка надасть можливість фахівцям оперативно виявити і усунути відхилення в процесі логістичної діяльності. Користуючись результатами аналізу логістичних витрат, службі логістики потрібно оперативно вирішувати питання про корисність для підприємства того чи іншого виду логістичної діяльності, використання тих чи інших каналів розподілу продукції, задіяння аутсорсингу чи інсорсингу тощо.

Розроблена автором схема, що демонструє механізм функціонування системи реєстрації, аналізу й контролю витрат на логістичну діяльність у загальній інформаційній системі управління підприємством, наведена на рис. 5.3.

З наведеної схеми (див. рис. 5.3) слідує, що вся інформація про логістичні витрати на виконання логістичних активностей в режимі реального часу повинна надходити в службу логістики заводу – відповідальній особі за облік визначених витрат й паралельно в бухгалтерію заводу. Далі цю інформацію потрібно оперативно аналізувати і використовувати для коригування плану логістичної діяльності заводу, внесення змін у стратегію управління нею. Всі ці

дії фахівці з логістики повинні виконувати у межах загальної стратегії заводу та у відповідності до його генеральної мети.

Умовні позначення:

- – інформація про ЛВ; – –► – зворотній зв'язок між підрозділами;
- У – узгодження з планами діяльності підприємства; К – коригування плану щодо витрат на логістичну діяльність; МП – матеріальні потоки; ЛА – логістичні активності.

Рис. 5.3. Схема функціонування системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат у загальній системі управління на підприємстві*

*Розроблено автором.

З погляду автора, ефективній реалізації на виробничих підприємствах олійно-жирової галузі запропонованої системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат повинен передувати підготовчий етап, що складається з таких видів робіт:

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

- 1) складання карт переміщення матеріальних потоків у межах кожного виробничо-господарського процесу, що здійснюються на підприємствах;
- 2) установлення місць виконання логістичних активностей і нанесення відповідних позначок на картах переміщення матеріальних потоків;
- 3) опис логістичних активностей та ідентифікація витрат на їхнє виконання;
- 4) установлення належності логістичних активностей і відповідних їм витрат до функціонального підрозділу служби логістики (центру чи пункту відповідальності) підприємства.

Найскладнішими й відповідальними видами робіт підготовчого етапу є перший, другий і третій, виконання яких вимагає від фахівців ґрунтового знання виробничого і всіх технологічних процесів підприємства, особливостей їхнього здійснення, розуміння структури і специфіки функціонування логістичної системи, уміння виокремлювати й ідентифікувати логістичні активності у виробничому і окремо технологічних процесах та ідентифікувати відповідні їм логістичні витрати.

Вважаємо за доцільне вказати, що нині не на всіх олієдобувних підприємствах виконують встановлений обґрунтований нами перелік видів логістичної діяльності стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків. Так, наприклад, утилізація виробничих відходів реалізується, як показали дослідження, незначною чисельністю олієдобувних підприємств.

Опитування фахівців олійно-екстракційних заводів надало можливість з'ясувати, що під час організації й інсталяції системи

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат значні труднощі матимуть місце при виробництві продукції й утилізації відходів, для яких потрібно буде коректно ідентифікувати й деталізувати логістичні активності за місцями їхнього виконання та описати відповідні витрати. Це стало підставою для здійснення ґрунтовного вивчення у процесі виконуваного дослідження місць утворення логістичних витрат при виробництві продукції й утилізації виробничих відходів досліджуваних підприємств.

Виробничий процес на олієдобувних підприємствах складається з певної кількості окремих технологічних процесів, а саме: приймання сировини і її зберігання в відповідних для цього спорудах; виробництва готової продукції і вторинної переробки виробничих відходів (утилізація); складування й тимчасового зберігання готової і вторинної продукції, відходів як виробничих так і побутових; знищення відходів.

Зважаючи на чисельність і складність видів логістичної діяльності, що здійснюється у процесі господарювання олієдобувних підприємств, з погляду автора, для полегшення процедури реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат варто ввести їхнє кодування стосовно кожної фази переміщення матеріальних потоків та функцій, що реалізують в їхніх межах підрозділи логістики (табл. 5.1). Це є однією з умов автоматизації процесу передавання, накопичення, оперативного аналізу й зберігання інформації про логістичні витрати.

Результати аналізу процесу виробництва продукції, утилізації виробничих відходів й знищення відходів діяльності олієдобувних підприємств надали можливість скласти карту організації

переміщення матеріальних потоків у межах їхніх внутрішньовиробничих логістичних систем (рис. 5.4) і зробити позначки місць виконання логістичних активностей відповідно до запропонованого кодування видів логістичної діяльності (див. табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Приклад кодування видів логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізуються в їхніх межах

Види ЛД стосовно фаз переміщення МП	Код **	Види ЛД за функціями	Код **
1. Постачання матеріальних ресурсів на підприємство	n_1	1. Закупівля матеріальних ресурсів	k_1
		2. Складування й зберігання	k_2
		3. Транспортування й переміщення	k_3
2. Виробництво продукції	n_2	4. Управління запасами	k_4
		5. Вантажопереробка	k_5
3. Розподіл і збут готової продукції	n_3	6. Моніторинг переміщення МП	k_6
		7. Упакування готової продукції	k_7
4. Повернення реалізованої продукції на підприємство	n_4	8. Комплектування замовлень споживача	k_8
		9. Локалізація виробництва й складів	k_9
		10. Обслуговування клієнтів	k_{10}
5. Утилізація виробничих відходів	n_5	11. Логістичне адміністрування	k_{11}
		12. Облік і контроль логістичних витрат	k_{12}
6. Знищення відходів діяльності підприємства	n_6	13. Комунікації зі споживачами, постачальниками, партнерами	k_{13}
		14. Доставка запасних частин	k_{14}
		15. Утримання логістичної інфраструктури	k_{15}
		16. Інші	k_{16}

*Складено автором.

**Коди видів ЛД ($n_1 - n_6, k_1 - k_{16}$) прийняті як приклад кодування. Кожне підприємство може встановлювати свої коди, що будуть зручними в користуванні за умови запровадження обліку логістичних витрат.

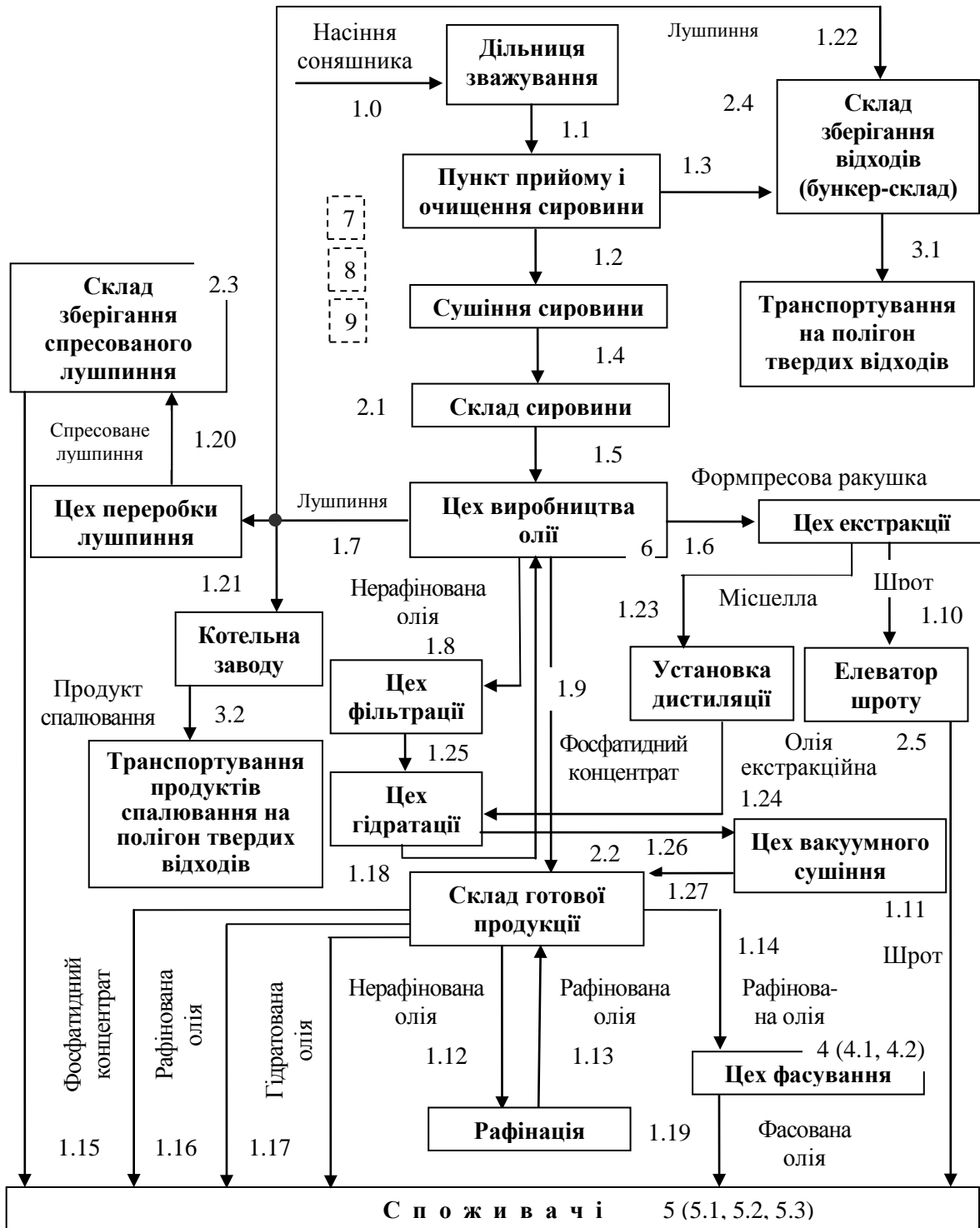

Рис. 5.4. Карта організації переміщення матеріальних потоків у межах внутрішньовиробничої логістичної системи олійно-екстракційного заводу з позначеннями місць виконання логістичних активностей*

*Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Встановлення місць здійснення логістичних активностей дозволило ідентифікувати фактично всі види логістичних витрат на логістичну діяльність стосовно процесів виробництва й утилізації, що пропонуються нами до обов'язкової реєстрації (табл. Г.2). За іншими фазами переміщення матеріальних потоків опис складу логістичних витрат на здійснення відповідних видів логістичної діяльності, що потребують обов'язкової реєстрації, в узагальненому вигляді наведено в табл. Г.3.

У межах четвертого виду робіт підготовчого етапу потрібно встановити належність логістичних активностей і відповідних їм витрат до відділів і підрозділів служби логістики заводу (центрів і пунктів відповідальності).

П'ятий вид роботи – встановлення інформаційного зв'язку між службою логістики та бухгалтерією заводу, організація маршрутів передачі інформації про логістичні витрати – по суті є проектувальним. Результатом виконання цієї дії є формалізація системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат у вигляді конкретної моделі.

Для здійснення процесу аналізу логістичних витрат за результатами їхньої реєстрації та у відповідності до запропонованого кодування (див. табл. Г.3) потрібно оформити зведену таблицю логістичних витрат на види логістичної діяльності стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків та функцій, що виконують в їхніх межах (табл. Г.4).

Наступним кроком є формування зведеної відомості поточних логістичних витрат, що генеруються рухом матеріального потоку в

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

межах логістичної системи підприємства (поточні логістичні витрати) та витрат, пов'язаних із забезпеченням функціонування цієї системи (капітальні логістичні витрати). Для ґрунтовного ведення на підприємствах обліку логістичних витрат відомість доцільно складати на визначені періоди часу (табл. 5.2).

Практика свідчить, що для ефективного управління логістичної діяльності поточні логістичні витрати вимагають жорсткої системи контролю й періодичного порівняння з запланованими їхніми обсягами. Для цього ми рекомендуємо до впровадження на підприємствах карти обліку поточних логістичних витрат (табл. Г.5). До неї потрібно заносити інформацію щодо обсягу поточних логістичних витрат на:

- логістичну діяльність за кожною фазою переміщення матеріальних потоків і функцією, що реалізують в їхніх межах відповідні підрозділи логістики підприємства;
- інформаційне забезпечення логістичної діяльності;
- оплату відсотків за використання позичкового капіталу;
- додаткові витрати, що пов'язані з форс-мажорними обставинами виконання логістичної діяльності;
- на відшкодування логістичних ризиків і втрат, пов'язаних із псуванням матеріальних цінностей у процесі виконання певних видів логістичної діяльності.

У карту також потрібно заносити значення запланованих логістичних витрат, що закладені в логістичний бюджет виконання кожного виду логістичної діяльності, фактичні значення логістичних витрат та їхні відхилення. Водночас у карті необхідно вказувати центри

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

і пункти відповідальності за логістичні витрати по конкретних видах логістичної діяльності.

Таблиця 5.2

Зведена відомість логістичних витрат Приколотнянського олійно-екстракційного заводу за 2013 р.*

Група логістичних витрат	Вид логістичних витрат за авторською класифікацією (рис. 2.1)	Позначення (шифр) логістичних витрат	Чисельне значення, тис. грн
Поточні витрати, що генеруються рухом матеріального потоку (поточні ЛВ)	На просування матеріального потоку за фазами їхнього переміщення	$LВ_{\text{пот.пр.мц}}$	9007,42
	На управління логістичними інформаційними потоками	$LВ_{\text{пот.у.інф}}$	352,87
	На оплату відсотків за використання позичкового капіталу	$LВ_{\text{пот.в}}$	891,46
	Пов'язані з форс-мажорними обставинами	$LВ_{\text{пот.фмо}}$	575,73
	На відшкодування логістичних ризиків	$LВ_{\text{пот.р}}$	445,73
	На відшкодування витрат, пов'язаних із втратами від псування матеріальних цінностей у процесі здійснення логістичної діяльності підприємства	$LВ_{\text{пот.пс}}$	315,72
Витрати, що пов'язані з забезпеченням функціонування логістичної системи (капітальні ЛВ)	На утворення запасів	$K_{\text{зап}}$	3454,30
	Пов'язані з незавершеним виробництвом	$K_{\text{нез}}$	1355,76
	Основний капітал в інфраструктуру логістичної системи підприємства	$K_{\text{осн}}$	–
	Амортизаційні відрахування	A	2172,92
Загальні логістичні витрати		$LВ_{\text{заг}}$	18572,00
Умовно-постійні логістичні витрати		$LВ_{\text{ум.-п}}$	12684,67
Умовно-змінні логістичні витрати		$LВ_{\text{ум.-зм}}$	5887,33

*Складено автором.

Отримана інформація у формі табл. 5.2, Г.4 і Г.5 є висхідною базою для розробки й ухвалення логістичних рішень на стратегічному і тактичному (а також частково й операційному) рівнях

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

управління логістикою. З погляду автора, на стратегічному рівні результати аналізу витрат на логістичну діяльність підприємства у межах виробничо-господарського процесу нададуть можливість фахівцям обґрунтовано підійти до розробки й ухвалення рішень щодо:

- коригування логістичної стратегії на визначений період господарювання;
- зміни дислокації окремих об'єктів логістичної системи;
- переформатування структури і складу логістичної системи;
- створення нових або удосконалення наявних функціональних підсистем і ланок логістичної системи;
- удосконалення або розвитку техніко-технологічної бази логістичної системи;
- трансформації організаційної структури управління логістикою на підприємстві;
- складання на майбутній період логістичного бюджету на здійснення логістичної діяльності підприємства.

Своєю чергою, інформація про логістичні витрати за функціями, що реалізують підрозділи логістики в межах визначених фаз переміщення матеріальних потоків, надасть можливість фахівцям обґрунтувати потребу в передачі на аутсорсинг спеціалізованим фірмам і компаніям більш витратних логістичних функцій чи окремих логістичних операцій на визначений період часу та запровадженні логістичного інсорсингу, що на цей момент часу визнано одним із ефективних джерел скорочення зазначеного виду витрат [11].

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

На тактичному рівні інформацію про логістичні витрати (див. табл. 5.2, Г.4, Г.5) доцільно використовувати для:

1) порівняння витрат, що були заплановані, з фактичними витратами на виконання видів логістичної діяльності за функціями та наявними фазами переміщення матеріальних потоків;

2) розробки оперативних заходів щодо скорочення логістичних витрат за окремими функціями у межах конкретних фаз переміщення матеріальних потоків;

3) коригування стратегії управління запасами;

4) оцінки результативності функціонування служби логістики та окремих її підрозділів;

5) оперативного коригування логістичного бюджету на логістичну діяльність підприємства на поточний період.

Для операційного рівня корисність аналізу логістичних витрат на логістичну діяльність за функціями полягає у визначенні найбільш витратних логістичних активностей упродовж досліджуваного періоду, які у дальшому повинні стати для відповідного підрозділу служби логістики підприємства об'єктом детального аналізу для встановлення чинників зростання витрат і оперативної розробки заходів щодо їхнього скорочення.

Вищенаведене висвітлило всю багатогранність логістичних витрат, пов'язаних з виконанням різних видів діяльності підприємств олійно-жирової галузі, а також багатоетапність їхнього формування. У зв'язку з цим виникає необхідність упорядкування обліку логістичних витрат на підприємствах олійно-жирової галузі та виділення цих витрат в окремі субрахунки для дальшого

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

відпрацювання дієвого механізму управління ними. На сьогодні, як значено в монографії [48, с. 351], «вони об'єднані в звітах про прибутки та збитки і балансовому звіті підприємства, що ускладнює визначення величини логістичних витрат і контроль за ними».

Виділення груп логістичних витрат за видами логістичної діяльності й аналіз особливостей їхнього обліку у діяльності організацій уможливорює необхідність внесення змін до П(с)БО 16 [50]. Для регламентації відображення логістичних операцій у фінансовому й надалі управлінському обліку має сенс внести доповнення до чинного П(с)БО 16 «Витрати» щодо визначення понять і класифікації логістичних витрат. З огляду на вказане, слід зазначити, що запропонована класифікація логістичних витрат (див. рис. 2.1) у повній мірі узгоджується зі структурою фінансового і, зокрема, управлінського обліку витрат на підприємствах галузі. Виокремлені в класифікації групи логістичних витрат відповідають плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і галузей [48] (табл. 5.3). Додатково субрахунки нижчих порядків (другого і за потребою, третього) пропонуємо подавати за видами логістичних витрат на виконання конкретних логістичних активностей.

Таким чином, у відповідності до авторського підходу щодо визначення логістичних витрат на логістичну діяльність стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізують в їхніх межах підрозділи логістики, та доцільність їхнього введення в систему рахунків бухгалтерського обліку підприємств галузі, необхідно запровадити додаткові субрахунки для обліку вказаного виду витрат.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця 5.3

**Відповідність видів логістичних витрат на логістичну діяльність
 плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу,
 зобов'язань і господарчих операцій підприємств і організацій***

Логістичні витрати згідно з авторською класифікацією (рис. 2.1)		Синтетичні рахунки (рахунки першого порядку, до яких додаються відповідні рахунки другого та третього і далі порядку) [45]	
група	вид	код	назва
Поточні витрати, що генеруються рухом матеріальних потоків (поточні ЛВ)	На просування матеріальних цінностей	63	Розрахунки з постачальником і підрядником
		70	Доходи від реалізації
		91	Загально-виробничі витрати
		92	Адміністративні витрати
		93	Витрати на збут
	На управління логістичними інформаційними потоками	92	Адміністративні витрати
	На оплату відсотків за використання позичкового капіталу	95	Фінансові витрат
	Пов'язані з форсмажорними обставинами	99	Надзвичайні витрати
	На відшкодування логістичних ризиків	92	Адміністративні витрати
		93	Витрати на збут
Пов'язані з втратами від псування матеріальних цінностей	94	Інші операційні витрати	
Витрати, що пов'язані з забезпеченням функціонування логістичної системи (капітальні ЛВ)	На утворення запасів	20	Виробничі запаси
		26	Готова продукція
		94	Інші операційні витрати
	Пов'язані з незавершеним виробництвом	23	Виробництво
	Основний капітал у логістичну інфраструктуру	15	Капітальні інвестиції
		91	Загально-виробничі витрати
		92	Адміністративні витрати
93		Витрати на збут	

* Складено автором.

Про використання тих або інших субрахунків свідчить довгостроковий наказ про облікову політику підприємства, який змінюється при потребі в кінці року згідно вимог П(с)БО 6

«Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах». Саме в окремому розділі наказу доцільно сформувавши таку модель обліку, яка б забезпечила максимальне накопичення інформації про логістичні витрати на логістичну діяльність у межах фаз переміщення матеріальних потоків для трансформації її в управлінський облік. Як приклад варто навести фрагмент рекомендацій з доповнення форми плану рахунків бухгалтерського обліку, що враховують логістичні витрати на логістичну діяльність за 9-м класом рахунків (табл. 5.4).

Таблиця 5.4

Фрагмент плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарчих операцій підприємств і організацій з врахуванням змін до класу 9 «Витрати діяльності»*

Синтетичні рахунки (рахунки першого порядку)	Субрахунки (рахунки другого порядку)	Субрахунки (рахунки третього порядку)**	Субрахунки (рахунки четвертого порядку)
1	2	3	4
91. Загально-виробничі витрати	911. Витрати на управління виробництвом	9111. Логістичні витрати на управління виробництвом	За видами витрат
	912. Амортизація основних засобів	9121. Логістичні витрати, пов'язані з використанням основних засобів логістичної системи (амортизація)	За видами витрат
	913. Витрати на обслуговування основних засобів	9131. Логістичні витрати на обслуговування й ремонт основних засобів логістичної системи	За видами витрат
		9132. Логістичні витрати на страхування або оренду основних засобів логістичної системи	За видами витрат

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. 5.4

1	2	3	4
	918. Інші витрати	9181. Логістичні витрати з просування виробничих запасів у межах виробництва, готової продукції в каналах розподілу	За видами витрат
92. Адміністративні витрати	921. Витрати на утримання апарату управління	9211. Логістичні витрати на утримання служби логістики	За видами витрат
		9212. Витрати на відрядження працівників служби логістики	За видами витрат
	922. Витрати на утримання основних засобів загального використання	9221. Логістичні витрати на використання основних засобів логістичної системи	За видами витрат
		9222. Логістичні витрати на обслуговування, ремонт основних засобів логістичної системи	За видами витрат
		9223. Логістичні витрати на страхування основних засобів логістичної системи або оренду	За видами витрат
	923. Витрати на зв'язок	9231. Витрати на закупівлю засобів передачі інформації про логістичні потоки	За видами витрат
		9232. Витрати на закупівлю інформаційних прикладних програм, формування баз даних тощо	За видами витрат
		9232. Логістичні витрати на використання засобів передачі інформації про логістичні потоки (амортизація)	За видами витрат
		9233. Витрати на передавання інформації	За видами витрат

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Продовження табл. 5.4

1	2	3	4
	924. Витрати на урегулювання суперечок у судових органах	9241. Логістичні витрати з урегулювання суперечок (з поставальниками, посередниками, споживачами)	За видами витрат
93. Витрати на збут	931. Витрати матеріалів	9311. Логістичні витрати на упакування готової продукції, затарювання на складах підприємства	За видами витрат
		9312. Логістичні витрати на ремонт тари	За видами витрат
	932. Витрати на оплату праці працівників служби збуту	9321. Логістичні витрати на оплату праці працівникам, що відповідають за розподіл готової продукції за логістичними каналами	За видами витрат
	933. Витрати на відрядження	9331. Логістичні витрати на відрядження працівників, що відповідають за за безпечення збуту продукції	За видами витрат
	934. Витрати на передпродажну підготовку готової продукції	9341. Логістичні витрати, пов'язані з переміщеннями, переупакуванням готової продукції	За видами витрат
		9351. Логістичні витрати на використання основних засобів логістичних систем	За видами витрат
	935. Витрати на утримання основних засобів, пов'язаних з забезпеченням збуту готової продукції	9352. Логістичні витрати на обслуговування, ремонт основних засобів логістичних систем	За видами витрат
		9353. Логістичні витрати на страхування основних засобів логістичної системи або оренду	За видами витрат

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Закінчення табл. 5.4

1	2	3	4
	936. Витрати на транспортування, переміщення, страхування готової продукції	9361. Логістичні витрати використання паливно-мастильних матеріалів тощо	За видами витрат
		9362. Логістичні витрати з оплати праці водіїв та експедиторів	За видами витрат
		9363. Логістичні витрати з використання транспортних засобів (амортизація)	За видами витрат
		9364. Логістичні витрати з утримання транспортних засобів	За видами витрат
		9365. Логістичні витрати зі страхування готової продукції	За видами витрат
		9366. Логістичні витрати зі страхування засобів транспорту або оренду	За видами витрат
94. Інші витрати операційної діяльності	941. Інші витрати	9412. Логістичні витрати від псування, втрат готової продукції на фазі її збуту	За видами витрат
		9412. Логістичні витрати від псування виробничих запасів на фазі виробництва	За видами витрат
		9413. Логістичні витрати від псування, втрат вторинної продукції, що отримана в результаті утилізації	За видами витрат
95. Фінансові витрати	951. Відсотки за кредит	9511. Логістичні витрати на оплату використання кредиту	За видами витрат
	952. Інші фінансові витрати	9512. Логістичні витрати на оплату відсотків за користування іншим позичковим капіталом	За видами витрат

* Складено автором.

** Запропоновано автором.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Використовуюючи запропоновану автором класифікацію логістичних витрат (див. рис. 2.1), можна визначити їхнє місце у відповідних регістрах синтетичного й аналітичного обліку журнально-ордерної форми обліку. Нині усі вищенаведені витрати відображають в різних облікових регістрах і у більшості випадків обліковують як витрати, пов'язані з постачанням, виробництвом і збутом продукції.

Таким чином, логістичні витрати на логістичну діяльність за фазою «постачання» будуть відображатись у відповідному регістрі як витрати, що пов'язані з постачанням матеріальних ресурсів на підприємство; логістичні витрати на логістичну діяльність за фазами «виробництво», «утилізація» і «знищення» – як витрати виробництва продукції; логістичні витрати на логістичну діяльність за фазою «розподіл і збут» – як витрати, пов'язані зі збутом.

Узагальнення обліку логістичних витрат необхідно здійснювати за напрямками діяльності в розрізі статей витрат у певному регістрі журнально-ордерної форми обліку, а у відомостях – в аналітичному розрізі.

Для ефективного здійснення реєстрації, аналізу, бюджетування, контролю, обліку й управління логістичних витрат на олієдобувних підприємствах ключову роль потрібно відводити службі логістики. Згідно з цією концепцією одним із завдань служби логістики повинно бути реєстрація, аналіз, контроль і відповідний облік логістичних витрат на здійснення всіх видів логістичної діяльності заводу (дод. Д). Отже, відповідно до вказаного, на службу логістики заводу повинна бути покладена функція ведення реєстрації, аналізу, бюджетування, контролю й обліку витрат на логістичну діяльність підприємства.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

Своєю чергою, для менеджера з логістики в посадовій інструкції повинно бути вказано завдання, спрямоване на реєстрацію й контроль витрат, що пов'язані з виконанням логістичних активностей (дод. Е).

Реалізація на практиці запропонованої системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат надає підприємствам галузі можливість: 1) оперативно оцінити вклад кожного виду логістичної діяльності при формуванні загального фінансового результату господарювання; 2) підготувати й ухвалити рішення щодо підвищення економічної ефективності логістичної діяльності; 3) установити причину виникнення додаткових витрат і місця їхнього утворення та можливі наслідки. Це слід урахувати для своєчасного коригування управління логістичними витратами у загальному процесі управління витратами підприємства.

У висновку слід зазначити, що одним із важливих резервів забезпечення економічної ефективності логістичної діяльності є облік логістичних витрат на її здійснення. Реалізація його на підприємствах олійно-жирової галузі вимагає розробки й запровадження системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат на визначений вид діяльності. З огляду на це сформульовано основні принципи й положення створення системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат, обґрунтовано її склад і структуру, розроблено схему функціонування у загальній системі управління підприємством, а також запропоновано кодування видів логістичної діяльності стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що здійснюються в їхніх межах підрозділи логістики, та перелік видів документів (відомостей і так званих карт реєстрації) за

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

допомогою яких буде виконуватись оцінювання й контроль логістичних витрат.

Встановлено, що виділення груп логістичних витрат за видами логістичної діяльності й особливості їхнього обліку в діяльності підприємств олійно-жирової галузі потребує внесення змін до чинного положення бухгалтерського обліку. З'ясовано, що виокремлення груп логістичних витрат у повній мірі відповідають плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і галузей. З огляду на це розроблено рекомендації щодо введення до вказаного плану додаткових субрахунків, на яких слід відображати логістичні витрати за видами виконання логістичних активностей. Ці рекомендації узгоджуються зі структурою фінансового й, зокрема, управлінського обліку витрат на підприємствах олійно-жирової галузі.

ВИСНОВКИ

Монографічне дослідження присвячено важливій науковій проблемі – формуванню на підприємствах олійно-жирової галузі системи реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат. Отримані науково-методологічні та практичні результати дозволили зробити такі висновки.

1. Обґрунтовано, що одним із ключових компонентів, які забезпечують ефективне здійснення й дальший розвиток логістичної діяльності на підприємствах є система реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат. Доведено, що вона надає можливість своєчасно визначати й оцінювати витрати на здійснення всього комплексу видів логістичної діяльності.

2. Розвинуто методичний підхід до ідентифікації логістичних витрат, дослідження процесу їх утворення і накопичення та обґрунтування місця вказаних витрат у системі оцінок логістичної діяльності. Підтверджено безпосередній зв'язок логістичних витрат з основними показниками оцінки господарської діяльності виробничих підприємств: собівартістю продукції, чистим прибутком, рентабельністю, чистим грошовим потоком й індексом доходності інвестицій. Рекомендовано логістичні витрати при оцінюванні логістичної діяльності використовувати як загальний оціночний вартісний показник.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

3. Для якісної оцінки та аналізу логістичних витрат запропоновано удосконалену їх класифікацію, в основу якої покладено поділ логістичних витрат на поточні й капітальні, що узгоджується з авторською класифікацією видів логістичної діяльності, нормативними документами та інструкціями з обліку витрат на підприємствах. Класифікація надає можливість порівнювати між собою витрати на виконання кожного виду логістичної діяльності стосовно фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізуються в їхніх межах, а також із загальними логістичними витратами на здійснення господарської діяльності підприємства.

4. Для з'ясування рівня впливу логістичних витрат на основні показники господарювання підприємств олійно-жирової галузі, у ході дослідження визначено усереднені частки логістичних витрат за кожним елементом операційних витрат, у собівартості реалізованої продукції і чистому доході від її реалізації та у витратах, що не входять в собівартість реалізованої продукції.

З метою визначення проблемних місць у господарській діяльності підприємства встановлено структуру логістичних витрат за фазами переміщення матеріальних потоків й функціями, що реалізуються в їхніх межах відповідними підрозділами. З'ясовано, що найістотніші витрати на логістичну діяльність мають місце за фазами розподілу й збуту готової продукції, постачання на підприємства матеріальних ресурсів, виробництва продукції й утилізації відходів та при виконанні в їхніх межах функцій складування й зберігання матеріальних ресурсів, їхнього транспортування й переміщення,

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

вантажопереробки й управління запасами. На цій підставі констатовано, що покращення основних показників господарювання підприємств галузі можливе шляхом подальшого поліпшення визначених видів логістичної діяльності.

5. За результатами дослідження доведено, що логістичні витрати є вартісним показником оціночної бази логістичної діяльності сучасних підприємств. Обґрунтовано, що оцінка логістичних витрат повинна виконуватись на основі їхньої деталізації за видами логістичної діяльності стосовно до фаз переміщення матеріальних потоків і функцій, що реалізують в їхніх межах відповідні підрозділи підприємства. З огляду на це розроблено методичний підхід до визначення загальних поточних логістичних витрат на логістичну діяльність підприємств олійно-жирової галузі. Підхід узгоджується із авторськими класифікаціями видів логістичної діяльності та логістичних витрат й враховує причинно-наслідкові зв'язки між частковими й узагальнюючими показниками оцінки цих витрат для кожного ієрархічного рівня управління логістикою на підприємствах.

У відповідності до методичного підходу запропоновано порядок обчислення логістичних витрат для виробничих підприємств олійно-жирової галузі.

6. Розроблено методичні засади створення на підприємствах олійно-жирової галузі системи реєстрації, аналізу й контролю витрат на логістичну діяльність, обґрунтовано її склад і структуру, охарактеризовано специфіку функціонування запропонованої системи і рекомендації щодо практичного її використання.

СУМЕЦЬ О.М.
***Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання***

Запровадження на підприємствах галузі системи реєстрації, аналізу й контролю витрат створює підґрунтя для належної організації їх обліку в загальній системі управління витратами. Отримана інформація про витрати на здійснення всіх видів логістичної діяльності надасть можливість підприємствам визначати пріоритети її подальшого розвитку та своєчасно розробляти й ухвалювати відповідні управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту : теорія та практика : кол. монографія / Vignjevic D. N. [та ін.] ; за ред. проф. П. Й. Атамаса. – Дніпропетровськ : ФОП Дроб'язко С. І., 2014. – Т.2. – 408 с.
2. Алькема В. Г. Генезис і розвиток економічної безпеки суб'єктів логістичної діяльності : дис. ... доктора екон. наук : 21.04.02 / Алькема Віктор Григорович. – Київ, 2011. – 501 с.
3. Аникин Б. А. Логистика : учеб. пособ. / Аникин Б. А. [и др.] ; под ред. Б. А. Аникина, Т. А. Родкиной. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби Проспект, 2008. – 408 с.
4. Антоненко Н. В. Облік логістичних витрат / Н. В. Антоненко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 11 (89). – С. 234–241.
5. Баришевська І. В. Особливості формування та обліку фінансових результатів сільськогосподарських підприємств / І. В. Баришевська, Ю. В. Висоцька // Наук. журнал «Економічний форум». – 2015. – № 1. – С. 250–254.
6. Бауэрсокс Д. Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Дональд Дж. Бауэрсокс, Дейвид Дж. Клосс. – М. : Олимп–Бизнес, 2001. – 640 с.
7. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт ; под ред. Л. П. Белых. – М. : Банки и биржи; ЮНИТИ, 1997. – 631 с.

8. Бромвич М. Анализ экономической эффективности капиталовложений / М. Бромвич. – М. : Инфра-М, 1996. – 425 с.
9. Брыкин А. В. Формирование промышленной политики на основе логистики : монография / А. В. Брыкин, В. А. Шумаев. – М. : МосгорЦНТИ, 2007. – 232 с.
10. Василевський М. Системи забезпечення ланцюгів поставок у машинобудуванні : монографія / М. Василевський. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 312 с.
11. Величко О. П. Логістичний інсорсинг в діяльності агрохолдингових компаній / О. П. Величко // Вісн. Житомир. держ. техн. ун-ту. – 2012. – № 1 (59). – С. 79–83.
12. Гаджинский А. М. Логистика : учебник / А. М. Гаджинский. – 7-е изд., перераб. и доп. – М. : Дашков и К⁰, 2003. – 408 с.
13. Военный энциклопедический лексикон. – СПб., 1850. – 674 с.
14. Ганшина К. А. Французко-русский словарь / К. А. Ганшина. – М. : Русский язык, 1977. – 426 с.
15. Григорьев М. Логистика. Продвинутый курс : учебник / Григорьев М., Долгов А., Уваров С. – 3-е изд., перераб., доп. – М., 2011. – 734 с.
16. Гуторов О. І. Формування логістичних систем у сільському господарстві : монографія / Гуторов О. І., Прозорова Н. В., Прозоров Р. Г. – Харків : Цифрова друкарня № 1, 2013. – 238 с.
17. Долгов А. П. Тенденции в динамике и структуре логистических издержек национальной экономики США / А. П. Долгов // Сб. докл. V Междунар. научно-практ. конф. «Проблемы подготовки профессиональных кадров по логистике в условиях глобальной конкурентной среды» (4–6 октября 2007 г.). – Киев : Нац. авиац. ун-т, 2007. – С. 69–74.

18. Джонсон Дж. Современная логистика / Джеймс С. Джонсон, Вуд Дональд Ф., Вордлоу Дэниэль Л., Мерфи-мл. Поль Р. – 7-е изд. – М. : Вильямс, 2002. – 624 с.

19. Економіка логістичних систем : монографія ; за ред. Є. Крикавського, С. Кубіва. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. – 596 с.

20. Економіка сучасного підприємства : навч.-метод. і практ. посіб. / Пеліхов Є. Ф., Іванова О. А., Сумець О.М. – Київ : Хай-Тек Прес, 2009. – 344 с.

21. Эффективность логистического управления : учебн. для вузов / Л. Б. Миротин [и др.] ; под ред. Л. Б. Миротина. – М. : Экзамен, 2004. – 448 с.

22. Зборовська О. М. Системне управління потоковими процесами промислового підприємства на підставі логістичного підходу : монографія / Зборовська О. М. – Дніпропетровськ : Дніпр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2011. – 312 с.

23. Зубар Н. М. Логістика у ресторанному господарстві : навч. посіб. / Н. М. Зубар, М. Ю. Григорак. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

24. Казарина Л. А. Логистические издержки : проблемы учета и оценки / Казарина Л. А. // Вестн. Томск. гос. пед. ун-та. – Томск. – 2007. – № 9 (72). – С. 24–27.

25. Кальченко А. Г. Логістика : підручник / Кальченко А. Г. – Київ : Київ. нац. екон. ун-т, 2003. – 284 с.

26. Кашин С. Д. Проблемы информационного обеспечения в системе управления / Кашин С. Д. // Экономика сельск. и перераб. предприятий. – 1990. – № 3. – С. 32–39.

27. Клунко Н. С. Оцінка витрат і ефективності функціонування логістичної системи фармацевтичних підприємств України / Н. С. Клунко, М. В. Рета // БИЗНЕС-ИНФОРМ. – 2011. – № 10. – С. 76–80.
28. Крикавський Є. Логістика. Основи теорії : підручник / Є. Крикавський. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2004. – 416 с.
29. Крикавський Є. Логістичне управління : підручник / Крикавський Євген. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 684 с.
30. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії : підручник / Крикавський Є. В. – 2-ге вид. доп. і перероб. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка» ; Інтелект-Захід, 2006. – 456 с.
31. Кристофер М. Логистика и управление цепочками поставок / Кристофер М. ; под общ. ред. В.С. Лукинського. – СПб. : Питер, 2004. – 316 с.
32. Лактионова О. Е. Формирование логистических систем: методология и практика : монографія / Лактионова О. Е. – Донецк : Ін-т екон. промышл. НАН України, 2002. – 319 с.
33. Ларина Р. Р. Логистический подход к управлению затратами по обеспечению качества продукции промышленного предприятия / Ларина Р. Р. // Логистика : проблемы и решения. – 2009. – № 1 (20). – С. 65–72.
34. Линдерс Р. М. Управление поставками и запасами / Линдерс Р. М., Фирон Х. Е. – СПб : Виктория плюс, 2007. – 768 с.
35. Лифар В. В. Комерційна логістика та методика розрахунку логістичних витрат / Лифар В. В. // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – Львів. – 2001. – № 416. – С. 293–297.

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

36. Логистика : учебник / Б. А. Аникин [и др.] ; под ред. Б. А. Аникина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 368 с.

37. Логистика : учебник / В. В. Дыбская [и др.] ; под ред. В. И. Сергеева. – М.: Экмо, 2011. – 944 с. – (Серия «Полный курс МВА»).

38. Лотиш О. Управління логістичними витратами на підприємстві / О. Лотиш // Економічний аналіз. – 2008. – Вип. 2. – С. 240–243.

39. Людвенко Д. В. Особливості розвитку обліково-інформаційного забезпечення в управлінні аграрними підприємствами в сучасних умовах / Д. В. Людвенко // Зб. наук. праць Таврійського держ. агротехн. ун-ту. – 2012. – № 2 (18). – Т.1. – С. 247–255.

40. Миротин Л. Б. Эффективная логистика / Миротин Л. Б., Ташбаев Ы. Э., Порошина О. Г. – М. : Изд-во «Экзамен», 2003. – 160 с.

41. Мішина С. В. Багатокритеріальна класифікація логістичних витрат підприємства / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин // Наук.-техн. зб. «Комунальне господарство міст». – Харків. – № 85. – 2008. – С. 114–119.

42. Моисеева Н. К. Функциональные циклы как основа анализа и регулирования логистических издержек / Н. К. Моисеева, А. А. Кальницкий // Контроллинг. – 2004. – № 3. – С. 8–14.

43. Моисеева Н. К. Экономические основы логистики : учебник / Н. К. Моисеева. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 528 с.

44. Окландер М. О. Логістика : підручник / Окландер М. О. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 374 с.

45. План счетов бухгалтерського учета и инструкции о его применении // Налоги и бухгалтерский учет. – 2008. – № 8 (164). – 96 с.

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

46. Пономарьова Ю. В. Логистика : навч. посіб. / Ю. В. Пономарьова. – 2-е вид., перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2005. – 328 с.
47. Посилкіна О. В. Фармацевтична логістика : монографія / Посилкіна О. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В., Громовик Б. П. – Харків : Вид-во Нац. фарм. ун-ту ; Золоті сторінки, 2004. – 320 с.
48. Посилкіна О. В. Логістичний менеджмент фармацевтичного підприємства : монографія / О. В. Посилкіна [й ін.]. – Харків : Вид-во Нац. фарм. ун-ту, 2011. – 772 с.
49. Проблемы логистических затрат : от понимания до регистрации и учета : Материалы блиц-опроса экспертов / [Бугаев Д., Гончаренко А., Крикавский Є. и др.] // Логистика : проблемы и решения. – 2011. – № 3 (34). – С. 20–33.
50. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : [Електронний ресурс] : Затв. Наказом Мін-ва фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 // Ліга Закон : Законодавство України : [Сайт]. – Режим доступу : admission.lnu.edu.ua/wp.../06/mag_ - .
51. Сагайдак-Нікітюк Р. В. Впровадження механізму управління логістичними витратами на фармацевтичних підприємствах / Р. В. Сагайдак-Нікітюк // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2008. – Том 1. – № 2. – С. 64–69.
52. Сагайдак-Нікітюк Р. В. Актуальность бюджетирования логистических затрат на фармпредприятиях / Р. В. Сагайдак-Нікітюк // Логистика : проблемы и решения. – 2008. – № 4 (17). – С. 60–65.
53. Сергеев В. И. Логистика в бизнесе : учебник / Сергеев В. И. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 608 с.

54. Сковронек Ч. Логистика на предприятии : учебн.-метод. пособ. ; пер. с польск. / Чеслав Сковронек, Здзислав Сариуш-Вольский. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 400 с.
55. Смехов А. А. Логистика / Смехов А. А. – М. : Знание, 1990. – 64 с.
56. Смирнов Н. В. Краткий курс математической статистики для технических приложений / Н. В. Смирнов, И. В. Дунин-Барковсий. – М. : Физматгиз, 1959. – 436 с.
57. Сток Дж. Р. Стратегическое управление логистикой / Дж. Р. Сток, Д. М. Ламберт. – М. : ИНФРА-М, 2005. – XXXII. – 797 с.
58. Сумець О. М. До питання обліку логістичних витрат у діяльності підприємства / О. М. Сумець // Логистика : проблеми и решения. – 2011. – № 3. – С. 34–42.
59. Сумець О. М. Рекомендації щодо запровадження синтетичного обліку логістичних витрат на підприємстві / О. М. Сумець // Логистика : проблеми и решения. – 2011. – № 4. – С. 42–47.
60. Сумець А. М. Структуризация логистических расходов по основным фазам перемещения материальных потоков в логистической системе / А. М. Сумець // Вестник Полоцк. гос. ун-та. – Серия D : «Экономические и юридические науки». – Полоцк. – 2011. – № 6. – С. 33–37.
61. Сумець О. М. Логістичні витрати підприємства: теоретичний аспект : монографія / Сумець О. М. – Харків : Міська друкарня, 2013. – 224 с.
62. Сумець О. М. Методичний аспект визначення загальних поточних логістичних витрат на здійснення логістичної діяльності

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

підприємства / Сумець О. М. // БИЗНЕС-ИНФОРМ. – 2014. – № 11. – С. 182–187.

63. Сумець О. М. Управління матеріальними запасами – ключовий аспект логістичної діяльності сучасного підприємства : монографія / О. М. Сумець [й ін.] ; за ред. О. М. Сумця. – Харків : Міська друкарня, 2014. – 256 с.

64. Сумець О. М. Вплив логістичних витрат на основні показники господарювання підприємств олійно-жирової галузі / О. М. Сумець // Вісник Харк. Нац. техн. ун-ту сільськ. госп. ім. Петра Василенка. – Серія «Економічні науки». – Харків. – 2015. – Вип. 161. – С. 289–296.

65. Сумець О. М. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу : монографія / Сумець О.М. – Харків : Мадрид, 2015. – 544 с.

66. Ткачова А. В. Логістичні витрати як критерій оптимізації логістичного управління / А. В. Ткачова // Наук. праці Донецьк. нац. техн. ун-ту. – Донецьк. – 2009. – Вип. 36-2. – С. 88–93.

67. Ташбаев Ы. Э. Экономическая оценка логистических затрат / Ы. Э. Ташбаев // Дистрибуция и логистика. – 2003. – № 1. – С. 34–35.

68. Уотерс Д. Логистика : управление цепью поставок / Дональд Уотерс ; пер. с англ. – М. : ЮНИТИ, 2003. – 503 с.

69. Федоришина Е. Индекс эффективности логистики-2016 : Германия снова лидирует / Е. Федоришина // Логистика : проблемы и решения. – 2016. – № 4. – С. 38 – 40.

70. Чухрай Н. І. Ефективність логістики України: слабкі місця та позитивні тенденції / Н. І. Чухрай // Логистика: проблемы и решения. – 2013. – № 1. – С. 61–64.

СУМЕЦЬ О.М.
**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

71. Шаповал С. С. Управление логистическими затратами на предприятии / С. С. Шаповал // Тр. Одес. политех. ун-та. – Одесса. – 2008. – Вып. 1. – С. 285–287.

72. Шевців Л. Ю. Логістичні витрати підприємства : монографія / Л. Ю. Шевців, І. Петецький. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 244 с.

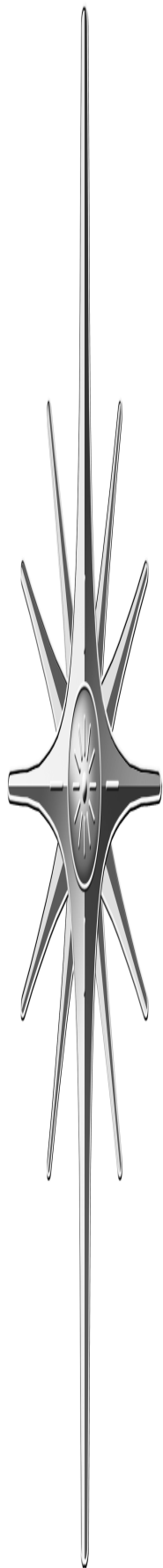
73. Штимер Л. Т. Облікова система установ державного сектору економіки: проблеми та перспективи розвитку / Л. Т. Штимер // Наук. журнал «Економічний форум». – 2015. – № 1. – С. 276–282.

74. Ярова В. В. Удосконалення інформаційної підтримки управління витратами аграрних підприємств / В. В. Ярова // Зб. наук. праць Полтав. агр. академії. – Полтава. – 2013. – Т.1, вип. 6. – С. 344–347.

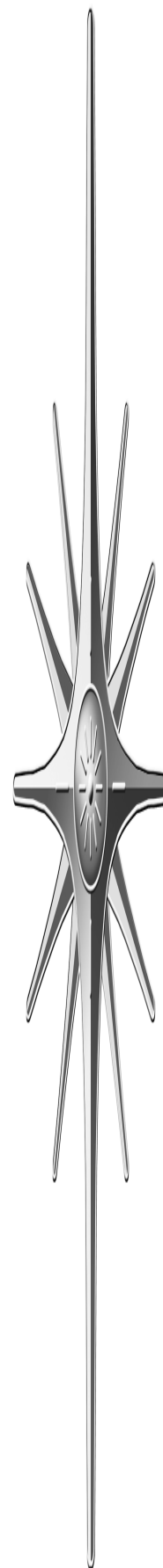
75. Ballou R. H. Business Logistics Management, Planning, Organizing and Controlling the Supply Chain / R. H. Ballou. – [IV ed.]. – NJ : Prentice-Hall, Engewood Cliffs, 1999. – 12 p.

76. Pittiglio Rabin Todd & McGrath [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.whereorg.com/pittiglio-rabin-todd-mcgrath>.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

ДОДАТКИ

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Додаток А

Результати дослідження дефініції «логістичні витрати»

Таблиця А.1

Трактування дефініції «логістичні витрати»*

Зміст трактування (на мові оригіналу)	Автор (авторський колектив)
1	2
Сума всіх витрат, пов'язаних з виконанням логістичних операцій: розміщення замовлення на постачання продукції, закупівля, складування продукції, внутрішньовиробниче транспортування, проміжне зберігання, зберігання готової продукції, відвантаження, зовнішнє транспортування, а також витрати на персонал, обладнання, приміщення, складські запаси, передачу даних про замовлення, запаси й постачання	Т.В. Алесинська
Усі витрати підприємства на управління рухом матеріальних і фінансових потоків у межах ЛС	А.С. Кальченко
Облік усіх сукупностей витрат на управління матеріальними й пов'язаними з ними інформаційними й фінансовими потоками у межах ЛС	Б.А. Анікін
Сукупність витрат на управління матеріальними потоками в усій логістичній системі – від постачальників сировини через виробниче підприємство до кінцевого споживача	А.М. Гаджинський
Логістичні витрати – це різниця між досяжною мінімально низькою вартістю придбання товару прийнятної якості у виробника і фактичними витратами	К.В. Захаров, В.П. Бочарніков, В.В. Ліповський й ін.
Логістичні витрати – це витрати, пов'язані з виконанням логістичних операцій, витрати на персонал, обладнання приміщення, складські запаси, на передачу даних про замовлення, запаси, постачання	Л.Б. Міротін, І.Е. Ташбаєв, О.Г. Порошина
Грошовий вираз використаної робочої сили, засобів та предметів праці, фінансові витрати й різні негативні наслідки форс-мажорних подій, що зумовлені просуванням товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, товарів) на підприємствах та між ними, а також утримання запасів	Ч. Сковронек, Зд. Саріуш-Вольський
Логістичні витрати – це сума витрат на управління та реалізацію логістичних процесів в окремих межах переміщення матеріальних потоків	Є.В. Крикавський
Логістичні витрати – це сума витрат на управління та реалізацію логістичних процесів в окреслених межах переміщення матеріальних потоків	Н.В. Антоненко

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Закінчення табл. А.1

1	2
Логістичні витрати у фармації – це витрати, пов’язані з виконанням логістичних операцій (на розміщення замовлень, на постачання субстанцій і матеріалів; закупівлю, відвантаження, зовнішнє транспортування субстанцій і матеріалів та складування їх на підприємстві; внутрішньо-виробниче транспортування; проміжне зберігання; зберігання готових лікарських засобів), а також витрати на оплату праці персоналу, пов’язаного з рухом і управлінням потоками, утримання відповідного обладнання та приміщень; зберігання складських запасів; передачу даних про замовлення, запаси, поставки та ін.	О.В. Посилкіна, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, Г.В. Загорій й ін.
Логістичні витрати машинобудівного підприємства – це від’ємні потоки фінансових або інших ресурсів, які виникають під час постачання підприємства ресурсами, виробництва і збуту готової продукції, зумовлюють формування й використання активів підприємства та характер фінансових результатів його діяльності	Л.Ю. Шевців, І. Петецький
Витрати трудових, матеріальних, фінансових й інформаційних ресурсів, зумовлені виконанням підприємствами своїх функцій з виконання замовлень споживачів	Р.Р. Ларіна
Логістичні витрати – це витрати, що пов’язані з виконанням логістичних операцій	М.П. Денисенко, П.Р. Левковець, Л.І. Михайлова й ін.
Логістичні витрати характеризуються витратами трудових, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів, які зумовлені виконанням підприємством функцій щодо виконання замовлень споживачів	А.С. Даниленко, О.М. Варченко, О.В. Шубравська й ін.
Логістичні витрати – це сума всіх витрат на комплексні логістичні операції на ділянках мережі постачання (витрати на вантажопереробку, транспортування й закупівлю матеріальних ресурсів), виробництва (витрати на виробництво готової продукції) і збуту (витрати на управління запасами замовленнями, запасами, вантажопереробку, складування, транспортування), ... витрати на інформаційно-комп’ютерну підтримку й фінансові операції під час реалізації базисних логістичних активностей з урахуванням затрат на логістичне адміністрування. Всі зазначені витрати утворюють загальні (тотальні) логістичні витрати в ЛС, що розглядається	А.У. Альбеков, О.А. Мітько
Логістичні витрати – це всі витрати, що необхідні для забезпечення потреб логістики	Д. Дж. Бауерсокс, Д. Дж. Клосс
Логістичні витрати – це витрати, що пов’язані з виконанням логістичних операцій	С.С. Шаповал

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Додаток Б

Таблиця Б.1

**Систематизація точок зору вітчизняних і закордонних науковців
щодо групування логістичних витрат на здійснення ЛД***

Автори	Класифікація логістичних витрат	Джерело
Д.Дж. Бауерсокс, Д.Дж. Клос	Витрати на: – виконання замовлення; – закупівлю матеріальних ресурсів; – загальні витрати на утримання запасів; – фінансування логістики й управління інформаційними системами; – виробничі витрати; – накладні витрати в управлінні запасами	[6]
Чеслав Сковронек, Здіслав Саріуш-Вольський	1. Витрати на оплату праці й використання виробничих факторів. 2. Фінансові витрати. 3. Форс-мажорні витрати. 4. Упущена вигода (користь)	[54]
А.М. Гаджинський	Витрати на: – розміщення замовлень; – транспортування сировини, матеріалів й ін. на склад підприємства; – зберігання на складі підприємства сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих й ін., що поставляються для здійснення виробництва продукції;	[12]
	– зберігання на складі підприємства готової продукції; – операції з відвантаження; – доставка продукції замовникам	
А.Г. Кальченко	1. Витрати на транспортування. 2. Витрати зберігання товарно-матеріальних запасів. 3. Витрати отримання, відвантаження й утримування товарів. 4. Адміністративні витрати. 5. Витрати на обробку замовлень	[25]
В.В. Лифар	Витрати, що пов'язані з: – вибором постачальника і оформленням замовлень на поставку матеріалів, сировини й ін.; – підтримкою контактів із постачальниками; – вантажно-розвантажувальними і транспортно-складськими роботами; – зберіганням сировини, матеріалів, готової продукції; утриманням запасів продукції; – приведеними одноразовими витратами (на транспорт та на зберігання продукції); – відправкою готової продукції споживачам; – підтримкою контактів зі споживачами	[35]

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. Б.1

1	2	3
Ю.В. Пономарьова	Витрати на: – постачання; – організацію та управління виробництвом; – розподіл продукції; – транспортування; – утримання складів і зберігання запасів; – підтримку підсистем інформаційного забезпечення	[46]
Л.Б. Міротін, І.Е. Тишбаєв	Витрати на: – обробку замовлень; – утримання запасів продукції; – транспортування; – постачання і складську діяльність	[40]
М.О. Окландер	Витрат на: – оформлення замовлень і вибір постачальників; – підтримування контактів із постачальниками; – доставку; – виконання навантажувальних і розвантажувальних та транспортно-складських робіт; – складання графіків виробництва; – переналагодження обладнання; – внутрішньоскладське переміщення продукції; – підтримання контактів зі споживачами; – відвантаження продукції споживачам; – втрати прибутків через упущені можливості	[44]

* Складено автором.

Таблиця Б.2

Багатокритеріальна класифікація логістичних витрат*

Класифікаційні ознаки	Групи логістичних витрат та їхня характеристика	Можливість використання для аналітичних цілей
1	2	3
1. Функціональне призначення	1. За основними логістичними функціями: – витрати постачання; – витрати виробництва; – витрати розподілу. 2. За допоміжними логістичними функціями: – витрати транспортування; – витрати складування; – витрати управління запасами; витрати на організацію	Оцінка ефективності окремих функціональних сфер логістики та розрахунок питомої ваги певних груп логістичних витрат у загальній їхній сумі

1	2	3
	<ul style="list-style-type: none"> – інформаційно-комп'ютерної підтримки; – витрати на сервісне обслуговування; – витрати на логістичне управління 	
2. Елементи витрат	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріальні витрати на виконання логістичних функцій. 2. Витрати на оплату праці персоналу, що виконує логістичні функції. 3. Витрати на соціальні заходи (нарахування на фонд оплати праці персоналу, що виконує логістичні функції). 4. Амортизація транспортних засобів, складів та адміністративних приміщень логістичних служб. 5. Інші витрати логістичної діяльності 	Оцінка ефективності, структури і динаміки логістичних витрат операційної діяльності
3. Відношення до логістичної системи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Внутрішні (витрати виробництва). 2. Зовнішні (витрати розподілу). 3. Змішані (витрати постачання) 	Оцінка залежності динаміки витрат від середовища здійснення логістичної діяльності
4. Відображення в обліку та звітності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фактичні витрати, що здійснені за певний період. 2. Витрати втрачених можливостей: <ul style="list-style-type: none"> – явні, що визначаються як різниця між плановими і фактичними витратами; – неявні, що характеризують втрачену вигоду, пов'язану з нераціональним використанням ресурсів та рухом потоків 	Оцінка доцільності здійснення логістичних витрат та раціональності використання ресурсів
5. Обсяги логістичної діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Постійні витрати: <ul style="list-style-type: none"> – амортизація й утримання будівель; – оплата комунальних послуг; – витрати управління; – інші витрати, що не залежать від обсягів логістичної діяльності. 2. Змінні витрати: <ul style="list-style-type: none"> – витрати на оплату праці; – матеріальні витрати; – транспортні витрати; – збутові витрати; – інші витрати, що залежать від логістичної діяльності 	Виявлення залежності ефективності логістичної діяльності від її масштабів
6. Джерело виникнення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Власні витрати, здійснювані самим підприємством. 2. Витрати логістичного аутсорсингу, здійснювані як оплата послуг логістичних компаній 	Прийняття рішень щодо вибору компаній-продуцентів логістичних послуг

* Джерело: [41, с. 118].

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця Б.3

**Багатокритеріальна класифікація логістичних витрат для умов
фармацевтичного підприємства***

Ознака класифікації	Види логістичних витрат
1	2
За результативністю	Продуктивні витрати – витрати на діяльність підприємства, спрямовану на створення додаткових цінностей, які хоче отримати споживач і за які він готовий платити
	Збиткові витрати – витрати на діяльність підприємства, яка не в змозі забезпечити результати (витрати на «бездіяльність», простої обладнання тощо)
За ступенем повноти	Повні витрати – сумарні витрати, віднесені на певний об'єкт (партію лікарських засобів, замовлення) і залежать або не залежать від обсягу виконуваних замовлень
	Одиничні витрати – витрати, віднесені на певний об'єкт (партію лікарських засобів, замовлення) за певними ознаками і залежать від обсягу виконуваних замовлень
	Граничні витрати – додаткові витрати, пов'язані з управлінням потоками, що припадають на додаткову одиницю матеріального потоку (відношення зміни загальних логістичних витрат до зміни обсягу матеріального потоку)
	Середні витрати – середні витрати, що припадають на одиницю матеріального потоку за певний період часу
За логістичними операціями	Витрати на здійснення логістичних операцій – витрати на транспортування, оформлення замовлення, перевірку роботи співробітників, облік матеріальних ресурсів
	Витрати на логістичний контроль – витрати на заходи, що спрямовані на попередження несприятливих результатів логістичної діяльності
	Витрати на логістичне адміністрування – витрати на управління логістичних активностей та робітниками, що задіяні у здійсненні логістичної діяльності
За формою віднесення	Прямі (операційні) витрати – витрати, безпосередньо віднесені на певну партію лікарських засобів або замовлення й зумовлені виконанням конкретної логістичних активностей
	Непрямі витрати – витрати, віднесені на певну партію лікарських засобів або замовлення тільки за допомогою виконання додаткових розрахунків (наприклад, капітальні вкладення в транспортні засоби, складське обладнання, запаси тощо)
За впливом обсягу виробництва	Змінні витрати – витрати, що залежать від обсягу виробництва або виконуваних замовлень (витрати на розміщення замовлення, зберігання, складування запасів тощо)
	Постійні витрати – витрати, що не залежать від зміни обсягу замовлення внутрішніх і зовнішніх споживачів (зарплата робітників (за умов, що її розмір обговорюється в контракті), амортизація основних засобів, податки, виплати). Загальні (валові) – сума змінних і постійних логістичних витрат
За часом	Фактичні витрати – логістичні витрати, що приходяться на певний об'єкт у конкретний період при фактичному обсязі виконуваних замовлень споживачів

1	2
	Планові витрати – витрати, розраховані для певного логістичного об'єкта на плановий період при визначених даних (програма обслуговування, план замовлень споживачів, план виробництва)
За нормативною ознакою	Номінальні витрати – витрати, які залежать від фактичного обсягу спожитих ресурсів у процесі виробництва і реалізації лікарських засобів і планових цін на них. Нормальні витрати – середні витрати, що припадають на певний об'єкт у певному періоді при фактичному обсязі обслуговування
За етапом руху потоків	Витрати на закупівлю – витрати, пов'язані з закупівлею субстанцій, матеріалів, напівфабрикатів та інших матеріальних цінностей
	Складські логістичні витрати – витрати, пов'язані зі зберіганням матеріальних ресурсів на складах підприємства
	Виробничі логістичні витрати – витрати, пов'язані з управлінням потоками на стадії виробництва лікарських засобів
	Витрати на збут лікарських засобів – витрати, пов'язані зі збутом готових лікарських засобів
	Витрати на управління рециклінгом – витрати, пов'язані з управлінням відходами фармвиробництва і споживанням лікарських засобів
	Витрати на сервісне обслуговування – витрати на обслуговування споживачів лікарських засобів із урахуванням їхньої персоніфікації
	Витрати на транспортування – витрати, пов'язані з внутрішнім і зовнішнім переміщенням матеріальних потоків
За відношенням до логістичної системи	Трансакційні витрати – витрати на налагодження та здійснення обмінних угод на ринку закупівлі та збуту лікарських засобів
	Внутрішньозаводські логістичні витрати – витрати на логістичну діяльність підприємства
За частотою виникнення	Разові витрати – витрати, які утворились одноразово в процесі логістичної діяльності підприємства
	Регулярні витрати – витрати, які регулярно утворюються в процесі логістичної діяльності підприємства
Залежно від ієрархічного рівня	Логістичні витрати одиниці (секції, відділу) підприємства – витрати, що утворюються конкретним структурним підрозділом підприємства (відділом, секцією тощо)
	Витрати підприємства – витрати, пов'язані з логістичною діяльністю підприємства у цілому
	Витрати об'єднання – витрати, пов'язані з логістичною діяльністю у межах фармацевтичного об'єднання

* Джерело: [48, с. 325–327].

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Додаток В

Таблиця В.1

Елементи операційних витрат на виготовлення продукції
досліджуваними підприємствами у 2009-2013 рр., тис. грн *

Показники	Значення показників за роками				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
ПрАТ Мелітопольський олійно-екстракційний завод					
Матеріальні витрати	145553	190485	155578	267342	284594
Витрати на оплату праці	7600	7663	8534	100064	8599
Відрахування на соціальні заходи	2806	282	3130	3729	3173
Амортизація	4658	7080	5298	4506	2575
Інші операційні витрати	14590	21928	8760	15754	118854
Разом витрат	175207	229988	181300	301395	310794
ПрАТ Приколотнянський олійно-екстракційний завод					
Матеріальні витрати	69550	87429	88764	94600	92531
Витрати на оплату праці	11476	15408	16700	18243	18134
Відрахування на соціальні заходи	4146	6766	7389	8884	8779
Амортизація	10204	12670	12910	13255	13230
Інші операційні витрати	6617	8094	8480	9389	9377
Разом витрат	101993	130367	134243	144371	142097
ПрАТ Вовчанський олійно-екстракційний завод					
Матеріальні витрати	129561	39905	27085	29643	24816
Витрати на оплату праці	10270	11678	11916	13010	11017
Відрахування на соціальні заходи	3786	3830	3986	4014	3912
Амортизація	8041	10852	8447	9516	6320
Інші операційні витрати	2840	2445	2933	3198	3006
Разом витрат	154498	68710	54367	59381	39071
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський олійно-екстракційний завод					
Матеріальні витрати	61525	6295	76519	96380	85599
Витрати на оплату праці	24079	25145	23735	25069	24049
Відрахування на соціальні заходи	9505	8628	8137	8631	8333
Амортизація	2189	2138	2059	2112	1951
Інші операційні витрати	67887	69619	57628	48420	56456
Разом витрат	165185	167726	168078	180612	176388
ПрАТ Полтавський олійно-екстракційний завод Кернел Груп					
Матеріальні витрати	55502	53738	67804	72327	76238
Витрати на оплату праці	15100	14917	17488	25259	28593
Відрахування на соціальні заходи	5143	5012	6544	9283	11594

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6
Амортизація	17598	17652	21292	21480	21781
Інші операційні витрати	8984	9075	9649	9583	9091
Разом витрат	102327	100394	122777	137932	147297
ПАТ олійно-екстракційний завод «Кіровоградолія»					
Матеріальні витрати	25387	175840	54284	128461	108622
Витрати на оплату праці	21573	20670	17477	16508	14838
Відрахування на соціальні заходи	7258	7310	6040	6112	5014
Амортизація	14585	14542	19091	20482	15443
Інші операційні витрати	7232	6030	9617	7732	9570
Разом витрат	76035	224392	106509	179295	153487
ПрП «Вікторія і К⁰» (Кіровоградська обл.)					
Матеріальні витрати	65086	19118	92663	152221	131385
Витрати на оплату праці	3484	754	3089	5881	4451
Відрахування на соціальні заходи	988	297	1395	2385	2011
Амортизація	1915	490	2562	4052	3346
Інші операційні витрати	4562	1833	6800	14756	12294
Разом витрат	76035	22492	106509	179295	153487
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)					
Матеріальні витрати	36514	47838	49181	57972	67412
Витрати на оплату праці	1385	1747	1875	2226	2540
Відрахування на соціальні заходи	541	727	734	856	989
Амортизація	934	1213	1188	1460	994
Інші операційні витрати	2596	3398	3487	4120	5372
Разом витрат	41970	54923	56465	66634	77307
ПАТ Чернівецький олійно-жировий комбінат					
Матеріальні витрати	9863	14834	17706	17462	17213
Витрати на оплату праці	10860	12753	14203	15595	15605
Відрахування на соціальні заходи	3938	3856	4392	4687	4739
Амортизація	6593	7663	8354	9108	22077
Інші операційні витрати	14991	14154	16116	17913	26040
Разом витрат	46245	53260	60771	64765	85674
ПАТ Вінницький олійно-жировий комбінат					
Матеріальні витрати	72692	47502	65235	93258	79615
Витрати на оплату праці	21298	22048	23723	26579	27429
Відрахування на соціальні заходи	7808	8081	8674	9682	10065
Амортизація	11675	17804	31617	36495	42430
Інші операційні витрати	5973	6899	9294	6263	17793
Разом витрат	119046	102334	138543	172277	177332

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. В.1

1	2	3	4	5	6
ПАТ Ніжинський жировий комбінат					
Матеріальні витрати	39436	44734	50480	74815	56598
Витрати на оплату праці	2337	3021	4365	5030	4797
Відрахування на соціальні заходи	859	1100	1438	1937	1892
Амортизація	708	720	963	3209	2922
Інші операційні витрати	8653	8366	9344	11695	11098
Разом витрат	51993	57941	66490	96686	77307

* Складено автором за звітами про фінансові результати діяльності підприємств.

Таблиця В.2

Результати аналізу динаміки зміни матеріальних і загальних витрат на виробництво продукції досліджуваних підприємств, %*

Підприємства	2009 р.**	2010 р. 2009 р.	2011 р. 2009 р.	2012 р. 2009 р.	2013 р. 2009 р.
ПрАТ Мелітопольський ОЕЗ	<u>145553</u> 175207	<u>30,87</u> ^{***} 31,27 ^{****}	<u>26,89</u> 30,48	<u>83,67</u> 72,07	<u>95,53</u> 77,39
ПрАТ Приколотнянський ОЕЗ	<u>69550</u> 101993	<u>24,13</u> 27,82	<u>27,87</u> 31,62	<u>38,06</u> 41,55	<u>34,27</u> 39,32
ПрАТ Вовчанський ОЕЗ	<u>129561</u> 154498	<u>208,00</u> 176,93	<u>-79,09</u> -64,81	<u>-77,12</u> -61,55	<u>-88,56</u> -74,71
ПАТ Дніпропетровський ОЕЗ	<u>61525</u> 165185	<u>1,09</u> 1,54	<u>24,37</u> 1,75	<u>56,65</u> 9,34	<u>39,12</u> 6,78
ПрАТ Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	<u>55502</u> 102327	<u>-3,18</u> -1,89	<u>22,17</u> 19,99	<u>30,32</u> 34,80	<u>37,36</u> 43,95
ПАТ ОЕЗ «Кіровоград-олія»	<u>25387</u> 76035	<u>592,64</u> 195,12	<u>113,83</u> 40,08	<u>406,01</u> 135,81	<u>327,86</u> 101,86
ПрП «Вікторія і К ⁰ » (Кіровоградська обл.)	<u>65086</u> 76035	<u>-340,44</u> -338,05	<u>484,69</u> 473,54	<u>64,27</u> 68,33	<u>-13,68</u> -14,40
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)	<u>36514</u> 41970	<u>31,01</u> 30,86	<u>34,69</u> 34,54	<u>58,77</u> 57,16	<u>84,62</u> 84,20
ПАТ Чернівецький ОЖК	<u>9863</u> 46245	<u>50,40</u> 15,17	<u>79,51</u> 31,41	<u>77,05</u> 40,05	<u>74,52</u> 85,26
ПАТ Вінницький ОЖК	<u>72692</u> 119046	<u>-65,35</u> -14,04	<u>-10,26</u> 16,38	<u>28,29</u> 44,72	<u>9,52</u> 48,96
ПАТ Ніжинський ЖК	<u>39436</u> 51993	<u>13,43</u> 11,44	<u>28,00</u> 27,88	<u>89,71</u> 85,96	<u>43,52</u> 48,69

* Складено автором за звітами про фінансові результати діяльності підприємств ОЖГ, що були обрані для дослідження.

** Значення матеріальних і загальних операційних витрат наведені в тис. грн.

*** У чисельнику наведені дані, що стосуються росту (зниження) матеріальних витрат.

**** У знаменнику наведені дані, що стосуються росту (зниження) загальних операційних витрат.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.3

Оборотні активи досліджуваних підприємств за
період 2009-2013 рр., тис. грн*

Показники	Значення показників за роками				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
ПрАТ Мелітопольський олійно-екстракційний завод					
Виробничі запаси	42059	31699	24824	37290	24824
Товари	1038	360	312	313	308
Незавершене виробництво	329	621	334	194	411
Готова продукція	2096	3860	3642	14621	11220
ПрАТ Приколотнянський олійно-екстракційний завод					
Виробничі запаси	8583	8712	9630	12223	9441
Товари	14	13	15	16	16
Незавершене виробництво	0	124	162	176	1920
Готова продукція	0	4	6	6	8
ПрАТ Вовчанський олійно-екстракційний завод					
Виробничі запаси	15030	6630	6430	6630	6810
Товари	10,145	22,00	23,00	0	0
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
Готова продукція	0	4,00	0	0	0
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський олійно-екстракційний завод					
Виробничі запаси	15285	16462	19433	20862	19346
Товари	123	158	34	35	223
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
Готова продукція	0	0	0	0	0
ПрАТ Полтавський олійно-екстракційний завод					
Виробничі запаси	4882	5685	7510	8423	8427
Товари	70	86	137	230	209
Незавершене виробництво	110	6	10	70	59
Готова продукція	2	3	3	0	0
ПАТ олійно-екстракційний завод «Кіровоградолія»					
Виробничі запаси	3288	2902	3133	4546	4236
Товари	8	8	12	15	15
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
Готова продукція	50	784	73	383	125
ПрП «Вікторія і К⁰» (Кіровоградська обл.)					
Виробничі запаси	12200	14762	16322	19712	17112
Товари	105	142	41	33	211
Незавершене виробництво	12	6	14	25	47
Готова продукція	0	0	0	0	0
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)					
Виробничі запаси	2514	3170	3681	4583	4052
Товари	10	12	13	11	13
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
Готова продукція	2	3	5	6	5
ПАТ Чернівецький олійно-жировий комбінат					

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. В.3

1	2	3	4	5	6
Виробничі запаси	7163	9839	5583	5351	3806
Товари	7936	931	133	4666	140
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
Готова продукція	0	0	0	0	0
ПАТ Вінницький олійно-жировий комбінат					
Виробничі запаси	6314	17370	15181	12983	23652
Товари	57	58	14	7	14
Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
Готова продукція	6	7	16	65	16
ПАТ Ніжинський жировий комбінат					
Виробничі запаси	–	–	–	1237	1646
Товари	–	–	–	0	0
Незавершене виробництво	–	–	–	0	89
Готова продукція	–	–	–	0	0

* Складено автором за звітами про фінансові результати діяльності підприємств.

Таблиця В.4

Витрати, що не входять у собівартість реалізованої продукції
досліджуваних підприємств, у 2009-2013 рр., тис. грн*

Показники	Значення показників за роками				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
ПрАТ Мелітопольський олійно-екстракційний завод					
Адміністративні витрати	4519	4363	4581	5491	5407
Витрати на збут	12938	10653	7616	14820	10804
Інші операційні витрати	24548	67115	50672	11234	5799
Разом витрат	42005	82131	62869	31545	22010
ПрАТ Приколотнянський олійно-екстракційний завод					
Адміністративні витрати	3453	3378	3564	4432	4398
Витрати на збут	0	370	1023	3316	3086
Інші операційні витрати	14311	22640	22030	18928	16442
Разом витрат	17764	26388	26617	26676	23926
ПрАТ Вовчанський олійно-екстракційний завод					
Адміністративні витрати	3775	4577	4527	4613	4265
Витрати на збут	264	15	0	0	0
Інші операційні витрати	27222	4496	8722	7420	6532
Разом витрат	31261	9088	13249	12033	10797
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський олійно-екстракційний завод					
Адміністративні витрати	26997	29943	34531	37191	40174
Витрати на збут	6169	16767	4425	5724	4286

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. В.4

1	2	3	4	5	6
Інші операційні витрати	8069	98354	56235	4396	3057
Разом витрат	41235	145064	95191	47311	47517
ПАТ Полтавський олійно-екстракційний завод Кернел Груп					
Адміністративні витрати	5987	6416	7239	9043	8002
Витрати на збут	265	314	258	370	297
Інші операційні витрати	7564	8830	7758	5568	3045
Разом витрат	13816	15560	15255	14981	11344
ПАТ олійно-екстракційний завод «Кіровоградолія»					
Адміністративні витрати	8333	6055	6542	6124	8195
Витрати на збут	6	640	4	2705	1861
Інші операційні витрати	42181	47434	11483	23454	1503
Разом витрат	50520	54129	18029	32283	11559
ПрП «Вікторія і К ⁰ » (Кіровоградська обл.)					
Адміністративні витрати	6956	4430	5672	6465	7675
Витрати на збут	23	61	67	71	79
Інші операційні витрати	2256	42463	32104	33544	28121
Разом витрат	9235	46954	37843	40080	35875
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)					
Адміністративні витрати	2520	2660	3730	5100	5232
Витрати на збут	1584	1367	2975	3789	4182
Інші операційні витрати	3392	5743	8864	9890	11150
Разом витрат	7496	9770	15569	18779	20564
ПАТ Чернівецький олійно-жировий комбінат					
Адміністративні витрати	8544	8080	6108	7245	8067
Витрати на збут	931	1761	2983	2829	2624
Інші операційні витрати	1876	9182	10046	1783	2168
Разом витрат	11351	19023	19137	11857	12859
ПАТ Вінницький олійно-жировий комбінат					
Адміністративні витрати	8286	8862	9551	11334	12203
Витрати на збут	2660	3493	3577	1191	2048
Інші операційні витрати	8582	12616	33523	23435	50427
Разом витрат	19528	24971	46651	35960	64678
ПАТ Ніжинський жировий комбінат					
Адміністративні витрати	2411	2516	3704	5029	4202
Витрати на збут	2584	2367	3975	4789	3182
Інші операційні витрати	47397	45919	58811	890	948
Разом витрат	52932	50802	66490	10708	8332

* Складено автором за звітами про фінансові результати діяльності підприємств.

Таблиця В.5

Частки логістичних витрат у собівартості й чистому доході від реалізації продукції досліджуваних підприємств ОЖГ у 2009-2013 рр.*

Показники	Значення показників за роками				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
ПрАТ Мелітопольський олійно-екстракційний завод					
Чистий доход від реалізації продукції, тис. грн	231265	295455	224162	307553	315196
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	189602	264377	194237	267293	287468
Логістичні витрати, тис. грн	26165	34633	26998	34748	36221
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	13,8	13,1	13,9	13,0	12,6
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	11,3	11,7	12,0	11,3	11,5
ПрАТ Приколотнянський олійно-екстракційний завод					
Чистий доход від реалізації продукції, тис. грн	120102	151202	153417	167871	158782
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	104437	132634	135768	147256	141770
Логістичні витрати, тис. грн	14203	17773	17921	18554	18572
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	13,6	13,4	13,2	12,6	13,1
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	11,8	11,8	11,7	11,0	11,7
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський олійно-екстракційний завод					
Чистий доход від реалізації продукції, тис. грн	208091	365537	301523	350569	302191
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	133615	232635	199629	255426	215864
Логістичні витрати, тис. грн	14430	21868	20163	26053	21586
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	10,8	9,4	10,1	10,2	10,0
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	6,9	5,9	6,7	7,4	7,1
ПрАТ Полтавський олійно-екстракційний завод Кернел Груп					
Чистий доход від реалізації продукції, тис. грн	123519	118978	160783	236026	149296
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	108245	102610	132698	218603	137310

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. В.5

1	2	3	4	5	6
Логістичні витрати, тис. грн	11258	10364	14199	24484	14830
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	10,4	10,1	10,7	11,2	10,8
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	9,1	8,7	8,8	10,4	9,9
ПАТ олійно-екстракційний завод «Кіровоградолія»					
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	136732	291314	119132	186754	152475
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	118265	279248	98745	168586	141926
Логістичні витрати, тис. грн	12773	31276	10467	18545	14902
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	10,8	11,2	10,6	11,0	10,5
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	9,3	10,7	8,8	9,9	9,8
ПрП «Вікторія і К⁰» (Кіровоградська обл.)					
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	198494	280013	209504	283824	271519
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	174118	250012	183776	253415	244612
Логістичні витрати, тис. грн	23680	32502	24626	32691	32289
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	13,6	13,0	13,4	12,9	13,2
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	11,9	11,6	11,8	11,5	11,9
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)					
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	83995	94730	81688	91706	75536
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	73680	82734	72291	81881	65684
Логістичні витрати, тис. грн	10536	11086	10410	11054	9590
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	14,3	13,4	14,4	13,5	14,6
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	12,5	11,7	12,7	12,0	12,7
ПАТ Чернівецький олійно-жировий комбінат					
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	52126	96746	121560	85452	84478
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	48182	88658	107042	74171	76244
Логістичні витрати, тис. грн	7806	14185	17555	12609	12809

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. В.5

1	2	3	4	5	6
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	16,2	16,0	16,4	17,0	16,8
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	15,0	14,7	14,4	14,8	15,2
ПАТ Вінницький олійно-жировий комбінат					
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	124283	120678	197119	164818	178219
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	113050	115381	182244	145991	143833
Логістичні витрати, тис. грн	16618	16846	27367	21607	21719
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	14,7	14,6	15,0	14,8	15,1
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	13,3	14,0	13,9	13,1	12,2
ПАТ Ніжинський жировий комбінат					
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	51367	59504	85196	92440	75536
Собівартість реалізованої продукції тис. грн	43340	49575	72291	81881	65684
Логістичні витрати, тис. грн	7628	8577	12290	14084	11101
Частка логістичних витрат у собівартості реалізованої продукції, %	17,06	17,3	17,0	17,2	16,9
Відношення логістичних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, %	14,9	14,4	14,4	15,2	14,7

* Складено автором за звітами про фінансові результати діяльності підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.6

**Частки логістичних витрат в елементах операційних витрат на
 виготовлення продукції досліджуваними підприємствами
 у 2009–2013 рр.***

Показники	Значення показників за роками				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
ПрАТ Мелітопольський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>9897,6</u> (6,81)	<u>12191,0</u> (6,4)	<u>10890,5</u> (6,4)	<u>16575,2</u> (6,2)	<u>19921,6</u> (0,88)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>144,4</u> (1,9)	<u>145,6</u> (1,9)	<u>145,1</u> (1,7)	<u>1901,2</u> (1,9)	<u>163,4</u> (0,37)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>4,3</u> (0,15)	<u>0,5</u> (0,16)	<u>5,0</u> (0,16)	<u>6,3</u> (0,17)	<u>5,4</u> (0,17)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>1080,7</u> (23,2)	<u>1656,7</u> (23,4)	<u>1282,1</u> (24,2)	<u>1095,0</u> (24,3)	<u>630,9</u> (24,5)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>2859,6</u> (19,6)	<u>4122,5</u> (18,8)	<u>174,6</u> (19,3)	<u>2993,3</u> (19,0)	<u>2276,0</u> (19,2)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>138,21,5</u> (7,9)	<u>18116,3</u> (7,8)	<u>12497,3</u> (6,9)	<u>22571,3</u> (7,5)	<u>22997,3</u> (7,4)
Разом операційні витрати, тис. грн	175207	229988	181300	301395	310794
ПрАТ Приколотнянський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>4312,1</u> (6,20,85)	<u>5595,5</u> (6,4)	<u>5681,0</u> (6,4)	<u>6622,0</u> (7,0)	<u>6292,0</u> (6,8)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>195,1</u> (1,7)	<u>261,9</u> (1,7)	<u>300,6</u> (1,8)	<u>364,9</u> (2,0)	<u>308,3</u> (1,7)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>5,8</u> (0,14)	<u>10,2</u> (0,15)	<u>11,1</u> (0,15)	<u>14,2</u> (0,16)	<u>14,0</u> (0,16)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>2173</u> (21,3)	<u>2736,7</u> (21,6)	<u>2840,2</u> (22,0)	<u>298,4</u> (22,5)	<u>3042,9</u> (23,0)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1151,4</u> (17,4)	<u>1432,6</u> (17,7)	<u>1534,9</u> (18,1)	<u>1727,6</u> (18,4)	<u>1687,9</u> (18,0)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>7837,9</u> (7,7)	<u>10036,9</u> (7,7)	<u>10367,8</u> (7,8)	<u>11711,1</u> (8,1)	<u>11345,2</u> (7,9)
Разом операційні витрати, тис. грн	101993	130367	134243	144371	142097
ПрАТ Вовчанський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>9328,4</u> (7,2)	<u>2553,9</u> (6,4)	<u>1625,1</u> (6,0)	<u>1808,2</u> (6,1)	<u>1439,3</u> (5,8)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>154,1</u> (1,5)	<u>175,2</u> (1,5)	<u>190,7</u> (1,6)	<u>208,2</u> (1,6)	<u>154,2</u> (1,4)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>6,8</u> (0,18)	<u>6,9</u> (0,18)	<u>6,8</u> (0,17)	<u>7,2</u> (0,18)	<u>6,3</u> (0,16)

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Продовження табл. В.6

1	2	3	4	5	6
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>1937,9</u> (24,1)	<u>2647,9</u> (24,4)	<u>2034,9</u> (24,8)	<u>2388,5</u> (25,1)	<u>1598,9</u> (25,3)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>511,2</u> (18,0)	<u>427,9</u> (17,5)	<u>519,1</u> (17,7)	<u>569,2</u> (17,8)	<u>514,0</u> (17,1)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>11938,4</u> (7,7)	<u>3428,8</u> (5,0)	<u>4436,6</u> (8,1)	<u>4981,3</u> (8,4)	<u>3712,7</u> (9,5)
Разом операційні витрати, тис. грн	154498	68710	54367	59381	39071
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>2768,6</u> (4,5)	<u>2832,8</u> (4,5)	<u>3596,4</u> (4,7)	<u>4915,4</u> (5,1)	<u>4108,8</u> (4,8)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>433,4</u> (1,8)	<u>452,6</u> (1,8)	<u>403,5</u> (1,7)	<u>451,2</u> (1,8)	<u>408,8</u> (1,7)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>13,3</u> (0,14)	<u>12,1</u> (0,14)	<u>11,4</u> (0,14)	<u>12,9</u> (0,15)	<u>10,8</u> (0,13)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>560,4</u> (25,6)	<u>551,6</u> (25,8)	<u>537,4</u> (26,1)	<u>555,5</u> (26,3)	<u>520,9</u> (26,3)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>11812,3</u> (17,4)	<u>11835,2</u> (17,0)	<u>9393,4</u> (16,3)	<u>7989,3</u> (16,5)	<u>9653,9</u> (17,1)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>15588,0</u> (9,4)	<u>15694,3</u> (9,3)	<u>13942,1</u> (8,3)	<u>13924,3</u> (7,7)	<u>14703,3</u> (8,3)
Разом операційні витрати, тис. грн	165185	167726	168078	180612	176388
ПАТ Полтавський олійно-екстракційний завод Кернел Груп					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>2386,6</u> (4,8)	<u>2772,0</u> (4,6)	<u>3390,2</u> (5,0)	<u>3833,3</u> (5,3)	<u>4345,6</u> (5,7)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>211,4</u> (1,4)	<u>208,8</u> (1,4)	<u>262,3</u> (1,5)	<u>429,4</u> (1,7)	<u>514,7</u> (1,8)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>6,7</u> (0,13)	<u>6,5</u> (0,13)	<u>9,2</u> (0,14)	<u>13,9</u> (0,14)	<u>17,4</u> (0,14)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>4645,9</u> (26,4)	<u>4713,1</u> (26,7)	<u>5748,8</u> (27,2)	<u>5842,6</u> (27,2)	<u>5989,8</u> (27,5)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1212,8</u> (13,5)	<u>1234,2</u> (13,6)	<u>1331,6</u> (11,8)	<u>1312,9</u> (13,7)	<u>1181,8</u> (13,0)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>8463,4</u> (8,3)	<u>8934,6</u> (8,9)	<u>10742,1</u> (8,7)	<u>11422,1</u> (8,3)	<u>12049,3</u> (8,2)
Разом операційні витрати, тис. грн	102327	100394	122777	137932	147297
ПАТ олійно-екстракційний завод «Кіровоградолія»					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>1091,6</u> (4,3)	<u>8967,8</u> (5,1)	<u>2551,3</u> (4,7)	<u>6423,1</u> (5,0)	<u>5322,5</u> (4,9)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>280,5</u> (1,3)	<u>289,4</u> (1,4)	<u>244,7</u> (1,2)	<u>198,1</u> (1,2)	<u>163,2</u> (1,1)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>9,4</u> (0,13)	<u>10,2</u> (0,14)	<u>7,9</u> (0,13)	<u>7,9</u> (0,13)	<u>6,0</u> (0,12)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>3412,9</u> (23,4)	<u>3461,0</u> (23,8)	<u>4600,9</u> (24,1)	<u>4997,6</u> (24,4)	<u>3845,3</u> (24,9)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1171,6</u> (16,2)	<u>945,4</u> (15,6)	<u>1615,7</u> (16,8)	<u>1206,2</u> (15,6)	<u>1531,2</u> (16,0)

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. В.6

1	2	3	4	5	6
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>5966,0</u> (17,8)	<u>13677,8</u> (16,3)	<u>9020,5</u> (8,3)	<u>12832,9</u> (7,2)	<u>10868,3</u> (7,2)
Разом операційні витрати, тис. грн	76035	224392	106509	179295	153487
ПрП «Вікторія і К ⁰ » (Кіровоградська обл.)					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>4946,5</u> (7,6)	<u>1147,1</u> (6,0)	<u>7227,7</u> (7,8)	<u>12938,8</u> (8,5)	<u>10773,6</u> (8,2)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>62,7</u> (1,8)	<u>9,1</u> (1,2)	<u>55,6</u> (1,8)	<u>111,7</u> (1,9)	<u>75,7</u> (1,7)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>1,7</u> (0,17)	<u>0,4</u> (0,14)	<u>2,2</u> (0,16)	<u>4,1</u> (0,17)	<u>3,2</u> (0,16)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>505,6</u> (26,4)	<u>131,3</u> (26,8)	<u>694,3</u> (27,1)	<u>1114,3</u> (27,5)	<u>926,8</u> (27,7)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>935,2</u> (20,5)	<u>313,4</u> (17,1)	<u>1237,6</u> (18,2)	<u>2803,6</u> (19,0)	<u>2348,2</u> (19,1)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>6451,7</u> (8,5)	<u>1601,3</u> (7,1)	<u>9217,4</u> (8,6)	<u>16972,5</u> (9,5)	<u>14127,5</u> (9,2)
Разом операційні витрати, тис. грн	76035	22492	106509	179295	153487
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>2994,1</u> (8,2)	<u>4018,4</u> (8,4)	<u>4180,4</u> (8,5)	<u>5101,5</u> (8,8)	<u>6269,3</u> (9,3)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>12,5</u> (0,9)	<u>17,5</u> (1,0)	<u>18,8</u> (1,0)	<u>24,5</u> (1,1)	<u>30,5</u> (1,2)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>0,4</u> (0,08)	<u>0,7</u> (0,09)	<u>0,7</u> (0,09)	<u>1,0</u> (0,12)	<u>1,3</u> (0,13)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>233,5</u> (25,0)	<u>306,9</u> (25,3)	<u>188,6</u> (25,7)	<u>379,6</u> (26,0)	<u>261,4</u> (26,3)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>472,5</u> (18,2)	<u>628,6</u> (18,5)	<u>220,9</u> (18,6)	<u>782,8</u> (19,0)	<u>977,7</u> (18,2)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>3713,0</u> (9,0)	<u>4972,1</u> (9,1)	<u>4609,4</u> (8,2)	<u>6288,4</u> (9,5)	<u>7540,2</u> (9,8)
Разом операційні витрати, тис. грн	41970	54923	56465	66634	77307
ПАТ Чернівецький олійно-жировий комбінат					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>937,0</u> (9,5)	<u>1542,7</u> (10,4)	<u>1929,9</u> (10,9)	<u>1868,4</u> (10,7)	<u>1807,4</u> (10,5)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>260,6</u> (2,4)	<u>318,8</u> (2,5)	<u>383,5</u> (2,7)	<u>436,7</u> (2,8)	<u>405,7</u> (2,6)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>7,5</u> (0,19)	<u>7,7</u> (0,20)	<u>9,7</u> (0,22)	<u>11,2</u> (0,24)	<u>11,4</u> (0,24)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>1885,6</u> (4,82)	<u>2206,9</u> (28,8)	<u>2514,6</u> (30,1)	<u>2777,9</u> (30,5)	<u>6821,8</u> (30,9)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>3178,1</u> (21,2)	<u>3028,9</u> (21,4)	<u>3497,2</u> (21,7)	<u>3922,9</u> (21,9)	<u>5806,9</u> (22,3)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>6268,8</u> (13,6)	<u>7097,4</u> (13,3)	<u>8334,9</u> (13,7)	<u>9017,1</u> (13,9)	<u>14488,2</u> (16,9)
Разом операційні витрати, тис. грн	46245	53260	60771	64765	85674

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. В.6

1	2	3	4	5	6
ПАТ Вінницький олійно-жировий комбінат					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>6542,3</u> (9,0)	<u>3800,2</u> (8,0)	<u>5545,0</u> (8,5)	<u>8393,2</u> (9,0)	<u>6846,9</u> (8,6)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>383,4</u> (1,8)	<u>396,9</u> (1,8)	<u>427,0</u> (1,8)	<u>505,0</u> (1,9)	<u>521,2</u> (1,9)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>12,5</u> (0,16)	<u>13,7</u> (0,17)	<u>14,8</u> (0,17)	<u>17,4</u> (0,18)	<u>18,1</u> (0,18)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>2988,8</u> (25,6)	<u>4611,2</u> (25,9)	<u>8188,8</u> (26,5)	<u>9853,7</u> (27,0)	<u>11668,3</u> (27,5)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1218,5</u> (20,4)	<u>1379,8</u> (20,0)	<u>1951,7</u> (21,0)	<u>1283,9</u> (20,5)	<u>3967,8</u> (22,3)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>11145,5</u> (9,4)	<u>10201,8</u> (10,0)	<u>16127,3</u> (11,6)	<u>20053,2</u> (11,6)	<u>23022,3</u> (13,0)
Разом операційні витрати, тис. грн	119046	102334	138543	172277	177332
ПАТ Ніжинський жировий комбінат					
Частка ЛВ у матеріальних витратах, тис. грн / (%)	<u>3628,1</u> (9,2)	<u>4160,3</u> (9,3)	<u>4795,6</u> (9,5)	<u>7406,7</u> (9,8)	<u>5433,4</u> (9,6)
Частка ЛВ у витратах на оплату праці, тис. грн / (%)	<u>32,7</u> (1,4)	<u>42,3</u> (1,4)	<u>65,5</u> (1,5)	<u>90,5</u> (1,8)	<u>71,9</u> (1,5)
Частка ЛВ у відрахуваннях на соціальні заходи, тис. грн / (%)	<u>1,1</u> (0,13)	<u>1,9</u> (0,17)	<u>2,6</u> (0,18)	<u>3,5</u> (0,18)	<u>3,0</u> (0,16)
Частка ЛВ в амортизації, тис. грн / (%)	<u>154,3</u> (21,8)	<u>157,7</u> (21,9)	<u>212,8</u> (22,1)	<u>731,7</u> (22,8)	<u>660,4</u> (22,6)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1419,1</u> (16,4)	<u>1405,5</u> (16,8)	<u>1625,8</u> (17,4)	<u>2128,5</u> (18,1)	<u>1997,6</u> (18,0)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>5235,3</u> (10,1)	<u>5767,7</u> (9,9)	<u>6702,4</u> (10,0)	<u>10360,9</u> (10,7)	<u>8166,3</u> (10,6)
Разом операційні витрати, тис. грн	51993	57941	66490	96686	77307

* Складено автором за результатами аналізу діяльності підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.7

Обсяг логістичних витрат й темпи їхнього росту в елементах операційних витрат досліджуваних підприємств*

Підприємства	Логістичні витрати і базисний темп їхнього росту за роками								
	2009 р., тис. грн	2010 р., тис. грн	2010 р./ 2009 р.; %	2011 р., тис. грн	2011 р./ 2009 р.; %	2012 р., тис. грн	2012 р./ 2009 р.; %	2013 р., тис. грн	2013 р./ 2009 р.; %
ПрАТ Мелітопольський ОЕЗ	13821,5	18116,3	+131,1	12497,3	-110,6	22571,3	+163,3	22997,3	+166,4
ПрАТ Приколотнянський ОЕЗ	7837,9	10036,9	+128,1	10367,8	+132,3	11711,1	+149,4	11345,2	+144,8
ПрАТ Вовчанський ОЕЗ	11938,4	3428,8	-348,2	4436,6	-269,1	4981,3	-239,7	3712,7	-321,6
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський ОЕЗ	11812,3	15588,0	+134,0	15694,3	+132,9	13924,3	+117,9	14703,3	+124,5
ПрАТ Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	8463,4	8934,6	+105,6	10742,1	+126,9	11422,1	+135,0	12049,3	+142,4
ПАТ ОЕЗ «Кіровоградолія»	5966,0	13673,8	+229,2	9020,5	+151,2	12832,9	+215,1	10868,2	+182,2
ПрП «Вікторія і К ⁰ » (Кіровоградська обл.)	6451,7	1601,3	-402,9	9217,4	+142,9	16972,5	+263,1	14127,5	+219,0
ТОВ «Наша Олія»	3713	4972,1	+133,9	4609,4	+124,1	6288,4	+169,4	7540,2	+203,1
ПАТ Чернівецький ОЖК	6268,8	7097,4	+113,2	8334,9	+132,9	9017,1	+143,8	14488,2	+231,1
ПАТ Вінницький ОЖК	11145,5	10201,8	-109,3	16127,3	+144,7	20053,2	+179,9	23022,3	+206,6
ПАТ Ніжинський ЖК	5235,3	5767,7	+110,2	6702,4	+128,0	10360,9	+197,9	8166,3	+156,0

* Складено автором за результатами аналізу діяльності підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Таблиця В.8

**Частка ЛВ у витратах, що не входять у собівартість реалізованої
продукції досліджуваних підприємств, у 2009–2013 рр.***

Показники	Значення показників за роками				
	2009	2010	2011	2012	2013
1	2	3	4	5	6
ПрАТ Мелітопольський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>592,2</u> (13,1)	<u>606,7</u> (13,9)	<u>604,7</u> (13,2)	<u>768,7</u> (14,0)	<u>773,2</u> (14,3)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>12291,1</u> (95,0)	<u>9928,6</u> (93,2)	<u>7326,6</u> (96,2)	<u>13708,5</u> (92,5)	<u>9939,7</u> (92,0)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1227,4</u> (5,0)	<u>3691,3</u> (5,5)	<u>2635,8</u> (5,2)	<u>606,6</u> (5,4)	<u>1336,3</u> (5,8)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>14110,7</u> (33,6)	<u>14226,6</u> 17,3	<u>105671,1</u> 16,8	<u>15083,8</u> 47,8	<u>11049,2</u> 50,2
ПрАТ Приколотнянський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>397,1</u> (14,5)	<u>405,4</u> (12,0)	<u>456,2</u> (12,8)	<u>576,2</u> (13,0)	<u>562,9</u> (12,8)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>0</u> 0	<u>352,2</u> (95,2)	<u>968,8</u> (94,7)	<u>3120,3</u> (94,1)	<u>2922,4</u> (94,7)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>715,6</u> (5,0)	<u>1154,6</u> (5,1)	<u>1211,7</u> (5,5)	<u>1097,8</u> (5,8)	<u>904,3</u> (5,5)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>1112,7</u> (6,3)	<u>1912,2</u> (7,3)	<u>2636,7</u> (9,9)	<u>4794,3</u> (18,0)	<u>4389,6</u> (18,3)
ПрАТ Вовчанський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>226,5</u> (6,0)	<u>288,4</u> (6,4)	<u>289,8</u> (6,4)	<u>322,9</u> (7,0)	<u>311,4</u> (7,3)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>255,8</u> (96,9)	<u>14,7</u> (98,2)	<u>0</u> 0	<u>0</u> 0	<u>0</u> 0
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>843,9</u> (3,1)	<u>148,4</u> (3,3)	<u>287,8</u> (3,3)	<u>282,0</u> (3,8)	<u>274,3</u> (4,2)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>1326,2</u> (4,3)	<u>451,5</u> (5,0)	<u>577,6</u> (4,4)	<u>604,9</u> (5,0)	<u>585,7</u> (5,4)
ПАТ з іноземними інвестиціями Дніпропетровський олійно-екстракційний завод					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>4859,5</u> (18,0)	<u>5868,8</u> (19,6)	<u>6526,4</u> (18,9)	<u>7215,1</u> (19,4)	<u>7592,9</u> (18,9)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>5940,8</u> (96,3)	<u>1558,7</u> (93,0)	<u>4168,4</u> (94,2)	<u>5346,2</u> (93,4)	<u>4028,9</u> (94,0)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>306,6</u> (3,8)	<u>374,1</u> (4,0)	<u>2361</u> (4,2)	<u>202,7</u> (4,6)	<u>131,5</u> (4,3)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>11106,9</u> (26,9)	<u>7801,7</u> (5,4)	<u>13056,5</u> (13,7)	<u>12763,5</u> (26,9)	<u>11753,3</u> (24,7)
ПрАТ Полтавський олійно-екстракційний завод Кернел Груп					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>1053,7</u> (17,6)	<u>1154,9</u> (18,0)	<u>1332,0</u> (18,4)	<u>1718,2</u> (19,0)	<u>1472,4</u> (18,4)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>249,6</u> (94,2)	<u>292,0</u> (93,0)	<u>240,2</u> (93,1)	<u>342,6</u> (92,6)	<u>277,4</u> (93,4)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>287,4</u> (3,8)	<u>335,5</u> (3,8)	<u>310,3</u> (4,0)	<u>233,9</u> (4,2)	<u>121,8</u> (4,0)

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Продовження табл. В.8

1	2	3	4	5	6
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>1590,7</u> (11,5)	<u>1782,4</u> (11,5)	<u>1882,5</u> (12,3)	<u>2294,7</u> (15,3)	<u>1871,6</u> (16,5)
ПАТ олійно-екстракційний завод «Кіровоградолія»					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>149,99</u> (17,4)	<u>1102,0</u> (18,2)	<u>1151,4</u> (17,6)	<u>1114,6</u> (18,2)	<u>1466,9</u> (17,9)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>5,6</u> (93,9)	<u>584,3</u> (91,3)	<u>3,8</u> (94,0)	<u>2502,1</u> (92,5)	<u>1743,8</u> (93,7)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>1687,3</u> (4,0)	<u>2134,5</u> (4,5)	<u>459,3</u> (4,0)	<u>891,3</u> (3,8)	<u>55,6</u> (3,7)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>3142,8</u> (34,0)	<u>3820,8</u> (8,1)	<u>1614,5</u> (4,3)	<u>4508</u> (11,2)	<u>3266,3</u> (9,1)
ПрП «Вікторія і К⁰» (Кіровоградська обл.)					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>890,4</u> (12,8)	<u>611,3</u> (13,8)	<u>737,4</u> (13,0)	<u>892,2</u> (13,8)	<u>1043,8</u> (13,6)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>22,0</u> (95,7)	<u>57,1</u> (93,6)	<u>63,8</u> (95,2)	<u>66,3</u> (93,4)	<u>73,9</u> (93,6)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>112,8</u> (5,0)	<u>230,2</u> (5,4)	<u>154,0</u> (4,8)	<u>1777,8</u> (5,3)	<u>1406,1</u> (5,0)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>1025,2</u> (11,2)	<u>898,6</u> (1,9)	<u>942,2</u> (2,5)	<u>2736,2</u> (6,8)	<u>2523,8</u> (7,1)
ТОВ «Наша Олія» (м. Харків)					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн	302,4	337,8	462,5	632,4	627,8
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>1474,7</u> (93,1)	<u>1227,5</u> (89,5)	<u>2790,6</u> (93,8)	<u>3406,3</u> (89,9)	<u>3906,0</u> (93,4)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>118,7</u> (3,5)	<u>201,0</u> (3,5)	<u>345,7</u> (3,9)	<u>415,4</u> (4,2)	<u>446,0</u> (4,0)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>1895,8</u> (25,3)	<u>1762,3</u> (18,0)	<u>3598,8</u> (23,1)	<u>4454,1</u> (23,7)	<u>4979,8</u> (24,2)
ПАТ Чернівецький олійно-жировий комбінат					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>1384,1</u> (16,2)	<u>1317,0</u> (16,3)	<u>1038,4</u> (17,0)	<u>1246,2</u> (17,2)	<u>1403,7</u> (17,4)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>819,3</u> (88,0)	<u>1532,1</u> (87,0)	<u>2583,3</u> (86,6)	<u>2469,7</u> (87,3)	<u>2311,7</u> (88,1)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>133,2</u> (7,1)	<u>679,5</u> (7,4)	<u>723,3</u> (7,2)	<u>139,1</u> (7,8)	<u>162,6</u> (7,5)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>2336,6</u> (20,6)	<u>3528,6</u> (18,6)	<u>4345,0</u> (22,7)	<u>3855,0</u> (32,5)	<u>3878,0</u> (30,2)
ПАТ Вінницький олійно-жировий комбінат					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>1483,2</u> (17,9)	<u>1604,0</u> (18,1)	<u>1757,4</u> (18,4)	<u>2085,5</u> (18,4)	<u>2294,2</u> (18,8)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>2473,8</u> (93,0)	<u>324,6</u> (93,0)	<u>323,6</u> (90,4)	<u>1099,3</u> (92,3)	<u>1886,2</u> (92,1)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>592,2</u> (6,9)	<u>883,1</u> (7,0)	<u>2547,7</u> (7,6)	<u>1804,5</u> (7,7)	<u>3529,9</u> (7,0)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>4549,2</u> (23,3)	<u>2811,7</u> (11,3)	<u>7538,7</u> (16,2)	<u>4989,3</u> (13,9)	<u>7710,3</u> (11,9)

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Закінчення табл. В.8

1	2	3	4	5	6
ПАТ Ніжинський жировий комбінат					
Частка ЛВ в адміністративних видатках, тис. грн / (%)	<u>414,7</u> (17,2)	<u>452,9</u> (18,0)	<u>681,5</u> (18,4)	<u>769,4</u> (15,3)	<u>647,1</u> (15,4)
Частка ЛВ у видатках на збут, тис. грн / (%)	<u>2413,5</u> (93,4)	<u>2201,3</u> (93,0)	<u>3660,9</u> (92,1)	<u>4176,0</u> (87,2)	<u>2879,7</u> (90,5)
Частка ЛВ в інших операційних витратах, тис. грн / (%)	<u>310,7</u> (4,2)	<u>1836,8</u> (4,6)	<u>2764,1</u> (4,7)	<u>47,2</u> (5,3)	<u>51,2</u> (5,4)
Разом частка ЛВ, тис. грн / (%)	<u>3138,9</u> (5,9)	<u>4491,0</u> (8,8)	<u>7106,5</u> (10,7)	<u>4992,6</u> (46,6)	<u>3578,0</u> (42,9)

* Складено автором за результатами аналізу діяльності підприємств.

Таблиця В.9

**Обсяг логістичних витрат, що не входять у собівартість
реалізованої продукції, й темпи їхнього росту
в досліджуваних підприємств у 2009–2013 рр.***

Підприємства	Логістичні витрати і базисний темп їхнього росту за роками								
	2009 р., тис. грн	2010 р., тис. грн	2010 р/ 2009 р.; %	2011 р., тис. грн	2011 р/ 2009 р.; %	2012 р., тис. грн	2012 р/ 2009 р.; %	2013 р., тис. грн	2013 р/ 2009 р.; %
Мелітопольський ОЕЗ	14110,7	14226,6	+100,8	10567,1	-125,1	15083,8	+106,9	11049,2	-121,7
Приколотнянський ОЕЗ	1112,7	1912,2	+171,9	2626,7	+236,9	4794,3	+430,80	4389,6	+394,5
Вовчанський ОЕЗ	1326,2	451,5	-293,7	577,6	-229,6	604,9	-219,2	585,7	-226,4
Дніпропетровський ОЕЗ	11106,9	7801,7	-142,4	13056,5	+117,6	12763,5	+114,9	11753,3	+105,8
Полтавський ОЕЗ Кернел Груп	1590,7	1782,4	+112,1	1882,5	+118,3	2294,7	+144,3	1871,6	+117,7
ОЕЗ «Кіровоград-олія»	3142,8	3820,8	+121,6	1614,5	-194,7	4508,0	+143,4	3266,3	+103,9
«Вікторія і К ⁰ » (Кіровоградська обл.)	1025,2	898,6	-114,1	942,2	-108,8	2736,2	+266,9	2523,8	+246,2
«Наша Олія» (м. Харків)	1895,8	1762,3	-107,6	3598,8	+189,8	4454,1	+234,9	4979,8	+262,7
Чернівецький ОЖК	2336,6	3528,6	+151,0	4345,0	+186,0	3855,0	+165,0	3878,0	+166,0
Вінницький ОЖК	4549,2	2811,7	-161,8	7538,7	+165,7	4989,3	+109,7	7710,3	+169,5
Ніжинський ЖК	3138,9	4491,0	+143,1	7106,5	+226,4	4992,6	+159,1	3578,0	+114,0

* Складено автором за результатами аналізу діяльності підприємств.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.10

**Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз
 переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського
 процесу на Мелітопольському ОЕЗ у 2013 р.***

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	поста- чання	вироб- ництво	розпо- діл і збут	повер- нення продук- ції	утилі- зація відхо- дів	знище- ння відхо- дів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,36	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	8,83	1,60	11,93	0,96	6,33	1,58
3. Транспортування і переміщення	12,60	12,63	5,64	4,00	1,92	1,16
4. Управління запасами	2,78	0,59	2,78	0,26	1,18	0,42
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	3,78	1,07	2,36	0,55	2,62	0,43
6. Моніторинг переміщення МП	0,34	0,16	0,90	0,02	0,16	0,15
7. Упакування готової продукції	–	1,04	1,12	–	2,14	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,62	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	0,63	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	3,12	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,57	0,41	0,64	0,10	0,22	0,09
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,21	0,23	0,69	–	0,93	0,11
13. Комунікації	1,23	–	1,17	–	–	0,04
14. Доставка запасних частин	–	0,12	–	–	0,08	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,67	0,04	1,73	0,01	–	0,02
Разом	32,40	7,61	34,70	5,10	16,20	4,00

*Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.11

**Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз
переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського
процесу на Приколотнянському ОЕЗ у 2013 р.***

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,55	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	2,93	3,04	13,82	0,24	2,04	1,94
3. Транспортування і переміщення	4,96	3,82	17,60	3,34	0,94	2,52
4. Управління запасами	1,37	0,23	3,30	0,15	0,58	0,96
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	1,50	3,11	3,91	0,72	0,98	2,31
6. Моніторинг переміщення МП	0,14	0,30	1,21	0,04	0,12	0,84
7. Упакування готової продукції	–	1,13	2,06	–	–	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,72	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	4,02	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,27	0,12	1,04	0,04	0,07	0,09
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,75	0,08	0,85	0,01	0,01	0,01
13. Комунікації	0,94	–	1,30	–	–	0,09
14. Доставка запасних частин	–	0,18	–	–	0,01	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,85	0,09	2,14	0,06	–	0,16
Разом	15,3	12,10	54,70	4,60	4,80	8,50

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.12

Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського процесу на Вовчанському ОЕЗ у 2013 р.*

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,24	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	2,18	1,82	8,73	0,16	7,12	1,24
3. Транспортування і переміщення	4,12	3,40	14,02	3,30	2,51	2,96
4. Управління запасами	0,12	0,83	3,85	0,13	1,62	0,68
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	2,26	3,48	5,99	0,94	2,37	1,14
6. Моніторинг переміщення МП	0,23	0,28	0,92	0,06	0,03	0,02
7. Упакування готової продукції	–	1,85	2,18	–	1,27	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,92	–	1,14	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	1,27	–	0,83	–
11. Логістичне адміністрування	0,42	0,94	0,96	0,07	0,22	0,06
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,27	0,18	0,32	0,01	0,11	0,02
13. Комунікації	0,84	–	0,64	–	0,61	0,16
14. Доставка запасних частин	–	0,84	–	–	0,21	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,82	0,38	1,00	0,13	0,16	0,12
Разом	13,40	14,0	42,80	4,80	18,50	6,40

*Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.13

**Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз
переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського
процесу на Дніпропетровському ОЕЗ у 2013 р.***

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	поста- чання	вироб- ництво	розпо- діл і збут	повер- нення продук- ції	утилі- зація відходів	зни- щення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,47	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	3,39	2,99	9,16	0,14	6,41	1,92
3. Транспортування і переміщення	4,68	4,77	15,34	2,86	1,02	2,64
4. Управління запасами	1,63	0,76	3,11	0,13	1,04	0,54
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	1,38	3,01	3,98	0,52	3,20	1,87
6. Моніторинг переміщення МП	0,10	0,42	0,80	0,04	0,14	0,16
7. Упакування готової продукції	–	1,40	1,94	–	2,12	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,70	–	1,70	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	1,74	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,34	0,20	0,82	0,09	0,22	0,10
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,46	0,04	0,17	0,02	0,80	0,10
13. Комунікації	0,84	–	0,92	–	–	0,12
14. Доставка запасних частин	–	0,14	–	–	0,21	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,31	0,07	2,02	0,10	0,54	0,17
Разом	14,60	13,80	42,70	3,90	17,40	7,60

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.14

**Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз
переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського
процесу на Полтавському ОЕЗ у 2013 р.***

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	поста- чання	вироб- ництво	розпо- діл і збут	повер- нення продук- ції	утиліза- ція відходів	знище- ння відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,19	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	2,04	2,81	8,10	0,12	6,27	1,47
3. Транспортування і переміщення	3,86	4,52	14,30	3,13	2,34	3,13
4. Управління запасами	0,98	0,90	3,90	0,19	1,19	0,52
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	2,10	2,91	6,18	0,84	3,20	0,78
6. Моніторинг переміщення МП	0,20	0,36	0,87	0,07	0,02	0,01
7. Упакування готової продукції	–	1,72	3,20	–	1,16	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,69	–	1,02	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	2,14	–	0,77	–
11. Логістичне адміністрування	0,40	0,62	0,84	0,03	0,14	0,08
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,26	0,17	0,40	0,01	0,09	0,01
13. Комунікації	0,80	–	0,92	–	0,27	0,10
14. Доставка запасних частин	–	0,73	–	–	0,12	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,87	0,56	0,96	0,11	0,21	0,10
Разом	12,70	15,30	44,50	4,50	16,80	6,20

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.15

**Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз
переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського
процесу на ОЕЗ «Кіровоградолія» у 2013 р.***

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	поста- чання	вироб- ництво	розпо- діл і збут	поверне ння продук- ції	утиліза ція відходів	знище ння відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,87	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	3,60	3,19	8,24	1,31	2,20	1,76
3. Транспортування і переміщення	6,04	5,76	14,37	2,40	0,92	2,64
4. Управління запасами	1,66	0,74	2,70	0,14	0,60	0,90
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	1,94	3,81	4,27	0,81	0,82	2,10
6. Моніторинг переміщення МП	0,17	0,55	0,92	0,03	0,02	0,65
7. Упакування готової продукції	–	2,64	2,83	–	–	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,23	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	4,18	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,42	0,61	0,91	0,01	0,04	0,11
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,12	0,10	0,63	0,01	0,01	0,01
13. Комунікації	0,87	–	1,25	–	–	0,04
14. Доставка запасних частин	–	0,24	–	–	–	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	1,71	0,17	2,07	–	–	0,20
Разом	18,40	17,80	45,60	4,80	4,70	8,40

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.16

Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського процесу на приватному підприємстві «Вікторія і К⁰» у 2013 р.*

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	2,61	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	4,94	2,80	7,21	0,12	1,04	1,46
3. Транспортування і переміщення	8,15	5,42	12,19	5,43	0,82	2,13
4. Управління запасами	1,30	0,83	2,13	0,19	0,63	0,86
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	3,32	3,53	2,89	0,24	0,57	2,77
6. Моніторинг переміщення МП	0,21	0,12	0,63	0,09	0,01	0,47
7. Упакування готової продукції	–	2,45	3,90	–	0,01	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	3,21	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	3,62	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,47	0,63	0,89	0,07	0,01	0,13
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,16	0,12	0,91	0,01	0,01	0,01
13. Комунікації	1,25	–	1,10	–	–	0,11
14. Доставка запасних частин	–	0,16	–	–	–	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	2,79	0,13	2,12	0,15	–	0,26
Разом	25,20	16,20	40,8	6,3	3,10	8,20

*Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.17

Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського процесу на ТОВ «Наша олія» у 2013 р.*

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,74	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	7,63	3,46	7,73	1,11	0,74	1,08
3. Транспортування і переміщення	14,42	4,13	13,24	3,57	1,06	2,91
4. Управління запасами	2,14	0,28	2,97	0,08	0,06	0,12
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	2,34	2,33	1,12	0,40	0,92	2,97
6. Моніторинг переміщення МП	0,15	0,28	0,67	0,01	0,01	0,07
7. Упакування готової продукції	–	1,64	3,10	–	–	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	2,52	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	4,52	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	1,37	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,63	0,35	0,79	0,09	0,01	0,08
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,12	–	0,16	–	–	0,02
13. Комунікації	0,81	–	0,94	–	–	0,01
14. Доставка запасних частин	–	0,19	–	–	–	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,72	0,54	0,75	0,04	–	0,14
Разом	30,70	13,20	39,60	5,30	2,80	8,40

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.18

Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського процесу на Чернівецькому ОЖК у 2013 р.*

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	3,14	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	5,11	2,91	8,44	0,21	1,86	0,94
3. Транспортування і переміщення	8,28	5,79	12,78	5,57	0,91	2,27
4. Управління запасами	1,45	0,80	2,31	0,12	0,60	0,61
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	3,84	3,86	3,98	0,42	0,87	2,77
6. Моніторинг переміщення МП	0,36	0,13	0,45	0,01	0,01	0,12
7. Упакування готової продукції	–	3,47	2,64	–	–	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	1,02	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	3,14	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,52	0,73	0,81	0,22	0,08	0,09
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,15	0,10	0,72	0,01	0,01	0,01
13. Комунікації	0,83	–	0,64	–	–	0,07
14. Доставка запасних частин	–	0,18	–	–	–	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	2,62	0,70	1,87	0,14	0,06	0,32
Разом	26,30	18,60	38,80	4,70	4,40	7,20

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.19

Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського процесу на Вінницькому ОЖК у 2013 р.*

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	постачання	виробництво	розподіл і збут	повернення продукції	утилізація відходів	знищення відходів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	2,07	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	4,78	1,73	7,95	0,37	5,1	1,60
3. Транспортування і переміщення	8,14	3,91	12,42	4,41	1,82	1,93
4. Управління запасами	1,35	0,94	2,47	0,10	0,96	0,34
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	3,60	5,32	5,32	0,41	3,01	0,53
6. Моніторинг переміщення МП	0,18	0,31	0,39	0,0	0,13	0,10
7. Упакування готової продукції	–	1,75	1,87	–	2,30	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	0,73	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	0,82	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	–	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,39	0,66	0,92	0,11	0,24	0,10
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,13	0,23	0,16	0,07	0,71	0,07
13. Комунікації	1,05	–	0,74	–	–	0,05
14. Доставка запасних частин	–	0,72	–	–	0,10	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	2,11	0,94	0,83	0,15	–	0,08
Разом	23,80	16,60	33,80	5,70	15,30	4,80

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця В.20

**Структура ЛВ на логістичну діяльність за функціями у межах фаз
 переміщення МП при здійсненні виробничо-господарського
 процесу на Ніжинському ЖК у 2013 р.***

Види логістичної діяльності за функціями	Частка ЛВ на здійснення видів логістичної діяльності за функціями у межах фаз переміщення МП, %					
	поста- чання	вироб- ництво	розпо- діл і збут	повер- нення продук- ції	утиліза ція відхо- дів	знище ння відхо- дів
1. Закупівля матеріальних ресурсів	1,27	–	–	–	–	–
2. Складування і зберігання	8,14	1,80	9,44	0,74	8,20	1,72
3. Транспортування і переміщення	13,63	4,64	6,37	1,98	1,86	1,40
4. Управління запасами	2,42	0,72	2,16	0,10	0,63	0,13
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами)	3,93	2,29	1,90	0,67	4,58	0,98
6. Моніторинг переміщення МП	0,39	0,14	0,47	0,01	0,12	0,12
7. Упакування готової продукції	–	0,80	2,61	–	2,20	–
8. Комплектування замовлень споживачів	–	–	1,04	–	–	–
9. Локалізація виробництва і складів	–	–	–	–	–	–
10. Обслуговування клієнтів	–	–	2,65	–	–	–
11. Логістичне адміністрування	0,34	0,49	0,61	0,11	0,24	0,10
12. Облік і контроль логістичних витрат	0,21	0,18	0,27	0,02	0,07	0,01
13. Комунікації	1,20	–	0,94	–	–	0,06
14. Доставка запасних частин	–	0,26	–	–	0,14	–
15. Утримання логістичної інфраструктури	0,56	0,14	1,84	0,17	–	0,08
Разом	32,00	10,70	30,30	3,80	18,60	4,60

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Додаток Г

Таблиця Г.1

**Склад поточних логістичних витрат на переміщення
матеріальних цінностей у межах логістичної системи
підприємства***

ЛД стосовно фаз переміщення МП у межах ЛС підприємства	Складники поточних ЛВ на здійснення ЛД за кожною фазою переміщення МП у межах ЛС підприємства (поточні логістичні витрати на здійснення функціональних видів ЛД ($ЛВ_{пот_k}$))
1	2
<p>1. Постачання необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємства і виробництва продукції визначених найменувань матеріальних цінностей</p>	<p>1. На здійснення процесу закупівель матеріальних цінностей, необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємства і виробництва готової продукції визначених найменувань.</p> <p>2. На здійснення процесу складування матеріальних цінностей на складі підприємства.</p> <p>3. На здійснення процесу транспортування й переміщення матеріальних цінностей, необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємства і виробництва готової до реалізації на ринку продукції визначених найменувань.</p> <p>4. На управління запасами матеріальних цінностей на складі підприємства, необхідних для виробництва продукції визначених найменувань.</p> <p>5. На вантажопереробку матеріальних цінностей, що закупаються у постачальників для виробництва готової продукції визначених найменувань.</p> <p>6. На моніторинг за транспортуванням матеріальних цінностей від постачальників на склад підприємства.</p> <p>7. На облік і контроль логістичних витрат на здійснення постачальницької діяльності.</p> <p>8. На формування й здійснення комунікацій з постачальниками необхідних матеріальних цінностей для виробництва готової до реалізації на ринку продукції визначених найменувань</p>
<p>2. Виробництво готової продукції</p>	<p>1. На здійснення процесу складування сировини, матеріалів, запасів незавершеного виробництва і тимчасове їхнє зберігання у виробничій зоні.</p> <p>3. На здійснення процесу переміщення сировини й матеріалів, необхідних для забезпечення нормального функціонування підприємства і виробництва товарної продукції визначених найменувань.</p> <p>3. На моніторинг за переміщенням сировини й матеріалів у межах виробничої зони підприємства.</p> <p>4. На облік і контроль логістичних витрат на здійснення потокового процесу в межах виробничої системи.</p>

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Продовження табл. Г.1

1	2
	<p>5. На упакування готової продукції. 6. На локалізацію виробництва (за умови будівництва нового підприємства чи зміни його дислокації). 7. На доставку запасних частин для забезпечення нормального функціонування підприємства</p>
3. Розподіл і збут товарної продукції	<p>1. На здійснення процесу складування готової продукції. 2. На управління запасами готової продукції. 3. На вантажопереробку продукції в логістичних каналах розподілу продукції і місцях її збуту. 4. На здійснення процесу транспортування готової продукції до замовників (споживачів). 5. На моніторинг за переміщенням товарної продукції в логістичних каналах до замовників (споживачів). 6. На комплектування продукції відповідно до замовлень. 7. На локалізацію (за необхідністю) складів, розподільчих центрів, точок збуту тощо. 8. На логістичне обслуговування клієнтів. 9. На облік і контроль логістичних витрат на здійснення діяльності з розподілу й збуту товарної продукції. 10. На формування й здійснення комунікацій з посередниками і безпосередньо зі споживачами</p>
4. Повернення споживачами реалізованої продукції виробнику	<p>1. На здійснення процесу складування реалізованої продукції, що повернута споживачами виробникові. 2. На здійснення процесу транспортування реалізованої продукції від замовників (споживачів) до виробника. 3. На управління запасами реалізованої продукції, що повернута споживачами виробникові. 4. На вантажопереробку реалізованої продукції, що повернута споживачами виробникові. 5. На моніторинг за транспортуванням реалізованої продукції, що повертається споживачами до виробника. 6. На локалізацію складів для розміщення реалізованої продукції, що повертається виробнику (за потреби організації нового складу). 7. На облік і контроль логістичних витрат, що пов'язані з поверненням продукції споживачем виробникові</p>
5. Утилізація виробничих відходів та продукції, що була повернута підприємству споживачами та придатна для вторинної переробки	<p>1. На здійснення процесу складування вторинної продукції, що вироблена у процесі утилізації. 2. На здійснення процесу переміщення виробничих відходів і продукції для утилізації до місця їхньої утилізації і вторинної продукції до місця її складування. 3. На управління запасами вторинної продукції. 4. На вантажопереробку виробничих відходів і продукції у процесі їхньої утилізації та вторинної продукції. 5. На моніторинг за переміщенням виробничих відходів і продукції, що повернута споживачами виробнику для утилізації та вторинної продукції до місця складування</p>

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Закінчення табл. Г.1

1	2
	<p>6. На упакування вторинної продукції, що отримана в результаті переробки виробничих відходів і продукції, що повернута споживачами виробнику.</p> <p>7. На локалізацію виробництва з утилізації виробничих відходів і продукції, що повернута споживачами виробнику, та складів для розміщення вторинної продукції (за потреби організації такого виробництва чи нового складу).</p> <p>8. На облік і контроль логістичних витрат, що пов'язані зі зберіганням виробничих відходів і продукції, що повернута споживачами виробнику, їхньою утилізацією та зберіганням вторинної продукції.</p> <p>9. На доставку запасних частин для забезпечення нормального функціонування підприємства з утилізації виробничих відходів та продукції, що повернута споживачами</p>
<p>6. Знищення виробничих і побутових відходів та непридатної для дальшого використання продукції, що повернута підприємству споживачами</p>	<p>1. На здійснення процесу складування відходів підприємства, призначених для знищення.</p> <p>2. На здійснення процесу переміщення відходів для знищення безпосередньо на підприємстві й процесу транспортування відходів для знищення на полігон твердих побутових відходів.</p> <p>3. На управління запасами відходів підприємства.</p> <p>4. На вантажопереробку відходів підприємства.</p> <p>5. На моніторинг за переміщенням відходів у процесі їхнього знищення безпосередньо на підприємстві та на транспортування їх на полігон твердих побутових відходів для знищення.</p> <p>6. На облік і контроль ЛВ, що пов'язані зі знищенням відходів підприємства.</p> <p>7. На формування й здійснення комунікацій з підприємствами зі знищення відходів.</p>

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця Г.2

**Логістичні активності й витрати на їхнє виконання за фазами
«виробництво, утилізація, знищення»***

Позначення логістичних активностей (див. рис. 5.4)	Опис логістичної активності	Логістичні витрати
1	2	3
1	<i>Внутрішньозаводське переміщення матеріальних потоків</i>	<i>Витрати на переміщення матеріального потоку</i>
1.0	Приймання сировини, матеріалів зі складу підприємства	На приймання сировини, матеріалів зі складу підприємства
1.1	Переміщення сировини з дільниці зважування в пункт прийому і очищення сировини	На переміщення сировини з дільниці зважування в пункт прийому і очищення сировини
1.2	Переміщення сировини з пункту прийому і очищення сировини на дільницю сушіння	На переміщення сировини з пункту прийому і очищення сировини на дільницю сушіння
1.3	Переміщення сміття з пункту прийому і очищення сировини на склад зберігання відходів виробництва	На переміщення сміття з пункту прийому і очищення сировини на склад зберігання відходів виробництва
1.4	Переміщення сировини з дільниці сушіння на склад тимчасового зберігання сировини	На переміщення сировини з дільниці сушіння на склад тимчасового зберігання сировини
1.5	Переміщення сировини зі складу тимчасового зберігання сировини в цех виробництва олії	На переміщення сировини зі складу тимчасового зберігання сировини в цех виробництва олії
1.6	Переміщення формпресової ракушки з цеху виробництва олії в цех екстракції	На переміщення формпресової ракушки з цеху виробництва олії в цех екстракції
1.7	Переміщення відходів виробництва олії з цеху виробництва олії (лушпиння) в цех переробки у вторинну продукцію (паливні пелети, брикети, гранули тощо)	На переміщення відходів виробництва олії з цеху виробництва олії (лушпиння) в цех переробки у вторинну продукцію (паливні пелети, брикети, гранули тощо)
1.8	Переміщення нерафінованої олії з цеху виробництва олії в цех фільтрації	На переміщення нерафінованої олії з цеху виробництва олії в цех фільтрації
1.9	Переміщення фосфатидного концентрату з цеху виробництва олії на склад готової продукції	На переміщення фосфатидного концентрату з цеху виробництва олії на склад готової продукції
1.10	Переміщення шроту до елеватору шроту	На переміщення шроту до елеватору шроту

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. Г.2

1	2	3
1.11	Переміщення шроту з елеватору штоку на дільницю відвантаження споживачам	На переміщення шроту з елеватору штоку на дільницю відвантаження споживачам
1.12	Переміщення нерафінованої олії зі складу готової продукції в цех рафінації	На переміщення нерафінованої олії зі складу готової продукції в цех рафінації
1.13	Переміщення рафінованої олії з цеху рафінації на склад готової продукції	На переміщення рафінованої олії з цеху рафінації на склад готової продукції
1.14	Переміщення рафінованої олії зі складу готової продукції в цех фасування	На переміщення рафінованої олії зі складу готової продукції в цех фасування
1.15	Переміщення фосфатидного концентрату зі складу готової продукції на дільницю відвантаження споживачам	На переміщення фосфатидного концентрату зі складу готової продукції на дільницю відвантаження споживачам
1.16	Переміщення рафінованої олії (нефасованої) зі складу готової продукції на дільницю відвантаження споживачам	На переміщення рафінованої олії (нефасованої) зі складу готової продукції на дільницю відвантаження споживачам
1.17	Переміщення гідратованої олії зі складу готової продукції на дільницю відвантаження споживачам	На переміщення гідратованої олії зі складу готової продукції на дільницю відвантаження споживачам
1.18	Переміщення сирого лецитину до ротаційно-плівочного апарату цеху виробництва олії для отримання фосфатидного концентрату	На переміщення сирого лецитину до ротаційно-плівочного апарату цеху виробництва олії для отримання фосфатидного концентрату
1.19	Переміщення фасованої рафінованої олії з цеху фасування на дільницю відвантаження готової продукції споживачам	На переміщення фасованої рафінованої олії з цеху фасування на дільницю відвантаження готової продукції споживачам
1.20	Переміщення вторинної продукції (гранул, пелет, брикетів) з цеху пресування на склад для тимчасового зберігання	На переміщення вторинної продукції (гранул, пелет, брикетів) з цеху пресування на склад для тимчасового зберігання

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. Г.2

1	2	3
1.21	Переміщення лушпиння з цеху виробництва олії в котельню заводу для спалювання	На переміщення лушпиння з цеху виробництва олії в котельню заводу для спалювання
1.22	Переміщення лушпиння з цеху виробництва олії на склад зберігання відходів виробництва	На переміщення лушпиння з цеху виробництва олії на склад зберігання відходів виробництва
1.23	Переміщення міцели з цеху екстракції до установки дистиляції на дальшу обробку	На переміщення міцели з цеху екстракції до установки дистиляції на дальшу обробку
1.24	Переміщення олії екстракційної з установки дистиляції до цеху гідратації	На переміщення олії екстракційної з установки дистиляції до цеху гідратації
1.25	Переміщення нерафінованої олії з цеху фільтрації до цеху гідратації	На переміщення нерафінованої олії з цеху фільтрації до цеху гідратації
1.26	Переміщення олії гідратованої з цеху гідратації в цех вакуумного сушіння	На переміщення олії гідратованої з цеху гідратації в цех вакуумного сушіння
1.27	Переміщення олії гідратованої з цеху вакуумного сушіння на склад готової продукції	На переміщення олії гідратованої з цеху вакуумного сушіння на склад готової продукції
1.28	Переміщення вторинної продукції зі складу тимчасового зберігання на дільницю відвантаження готової продукції споживачам	На переміщення вторинної продукції зі складу тимчасового зберігання на дільницю відвантаження готової продукції споживачам
2	<i>Складування й утримання запасів сировини, матеріалів й інших МЦ</i>	<i>Витрати на складування й утримання запасів сировини, матеріалів й інших МЦ</i>
2.1	Складування сировини, матеріалів й інших МЦ, управління запасами сировини й матеріалів	На складування сировини, матеріалів й інших МЦ, управління запасами сировини й матеріалів
2.2	Складування готової продукції, її зберігання, управління запасами готової продукції	На складування готової продукції, її зберігання, управління запасами готової продукції
2.3	Складування вторинної продукції (гранул, пелет, брикетів з лушпиння), їхнє зберігання, управління запасами	На складування вторинної продукції (гранул, пелет, брикетів з лушпиння), їхнє зберігання, управління запасами
2.4	Складування відходів виробництва, їхнє зберігання, управління запасами відходів виробництва	На складування відходів виробництва, їхнє зберігання, управління запасами

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. Г.2

1	2	3
2.5	Складування, зберігання шроту на елеваторі шроту, управління запасами	На складування, зберігання шроту на елеваторі шроту, управління запасами
2.6	Затарювання готової продукції	На затарювання готової продукції
3	<i>Транспортування відходів на полігон твердих відходів</i>	<i>Витрати на транспортування відходів на полігон твердих відходів</i>
3.1	Транспортування виробничих і побутових відходів на полігон	На транспортування відходів на полігон
3.2	Транспортування продуктів спалювання лушпиння на полігон	На транспортування продуктів спалювання лузги на полігон
4	<i>Фасування олії</i>	<i>Витрати на фасування олії</i>
4.1	Упакування олії згідно вимог технологічного процесу	На упакування олії
4.2	Затарювання	На затарювання
5	<i>Відвантаження готової продукції</i>	<i>Витрати на відвантаження готової продукції</i>
5.1	Оформлення документів на відправлення готової продукції замовникам	На оформлення документів на відправлення готової продукції замовникам
5.2	Завантаження транспорту	На завантаження транспорту
5.3	Відправлення готової продукції замовникам	На відправлення транспорту
6	<i>Зберігання незавершеного виробництва</i>	<i>На зберігання незавершеного виробництва</i>
7	<i>Збір і обробка інформації</i>	<i>На збір і обробку інформації про пересування матеріального потоку</i>
8	<i>Оформлення й передача документтації</i>	<i>На документообіг</i>
9	<i>Диспетчеризація пересування матеріального потоку в межах логістичної системи заводу</i>	<i>На диспетчеризацію</i>

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця Г.3

Логістичні активності й витрати на їхнє виконання за фазами
«постачання, розподілу й збуту, повернення»

Опис логістичної активності	Логістичні витрати
1	2
Постачання МЦ на підприємство	
Збір і обробка інформації про типологію постачальника, обсяги й періодичність поставок, види матеріальних цінностей тощо	На збір й обробку інформації
Установлення й підтримка зв'язку з постачальниками	На зв'язок з постачальниками (посередниками)
Підготовка замовлення на закупівлю МЦ у визначених постачальників	На підготовку замовлення
	Представницькі витрати
Отримання юридичних послуг щодо укладання угоди на постачання, перевезення МЦ	На юридичні послуги
Укладання угоди, її документальне оформлення	На укладання угоди, її документальне оформлення
Здійснення документообігу	На здійснення документообігу
Перевірка документації	На перевірку документації
Організація доставки МЦ на підприємство	На організацію доставки МЦ на підприємство
Контроль партій поставок	На контроль партій поставок
Виконання навантажувально-розвантажувальних операцій	На навантаження МЦ на засоби транспорту
	На розвантаження МЦ на засоби транспорту
Транспортування МЦ на підприємство	На транспортування МЦ на підприємство
	На моніторинг переміщення засобів транспорту
Супроводження (експедирування) вантажів	На супроводження (експедирування) вантажів
Послуги сторонніх організацій (транспортний аутсорсинг тощо)	На оплату послуг сторонніх організацій
Підготовка рекламачії (у разі необхідності)	На підготовку повернення МЦ постачальнику в разі необхідності
Приймання МЦ, оформлення й розміщення на складі підприємства	На приймання МЦ на склад підприємства
	На оформлення МЦ
	На розміщення МЦ на складі підприємства

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Продовження табл. Г.3

1	2
Фаза розподілу й збуту готової продукції	
Збір і обробка інформації про типологію споживачів, обсяги і періодичність поставок їм готової продукції	На збір й обробку інформації
Укладання договорів на постачання, їхнє документальне оформлення	На укладання договорів, їхнє документальне оформлення
Здійснення документообігу	На документообіг
Отримання юридичних послуг	На отримання юридичних послуг
Встановлення й підтримка зв'язку зі споживачами, посередниками	На встановлення й підтримку зв'язку зі споживачами й посередниками
Оформлення замовлення	На оформлення замовлення
Перевірка документації	На перевірку документації
Розподіл готової продукції між споживачами	На розподіл готової продукції згідно з договорами на поставку
Підготовка замовлення до виконання	На підготовку замовлення
	Представницькі витрати
Організація виконання доставки готової продукції споживачам згідно домовленостей	На організацію доставки готової продукції споживачам
Додаткове упакування (за потребою), затарювання готової продукції	На додаткове упакування й затарювання готової продукції
Обслуговування замовників	На обслуговування споживачів
Послуги інших організацій (транспортний, складський аутсорсинг тощо)	На послуги інших організацій
Страхування готової продукції, що доставляється споживачам	На страхування готової продукції у процесі доставки її замовникам
Фаза повернення реалізованої продукції на підприємство	
Збір і обробка інформації щодо реалізованої продукції, що потребує повернення внаслідок псування, закінчення термінів придатності тощо	На збір й обробку інформації
Підготовка повернення реалізованої продукції на підприємство	На підготовку повернення реалізованої продукції на підприємство
Документальне оформлення повернення реалізованої продукції	На оформлення документації щодо повернення реалізованої продукції на підприємство
Зв'язок зі споживачами	На встановлення й підтримку зв'язку зі споживачами
Здійснення документообігу	На здійснення документообігу
Отримання юридичних послуг	На отримання юридичних послуг
Організація повернення реалізованої продукції на підприємство	На організацію повернення реалізованої продукції на підприємство
Оформлення оплати за понесені замовником збитки	Компенсаційні витрати

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. Г.3

1	2
Перевірка документів	На перевірку документів
Виконання навантажувально-розвантажувальних операцій	На навантаження МЦ на засоби транспорту
	На розвантаження МЦ з засобів транспорту
Транспортування продукції на підприємство	На транспортування продукції на підприємство
	На моніторинг переміщення засобів транспорту
Послуги інших організацій (транспортний аутсорсинг тощо)	На оплату послуг інших організацій

*Складено автором.

Таблиця Г.4

Форма зведеної таблиці поточних логістичних витрат на види логістичної діяльності за фазами переміщення матеріальних потоків та функціями, що виконуються в їхніх межах*

Види логістичної діяльності за функціями	Поточні логістичні витрати						Сума поточних ЛВ на ЛД за функціями
	види логістичної діяльності за фазами переміщення МП						
	постачання (n_1)	виробництво (n_2)	розподіл і збуг (n_3)	повернення продукції (n_4)	утилізація відходів (n_5)	знищення відходів (n_6)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Закупівля матеріальних ресурсів (k_1)	$ЛВ_{ПОТ.n1_{k1}}$	—	—	—	—	—	$ЛВ_{ПОТ.k1}$
2. Складування й зберігання (k_2)	$ЛВ_{ПОТ.n1_{k2}}$	$ЛВ_{ПОТ.n2_{k2}}$	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k2}}$	$ЛВ_{ПОТ.n4_{k2}}$	$ЛВ_{ПОТ.n5_{k2}}$	$ЛВ_{ПОТ.n6_{k2}}$	$ЛВ_{ПОТ.k2}$
3. Транспортування й переміщення (k_3)	$ЛВ_{ПОТ.n1_{k3}}$	$ЛВ_{ПОТ.n2_{k3}}$	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k3}}$	$ЛВ_{ПОТ.n4_{k3}}$	$ЛВ_{ПОТ.n5_{k3}}$	$ЛВ_{ПОТ.n6_{k3}}$	$ЛВ_{ПОТ.k3}$
4. Управління запасами (k_4)	$ЛВ_{ПОТ.n1_{k4}}$	$ЛВ_{ПОТ.n2_{k4}}$	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k4}}$	$ЛВ_{ПОТ.n4_{k4}}$	$ЛВ_{ПОТ.n5_{k4}}$	$ЛВ_{ПОТ.n6_{k4}}$	$ЛВ_{ПОТ.k4}$
5. Вантажопереробка (маніпуляції з матеріалами) (k_5)	$ЛВ_{ПОТ.n1_{k5}}$	$ЛВ_{ПОТ.n2_{k5}}$	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k5}}$	$ЛВ_{ПОТ.n4_{k5}}$	$ЛВ_{ПОТ.n5_{k5}}$	$ЛВ_{ПОТ.n6_{k5}}$	$ЛВ_{ПОТ.k5}$
6. Моніторинг переміщення МП (k_6)	$ЛВ_{ПОТ.n1_{k6}}$	$ЛВ_{ПОТ.n2_{k6}}$	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k6}}$	$ЛВ_{ПОТ.n4_{k6}}$	$ЛВ_{ПОТ.n5_{k6}}$	$ЛВ_{ПОТ.n6_{k6}}$	$ЛВ_{ПОТ.k6}$
7. Упакування готової продукції (k_7)	—	$ЛВ_{ПОТ.n2_{k7}}$	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k7}}$	—	$ЛВ_{ПОТ.n5_{k7}}$	—	$ЛВ_{ПОТ.k7}$
8. Комплектування замовлень споживачів (k_8)	—	—	$ЛВ_{ПОТ.n3_{k8}}$	—	—	—	$ЛВ_{ПОТ.k8}$

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Закінчення табл. Г.4

1	2	3	4	5	6	7	8
9. Локалізація виробництва й складів (k_9)	—	$ЛВ_{ПОТ.н2_{k9}}$	$ЛВ_{ПОТ.н3_{k9}}$	$ЛВ_{ПОТ.н4_k}$	$ЛВ_{ПОТ.н5_{k9}}$	—	$ЛВ_{ПОТ.к9}$
10. Обслуговування споживачів визначеного сегменту ринку (k_{10})	—	—	$ЛВ_{ПОТ.н3_{k10}}$	—	—	—	$ЛВ_{ПОТ.к10}$
11. Логістичне адміністрування (k_{11})	$ЛВ_{ПОТ.н1_{k11}}$	$ЛВ_{ПОТ.н2_{k11}}$	$ЛВ_{ПОТ.н3_{k11}}$	$ЛВ_{ПОТ.н4_k}$	$ЛВ_{ПОТ.н5_{k11}}$	$ЛВ_{ПОТ.н6_{k1}}$	$ЛВ_{ПОТ.к11}$
12. Облік і контроль логістичних витрат (k_{12})	$ЛВ_{ПОТ.н1_{k12}}$	$ЛВ_{ПОТ.н2_k}$	$ЛВ_{ПОТ.н3_{k12}}$	$ЛВ_{ПОТ.н4_k}$	$ЛВ_{ПОТ.н5_{k12}}$	$ЛВ_{ПОТ.н6_{k1}}$	$ЛВ_{ПОТ.к12}$
13. Комунікації зі споживачами й партнерами (k_{13})	$ЛВ_{ПОТ.н1_{k13}}$	—	$ЛВ_{ПОТ.н3_{k13}}$	—	—	$ЛВ_{ПОТ.н6_{k1}}$	$ЛВ_{ПОТ.к13}$
14. Доставка запасних частин на підприємство (k_{14})	—	$ЛВ_{ПОТ.н2_{k14}}$	—	—	$ЛВ_{ПОТ.н5_{k14}}$	—	$ЛВ_{ПОТ.к14}$
15. Утримання логістичної інфраструктури (k_{15})	$ЛВ_{ПОТ.н1_{k15}}$	$ЛВ_{ПОТ.н2_{k15}}$	$ЛВ_{ПОТ.н3_{k15}}$	$ЛВ_{ПОТ.н4_k}$	—	$ЛВ_{ПОТ.н6_{k1}}$	$ЛВ_{ПОТ.к15}$
Сума логістичних витрат на ЛД за кожною фазою розміщення МП	$ЛВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n1}}$	$ЛВ_{ПОТ.ПР.МЦ}$	$ЛВ_{ПОТ.ПР.МЦ_{n3}}$	$ЛВ_{ПОТ.ПР.МЦ_n}$	$ЛВ_{ПОТ.ПР.МЦ}$	$ЛВ_{ПОТ.ПР.МЦ}$	—

* Складено автором.

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

Таблиця Г.5

Приклад карти обліку поточних логістичних витрат
Приколотнянського ОЕЗ за 2013 р.*

Центр (пункт) відповідальності служби логістики підприємства	Поточні логістичні витрати (назва, позначення)	Значення витрат за контрольними датами (на кінець року), тис. грн		Відхилення ЛВ, тис. грн («-» / «+»)
		за бюджетом	фактично	
1	2	3	4	5
За фазами переміщення матеріальних потоків				
Відділ матеріально-технічного забезпечення	На постачання матеріальних ресурсів на підприємство, <i>ЛВ_{ПОТ.н1}</i>	4229,55	3584,36	+645,19
Відділ логістичного забезпечення виробництва	На просування МП усередині ЛС підприємства, <i>ЛВ_{ПОТ.н2}</i>	2382,06	2247,23	+134,83
Відділ розподілу й збуту	На розподіл і збут готової продукції, <i>ЛВ_{ПОТ.н2}</i>	11276,37	10158,89	+1117,48
Відділ розподілу й збуту	На повернення реалізованої продукції, <i>ЛВ_{ПОТ.н4}</i>	726,17	854,32	-128,15
Відділ утилізації й знищення відходів	На утилізацію виробничих відходів, <i>ЛВ_{ПОТ.н5}</i>	141,15	148,58	-7,43
Відділ утилізації й знищення відходів	На знищення відходів, <i>ЛВ_{ПОТ.н6}</i>	1436,54	1578,62	-142,08
Всього загальні логістичні витрати, <i>ЛВ_{ЗАГ}</i>		20191,84	18572,00	-1619,84
За функціями, виконуваними у межах фаз переміщення матеріальних потоків				
Підрозділ закупівель	На закупівлю матеріальних ресурсів, <i>ЛВ_{ПОТ.к1}</i>	144,36	139,62	+4,74
Підрозділ складування	На складування й зберігання, <i>ЛВ_{ПОТ.к2}</i>	1991,64	2161,68	-170,04
Підрозділ транспортного забезпечення	На транспортування й переміщення, <i>ЛВ_{ПОТ.к3}</i>	3072,13	2988,66	+83,47
Підрозділ складування	На управління запасами, <i>ЛВ_{ПОТ.к4}</i>	547,73	593,59	-45,86
Підрозділ транспортного забезпечення	На вантажопереробку, <i>ЛВ_{ПОТ.к5}</i>	1012,34	1164,66	-152,32
Підрозділ транспортного забезпечення	На моніторинг переміщення МП, <i>ЛВ_{ПОТ.к6}</i>	230,80	238,69	-7,89
Підрозділ виконання замовлень	На упакування готової продукції, <i>ЛВ_{ПОТ.к7}</i>	312,16	287,34	+24,82
Підрозділ виконання замовлень	На комплектування замовлень споживачів, <i>ЛВ_{ПОТ.к8}</i>	229,90	245,00	-15,10

СУМЕЦЬ О.М.

**Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання**

Закінчення табл. Г.5

1	2	3	4	5
Підрозділ логістичного адміністрування	На локалізацію логістичних об'єктів, $ЛВ_{ПОТ.к9}$	–	–	–
Підрозділ виконання замовлень	На обслуговування споживачів визначеного сегменту ринку, $ЛВ_{ПОТ.к10}$	381,34	362,10	+19,24
Підрозділ логістичного адміністрування	На логістичне адміністрування, $ЛВ_{ПОТ.к11}$	144,21	146,82	–2,61
Підрозділ реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат	На облік і контроль логістичних витрат, $ЛВ_{ПОТ.к12}$	151,21	154,03	–2,82
Підрозділ виконання замовлень	На комунікації зі споживачами й партнерами, $ЛВ_{ПОТ.к13}$	211,37	209,87	+1,50
Підрозділ транспортного забезпечення	На доставку запасних частин на підприємство, $ЛВ_{ПОТ.к14}$	15,44	17,11	–1,67
Підрозділ логістичного адміністрування	На утримання логістичної інфраструктури, $ЛВ_{ПОТ.к15}$	292,11	297,25	–5,14
Витрати, пов'язані з інформаційним забезпеченням логістичної діяльності				
Підрозділ інформаційного забезпечення	На управління логістичними інформаційними потоками, $ЛВ_{ПОТ.У.ІНФ}$	354,31	352,87	+1,44
Одноразові витрати на здійснення логістичної діяльності				
Підрозділ реєстрації, аналізу й контролю логістичних витрат	На оплату відсотків за використання позичкового капіталу, $ЛВ_{ПОТ.В}$	891,46	891,46	–
	Пов'язані з форсмажорними обставинами, $ЛВ_{ПОТ.ФМО}$	203,14	576,73	–373,59
	На відшкодування логістичних ризиків, $ЛВ_{ПОТ.Р}$	317,17	445,73	–128,56
	На відшкодування втрат, пов'язаних із псуванням МЦ у процесі здійснення певних видів логістичної діяльності	308,29	315,72	–7,43

* Складено автором.

** Розглядається як пропозиція автора щодо назв центрів і пунктів відповідальності за логістичні витрати.

Додаток Д

**ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДДІЛ ЛОГІСТИКИ
ПІДПРИЄМСТВА**

1. Загальні положення

Відділ логістики є структурним підрозділом підприємства і підпорядковується безпосередньо «Керівникові (директору, генеральному директору, президенту)».

2. Цілі

Планування й організування логістичної діяльності на підприємстві для досягнення конкурентних переваг на ринку.

3. Завдання

3.1. Збір, обробка і аналіз організаційної, технічної і фінансової інформації про діяльність вітчизняних і закордонних організацій, що знаходяться у сфері інтересів підприємства.

3.2. Планування, організація, контроль і управління матеріальними і нематеріальними операціями, що здійснюються в процесі доведення сировини, матеріалів, комплектуючих і готової продукції до споживача відповідно з інтересами і вимогами останнього, а також обробка, аналіз і збереження відповідної інформації.

3.3. Облік, аналіз і контроль витрат на здійснення логістичної діяльності підприємства.

3.4. Забезпечення виконання зобов'язань, пов'язаних з доставкою продукції і товарів згідно з домовленостями (договорами).

3.5. Розробка рекомендацій і раціональних пропозицій по організації діяльності відповідних підрозділів і служб підприємства з

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

метою оптимізації витрат при доведенні матеріальних потоків від продавця до покупця.

3.6. Здійснення контролю товарних й інформаційних потоків з урахуванням комплексного підходу за схемою: потрібний товар – у необхідній кількості – необхідної якості – у призначені час і місце з мінімальними витратами.

4. Функції

4.1. Здійснення організації, планування і контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємства на стадіях:

- складання і оформлення договорів;
- заключення договорів;
- постачання продукції згідно з договорами;
- митне оформлення товарів;
- ведення обліку і звітності на складах;
- *ведення обліку і контролю логістичних витрат на виконання логістичних операцій, процесів.*

4.2. Проведення необхідних заходів по заключенню договорів з іноземними і вітчизняними партнерами (збір інформації, встановлення ділових контактів з іноземними підприємствами, розробка планів сумісної діяльності).

4.3. Розробка сумісно з технічними і економічними службами підприємства планів співробітництва з вітчизняними й іноземними організаціями, контроль виконання цих планів.

4.4. Участь у підготовці матеріалів до заключення договорів з постачальниками і споживачами.

4.5. Розробка заходів по реалізації угод, що досягнуті в процесі переговорів з вітчизняними й іноземними фірмами.

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

4.6. Збір, накопичення і аналіз інформації по міжнародному досвіду в рішенні окремих проблем у сфері логістичної діяльності.

4.7. Контроль виконання постачальниками зобов'язань по договорам, що підписані з партнерами, постачальниками й ін. (терміни поставок, ціна, кількість, якість, номенклатура і т. ін.).

4.8. Організація, планування і контроль в забезпеченні діяльності складського господарства.

4.9. Організація, планування і контроль в забезпеченні діяльності транспорту підприємства, що задіяний для виконання замовлень споживачів згідно з договорами на поставку продукції, а також на доставку сировини, матеріалів і т.п. на склад підприємства.

4.10. Подання через юридичну службу претензій, штрафних санкцій до замовників продукції підприємства за порушення умов договорів встановленого порядку розміщення замовлень.

5. Права

5.1. Вимагати від відповідних служб підприємства пропозицій, рекомендацій, матеріалів, звітів, технічну і економічну документацію про роботу, що пов'язана з іноземними і вітчизняними фірмами, організаціями і окремими фахівцями.

5.2. Вимагати від підрозділів підприємства представлення матеріалів (заявок, норм витрат виробів і т. ін.), необхідних для здійснення роботи, що входить до компетенції відділу.

5.3. У межах, що визначені керівництвом і посадовими інструкціями, презентувати підприємство в контактах з вітчизняними й іноземними організаціями і фірмами, вести відповідне листування.

5.4. Контролювати правильність організації зберігання товарів (сировини, матеріалів) підрозділами підприємства, надавати

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

керівництву підприємства пропозиції про накладення стягнень на працівників, що припустились порушень встановлених вимог.

5.5. Надавати в юридичний відділ підприємства матеріали для подання претензій до постачальників за умови порушення зобов'язань по договорам.

5.6. Вимагати виконання підрозділами підприємства пропозицій відділу в межах функцій, що передбачені цим Положенням.

6. Відповідальність

6.1. Всю повноту відповідальності за якість і своєчасність виконання покладених цим Положенням на відділ завдань і функцій несе керівник відділу.

6.2. Ступінь відповідальності інших робітників встановлюється посадовими інструкціями.

Додаток Е

ТИПОВА ІНСТРУКЦІЯ МЕНЕДЖЕРА З ЛОГІСТИКИ

1. Загальні положення

1.1. Дана посадова інструкція визначає функціональні обов'язки, права і відповідальність менеджера з логістики.

1.2. Менеджер з логістики є безпосереднім учасником організації і повноцінного функціонування логістичного процесу на підприємстві.

1.3. Менеджер з логістики призначається на посаду і звільнюється з посади в установленому діючим трудовим законодавством порядку, наказом безпосереднього Керівника (начальника відділу логістики, директора департаменту логістики) підприємства.

1.4. Менеджер з логістики підкоряється безпосередньо своєму Керівникові (начальнику відділу логістики, директору департаменту логістики).

1.5. У своїй діяльності менеджер з логістики керується: нормативними, методичними й іншими керівними матеріалами в сфері транспорту, складського господарства; стандартами і технічними умовами на зберігання товарно-матеріальних цінностей, організації закупівель; діючим митним законодавством, «Посадовою інструкцією», «Положеннями, що регламентують внутрішньофірмові відносини», вказівки керівника, статуту підприємства.

1.6. Освіта: вища спеціальна (допускається вища технічна або техніко-економічна).

СУМЕЦЬ О.М.
Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання

1.7. Уміння і навички: здатність до аналізу, планування і управління. Побудова логістичної системи на підприємстві. Проектування і організація інформаційних потоків у логістичній системі. Знання логістичних аспектів діяльності підприємства (закупівлі, запаси, складування, перевезення, митне оформлення, страхування, розподіл, інформаційні й фінансові потоки).

1.8. Досвід роботи: від _____ років.

1.9. За час відсутності менеджера з логістики його обов'язки покладаються на _____ .

2. Цілі й завдання

2.1. Метою роботи менеджера з логістики є організація і забезпечення функціонування логістичних процесів компанії у цілому.

2.2. Основними завданнями менеджера з логістики є:

– участь в організації безперервної і продуктивної щоденної роботи відділу логістики;

– **облік, оцінка, аналіз і контроль витрат, що пов'язані з виконанням логістичних операцій (процесів);**

– оцінка і аналіз продуктивності логістичних операцій;

– оцінка і аналіз витрат робочого часу на виконання операцій;

– відпрацювання пропозицій з оптимізації логістичних процесів на підприємстві;

– виконання затвердженого кошторису витрат, статей бюджету;

– удосконалення, розробка і запровадження нових систем, що спрямовані на підвищення ефективності роботи відділу.

2.3. Аналіз, планування, організація і управління (включаючи організацію контролю виконання) логістичними процесами на підприємстві.

3. Функціональні обов'язки

3.1. Проектування і розробка логістичних систем.

3.2. Планування, організування логістичних процесів і операцій у межах логістичної діяльності підприємства і управління ними.

3.3. Розробка і запровадження методичних і нормативних матеріалів з логістики для конкретних підрозділів, визначення функцій і операцій. Контроль виконання розроблених методичних і нормативних матеріалів.

3.4. *Ведення обліку витрат на виконання логістичних операцій (процесів).*

3.5. Розробка форм і методів ведення звітності.

3.6. Контроль правильності й своєчасності виконання співробітниками відділу поставлених завдань.

3.7. Участь в процесі формування бюджету на логістику. Аналіз витрат на логістику.

3.8. Координація внутрішніх зв'язків у структурі відділу логістики.

3.9. Аналіз балансу вартості й ефективності логістичних операцій підприємства.

3.10. Координація і спрямування фінансових потоків, пов'язаних з логістичними процесами.

3.11. Координація документообігу логістичних процесів.

3.12. Узгодження взаємозв'язків відділу з іншими підрозділами підприємства згідно з розробленими і затвердженими технологічними схемами.

4. Права

Менеджер з логістики має право:

СУМЕЦЬ О.М.
*Логістичні витрати підприємств олійно-жирової галузі:
формування та оцінювання*

4.1. Давати підлеглим йому службам доручення, завдання по низці тих питань, що входять в його функціональні обов'язки.

4.2. Вимагати від керівників і співробітників визначених підрозділів представлення всіх необхідних матеріалів, звітів, інформації для планування і організації роботи відділу.

4.3. Робити запити у підлеглих йому служб і підрозділів й отримувати необхідні матеріали і документи, що відносяться до сфери його діяльності.

4.4. Виступати представником від імені Підприємства в інших організаціях і відомствах по питаннях, що відносяться до його компетенції.

4.5. Вносити пропозиції по ротачії персоналу в логістичному ланцюгу підприємства.

4.6. Проводити наради з обговорювання і рішення питань, що входять в компетенцію відділу з підлеглими йому службами підприємства.

4.7. Подавати пропозиції з удосконалення своєї роботи та логістичної діяльності підприємства.

5. Відповідальність

Менеджер з логістики несе відповідальність за наступне:

5.1. Результати і ефективність виробничої діяльності підприємства.

5.2. Невиконання своїх функціональних обов'язків та служб, що йому підлегли з питань виробничої діяльності.

5.3. Некоректну (неякісну) інформацію про стан виконання логістичних завдань службою логістики.

5.4. Недоброякісне ведення обліку і контролю за витратами на виконання логістичних операцій (процесів).

5.4. Невиконання наказів, розпоряджень і доручень безпосередньо керівника.

5.5. Неприйняття заходів по припиненню порушень правил техніки безпеки, протипожежних й інших правил, що створюють загрозу нормальній (безпечній) діяльності підприємства, його робітникам.

5.6. Порушення внутрішнього розпорядку підприємства.

6. Режим роботи

6.1. Режим роботи менеджера з логістики визначається згідно з Правилами внутрішнього трудового розпорядку, що встановлені на підприємстві.

6.2. Для рішення питань, що пов'язані з виробничою необхідністю, менеджер з логістики може від'їжджати в службові відрядження (у тому числі місцевого значення).

6.3. Для вирішення оперативних питань з забезпечення виробничої діяльності менеджеру з логістики може надаватися службовий транспорт.

7. Інші умови

7.1. Дана Посадова інструкція доводиться Менеджеру з логістики під розпис. Один екземпляр інструкції зберігається в особистій справі робітника.

З інструкцією ознайомлений

(підпис)

Наукове видання

СУМЕЦЬ Олександр Михайлович

**ЛОГІСТИЧНІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВ
ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ:
ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ**

Монографія

В авторській редакції

Комп'ютерний набір - *О.М. Сумець*

Підписано до друку 22.05.2017. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Ум. друк. арк. 12,2. Обл.-вид. арк. 11,1.

Тираж 300 пр.

Видавництво
Народної української академії
Свідоцтво № 1153 від 16.12.2002 р.

Надруковано у видавництві
Народної української академії

Україна, 61000, Харків, МСП, вул. Лермонтовська, 27